

**1-, 2- ja 3-rivisen harmonikan soittaminen Virroilla
arkistoaineiston valossa**

Anita Aronen

Tampereen yliopisto

Musiikintutkimuksen laitos

Etnomusikologian pro gradu -tutkielma

Tammikuu 2009

TAMPEREEN YLIOPISTO

Musiikintutkimuksen laitos

ARONEN, ANITA: 1-, 2- ja 3-rivisen harmonikan soittaminen Virroilla arkistoaineiston valossa

Pro gradu -tutkielma, 95 s., 23 liites.

Etnomusikologia

Tammikuu 2009

Harmonikan soittaminen on ollut Virroilla hyvin keskeisessä asemassa soittimen Suomeen ja Virroille saapumisesta lähtien. Virtain alueella on ollut paljon harmonikkapelimanneja ja kansanmusiikkiperinne on elänyt vahvana nykypäivään asti. Soittaminen on ollut virtolaisille tärkeää, sillä kerrotaan, että lähes jokaisessa tuvassa on ollut joku soittotaitoinen ja tansseissa harmonikka on kiertänyt soittajalta toiselle.

Tutkimus käsittelee Virroilta peräisin olevaa 1-, 2- ja 3-rivisen harmonikan soittoa sekä tuolla alueella eläneitä harmonikansoittajia. Työn tutkimusmateriaali koostuu Tampereen yliopiston Kansanperinteen arkiston ja Virtain kulttuurintutkimusaseman kokoelmiin tallennetuista ääninauhoista ja valokuvista sekä lisäksi muutamilta yksityishenkilöiltä tutkimuskäyttöön saaduista ääninauhoista, valokuvista ja lehtileikkeistä. Ääninauhoille on tallennettu virtolaisten pelimannien soittamaa ohjelmistoa sekä heidän haastattelujaan. Vanhimmat ääninauhat ovat vuodelta 1955 ja uusimmat vuodelta 1986. Tutkimuksessa arkistoaineistoa lähestytään kysymällä, mitä se kertoo virtolaisesta 1-, 2- ja 3-rivisen soitosta. Näin pohditaan sitä, millainen kuva arkistoaineiston pohjalta syntyy soittajista, soittimista, ohjelmistoista ja alueen musiikillisesta historiasta.

Tutkimus on aineistolähtöistä perustutkimusta Virtain alueen harmonikansoitosta. Työssä esitellään, millaisia sävelmiä arkistoon on tallennettu ja miten ne jakautuvat eri soittajien ja erilaisten vähärivisten harmonikkojen suhteen. Tutkittuja sävelmiä on yhteensä 275 ja niitä soittaa 13 eri pelimannia. Tutkimuksessa koostetaan jokaisen arkiston ääninauhoilla sävelmiä soittavan pelimannin henkilöhistoria ja näin luodaan kuvaa siitä, keitä virtolaiset 1-, 2- ja 3-rivistä harmonikkaa soittaneet pelimannit ovat olleet ja millainen on ollut heidän soittohistoriansa. Lisäksi hahmotellaan pelimannien keskinäistä vuorovaikutusverkostoa.

Arkistoihin tallennetut 1-, 2- ja 3-rivisillä, vaihtoäänisillä ja diatonisilla harmonikoilla soitetut sävelmät koostuvat tanssisävelmistä eli jenkoista, marsseista, masurkoista, polkista ja valsseista sekä näihin kategorioihin kuulumattomista sävelmistä. Lisäksi yhden pelimannin ohjelmistoon kuuluu myös laulusävelmiä, joita esittäessään hän itse säestää lauluun harmonikalla. Jokaiselle pelimannille on hänen soittajanuransa aikana muodostunut omanlaisensa ohjelmisto, josta todennäköisesti vain osa on tallennettu arkistoon. Tutkimuksessa kuvataan kaikkia Virroilta tallennettua sävelmämateriaalia sekä eritellään jokaisen pelimannin arkistonauhoille soittamaa ohjelmistoa ja siinä esiintyviä toisintoja. Arkiston sävelmiä tutkitaan sekä kvantitatiivisin että kvalitaatiivisin menetelmin.

Tutkimuksessa ei pyritä tekemään laajoja yleistyksiä vaan halutaan luoda mahdollisimman kattava kuva Virtain alueen vähärivisaikakaudesta ja näiden soitinten soittoperinteestä pelimannien haastattelujen pohjalta. Pelimannit saavat ikään kuin itse puheenvuoron, sillä tutkimuksessa lähestytään arkistossa olevia haastatteluja nostamalla esiin niissä toistuvia teemoja. Tallennettujen haastattelujen pääteemoiksi nousevat harmonikan rakenne, rakentaminen ja korjaaminen, soitinten hankinta, pelimannien käyttämät soittimet, muistinvarainen oppiminen, erilaiset soittolanteet ja kansanmusiikin uusi tuleminen. Arkistomateriaalin pohjalta syntyy kaiken kaikkiaan viivahteikas kuva virtolaisesta harmonikkaperinteestä: esiin tulevat persoonalliset pelimannit ja heidän monipuoliset ohjelmistonsa sekä erilaiset soittohistoriansa.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Virrat	4
1.2. 1-, 2- ja 3-riviset harmonikat.....	6
1.2.1. Lyhyt harmonikkahistoriikki.....	6
1.2.2. Vähäriviset harmonikat	7
1.2.3. Soittimen ääneen vaikuttavat rakenteelliset erityispiirteet.....	9
2. TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA TUTKIMUKSEN KULKU	12
2.1. Pelimanni, kansanmusiikki ja muistinvaraisuus	12
2.2. Tutkimusmenetelmät.....	16
2.3. Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen eteneminen	18
3. TUTKIMUSMATERIAALIN JA SOITTAJIEN ESITTELY	22
3.1. Tutkimusmateriaali	22
3.2. Henkilöhistoriat.....	23
3.2.1. Hanhilampi, Sauli.....	24
3.2.2. Harju, Heikki.....	24
3.2.3. Heittola, Ilmari	26
3.2.4. Järvinen, Reino.....	27
3.2.5. Kalmari, Atte.....	29
3.2.6. Lehtinen, Sulo	31
3.2.7. Neste, Urho	32
3.2.8. Nevala, Juho ”Jussi”	32
3.2.9. Niemelä, Felix.....	33
3.2.10. Peräinen, Ilmari	36
3.2.11. Pohjasmäki, Väinö	37
3.2.12. Vartiamäki, Aleksi	40
3.2.13. Vilmari, Onni	43
3.3. Huomioita henkilöhistorioista.....	43
3.3.1. Soittamisen aloittaminen ja äänitysajankohdat	43
3.3.2. Pelimannien verkosto	46
4. PELIMANNIEN OHJELMISTOT JA TARINAT	50
4.1. Arkistojen luoma kuva pelimannien ohjelmistoista.....	50
4.1.1. Tallennettujen sävelmien soittajat ja tanssilajit	53

4.1.2. 1-, 2- ja 3-rivisten sävelmät eriteltyinä	55
4.1.3. Sävelmätoisinnot	57
4.1.4. Soivan materiaalin analyysia	60
4.1.5. Yhteenveto ohjelmistoista	66
4.2. Puheenvuoro pelimanneille: haastattelujen teemoja	68
4.2.1. Haastattelijan vaikutus	68
4.2.2. Vähärivisten aikakausi Virroilla	70
4.2.3. Harmonikan rakenne, rakentaminen ja korjaaminen	72
4.2.4. Soitinten hankinta	74
4.2.5. Pelimannien käyttämät soittimet	75
4.2.6. Muistinvarainen oppiminen, sävelmät ja soittotekniikka	77
4.2.7. Soittotilanteet	80
4.2.8. Kansanmusiikin uusi tuleminen	82
4.2.9. Puuttuvat pelimannit	83
5. POHDINTA	84
LÄHTEET JA TUTKIMUSMATERIAALIT	88
LIITTEET	96

1. JOHDANTO

Tämän pro gradu -tutkimuksen keskiössä ovat 1-, 2- ja 3-rivistä harmonikkaa soittaneet pelimannit, heidän soittimensa ja ohjelmistonsa. Keskityn Virtain alueelta tallennettuihin sävelmiin ja niiden soittajiin kysymällä, mitä arkistoaineisto kertoo virtolaisesta 1-, 2- ja 3-rivisen soitosta. Tutkimus jakautuu kolmeen osaan: ensiksi koostan arkistoissa soittavien pelimannien henkilöhistoriat, sitten keskityn heidän soittamaansa ohjelmistoon ja lopuksi muodostan haastattelujen perusteella kokonaiskuvaa virtolaisesta harmonikansoitosta. Työni on siis perustutkimusta Virtain alueen harmonikansoitosta.

On sattumien summaa, että tämä tutkimus sai alkunsa. Alun perin minun piti vain tarkistaa alkuperäisäänitteiden avulla Rauno Ilvespakan (1999) tekemät noin 40 virtolaisen 2-rivissävelmän nuotinnosta eikä suinkaan sukeltaa arkistojen uumeniin. Sävelmät alkoivat kuitenkin kiehtoa minua niiden sävelkielen omaleimaisuuden ja vaihtelevuuden vuoksi. Niissä oli minulle paljon uusia tuttavuuksia huolimatta lähes 20 vuoden 2-rivisen soittokokemuksestani. Totesin sävelmiin perehtyessäni myös, että niitä ei voi tutkia ellei tutustu niitä soittaneisiin pelimanneihin. Vanhoja ääninauhoja kuunnellessani kappaleet ja soittajat ikään kuin heräsivät eloon ja kuluneet vuosikymmenet tuntuivat menettävän merkityksensä. Etsin arkistojen kätköistä lisää virtolaista 1- ja 2-rivisen soittoa ja soittajia. Löysin paljon taitavia pelimanneja ja uskomattoman suuren määrän kappaleita sekä mielenkiintoista haastattelumateriaalia. Tärkeä sysäys tutkimukselleni oli myös toukokuussa 2007 yhdessä Antti Koirasen kanssa Tampereen yliopiston Virtain kulttuurintutkimusasemalla järjestämäni 1- ja 2-rivisteemapäivä, jossa kerroin tutkimuksestani ja saimme läsnä olleilta lisätietoa pelimanneihin liittyen. Päivästäimme kirjoitettiin myös paikallislehdessä (Suomenselän Sanomat 10.5.2007, 4). Lehtiartikkelissa pyysimme lisätietoja nimeltä mainituista pelimanneista. Tätä kautta sainkin arvokkaita tietoja ja pystyin laajentamaan haastatteluverkostoani. Näin projektini kasvoi pro gradu -tutkimukseksi.

Työni tutkimuskysymys on: ”*mitä arkistoaineisto kertoo virtolaisesta 1-, 2- ja 3-rivisen soitosta?*”. Alkuperäinen ideani oli tehdä musiikkianalyttinen tutkimus virtolaisesta 1- ja 2-rivismateriaalista, mutta tutkimusaineisto ohjasi vähitellen kiinnostukseni sen kysymyksen äärelle, mitä kaikkea arkistomateriaali voi kertoa tietyn alueen musiikillisesta perinteestä, tietyntyyppisten soitinten soittamisesta ja soittajista sekä siihen liittyvästä kulttuurista. Työtäni voikin kuvata ilmiökeskeiseksi tutkimukseksi. Työssäni käytän sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia menetelmiä, ja tutkimustani ohjaa vahvasti aineistolähtöisyys. Tutkimukseni keskiössä ovat persoonalliset pelimannit, heidän erilaiset soittimensa, jokaiselle pelimannille aikojen saatossa muovautunut ohjel-

misto sekä heidän tarinansa. Toivonkin, että tutkimukseni kautta syntyisi elävä kuva Virtain alueella eläneistä soittajista, heille tärkeistä soittimista ja monivivahteisesta ohjelmistosta.

Tässä tutkimuksessa jatkan samantyyllisen tematiikan parissa kuin proseminarityö-säni *Mistä on 2-rivispolkat tehty? – Viiden kirjan polkkasävelmien analysointia* (Aronen 2006), jossa tutkin viidessä 2-riviskirjassa olevien, yhteensä sadan polkkasävelmänuotinnoksen rakenteellisia piirteitä ja 2-rivisen soittimellisuutta noissa sävelmissä. Tässä käsillä olevassa työssä en keskity vain polkkiin, vaan tutkin kaikkia niitä Virroilta peräisin olevia 1-, 2- ja 3-rivissävelmiä, jotka on tallennettu Tampereen yliopiston Kansanperinteen arkistoon ja Tampereen yliopiston Virtain kulttuuritutkimusasemalle. Lisäksi tutkimuksen kuluessa sain tutkimusta varten käyttöni ääninauhamateriaalia, valokuvia ja lehtileikkeitä pelimannien sukulaisten kotiarkistoista. Ne ovat osana tutkimustani. Tutkimusaineistona olevia kappaleita on yhteensä 275 ja niitä soittaa kaikkiaan 13 virtolaista pelimannia. Sävelmäaineisto on tanssilajeittain jaoteltuna seuraavanlainen: 36 jenkkää, 5 marssia, 9 masurkkää, 141 polkkää, 60 valssia, 13 muuta kappaletta ja 11 sävelmää, joissa on sekä soittoa että laulua. Olen ottanut tutkimukseeni arkistoissa olevat virtolaisten pelimannien 1-, 2- ja 3-rivisellä harmonikalla soittamat sävelmät, sillä monet soittajista soittavat sekä 1-rivistä että 2-rivistä ja 3-rivistä soittava pelimanni soittaa tällä soittimella samoja kappaleita kuin 1- ja 2-rivisellään. Näiden harmonikkojen toimintaperiaate on samanlainen: ne ovat vaihtoäänisiä ja diatonisia soittimia. Lisäksi haastattelumateriaalien pohjalta hahmottelen yleiskuvaa virtolaisesta vähärivisten soitto-kulttuurista näiden pelimannien elinaikana.

Virtolaisia pelimanneja ja heidän soitteitaan esittelen työssäni seuraavasti: ensin koostan tutkimusaineiston pohjalta henkilöhistoriat kaikista pelimanneista, joilta on arkistoon talti-oitu soittoa, sen jälkeen analysoin näiden soittajien ohjelmistoja ja lopuksi hahmottelen vähärivisten aikakautta Virroilla haastatteluissa esiin tulevien tietojen pohjalta. Virtolaisia arkistoon tallennettuja 1-, 2- ja 3-rivisen harmonikan soittajia ei ole aiemmin kartoitettu eikä heidän soittamastaan musiikista ole olemassa aiempaa tutkimusta. Virtain rajanaapurin Kurun Vanhojen Pelimannien Seura (1994) on konnut kirjan *Kurun Vanhat Pelimannit*, mutta kirjassa olevissa pelimannien henkilö-esittelyissä ei mainita kuin muutama 2-rivistä soittanut pelimanni; 139 pelimannia sisältävässä nimilistauksessa 1- ja 2-rivisen soittajia on useampia.

Harmonikansoiton historiasta Suomessa on olemassa hyvin vähän tutkimusta ja harmonikkaan liittyvä tutkimus on hajanaista ja puutteellista. Harmonikan Suomeen tuloa ei tunneta tarkasti eikä ole olemassa kattavaa tutkimusta harmonikan vaiheista Suomessa. Kansanmusiikin osalta ei ole tehty yleistutkimusta erilaisten harmonikkojen soitosta eikä alueellisia soitto-tyylejä tai -kulttuureja ole juurikaan tutkittu. Läheskään kaikista pelimanneista ei ole jäänyt minkäänlaisia tietoja edes arkistoihin, vaikka harmonikka on ollut maassamme hyvin suosittu soitin aina Suomeen

tulostaan eli 1800-luvun lopulta lähtien. Suomalaisen harmonikansoiton historian tunnetut hahmot ovat muutamat näkyvimvät 5-rivisen harmonikan soittajat niin sanotulta harmonikan kulta-ajalta, esimerkiksi Viljo Vesterinen, Lasse Pihlajamaa ja Veikko Ahvenainen. 1- ja 2-rivisen soittajista lähinnä vain jotkut pohjalaiset mestaripelimannit ovat saaneet pientä valtakunnallista näkyvyyttä. 1- ja 2-rivisen soittoa ja niillä soitettua ohjelmistoa on tutkittu hyvin vähän. Näitä soittimia varten julkaistua nuottimateriaaliakin on olemassa vain kuusi kirjaa ja satunnaisia sävelmiä on julkaistu erilaissa pelimannisävelmäkirjoissa. Veikko Ahvenainen (1980) esittelee harmonikan historiaa *Harmonikan käsikirjassa*, mutta hänkin vain muutamien kohdin mainitsee 1- ja 2-riviset ja keskittyy esittelemään monipuolisesti 5-rivistä harmonikkaa, sen soittajia ja ohjelmistoa. Suomeen tutkimuksellista esimerkkiä voisi ottaa vaikkapa Norjasta: Jon Faukstad (1978) on tutkinut 1-rivisen käyttöä norjalaisessa kansanmusiikissa. Kirjassa esitellään harmonikan historiaa, sen varhaisvaiheita Norjassa, 1-rivisen paikkaa kansanmusiikkiympäristössä sekä analysoidaan norjalaista 1-rivismusiikkia. Kirjan lopussa on myös 64 sävelmää sisältävä nuottiliite.

Aikaisemmista tutkimuksista lähimpänä tätä työtä ovat Erkki Pekkilän (1988) väitöskirja *Musiikki tekstinä*, jossa hän tutkii 2-rivispelimanni Salomon Katilan musiikillista repertoaaria ja hänen puhettaan musiikista, Vesa Kurkelan (1982) toimittama kirja *Tutkielmia jalasjärveläisestä haitarinsoitosta*, joka sisältää neljän kirjoittajan artikkelit, joiden tutkimuskohteina ovat pelimannit Aapeli Hautanen ja Salomon Katila sekä jalasjärveläisen soittoperinteen yleiskuva, sekä Markku Lepistön (1990) tekemä tutkimus *Tauno Aho ja soittotyylin polkan soitossa*. Lepistön työssä esitellään myös Ahon aktiivisen ja passiivisen ohjelmiston lukumääriä. Antoisa tutkimus tämän työn kannalta on myös Hannu Sahan (1996) väitöskirja *Kansanmusiikin tyyli ja muuntelu*, jossa perehdytään keskipohjalaisiin kanteleensoittajiin ja alueen soittotyylisiin. Pelimannien repertoarien laajuuteen liittyvää tutkimusta ovat tehneet muun muassa Antti Koironen (1987) tutkiessaan kahden mestaripelimannin Arvo Lindforsin ja Edith Tuomen soitteita sekä Päivikki Suojanen (1983) kartoittaessaan Rauman pelimannien soitevarastoa – tosin keskittyen pelimanniryhmän käytössä olevaan nuottimateriaaliin.

Kiitokset kaikille niille virtolaisille ja Virroilta kotoisin oleville ihmisille, jotka ovat antaneet minulle tietojaan tutkimustani varten: kiitos mukavista haastatteluhetkistä, valokuvista, ääninauhoista ja lehtileikkeistä! Kiitän Tampereen yliopiston Virtain kulttuurintutkimusasemaa saamastani tutkimusapurahasta, ja lämmin kiitos Antti Koiraselle tutkimusaiheeseen innostamisesta. Haluan kiittää myös kaikkia tutkimukseeni sen eri vaiheissa vaikuttaneita ja sen valmistumista edesauttaneita ihmisiä. Ilman teitä kaikkia tätä tutkimusta ei olisi ollut mahdollista toteuttaa!

1.1. Virrat

Virrat (ruots. Virdois) on kaupunki Länsi-Suomen läänin pohjoisosassa, Pirkanmaan maakunnan pohjoisin paikkakunta. Se on perustettu vuonna 1868 (<http://www.virrat.fi/191/> Luettu 21.11.2008). Virtain monikollinen nimi juontaa juurensa paikkakunnan sadoista järvistä ja koskista (Turisti – Suomen matkailuopas 2005–2006, 520). Kaupungin alueella on laskettu olevan 278 järveä (Matkalla Suomessa 1981, 177). Virtain kaupungin Internet-sivuilla järviä kerrotaan olevan yli 300 ja rantaviivaa 1000 km. Vuoden 2007 lopussa Virroilla oli asukkaita 7695, maapinta-alaa 1162,8 km² sekä vesipinta-alaa 136,3 km². Ajanjaksona, jota tutkimukseni käsittelee, on Virtain asukasmäärä koko ajan vähentynyt: vuonna 1950 asukkaita oli 12278, vuonna 1960 11947, vuonna 1970 10386, vuonna 1980 9590 ja vuonna 1990 enää vain 9169. (<http://www.virrat.fi/189> Luettu 21.11.2008)

Kartta 1. Virtain sijainti. (Lähde: <http://www.virrat.fi/virrat-tietoa/187/sijainti-ja-kartta> Luettu 22.11.2008)

Virrat sijaitsee Hämeen, Satakunnan, Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen raja-alueella niin sanotulla Suomenselän vedenjakajaseudulla (Matkalla Suomessa 1981, 177). Päivikki Suojanen (1988, 1) kirjoittaa Virtain kaupungin sijaitsevan satakuntalaisten, hämäläisten, pohjalaisten ja savolaisten kulttuurivaikutteiden, samoin kuin eri suunnilta tulleiden taloudellisten vaikutusten yhtymäkohdassa. Virtain alueella onkin tapahtunut historian saatossa useita muutoksia: Virtain kunta siirrettiin Vaasan läänistä Hämeen lääniin vuonna 1969. Siihen liitettiin 1.1.1973 Pohjaslahden kunnasta Monoskylä. Virroista tuli kauppalu vuonna 1974 ja kaupunki vuonna 1977 (Spectrum tietokeskus 1983, 590). Virtain rajanaapureina ovat Pirkanmaan puolella Kihniö, Kuru, Ruovesi ja Vilppula, Keski-Suomen puolella Keuruu sekä Etelä-Pohjanmaan puolella Seinäjoki, Alavus ja Ähtäri. Virrat on aika lähellä sitä suurempia asutuskeskuksia: Tampereelle ja Jyväskylään on matkaa 115 kilometriä ja Seinäjoelle 95 kilometriä (Turisti – Suomen matkailuopas 2005–2006, 520).

Kansanmusiikintutkijan näkökulmasta katsottuna Virrat on lähellä useita tunnettuja eteläpohjalaisia pelimannipitäjiä, joissa 1- ja 2-rivistä harmonikkaa on soitettu paljon: Virtain ra-

janaapureiden Peräseinäjoen (liitetty Seinäjokeen vuonna 2005) ja Alavuden lisäksi lähistöllä ovat myös Jalasjärvi, Kauhajoki, Kurikka, Ilmajoki, Seinäjoki ja Kuortane. Virtain sijainti pelimannipi-
täjien lähistöllä on varmasti omalta osaltaan ollut myötävaikuttamassa siihen, että Virroilla on ollut
paljon pelimanneja ja jonkinmoisen soittopelin kerrotaan olleen melkein joka tuvassa sekä sanotaan,
että lähes joka talossa oli joku, joka osasi soittaa ainakin jotakin soitinta tai lauloi (ks. esim. Kello-
mäki 1990, 144). Arkistojen haastatteluja kuunnellessani ja nykyisiä virtolaisia haastatellessani on
tullut esille, että Virtain alueella on aina ollut suhteellisen paljon pelimanneja ja heitä on paikka-
kunnalla arvostettu. Voisikin olettaa, että vaikutteet ovat levinneet Virroille vahvasti Pohjanmaan
suunnasta. Virtain alue on poikkeuksellinen, sillä väkimäärältään verrattain pienen kaupungin alu-
eella on ollut historian saatossa ja nykyisinkin paljon pelimanneja ja 1- ja 2-rivisen soittotaito elää
edelleen vahvana – 1990-luvulla puhuttiin jopa 2-rivisbuumista Virtain, Alavuden, Peräseinäjoen ja
Kuortaneen alueella nuorten tyttöjen keskuudessa (ks. Riihola 1996). Vaikka virtolaisia pelimanneja
on historian saatossa ollut paljon, ei vielä tähän mennessä kukaan heistä ole saanut mestaripeliman-
nin arvonimeä, mutta Yrjö Raja on nimetty Suomen kansanmusiikkiliiton oltermanniksi.

Kartta 2. Virtain kylät. (Lähde: <http://www.tontteja.net/karttasivu.html> Luettu 22.11.2008)

Virrat on maapinta-alaltaan aika suuri ja alueelle mahtuu useita elinvoimaisia kyliä. Onkin luontevaa, että ihmisten elämässä kylien merkitys on korostunut ja eri henkilöiden alueellinen paikallistaminen onnistuu juuri kylien avulla. Tämän tutkimuksen pelimanneja esittelevissä henkilöhistorioissa kerron jokaisen pelimannin kotikylän sekä hänen sukunsa asuinpaikkoja Virroilla, jos niistä on ollut saatavissa tietoja. Näin ikään kuin sijoitan pelimannit Virtain alueen kartalle. Oheiseen karttaan (Kartta 2) on nimetty Virtain kylät.

1.2. 1-, 2- ja 3-riviset harmonikat

Harmonikka nimityksenä tarkoittaa kokonaista soitinperhettä, johon kuuluu useita erilaisia, erikoisia, rakenteellisesti ja toimintaperiaatteeltaan toisistaan poikkeavia soittimia. Tässä tutkimuksessa keskityn 1-, 2- ja 3-rivisiin harmonikkoihin, myös vähärivisiksi nimitettyihin soittimiin, joiden näppäimet sijaitsevat kummassakin sormiossa joko yhdessä, kahdessa tai kolmessa rivissä.

1.2.1. Lyhyt harmonikkahistoriikki

Harmonikka on verraten uusi tulokas musiikki-instrumenttien joukossa. Vain 17-vuotias Christian Friedrich Ludwig Buschmann rakensi harmonikan ensimmäisen esimuodon Handaeolinen Saksassa vuonna 1822 (Kjellström 1976, 9, 15). Tuolloin eri puolilla Eurooppaa oltiin hyvin kiinnostuneita vapaalehdykän käytöstä, ja samoihin aikoihin syntyi monia harmonikan sukulaissoittimia (muun muassa Accordion, Concertina, Konzertina ja Bandoneon). Alkuaan harmonikat olivat pienikokoisia ja niissä oli vain vähän ääniä. Vähitellen kehittelyn tuloksena soittimien koko kasvoi ja äänten määrä lisääntyi. (Rantanen 1977, 528; Kymäläinen 1994, 24–33; Leisiö & Nieminen 2006, 428–429.) Harmonikkatehtaat aloittivat sarjatuotannon 1850-luvulla (Rantanen 1977, 525). Sen seurauksena harmonikasta tuli yksi suosituimmista kansan-, tanssi- ja soolosoittimista eri puolilla maailmaa. Harmonikan uusi, muista soittimista poikkeava ominaisuus oli sen sisään rakennettu soinnallisuus, joka vastasi tuon ajan tarpeisiin: soittimella oli helppo toteuttaa yhtä aikaa melodia, bassosta ja säestyssoinnusta muodostunut säestysharmonia sekä tanssisoiton rytmi. Yksi soitin soi lähes kuin orkesteri. (Jalkanen 2003a, 249.)

Suomessa on tutustuttu harmonikkaan ilmeisesti jo 1840-luvulla. Ensimmäinen kirjallinen tieto on Uuden Suomettaren maininta sirmakasta vuodelta 1853. (Jalkanen 2003a, 249; Leisiö & Nieminen 2006, 429.) Arvellaan, että 1860-luvulla harmonikat olisivat yleistyneet kansan keskuudessa (Leisiö & Nieminen 2006, 429). Harmonikasta tuli nimittäin Suomessa – toisin kuin Euroopassa – heti niin sanotun rahvaan soitin. 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa harmonikansoittajien ohjelmisto koostui muodissa olleista tanssisävelmistä, sillä harmonikan voimakas ääni teki siitä suosittua tanssin säestyssoittimen. (Rantanen 1977, 528; Kymäläinen 1994, 58–59; Jalkanen 2003a,

249.) 1800-luvulla tanssien metriikka antoi vankat kehykset hanuristien soittamille sävelmille, ja näin kehittyi vanhakantainen harmonikansoittotyyli, joka eurooppalaisittain katsottuna oli omape- räisesti suomalaista. Tämä vanha tyyli säilyi vanhojen soittajien mielissä, vaikka soittimet moni- puolistuivat ja musiikki muuttui. (Leisiö & Nieminen 2006, 432.) Erkki Ala-Könnin (1986, 43) mu- kaan harmonikka saapui Pohjanmaalle silloin, kun tanssittiin polskaa ja valssia sekä rannikon ruot- salaisseuduilla menuettia, mutta polkka oli vielä tuntematon käsite. Harmonikan voidaan sanoa tul- leen polkan, saksanpolkan, masurkan ja muiden paritanssien tahdin antajaksi siihen aikaan, kun näiden tanssiminen lisääntyi vanhojen ketjutanssien kustannuksella (Leisiö & Nieminen 2006, 429).

1900-luvun alkupuoli oli syntyvien nuorisoseurojen, työväenyhdistysten ja vapaapalo- kuntien aikaa. Niiden huvitilaisuuksissa tanssimusiikista huolehti usein harmonikkapelimanni. Har- monikan ääni oli tanssin säestykseen tarpeeksi voimakas, ja ohjelmisto koostui muodissa olleista tansseista polkista, valsseista, jenkoista, masurkoista ja polskista tai marsseista. Sävelmiä opittiin korvakuulolta joko toisilta pelimanneilta tai soittokunnilta. (Rantanen, 1977, 528; Kymäläinen 1994, 59.) 1- ja 2-rivisiä harmonikkoja varten painettiin Suomessa ensimmäinen harmonikkakoulu jo vuonna 1885. Sen oli toimittanut M. Paul ja sävelmät oli kirjoitettu niin sanotulla ote- eli numerokirjoituksella. (Kymäläinen 1994, 58.) Harmonikka tunnettiin hyvin Suomessa jo 1880-lu- vulla, sillä helsinkiläinen A. Melanin musiikkikauppa tilasi vuonna 1888 elokuussa yhden harmoni- kan Saksasta, syyskuussa kymmenen harmonikkaa ja 1890-luvun lopulla liike mainosti varastos- saan olevan 200 kappaletta erilaisia 1- ja 2-rivisiä harmonikkoja. (Kymäläinen 1994, 59.)

Pirkko Kotirinta (1982) mainitsee lisäksi harmonikan Suomeen tulosta sen, että har- monikka toimi vedenjakajana suomalaisessa musiikissa kuin viulu aikoinaan, sillä viulu syrjäytti tullessaan kanteleen ja harmonikan tultua viulu jäi syrjään. Harmonikan leviäminen ja sen eri muo- tojen kehittyminen kertoo koko yhteiskunnan muutoksesta: pienten 1- ja 2-rivisten harmonikkojen jääminen syrjään isompien kromaattisten harmonikkojen tieltä tapahtui samanaikaisesti kuin yhteis- kunta muuttui maalaisyhteiskunnasta kaupunki- ja teollisuusvaltaiseksi yhteiskunnaksi, ja näin myös musiikin tarve ja funktio muuttuivat. Myöhemmin kansanmusiikin arvostuksen noustessa myös 1- ja 2-rivisten harmonikkojen arvostus elpyi. (Kotirinta 1982, 109.)

1.2.2. Vähäriviset harmonikat

Harmonikka on polyfoninen puhallinsoitin urkuharmonin ja urkujen tapaan. Soittimen runko koos- tuu kahdesta osasta, oikealla kädellä soitettavasta diskantista ja vasemmalla kädellä soitettavasta bassosta, joiden väliin on kiinnitetty palje. Harmonikka on toimintaperiaatteeltaan vapaalehdykkä- soitin, jossa ääni syntyy kun palkeesta tulevan ilman avulla vapaasti värähtelevä kieli alkaa soida. (Kymäläinen 1994, 13.) Harmonikan kieli on valmistettu terässeoksesta, ja se on kiinnitetty alumii-

niseoksesta valmistettuun kielilaattaan, joka puolestaan on kiinnitetty vahaseoksella puiseen kielipenkkiin (Ahvenainen 2007a). Kielilaatassa on kaksi kieliuukkoa: toinen vetopalkeen ja toinen työntöpalkeen kieltä varten. Kielipenkin päällä oleva kieli soi, kun paljetta työnnetään, ja kielipenkin alapuolella oleva kieli soi, kun paljetta vedetään (Ahvenainen 1996, 37). Kielilaatan kieliuukko suljetaan vastakkaiselta puolelta nahasta tai lasikuidusta tehdyllä venttiilillä, joka estää kieliä soimasta yhtä aikaa. Kun soittimen jotakin näppäintä painetaan, näppäinvarsi avaa soittimen sisällä läpän, joka avaa kielipenkissä olevan ääniaukon, ja palkeen avulla tuotettu ilmavirta pääsee kielipenkin äänikammion kautta kieleen. Näin kieli alkaa ilman vaikutuksesta värähdellä ja soittimesta kuultava ääni muodostuu. 1- ja 2-rivisten harmonikkojen rakenne on nähtävissä liitteessä 1.

Tässä työssä käsiteltävät 1-, 2- ja 3-riviset harmonikat ovat vaihtoäänisiä huuliharpun tapaan, eli soittimen jokaisesta näppäimestä saadaan kaksi eri ääntä – toinen paljetta vetäen ja toinen paljetta työntäen. Nämä soittimet ovat diatonisia: niiden diskanttipuolelta saatavat sävelet kuuluvat tiettyyn duuriasteikkoon ja vastaavasti bassossa olevat säestyssoinnut on rajattu tämän sävel-lajin tärkeimpiin sointuasteisiin. Tällaisia vaihtoäänisiä, diatonisia harmonikkoja on kutsuttu semi-tonivireisiksi (Laitinen 1977; Kolehmainen 1982b), kuten tämän tutkimuksen pelimannien haastat-teluissakin tulee ilmi. Soittimia on olemassa erivireisiä, ja näppäinten tarkka lukumäärä sekä myös äänten sijoittelu eri näppäimiin ovat vaihdelleet aikojen kuluessa. Nykyisin vakiintuneimpia näiden pienten harmonikkojen muotoja ovat G-duurivireiset 2-riviset ja C- tai D-duurivireiset 1-riviset. Rakenteellisesti ja soittoteknisesti vaihtoääniset harmonikat poikkeavat nykyisin yleisesti käytössä olevasta 5-rivisestä harmonikasta, joka on samanääninen (jokaisesta näppäimestä saadaan yksi ääni palkeensuunnasta riippumatta) ja kromaattinen (sillä voidaan soittaa kaikissa sävellajeissa).

Yksirivisessä harmonikassa on nimensä mukaisesti näppäimiä vain yhdessä rivissä sekä diskantti- että bassosormiossa. Diskantissa on kymmenen näppäintä ja bassossa kaksi, jotka voivat ulkoisesti näyttää tavallisilta näppäimiltä tai ”lusikoilta”, mutta ne toimivat samalla tavoin. Toisesta näppäimestä saadaan valmiiksi kytketyt soinnut: sävellajin 1. asteen duurisointu paljetta työntämällä ja 5. asteen duurisointu paljetta vetämällä. Joissakin 1-rivisissä saattaa olla enemmänkin bassonäppäimiä. Vaihtoäänisen 1-rivisen 10 diskantinäppäimestä saadaan siis 20 eri ääntä, jotka kuuluvat tiettyyn duuriasteikkoon, ja näin diskantin äänialasta muodostuu jo aika laaja. Koska 1-rivisen jokaisesta näppäin soi eri ääntä vedettäessä ja työnnettäessä paljetta, sen soittaminen on Veli-Matti Järvenpään mukaan edestakaista pumppaamista (Plihtari 2007, 19). Erilaisissa ja erivi-reisissä 1-rivisissä voi olla erilainen näppäinjärjestelmä; liitteessä 2 esittelen kaksi versiota.

Kaksiriviseksi kutsutaan harmonikkaa, jossa näppäimet sijaitsevat sekä diskantti- että bassosormiossa kahdessa vierekkäisessä rivissä. Nykyisin Suomessa on yleisimmin käytössä G-vi-reinen 2-rivinen harmonikka, jonka diskanttipuolella on yhteensä 21 näppäintä ja bassopuolella

kahdeksan näppäintä, joista neljässä on perusbassoja ja neljässä sointubassoja. Tätä mallia kutsutaan tasabassoiseksi 2-riviseksi. G-vireisen tasabassoisen 2-rivisen bassosta löytyvät seuraavat soinnut ja niitä vastaavat perusbassoäännet: työntöpalkeella G-, C- ja H-duuri sekä E-molli, vetopalkeella D-, G- ja H-duuri sekä A-molli. Soinnut on soittimeen valmiiksi rakennettu eli yhtä näppäintä painamalla saadaan kerralla kuuluviin koko sointu. Sointuvalikoimasta voi päätellä, että G-vireisellä soittimella soitetaan pääasiassa kappaleita, jotka etenevät G-duuri- tai E-mollisävellajissa. (Katso Liite 3.) On olemassa myös 2-rivisiä, joissa on ns. ristibasso. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka soittimen diskantti on vaihtoääninen, niin bassopuoli on samanääninen, jolloin kaikki perusbassoäännet ja säästyssoinnut saa soitettua molempiin palkeen suuntiin. Näin palkeen suunta ei rajoita sointujen käyttöä, kuten tasabassoisessa soittimessa, ja edellä mainittujen sointujen lisäksi ristibassoisesta 2-rivisestä löytyvät F-duuri ja Fis-duuri. (Katso Liite 3.)

2-rivisen diskanttiääniala ulottuu pienen oktaavin d:stä kolmiviivaiseen e:hen asti. G-vireinen 2-rivinen on diatoninen, mikä tarkoittaa, että soittimesta löytyvät G-duuriasteikon sävelet g, a, h, c, d, e ja fis, joiden lisänä ovat sävelet f¹, f², cis¹, dis¹, gis¹ ja ais¹. Soittimesta puuttuu pienen oktaavin e-sävel. (Katso Liite 3.) Rajallisen ääni- ja sointuvalikoiman lisäksi soittamiseen vaikuttaa se, että kaikkia säveliä ei saa soitettua molempiin palkeensuuntiin, vaan tietyt sävelet on soitettava tarpeen tullen nykyttämällä eli palkeen suuntaa vaihdetaan nopeasti vain tietyn sävelen kohdalla.

Työssäni käsittelen myös Alekski Vartiamäen 3-rivisellä harmonikalla soittamia kappaleita. Hän kertoo ääninauhoilla tämän itse rakentamansa soittimen olevan semitonivireinen ja sen basson olevan kromaattinen eli samanääninen (Kper A-K 1190; Y 01662). Soitin toimii siis samoin kuin 1- ja 2-riviset harmonikat. Vartiamäki soittaakin arkistojen ääninauhoilla osan 3-rivisellä soittamistaan kappaleista myös 1- tai 2-rivisellä harmonikalla. Ääninauhojen perusteella soitin on G-vireinen. Sen mainitaan olevan 2-äänikertainen ja diskanttinäppäimiä on 36, mutta sen tarkempia tietoja soittimen ominaisuuksista ei haastattelussa kerrota (Kper A-K 1190). Anna-Liisa Paajaselta saamastani valokuvasta voidaan havaita tämän soittimen diskantti- ja bassosormioissa olevan 12 näppäintä kolmessa rivissä. (Katso Kuva 20.)

1.2.3. Soittimen ääneen vaikuttavat rakenteelliset erityispiirteet

Vähärivisen harmonikan soittoa katsellessa ja kuunnellessa huomio kiinnittyy ensimmäisenä soittimen ulkonäköön ja palkeen käsittelyyn sekä mahdollisesti myös omaleimaiseen äänensävyyn. Näiden soitinten soittotekniikka poikkeaa paljon 5-rivisen soittamisesta juuri soittimen vaihtoäänisyydestä johtuen, mutta mitkä rakenteelliset piirteet tekevät 1- ja 2-rivisistä ja niiden soinnista omaleimaisen? Keskustelin Suomen tunnetuimman ja kokeneimman harmonikankorjaajan Kari Ahve-

naisen sekä harmonikka-artesaani Kristian Hyypän kanssa siitä, mitkä rakenteelliset tekijät erottavat 2-rivisen ja 5-rivisen harmonikan toisistaan.

Kari Ahvenaisen (2007b) mukaan harmonikan rakenteen vaikutusta soittimen ääneen ja äänensävyyn ei ole kattavasti tutkittu. Erilaisia akustisia mittauksia on tehty, mutta niissä on mitattu olemassa olevia soittimia eikä ole keskitytty siihen, miten rakenteeseen tehtävät muutokset vaikuttaisivat tiettyyn soittimeen ja sen sointiin. 1- ja 2-rivisen harmonikan osalta rakenteen vaikutuksesta soittimen ääneen ei tiettävästi ole olemassa tutkimusta, mutta soittimen ääneen ja sointiin vaikuttavia selviä rakenteellisia eroja erilaisista harmonikoista kyllä löytyy. (Ahvenainen 2007b.) Harmonikka on loppujen lopuksi puusoitin, vaikka siinä onkin paljon metalliosia, muovia, kangasta ja nahkaa. Tutkittua tietoa tarvittaisiin soittimen kopan seinämien paksuuksista, kopan mittasuhteista ja puumateriaaleista. Nämä asiat eivät ole harmonikassa yksinkertaisia, sillä soittimen koppa ja kielipenkki muodostavat äänen monimutkaisemmalla tavalla kuin saatetaan kuvitella. (Laine & Palonen 2002, 204.) Kristian Hyypän (2007) mukaan rakenteellisesti kaikki asiat vaikuttavat toisiinsa ja vaikeinta rakentamisessa ja rakenteen suunnittelussa on oikeanlaisen balanssin löytäminen.

1- ja 2-rivisiä on olemassa hyvin erilaisia, erinäköisiä ja erimallisia rakentajasta riippuen ja erilaisten soitinten ääni poikkeaa paljon toisistaan. 1- ja 2-rivinen harmonikka eroaa uudemmasta tulokkaasta 5-rivisestä harmonikasta rakenteellisesti monin tavoin. 1- ja 2-rivisissä on paljon vähemmän ääniä kuin 5-rivisessä. Näin ollen soittimen sisällä olevien rakenteiden ja mekaniikan määrä on paljon pienempi kuin 5-rivisessä, jolloin kielipenkkien ja niissä kiinni olevien kielten ympärille jää suurempi ilmatila. Lisäksi eririvisten soitinten runkolaatikon muoto poikkeaa toisistaan: 2-rivinen on muodoltaan matala ja paksu verrattuna 5-riviseen – 5-rivinen on puolestaan 2-riviseen verrattuna korkea ja kapea. Soittimen runkolaatikon mittasuhteet eli soittimen korkeuden suhteet soittimen paksuuteen on erilainen 2-rivisessä kuin 5-rivisessä. Ahvenaisen mukaan soittimen rungon mittasuhteiden vaikutusta soittimen ääneen ei ole tutkittu, mutta varmaa on, että se vaikuttaa soittimen äänellisiin ominaisuuksiin. (Ahvenainen 2007b.) Hyypä (2007) puolestaan totesi, että rungon rakenne ja koko sekä soittimen kopan mittasuhteet ja malli vaikuttavat harmonikan ääneen.

Harmonikan diskantti- ja bassorungot ovat rakenteeltaan puisia. Soittimen rungon materiaalilla ei niinkään ole Kari Ahvenaisen mukaan suurta merkitystä harmonikan sointiin. Sen sijaan tärkeää on, miten rungon eri osat on kiinnitetty yhteen: merkitystä on liimalla ja kulmien muodoilla, jotka vaikuttavat soittimen ääneen ja sointiin. Harmonikan äänensävyyn vaikuttaa myös kielipenkki ja sen materiaali sekä se, miten kielipenkki on käsitelty valmistusvaiheessa. 2-riviset ovat usein puupintaisia, mutta niissäkin on 5-rivisten tapaan ohuella selluloidipinnalla käsiteltyjä. Selluloidipinta vaikuttaa harmonikan sointiin, ja ääni pehmenee, jos selluloidipinta otetaan pois soittimesta. 2-rivisen rakenteellinen yksinkertaisuus on äänenvoimakkuuden suhteen etu: 2-rivisessä

kieliaukon avaava läppä pääsee avautumaan paljon enemmän kuin 5-rivisessä, jolloin ääni pääsee paremmin ulos. Nämä kaikki seikat vaikuttavat siihen, millainen ääni soittimessa syntyy ja kuinka hyvin ja herkästi ääni lähtee soittimesta ulos, mikä on akustisessa soittimessa tärkeä ominaisuus. (Ahvenainen 2007b.) 1- ja 2-rivisissä harmonikoissa saadaankin verrattain pienellä ilmanpaineella aikaan voimakas ääni. Tämä on tärkeä ominaisuus soittimelle, jota on käytetty paljon tanssin säestyssoittimena muun muassa erilaisissa nurkkatansseissa. Soittimen pieni koko ja keveys mahdollistaa myös soittotekniikan erityispiirteet kuten palkeen suunnan nopeat vaihdokset eli nykytykset. Lisäksi 1-rivisessä on harvoin diskanttimaskia, mistä taas osaltaan johtuu 1-rivisen äänen ero verrattuna 2-riviseen (Hyypä 2007).

Hyypä (2007) huomautti myös, että nykyisin 2-rivisistä yritetään tehdä teknisesti hienoja ja hiljaisia: kieliaukon avaavaan läppään on alettu laittaa huopa, kun aikaisemmin laitettiin vain nahka. Myös huopa vaikuttaa soittimen sointiin. Aiemmin jotkut soittajat jopa etsivät tarkoituksella sellaisia 2-rivisiä, joiden mekaaninen ääni eli nappuloiden kolina ja koneistosta tulevat äänet kuuluisivat mahdollisimman paljon soitettaessa. Hyypän mukaan harmonikan kieli ei paljoa vaikuta sointiin, mutta sen sijaan se vaikuttaa oleellisesti soitto-ominaisuuksiin kuten ilmankulutukseen ja siihen, miten paljon painetta tarvitaan, että kieli saadaan soimaan. Vanhoissa soittimissa saattoi olla huonot kielet ja näin ollen niitä oli vaikea saada soimaan pienellä ilmamäärällä. Tämä vaikutti siihen, että soittimen oli oltava nykyisiin soittimiin verrattuna aika suurikokoinen, koska soittaminen kulutti paljon ilmaa. Kielen kiinnitys vaikuttaa soittimen sointiin, ja myös kielipenkki ja sen kiinnitys vaikuttavat esimerkiksi kielten vireessä pysymiseen. Myös palje ja sen materiaali vaikuttavat sointiin: jos palje on sisustettu kovalla materiaalilla, tulee keskiäänipainotteinen ääni, ja jos kovaa materiaalia ei ole, ääni pehmenee. Erilaisten soitinten viritys on aina poikennut toisistaan, ja nykyisinkin soittimet viritetään soittajien toiveiden mukaisesti. (Hyypä 2007.)

1- ja 2-riviset harmonikat poikkeavat myös ulkonäöllisesti 5-rivisistä: ne ovat jollakin tavalla hellyttävän näköisiä, pieniä, kauniita ja koristeellisia toisin kuin monet isokokoiset ja mustat 5-riviset. 1- ja 2-rivisten omaleimainen ääni saa ihmiset ihastelemaan näitä soittimia ja niillä soitettavaa omanlaistaan, usein duurivoittoista ohjelmistoa. Jokin terapeuttinen rooli näillä soittimilla on varmasti ollut myös niille entisaikoina eläneille soittajille, jotka raskaiden työpäivien päätteeksi tai ruokatauon aikaan ottivat harmonikan syliinsä ja soittivat itselleen tai muille paikalla olleille viihdykettä tai kulkivat kylillä säestämässä tansseja ja juhlia.

2. TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA TUTKIMUKSEN KULKU

2.1. Pelimanni, kansanmusiikki ja muistinvaraisuus

Tässä työssä tutkin Virtain alueelta eri vuosina tallennettua musiikkia. Soittimina tutkimillani ääninauhoilla ovat 1-, 2- ja 3-riviset diatoniset harmonikat. Soittajilta on tallennettu erilaisia tanssisävelmiä, muuta harmonikalla soitettua ohjelmistoa sekä soittoa ja laulua sisältäviä kappaleita. Sävelmät on tallennettu ääninauhoille ja alun perin ne ovat levinneet soittajalta toiselle korvakuvolta. Koko perinne on elänyt muistinvaraisesti. Näitä soittajia voikin nimittää pelimanneiksi ja heidän ohjelmistoaan kansanmusiikiksi. Pelimanneja on myös haastateltu. He kertovat virtolaisesta harmonikkakulttuurista ja soittamiseen liittyvistä asioista niin kuin he itse ovat ne kokeneet.

Merkittävän osan tämän työn tutkimusaineistosta on koonnut professori Erkki Ala-Könni, jolle pelimanni tarkoitti kuulonvaraisesti opitun perinnesävelmusiikin soittajaa. Ala-Könni levitti määrätietoisesti pelimanni-sanaa käyttäen sitä 1940-luvulta alkaen haastattelumatkoillaan maaseudulla, toimiessaan kansansoittokilpailuissa tuomarina ja keskustellessaan kansansoittajien sekä kansanperinnealan järjestöaktiivien kanssa 1960-luvulla. (Leisiö & Westerholm 2006, 452.) Pelimannisanaa alettiin käyttää nykysuomalaisessa sanastossa aktiivisesti 1960-luvun kansanmusiikki-innostuksen myötä ja sillä oli kansallisesti myönteinen arvolataus. Sana tarkoittaa kansanmusiikiksi katsottua sävelmistöä esittäviä erilaisten soitinten soittajia ja laulajia. Vanhastaan pelata-sanaa oli käytetty musiikissa kahdessa merkityksessä: soittaa ja soida. (Leisiö & Westerholm 448–449.) Kun 1970-luvulla vanhaa kansanmusiikkia ruvettiin opettamaan ennen kaikkea aikuisopiskelijoille työväen ja kansalaisopistoissa kautta maan, kaikkia vanhojen tanssisävelmien soittajia alettiin nimittää pelimanneiksi. (Leisiö & Westerholm 452.)

Tampereen yliopiston Kansanperinteen arkiston ääninauhojen sisällysluetteloissa puhutaan kansansoittajista ja pelimanneista tai vain jonkin soitinsoittajista. Näitä samoja sanoja Ala-Könni käyttää itse soitinsoittajia haastatellessaankin. Uudemmassa aineistossa vaikuttaa pelimannisana selvästi vakiintuneen käyttöön. Tässä tutkimuksessa kutsun harmonikkasoitinsoittajia henkilöitä pelimanneiksi ja soitinsoittajiksi. Työssäni haluan nostaa esiin tekijän eli soitinsoittajan näkökulman, hänen oman elämänsähistoriansa, hänelle muodostuneen persoonallisen ohjelmiston sekä hänen omat kokemuksensa virtolaisesta vähäriiviskulttuurista.

Pelimannimusiikin Ala-Könni (1986, 39) määrittelee olevan soitinsoittimellista sävelmäainesta, joka liittyy säätyläispiirien kautta kansan keskuuteen levinneisiin seurataksisiin. Pelimannin arvostus oli kaksikasvoista: toisaalta taitavaa soitinsoittajaa ihailtiin ja hänen soitinsoittotapaansa ja ohjelmistoon haluttiin jopa jäljitellä, mutta toisaalta soitinsoittamista ei pidetty työnä. Pelimanni on ollut lähinnä itsekseen opiskellut musiikin harrastaja, joka on saanut oppinsa korvanvaraisesti, mutta yleensä pe-

limanneilla on ollut pyrkimys lisätä alati tietojaan ja taitojaan. Pelimanniksi tulemisen pohjana on nähty synnynnäiset taipumukset, kehityskelpoisuus ja ympäristötekijät. Soittaminen on keskittynyt usein tiettyihin sukuihin, ja musikaalisuuden onkin ajateltu olevan periytyvä ominaisuus. Ammatti-pelimannien määrä on ollut Suomessa vähäinen, sillä useimmat olivat harrastajia, mutta pelimanneja on ollut maassamme lähes kaikissa ammatti- ja ikäryhmissä. Tanssin soittajina toimivat lähinnä miehet. (Ala-Könni 1986, 47–48, 51.)

Paavo Helistö (1972, 56) luonnehtii, että kansansoittaja voi olla joko luova tai säilyttävä. Helistön mukaan suomalainen pelimanni ei juuri improvisoi, vaan hän taltioi: hän pyrkii pitämään joltakin vanhemmalta soittajalta saamansa sävelmän samanlaisena, edustipa hän kumpaa tyyppiä tahansa. Säilyttävällä soittajalla tämä onnistuu, mutta luovan käsissä sävelmä vähitellen muuttuu. Muutokset voivat koskea myös pelimannin omia sävelmiä (Helistö 1972, 57). Myös Kolehmainen (1982a, 11) on huomannut, että Aapeli Hautanen halusi ”pitää kappaleet aitoina ilman myöhempiä lisiä”. Lepistö (1990, 19) puolestaan toteaa, että ”jotta pelimannilla olisi mahdollista ilmaista kunkin tanssilajin ominaisinta tyyliä, on hänen tiedettävä sille ominaiset elementit”, ja Asplund (1981b, 160–161) luonnehtii, että aito pelimannityylinen soitto on opittava kuulemalla.

Pelimannimusiikin säilymiseen vaikutti kotiseututyön merkeissä aloitettu kansansoitto- ja kilpailujen järjestäminen 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Sota keskeytti kilpailutoiminnan, tosin välirauhan aikana sitä yritettiin jatkaa. Nuorisoseurat olivat aktiivisia pelimannikilpailujen järjestäjiä ja kilpailutoiminta oli vilkasta 1950–60-luvuilla. Eniten kilpailuja järjestettiin Satakunnassa, Pohjanmaalla, Hämeessä ja Keski-Suomessa, ja kilpailut levisivät maakuntatasolta koko maata käsittäviksi. Kilpailut olivat henkilökohtaisia, koska soittaminen oli pääasiassa soolosoittoa. Nuorisoseurat alkoivat vähitellen monipuolistaa myös muuta kansanmusiikkia koskevaa toimintaansa. (Asplund 1981, 234, 235; Asplund 2006, 511, 513.)

Sahan (1996, 33) mukaan on muistettava, että ”kansanmusiikiksi kutsuttua genreä tai lajeja ei historiallisen talonpoikauskulttuurin aikana ollut. Viime vuosisadan rahvaalla oli kulttuurisaan ja yhteisössään olemassa sellaisia musiikkiin liittyviä käsitteitä ja sanoja kuin soitto, peli tai kappale”. Lopullisesti kansanmusiikki-käsite iskostettiin ihmisten mieliin vasta kansanmusiikin uuden tulemisen myötä. (Saha 1996, 33.) Asplundin (1981a, 238) mukaan kansanmusiikki kuului ennen ”olennaisena osana tavallisen ihmisen elinympäristöön. Samalla tavoin kuin hän kuuli satuja ja tarinoita, sanaparsia tai arvoituksia, samalla tavoin hän myös oppi laulamaan, tanssimaan tai soittamaan. Hän oppi musiikkinsa, kuten muunkin henkisen perinteensä kuulemalla, ilman nuotteja tai painettuja laulujen sanoja”. Muualta peräisin olevat vaikutteet sopeutettiin kotimaiseen kuosiin. Voidaankin puhua musiikillisesta äidinkielestä. (Asplund 1981a, 238.)

Kansanmusiikki on otettu suomalaiseen tietosanakirjaan hakusanana ensimmäistä kertaa vuonna 1934, jolloin A. O. Väisänen määritteli sen rahvaan keskuudessa viljellyksi laulu- ja soitinmusiikiksi. Tässä rahvaalla tarkoitetaan sääty-yhteiskunnan kansaa, siis väestön enemmistöä, joka jäi säätyläisten eli herrasväen ulkopuolelle. (Laitinen 2003, 178). Rahvas itse oppi erottelemään musiikistaan kansanmusiikin vasta 1900-luvulla; tosin monissa kylissä tämä tapahtui vasta toisen maailmansodan jälkeen. Siihen asti kaikkea pidettiin musiikkina. (Laitinen 1991, 65.) Nykyisin kansanmusiikki on hyvin monimerkityksinen sana ja se sisältää monenlaisia ilmiöitä ja musiikin muotoja. Mielestäni osuvan määritelmän kansanmusiikista antaa Hannu Saha (1996, 341) kirjoittaessaan, että muistinvaraisessa kulttuurissa ”kansanmusiikki on luovaa muusikkoutta, kykyä musisointiin”. Tämä kuvaa mielestäni virtolaistakin aineistoa hyvin, sillä tähän näkökulmaan ajattelen sisältyvän myös sen, että musiikki ja soittaminen ovat pelimannille tärkeää ja omaehtoista toimintaa. Jokaisen yksilön musiikkirepertoarihan on persoonallinen ja esittäjänsä maun mukaista yksilöllistä musiikkityyliä edustava kokoelma (Pekkilä 1988, 85).

Jokaisessa kulttuurissa musiikki on kehittynyt ihmisten omiin sosiaalisiin, psykologisiin, esteettisiin ja kommunikaatiotarpeisiin (Moisala 1991, 107). Pirkko Moisalan (1991, 107) mukaan kulttuuri voidaan nähdä yhteisen oppimisen tuloksena: ”ihmisryhmän tai yhteisön yhteiset ajattelun ja toiminnan tavat ja mallit muodostavat kulttuurin perustan”. Ihmisyhteisön yhteiset tavat syntyvät ajan kuluessa ja ne muodostavat kulttuurin, joka myös muuttuu ajassa. Sosiaalinen kontrolli ylläpitää kulttuurin keskeisiä piirteitä ja mahdollistaa sen, että kulttuuri pystyy siirtymään sukupolvelta toiselle henkisenä perintönä. (Moisala 1991, 107, 109.) Heikki Laitisen (2003b, 181) mukaan ”musiikillinen systeemi, musiikillisen maailmankuvan perusta, on olemassa yhteisön kollektiivisessa tajunnassa”. Tämä systeemi on sosiaalinen ja konventionaalinen järjestelmä, jonka säännöistä yhteisön jäsenet ovat tietoisia, vaikka niitä ei olisikaan sanallisesti muotoiltu (Laitinen 2003b, 181).

Jokaiselle ihmiselle vähitellen kertynyt musiikkivarasto sisältää ja heijastaa ympäröivän kulttuurin musiikilliset konventiot ja omaa musiikkivarastoaan vasten ihminen hahmottaa sekä arvioi kaiken myöhemmin kuulemansa musiikin (Moisala 1991, 111.) Musiikki ilmenee aina jossakin kontekstissa eli ”tietyissä ympäristössä yhteydessä muihin tekijöihin” (Moisala 1991, 120). Kansankulttuurissa koko kulttuurilla tarkoitettiin kyläkulttuureja, ja näin ollen ”paikallisuus kuului musiikissakin: joka kylällä oli omia tapoja laulaa laulujansa, soittaa soittojansa” (Laitinen 2003a, 200). Kylät olivat kulttuuriltaan hyvin itsenäisiä ja niissä musiikki ”pysyi aina ihmisten omissa käsissä, omassa määräysvallassa, se myös muotoiltiin omien mieltymysten mukaan” (Laitinen 2003a, 201). Laitisen (2003a, 202) mukaan yksilöllisyys oli kulttuurin tärkein piirre ja se oli varmasti osittain seurausta paikallisuudesta. Osittain se johtui kulttuurin muistinvaraisuudesta, ”mutta se johtui myös

nimenomaan kulttuurin paikallisuudesta, täydellisestä paikallisuudesta”. Ei ollut olemassa kahta samanlaista laulua tai tanssiesitystä. (Laitinen 2003a, 202.)

Hannu Sahan (1996, 15) mukaan ”muistinvaraisessa musiikkikulttuurissa musisointi ja muuntelu ovat usein muusikolle päällekkäisiä, synonyyminomaisia käsitteitä: muuntelu on luonnollinen ja erottamaton osa musisointia”. Muuntelua voikin luonnehtia musisoinnin ytimeksi ja sydämeiksi. (Saha 1996, 15.) Anneli Asplund toteaa, että soittaja muokkasi muualta kuultua sävelmää omien edellytystensä ja perinteisen soittotyylin mukaisesti mieleisekseen. Hän myös pystyi keksimään unohtamansa osan tilalle oman vaihtoehdon ja taitava soittaja laittoi sävelmään oman leimansa sitä tietoisesti muuntelemalla. Parhaat soittajat myös tekivät itse omia sävelmiä. (Asplund 1981b, 156.) Muistinvarainen musiikki ei olekaan Sahan (1996, 79) mukaan ”vain sävelmiä vaan musisointia”; se ”on prosessi, jossa esityksellisen ainutkertaisuuden aspekti on aina mukana”. Pirkko Moisalan (1991, 111) mukaan ”musiikillisesti luovassa toiminnassa ilmenee ihmisen yksilöllisyys. Ihmiset ovat musiikillisesti kekseliäitä ja luovia oman persoonallisuutensa kautta”. Saha (1996, 335) lisää, että ”yksilön ilmaisun lähtökohdat ovat riippuvaisia kollektiivitradiitiosta”. Kollektiivitradiatio ja yksilöllisyys muodostavatkin kokonaisuuden, sillä ”muusikon kulttuuristen aktiiviteettien taustalla ovat sekä henkilökohtainen halu luovaan toimintaan että halu olla vuorovaikutuksessa yhteisön kanssa” (Saha 1996, 335).

Päivikki Suojanen (1983, 121) on hauskaasti kuvannut pelimannisoitteita perinteen kulkutavaraksi, koska ne voivat esiintyä arkistossa useampana toisintona, hieman muunneltuina, eri nimellä ja toisenlaisin viitetiedoin. Ala-Könni (1986, 7) puolestaan toteaa, että ”sitovien esikuvien puuttuessa kansansävelmät muuttuvat, jolloin syntyy variantteja eli toisintoja. Siksipä muuntelurikkautta on pidettävä elävän kansanmusiikin yhtenä tuntomerkkinä.” Saha (1996, 46–47) kuvaa suomalaista pelimannimusiikkia perusrakenteiltaan varsin yksikertaiseksi ja lähes säännöllisen neliskulmaiseksi. Tämä neliskulmainen ajattelu on 1- ja 2-rivismusiikissa havainnollinen, sillä hyvin usein eri osat sisältävät neljällä jaolliset tahtimäärät, joita kerrataan, ja lopputulokseksi syntyy neljällä jaollista musiikkia. Lisäksi monet pelimannimusiikin rytmityypeistä ovat neljällä jaollisia (polkat, jenkat, marssit) – näiden sävelmien tahteihin 1- ja 2-rivisen soittaja soittaa säestykseksi myös neljä bassoa.

Sahan (1996, 72) mukaan suomalaisessa 1800- ja 1900-lukujen ”muistinvaraisessa pelimannimusiikissa muusikolla on päässään sävelmä oletettuna runkorakenteena”. Jokainen soittaja muokkaa musisoidessaan sävelmää muistinvaraisen musiikin ideaalin mukaisesti sellaisilla muunteluelementtien keinoilla, joita hän hallitsee. Nämä keinot vaihtelevat soittajan luovuuden tason ja kyvyn mutta toisaalta myös soittoteknisten mahdollisuuksien suhteen. (Saha 1996, 72.) Laitinen (1991, 69) puolestaan huomauttaa, että pelimannisävelmien luonnehtiminen 2–3-osaisiksi

on nuotintamisen synnyttämä käsitys. Hänen mukaansa pelimannit hahmottivat musiikin ensisijaisesti repriiseinä ja soitettaessa niitä liitettiin vapaasti toisiinsa. Ainoa kiinteä rakenne-elementti oli tanssilaji sekä repriisin pituus. Kappaleajattelun syntyyn vaikuttivat säätyläisnuotintajat, sillä he vaativat myös, että kappaleille piti keksiä nimi. (Laitinen 1991, 69.)

Saha (1996, 35) toteaa etnomusikologille olevan ”selviö, että musiikkia on tutkittava kulttuurina. Vastaava selviö pitäisi olla, että tuo musiikki heijastaa esteettisenä rakenteena, ilmiönä ja olemuksena kulttuurinsa kokonaisuutta”. Sahan mukaan ”kansanmusiikilla voidaan tarkoittaa kulttuurisen yhteisön perinnepohjaisten luomusten kokonaisuutta. Se heijastaa yhteisönsä tai jäsenryhmänsä kulttuurista ja sosiaalista identiteettiä. Sen normit ja arvot välittyvät muistinvaraisesti, usein jäljittelyn kautta”. Näin ”kansanmusiikki on kollektiivista ja perinteeseen pohjaavaa tietoa ja tietämystä. Se ammentaa voimansa ihmisyksilön luovuudesta ja mielikuvituksesta”. (Saha 1996, 35.)

2.2. Tutkimusmenetelmät

Erkki Pekkilä (1988, 30) toteaa osuvasti, että ylivoimaista tai kaikkeen materiaaliin sopivaa analyysimenetelmää ei ole olemassa ja että jokainen aineisto vaatii oman luokittelutapansa. Hän huomauttaa myös, että mikä tahansa sävelmämateriaali voidaan luokitella useilla erilaisilla tavoilla. Tässä tutkimuksessa lähestyn virtolaista 1-, 2- ja 3-rivisen soittoa monesta eri näkökulmasta. Koska käytän tutkimuksessani monenlaista aineistoa, ei ollut mielestäni oleellista keskittyä joihinkin aineiston yksittäisiin ominaisuuksiin, vaan halusin muodostaa aineiston pohjalta mahdollisimman laajan kuvan. Päädyin lähestymään virtolaista aineistoa monen erilaisen tutkimusmenetelmän keinoin. Erkki Ala-Könnin (1986, 11) mukaan ”kansanomaista soitinmusiikkia voidaan tarkastella käytettyjen soittimien, sävelmistön ja tehtävän perusteella”. Tässä tutkimuksessa yritän valottaa kaikkia näitä puolia jonkin verran.

Tutkimustani ja tutkimusaineistoon suhtautumistani leimaa aineistolähtöisyys: olen pyrkinyt kokoa ajan säilyttämään mielessäni sen, mitä aineistolla on minulle kerrottavana. En siis tavoittele tutkimuksessani laajoja yleistyksiä vaan oleellisempaa on mielestäni saada monista pienistä yksityiskohdista koostuva kuva. Kaiken kaikkiaan työni on perustutkimusta virtolaisesta harmonikansoitosta ja sovellan siinä sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia menetelmiä.

Tutkimukseni on arkistotutkimusta, sillä perehdyn nimenomaan arkistoihin koottuun materiaaliin eli siihen, minkälaista tietoa Virtain alueen soittajista ja siellä soitetuista sävelmistä on säilynyt nykyisille sukupolville. Lähden siitä, minkälaista materiaalia arkistoon on koottu, ja pohdin, minkälaisen kuvan arkistomateriaalin perusteella virtolaisista soittajista, heidän ohjelmistostaan ja alueen vähäriivisperinteestä voi saada. Tutkimukseni on historiallista, sillä yhtä henkilöä lukuun

ottamatta kaikki tutkimusmateriaalissani soittavat pelimannit ovat kuolleet jo vuosia sitten. Oleellista tutkimuksessani ovat pelimannien henkilöhistoriat ja alueellinen soittoperinne. Tutkimukseni keskiössä ovat kaikki sellaiset virtolaiset pelimannit, joiden soittoa on tallennettu arkistoihin seuraavien sukupolvien saataville. Kerron arkistomateriaalin valossa jokaisen pelimannin soittohistoriaa ja näin kontekstoin kunkin pelimannin omaan musiikilliseen ympäristöönsä. Pohdin myös pelimannien välisiä suhteita, heidän muodostamaansa henkilöverkostoa. Lisäksi kokoan kappaleiden nimissä esiintyviä henkilöiden nimiä ja etsin heistä tietoa. Useinhan kappaleet on nimetty jonkin sitä esittäneen pelimannin mukaan, joten nimien avulla voidaan mahdollisesti laajentaa virtolaista harmonikansoiton historiaa.

Heikki Laitinen (1991, 71) huomauttaa, että arkistoaineistoa tutkittaessa on muistettava, että perinnearkisto on aina satunnainen otos tallennushetkellä vallinneesta kulttuurista – ja mitä vanhempaa aineisto on, sitä satunnaisempaa se on. Tallennuksiin ei sisälly tietoja siitä, onko esittäjä mielestään onnistunut hyvin vai huonosti. Monet tallentajat ovat myös suhtautuneet tallennettaviin soittajiin tavalla, jota Laitinen kutsuu säätyläismentaliteetiksi: ”kun kansanmuusikko vain toistaa kerran oppimaansa, ensimmäinen esitys on aina aidoin”. Nauhoittajat eivät myöskään ole kysyneet, ketkä esittäjät tai esitykset, mitkä laulut tai soitot ovat olennaisia ja mitkä epäolennaisia. (Laitinen 1991, 71.) Arkisto on tallentajien ja tallennuksen historiaa, ja tallentaja on aina väliin tuleva muuttuja (Laitinen 1991, 72). Nämä kaikki asiat tulevat virtolaisessa arkistomateriaalissa myös erittäin hyvin esiin. Laitinen (1991, 73) kiinnittää huomion myös siihen, että tallennukset ovat hyvin harvoin varsinaisia esityksiä. Usein niitä voisi luonnehtia raporteiksi tallentajan ja tallennettavan kohtaamisesta kahden kesken, suljetuissa olosuhteissa tallennettavan esiintyessä tallentajalle. Tutkijan pitää muistaa myös, että tiedonantajien halu täyttää hyvälle tiedolle asetetut normit saattaa vaikuttaa aineiston laatuun. Lisäksi vaikuttavia tekijöitä ovat tutkijoiden odotukset, haastattelujen tarkoitusperät sekä haastattelutekniikka. (Sarmela 1970, 120.) Sarmela (1970, 71) myös huomauttaa, että tietojen puuttuminen tai niiden niukkuus on ilmiötä kuvaava piirre, tutkimustulos sinänsä.

Tutkimukseni on myös soitintutkimusta, sillä sen kohteena ovat vaihtoääniset harmonikat, tarkemmin ottaen 1-, 2- ja 3-riviset diatoniset soittimet, joita virtolaiset pelimannit ovat soittaneet. Pyrin saamaan selville, millaisia soittimia pelimannit ääninauhoilla käyttävät. Tutkimuksessa käsittelen ääninauhoilla olevissa haastatteluissa esiin tulleita asioita soittimen rakenteesta, rakentamisesta ja toiminnasta. Näihin asioihin perehtyessäni on tärkeäksi osoittautunut oma kiinnostukseni harmonikan rakennetta ja toimintaa kohtaan sekä pitkäaikainen soittokokemukseni.

Työni musiikillinen materiaali rajautuu soitinlähtöisesti: tutkimuksessani mukana ovat kaikki virtolaiset 1-, 2- ja 3-rivisillä, vaihtoäänisillä ja diatonisilla harmonikoilla soitetut kappaleet, joita tutkimukseni kohteena oleviin arkistoihin on tallennettu. Pohdin näiden kappaleiden pohjalta

pelimannien repertoaareja ja eri sävelmistä esiintyviä toisintoja. Sävelmiä tutkin myös musiikki-analyysin keinoin kertoen, minkälaisia ovat näillä harmonikoilla soitetut kappaleet pääpiirteissään olleet. Idiomaattisuuden eli soittimellisuuden käsite tulee myös tavallaan esiin tässä yhteydessä, sillä jokainen pelimanni on valinnut soitettavakseen sellaista musiikkia, jota hän on itse pitänyt soittimelleen soveltuvana.

2.3. Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen eteneminen

Työni tutkimuskysymys on: ”mitä arkistoaineisto kertoo virtolaisesta 1-, 2- ja 3-rivisen soitosta?”. Pohdin, millainen kuva arkistoaineiston pohjalta syntyy soittajista, soittimista, ohjelmistoista ja alueen musiikillisesta historiasta. Työni on siis perustutkimusta Virtain alueen harmonikansoitosta. Arkisto kertoo myös jotakin sen kokoajista, sillä jokainen tallentaja viestii tietoisesti tai tiedostamattaan arvojaan ja asenteitaan siinä aineistossa, jota hän on arkistoon tallentanut. Arkistoon koottu aineisto on osoitus siitä, mikä arkiston kokoajien mielestä on perinteessä ollut tärkeää ja mitä tuleville sukupolville tulisi säilyttää. Lisäksi arkistomateriaali kertoo myös siitä, keitä on löydetty ja ketkä ovat suostuneet haastateltaviksi tai soitatettaviksi.

Työni tutkimusaineistona on kahden arkiston, Tampereen yliopiston Kansanperinteen arkiston ja Virtain kulttuurintutkimusaseman, materiaali, joka liittyy virtolaiseen 1-, 2- ja 3-rivisen soittoon, sekä lisäksi muutamia virtolaisten pelimannien sukulaisilta tutkimuskäyttöön saatuja ääninauhoja ja materiaaleja. Tämä aineisto sisältää 275 sävelmää 13 pelimannin soittamana sekä haastattelumateriaalia, valokuvia ja lehtileikkeitä. Työni tärkeimpänä pohjana ovat pelimannien soittamat kappaleet ja haastatteluaineistot. Tutkimukseni koostuu kolmesta osasta: arkistossa sävelmiä soittavien pelimannien henkilöhistorioiden kokoamisesta, arkistoon tallennetun virtolaisen sävelmärepertoarin tutkimuksesta ja pelimannien haastattelujen pohjalta esiin nousevista virtolaista vähäriivisten soittoa koskevista teemoista.

Tutkimukseni aluksi esittelen käyttämäni arkistoaineiston ja koostan sen pohjalta henkilöhistoriat sellaisista virtolaisista 1-, 2- ja 3-rivistä harmonikkaa soittaneista pelimanneista, joilta on arkistoihin taltioitu soivaa materiaalia. Heitä on yhteensä kolmetoista. Kunkin pelimannin henkilöhistoriassa esittelen hänen musiikillisia vaihteita sekä kerron häneltä tallennetuista sävelmistä. Henkilöhistorioiden pohjalta pohdin pelimannien soittouria sekä muodostan virtolaisten pelimannien vuorovaikutussuhteiden verkostoa sikäli kuin se on aineiston pohjalta mahdollista: koostan arkistossa soittavien pelimannien keskinäistä verkostoa sekä arkistoon tallennettujen sävelmien nimissä eläviä pelimanneja. Näin hahmottuu kuva siitä, millä tavoin alueen soittajat ovat olleet tekemisissä keskenään ja miten kappaleet ovat kulkeutuneet pelimannilta toiselle – useinhan kappaleiden nimissä elävät ne pelimannit, joilta jokin sävelmä on opittu.

Seuraavaksi tutkin sävelmämateriaalia, joka on taltioitu virtolaisilta 1-, 2- ja 3-rivisen soittajilta. Lähestyn ensin koko aineiston sävelmiä erittelemällä ne tanssilajien mukaan sekä soittajakohtaisesti ja sitten esittelen aineiston sävelmät eritellen ne 1-, 2- ja 3-rivisillä harmonikoilla soitetuihin. Lisäksi pohdin tutkimusmateriaalissani olevia sävelmätoisintoja ja vielä lopuksi analysoin muutamia soivan materiaalin erityispiirteitä.

Sävelmien ohella arkistoon on tallennettu pelimannien haastatteluja, joissa tulee esiin yleistä tietoa virtolaisesta harmonikansoitosta. Haastatteluissa toistuvasti esiintyviksi teemoiksi nousevat harmonikan rakenne, rakentaminen ja korjaaminen, soitinten hankinta, pelimannien käyttämät soittimet, muistinvarainen oppiminen, sävelmät ja soittotekniikka, soittotilanteet sekä kansanmusiikin uusi tuleminen.

Erkki Pekkilän (1988, 17) termejä käyttäen tutkin työssäni kahdenlaisia tekstejä: musiikkitekstejä ja puhetekstejä. Musiikkitekstit tarkoittavat sävellyksiä, sävelmiä ja kappaleita, joita muusikot opettelevat, säilyttävät muistissaan ja välittävät toisilleen musiikillisessa kommunikaatiossa. Puheteksti merkitsee musiikkia koskevaa puhetta, jonka avulla soittajat keskustelevat musiikista, ilmaisevat musiikkiin liittyviä käsitteellisiä asioita ja mielipiteitä. Pekkilän mukaan musiikillinen informaatio ja puheinformaatio edustavat kahta erilaista kommunkaatiomoodia ja siksi ne ilmaisevat musiikintutkimuksessa kahta erilaista tiedon aluetta. Musiikkitekstien kautta saadaan tietoa musiikista itsestään, sen rakenteista ja toimintaperiaatteista. Puhetekstien avulla saadaan tietoa siitä, miten kulttuurin jäsenet itse hahmottavat musiikillisia ilmiöitä. Näitä molempia on tutkittava, sillä musiikkikulttuurin ytimenä on aina musiikki ja puhe musiikista. (Pekkilä 1988, 17–18.)

Työssäni pyrin saamaan kuuluville haastateltavien oman äänen eli suhtautumaan heihin eemisesti. Eeminen eli sisäinen näkökulma edustaa tapaa, jolla kulttuurin jäsenet itse hahmottavat, jäsentävät ja arvottavat omaan elämänpiiriinsä kuuluvia asioita – se koskee yhtä kulttuuria kerrallaan ja pyrkii näkemään asiat tämän kulttuurin näkökulmasta ja tulkitsemaan ne kulttuurin jäsenien ehdoilla. Eettinen tarkastelutapa eli tutkijan tapa tarkastella asioita on lähtökohdiltaan analyttinen ja vertaileva. (Pekkilä 1988, 36–37.) Se tulee esiin aineiston sävelmien määriä tutkiessani ja taulukkoja tehdessäni.

Työni etenemistä on koko tutkimusprosessin ajan ohjannut vahvasti aineistolähtöisyys: olen halunnut saada esiin sen, minkälainen kuva arkistomateriaalin pohjalta virtolaisesta vähä-rivisperinteestä syntyy sitä kautta, mitä arkistomateriaali on alkanut minulle tutkijana kertoa. Olenkin halunnut valottaa aineistoa mahdollisimman monipuolisesti ja lähestyä sitä kokonaisvaltaisesti. Mielestäni tutkijan pitää arvostaa arkiston soittajia ja arkistoon koottua materiaalia tekemättä liikaa yleistyksiä tai pitkälle meneviä johtopäätöksiä, eihän hän voi kuitenkaan koskaan kertoa varmuudella enempää kuin mitä arkistomateriaali hänelle kertoo.

Tutkimuksen tekeminen alkoi tutkimusmateriaalin etsimisellä ja koostamisella. Aivan aluksi kävin läpi Rauno Ilvespakan tallentamat äänitteet niiden kappaletietojen avulla, jotka hän on nuotintanut kirjaan *Kolmella kaksirivisellä – Pelimannien harmonikkaohjelmistoa Virtain Vas-kuulta ja Kurjenkylästä* (1999). Muokkasin C-kasetit CD-muotoon ja etsin nauhoilta nuotinnetut kappaleet, sillä kaseteista ei ole olemassa sisällysluetteloita. Samalla koodasin kappaleet, jotta löytäisin aineistosta etsimäni kappaleet myöhemminkin. Työni liitteinä (Liitteet 4, 5 ja 6) olevissa sävelmälistauksissa lyhenne RI viittaa Rauno Ilvespakan tekemiin nauhoituksiin.

Seuraavaksi etsin kaikkea Virroilta peräisin olevaa materiaalia, joka on tallennettu Tampereen yliopiston Kansanperinteen arkistoon. Kävin läpi ääninauhojen sisällysluettelot sekä Erkki Ala-Könnin (A-K) että yleiskokoelman (Y) osalta ja katsoin myös Virroilta tallennetut kuvat. Valitsin aineistosta tähän tutkimukseen mukaan kaiken soivan materiaalin, jota virtolaiset 1-, 2- ja 3-rivisen soittajat esittävät. Lisäksi otin mukaan kaikkien näiden ääninauhoilla soittavien pelimannien haastattelut ja joitakin muitakin haastatteluita, joissa kerrotaan paljon virtolaisesta vähärivisten harmonikkojen soitosta. Jätin tarkan tutkimuksen ulkopuolelle sellaiset ääninauhat, joissa on vain hyvin lyhyitä mainintoja pelimanneista tai heidän nimilistauksiaan. Vuosien 1984 ja 1986 kenttä-tutkimusretkien nauharaportit kävin myös läpi.

Kesällä 2007 tein itse muutamia lisähaastatteluja työni pelimanneihin liittyen. Haastattelujen kysymysrunko on liitteessä 7. Haastatteluissa edettiin spontaanisti kunkin informantin mukaan haastattelurunkoa apuna käyttäen ja soveltaen sitä kyseessä olevan soittajan elämään. Halusin tehdä haastatteluja, koska huomasin arkistoääninauhoissa olevien henkilötietojen puutteellisuuden: soitettujen kappaleiden lisäksi saattoi pelimannista olla merkitty vain hänen syntymäpäivänsä ja kotipaikkansa – näin oli esimerkiksi kilpailunauhoituksissa. Alun perin ajattelin haastattelevani kaikkien työni soittajien sukulaisia saadakseni lisätietoja ja paikatakseni arkistotietojen aukkoja, mutta materiaalin paisuessa luovuin ajatuksesta ja haastattelin mielestäni työni kannalta oleellisten pelimannien sukulaisia. Heikki Harju on aineiston nuorin soittaja ja hänen rytmikkääseen soittoonsa kiinnitin heti huomioni, mutta hänestä ei ole arkistossa soiton lisäksi mitään muuta tietoa. Haastattelin Heikin vaimoa Ritva Harjua. Felix Niemelästä halusin lisätietoa, sillä hänen nimensä mainitaan useilla haastattelunauhoilla. Hänen poikansa Seppo Niemelä ottikin yhteyttä ja oli halukas kertomaan isästään. Reino Järvisestä, ohjelmistoltaan muista poikkeavasta pelimannista minulle kertoi Tuomas Ylä-Mononen.

Atte Kalmarin nimi esiintyy myös useilla haastattelunauhoilla ja hän soittaa Ilvespakan tekemillä ääninauhoilla, mutta arkisto vaikenä hänenkin henkilötiedoistaan. Kalmarin tytär Nelly Viitala antoi minulle lisätietoja isästään. Väinö Pohjasmäki nousi tärkeään osaan aineistossani hänen soittamiensa kappaleiden runsaan lukumäärän vuoksi, olihan Rauno Ilvespakka nauhoittanut

häneltä jo suuren määrän kappaleita. Hänen pojaltaan Alpo Pohjasmäeltä sain tutkimukseeni vielä kaksi ääninauhaa lisää. Harri Ilkka ja Pertti Tamminen ovat myös äänittäneet Väinö Pohjasmäkeä. Lyhenne HI viittaa Harri Ilkkaan ja lyhenne PT Pertti Tammiseen työni liitteissä olevissa sävelmälistauksissa. Alekski Vartiamäki nousi aineistosta esiin mielenkiintoisena poikkeuksena, sillä harmonikan soittamisen lisäksi hän on ollut tunnettu harmonikan korjaaja ja rakentaja. Näistä asioista halusin tietää lisää ja sain haastatella Vartiamäen tytärtä Anna-Liisa Paajasta sekä sain lisää sävelmäaineistoa hänen pojaltaan Pentti Paajaselta. (Lyhenne PP viittaa liitteissä Pentti Paajasen tekemiin äänityksiin.) Alpo Pohjasmäeltä ja Pentti Paajaselta saamani C-kasetit muokkasinkin CD-muotoon sekä tunnistin nauhoilla olevat kappaleet muihin nauhoitteisiin vertaamalla puutteellisten sisällysluettelojen takia. Koodasin kappaleet, jotta tiesin, mitä kappaleita on missäkin ja pystyin myöhemmin palaamaan tiettyihin sävelmiin.

Kuuntelin kaikki ääninauhat läpi ja kokosin itselleni listauksen kaikista ääninauhoilla esitettävistä sävelmistä, niiden soittajista, käytetyistä soittimista, tallennusvuodesta ja tallentajasta. (Katso Liitteet 4 ja 5.) Mitään yhtenäistä virtolaisten kappaleiden koontilistaustahan ei arkistossa ole, vaan se on tutkijan itse työstettävä käyttämästään materiaalista tutkimuksessaan tarvitsemaansa muotoon. Sävelmälistaukset tein aluksi tanssilajeittain, sävelmät soittajan mukaan jaotellen sekä erilaisten harmonikkojen mukaan. Työn edetessä tutkin korvanvaraisesti myös aineistossa kunkin soittajan ohjelmistossa esiintyvät toisinnot, sävelmien rakenteet, sävelmien ja käytettyjen soitinten sävellajit sekä tein muita huomioita esimerkiksi eri soittajien ohjelmistoissa esiintyvistä toisinnosta ja henkilöiden nimistä kappaleiden nimissä. Näistä asioista työstin taulukot työhöni. Näihin listauksiin kokosin siis kaiken sen sävelmäaerialin (A-K- ja Y-kokoelmien sävelmät sekä Ilvespakan nauhoitusten sävelmät kuten myös Pohjasmäeltä ja Paajaselta saamani ääninauhojen sävelmät), joka minulla on ollut käytössäni tätä tutkimusta tehdessäni.

Kansanperinteen arkiston haastattelumateriaalien sekä itse tekemiäni haastattelujen kuunteleminen ja litteroiminen olivat suuri työvaihe tutkimuksessani. Näiden materiaalien pohjalta työstin henkilöhistoriat kaikista pelimanneista, joiden soittoa on tallennettu arkistoon. Lisäksi haastatteluja kuunnellessa, litteroidessa ja lukiessa aineistosta alkoi nousta esiin toistuvia teemoja, joista koostui vähitellen työhöni täysin oma jaksonsa.

3. TUTKIMUSMATERIAALIN JA SOITTAJIEN ESITTELY

3.1. Tutkimusmateriaali

Tämän pro gradun tutkimusmateriaalina on käytetty kaikkea sitä virtolaisiin harmonikansoittajiin ja erityisesti vähärivisten harmonikkojen soittajiin liittyvää materiaalia, joka on saatavissa Tampereen yliopiston Kansanperinteen arkistosta ja Tampereen yliopiston Virtain kulttuurintutkimusasemalta. Kansanperinteen arkistossa olen läpikäynyt virtolaisia pelimanneja koskevan aineiston, jota löytyy sekä Erkki Ala-Könnin kokoelmasta (KPER: A-K) että yleiskokoelmasta (KPER: Y). A-K-kokoelmasta tutkin Erkki Ala-Könnin vuosina 1955, 1967–1973 ja 1976 kokoamaa aineistoa, joka sisältää ääninauhoilla pelimannien haastatteluja ja heidän soitteidensa äänityksiä. Vastaavaa aineistoa on Y-kokoelmassa vuosilta 1967, 1969, 1970, 1978, 1984 ja 1986. Kesällä 1967 Tampereen yliopiston Kansanperinteenlaitoksen tutkimusryhmä teki Erkki Ala-Könnin johdolla Virroille kenttätutkimusmatkan (Koiranen & Mantere 2006, 1). Vuosien 1984 ja 1986 ääninauhat perustuvat myös Kansanperinteenlaitokselta Virroille tehtyihin kenttätutkimusmatkoihin. Nämä liittyivät Tampereen yliopiston ja Virtain kaupungin yhteistyöhankkeeseen. Vuoden 1984 kenttätutkimusmatkan teemana oli Virtain musiikkikulttuurin esikartoitus ja vuonna 1986 toista maailmansotaa edeltänyt musiikkikulttuuri Virroilla. (Suojanen 1988.) Kansanperinteen arkistossa on virtolaisiin pelimanneihin liittyvää kuva-aineistoa, johon olen myös perehtynyt. Tampereen yliopiston Virtain kulttuurintutkimusosan aineistoista tärkeimpinä työssäni ovat Rauno Ilvespakan tekemät nauhoitukset vuodelta 1976. Lisäksi olen saanut tutkimuskäyttöön Väinö Pohjasmäen ja Alekski Vartiamäen soittoa sisältäviä ääninauhoja sekä valokuvia ja lehtileikkeitä virtolaisten pelimannien sukulaisilta.

Tampereen yliopiston Virtain kulttuurintutkimusasemalle on koottu Pelimannimatrikkelia, jossa olisi mahdollisimman kattavasti perustietoja virtolaisista pelimanneista kaikkien soitinten osalta. Matrikkelitietojen pohjana ovat olleet Virtain kansalaisopiston pelimannipiireihin osallistuneet henkilöt sekä Kansanperinteen arkistossa olevilta haastattelunauhoilta esiin tulevat soittajien nimitiedot. Matrikkelin vanhimmat henkilöt ovat syntyneet 1850-luvulla ja nuorimmat 1960-luvulla. Matrikkelissa ei varmastikaan ole tietoja kaikista alueen soittajista. Listauksessa on mukana myös monia sellaisia ihmisiä, joiden elinaikatieidot ovat puutteelliset eikä heidän soittamistaan soitimista ei ole varmaa tietoa. Tässä listauksessa on tällä hetkellä 450 henkilöä, joista 163 henkilön tiedetään soittaneen harmonikkaa. Näistä soittajista 51 pelimannin mainitaan soittaneen 1- tai 2-rivistä tai molempia, ja heistä yhdeksän soittajaa on soittanut myös 5-rivistä. Vain 5-rivistä harmonikkaa mainitaan soittaneen 34 soittajaa. Matrikkeli on myös sikäli puutteellinen, että lähes puolen harmonikkaa soittaneista pelimanneista kerrotaan soittaneen ”hanuria”, mutta matrikkeli ei kerro,

millaista harmonikkaa pelimanni soitti. Osa heistä on varmasti soittanut 5-rivistä harmonikkaa, mutta osa vanhimmista pelimanneista on todennäköisesti ollut 1- tai 2-rivisen soittajia. Monien iäkkäiden harmonikansoittajien historiaan on kuulunut myös se, että he ovat aikanaan aloittaneet 1- tai 2-rivisellä ja vasta myöhemmin siirtyneet soittamaan 5-rivistä harmonikkaa. Vaikka Virroilla on ollut suhteessa väkimäärään paljon harmonikansoittajia ja myös etevinä pidettyjä pelimanneja, ei kuitenkaan kukaan alueen harmonikkapelimanneista ole noussut kansalliseen tietoisuuteen eikä heistä kukaan ole vielä tähän mennessä saanut esimerkiksi mestaripelimannin arvonimeä. Tältä alueelta arkistoihin tallennetuista vähärivisten harmonikkojen soittajista tai soitosta ei ole olemassa tutkimuksia eikä myöskään nuottijulkaisuja.

3.2. Henkilöhistoriat

Esittelen henkilö kerrallaan sellaiset virtolaiset 1-, 2- ja 3-rivistä harmonikkaa soittaneet pelimannit, joiden soittoa ja useilta myös haastattelua on ollut saatavissa tätä tutkimusta varten. Jokaisella heistä on omanlaisensa elämäntarina, joka osaltaan kertoo virtolaisen harmonikansoiton historiaa. Oma lukunsa ovat ne monet pelimannit, joiden soittoa ei ole syystä tai toisesta arkistoon taltioitu. Pelimannien soittamat ohjelmistot kertovat myös omalla tavallaan alueen musiikillista historiaa, sillä kappaleiden nimissä mainitaan useita muita pelimanneja, jotka ovat ilmeisesti soittaneet tiettyä kappaletta ja heiltä toiset pelimannit ovat sen oppineet.

Tutkimukseni pelimannit olen listannut seuraavaan taulukkoon (Katso Taulukko 1), joka kertoo soittajan nimen, elinajan, asuinpaikan Virroilla nauhoituksia tehtäessä sekä soittimen tai soittimet, joita kukin pelimanni tämän tutkimuksen aineistossa soittaa.

1. Hanhilampi, Sauli	1912–19??	Virrat, Liedenpohja	1-riv.
2. Harju, Heikki	1935–1971	Virrat	2-riv.
3. Heittola, (Eino) Ilmari	1926–19??	Virrat, Kurjenkylä	2-riv.
4. Järvinen, Reino	1914–1988	Pohjaslahti, Monoskylä	1-riv., 2-riv.
5. Kalmari, Atte	1915–1979	Virrat, Kurjenkylä	2-riv.
6. Lehtinen, Sulo	1886–19??	Virrat, Haukkamaankylä	2-riv.
7. Neste, Urho	1894–1972	Virrat, Äijänneva	2-riv.
8. Nevala, Juho ”Jussi”	1893–1977	Virrat, Kurjenkylä	2-riv.
9. Niemelä, Felix	1899–1966	Virrat, Kurjenkylä	1-riv., 2-riv.
10. Peräinen, Ilmari	1934–	Virrat, Vaskuu	2-riv., 5-riv.
11. Pohjasmäki, Väinö	1904–1982	Virrat, Vaskuu	1-riv., 2-riv.
12. Vartiamäki, Aleks	1886–1971	Virrat, Toisvesi, Lahdenkylä	1-riv., 2-riv., 3-riv.
13. Vilmari, Onni	1906–19??	Virrat, Kurjenkylä	2-riv.

Taulukko 1. Ääninauhoilla soittavat pelimannit.

Kaiken kaikkiaan seitsemää aineistoni pelimannia itseään on haastateltu arkistoon, ja samalla kertaa heiltä on taltioitu myös soittoa. Tällaisia pelimanneja ovat Sauli Hanhilampi, Ilmari Heittola, Reino Järvinen, Sulo Lehtinen, Ilmari Peräinen, Väinö Pohjasmäki ja Alekski Vartiamäki. Haastattelijoina ovat toimineet Erkki Ala-Könni, Anna Mari Kaartinen, Matti Lahtinen, Kristiina Peltonen, Heikki Autio, Lauri Keskinen, Päivi Kuusisto, Sisko Vuorinen, Tarja Hautamäki, Pertti Tamminen ja Matti Soikkeli. Lisäksi näiltä pelimanneilta ovat tallentaneet vain soivaa materiaalia Harri Ilkka, Rauno Ilvespakka ja Pentti Paajanen. Muita työni pelimanneja ei ole henkilökohtaisesti haastateltu, mutta sain lisätietoja Heikki Harjusta Ritva Harjulta, Atte Kalmarista Nelly Viitalalta ja Felix Niemelästä Seppo Niemelältä. Lisäksi Reino Järvisestä minulle kertoi Tuomas Ylä-Mononen, Väinö Pohjasmäestä Alpo Pohjasmäki sekä Alekski Vartiamäestä Anna-Liisa ja Pentti Paajanen.

3.2.1. Hanhilampi, Sauli

Sauli Henrik Hanhilampi syntyi vuonna 1912 Virroilla. Hän eli maanviljelijänä Liedenpohjassa. Soittimenaan hänellä oli 1-rivinen harmonikka. (Kper Y 09085; Y 09086.) Soittajan kuolinvuodesta ei ole tietoa Virtain pelimannimatrikelissa eikä Kansanperinteen arkistossa.

Vuonna 1986 Anna-Mari Kaartinen kävi Virtain kenttätutkimusretkellä haastattelemassa ja soitattamassa Sauli Hanhilampea. Tuolta kerralta on arkistoon tallentunut kahdeksalle raidalle hänen 1-rivisen soittoaan. Hanhilampi kertoo, että aikanaan hän itse opetteli soittamaan, mutta ei ole soittanut 1-rivistä juurikaan sodan jälkeen. Soittimensakin hän antoi veljen lapsille kokeiltavaksi, mutta näistä ei tullut soittajia. Hanhilammen soitto on epävarmaa, lähinnä tapailua ja hän toteaaakin, että ”ei tule sellaista soittoa, jota nauhoittaa voisi”. Esikuvan soittamiseen Sauli Hanhilampi sai isältään Hanhen Eetulta, joka soitti 1-rivistä. Hän oli itseoppinut pelimanni, joka soitti omaksi ilokseen. Eetu ei esiintynyt eikä soittanut tansseissa, mutta oma polkka hänellä oli. Tuota polkkaa Sauli Hanhilampi yrittää tapailia haastattelussa. (Kper Y 09085 ja Y 09086.)

3.2.2. Harju, Heikki

Heikki Aleksanteri Harju syntyi vuonna 1935 ja menehtyi yllättäen jo vuonna 1971. Hän asui Virtain kirkonkylässä ja soitti 2-rivistä harmonikkaa. Heikki Harjun isä Heikki Harju vanhempi (1886–1961) soitti myös 2-rivistä ja hänen kerrotaan soitelleen muun muassa tukinuitossa tukkilautoilla Virrat–Tampere-välillä sekä virtolaisissa häissä. (Virtain pelimannimatrikkeli.) Isänisä Alekski Harju oli ollut viulupelimanni ja Heikin veli Pentti on soittanut 5-rivistä harmonikkaa. Harjun suku on kotoisin Virtain Hauhuulta. (Harju 2007.)

Heikki Harju nuorempi oli ammatiltaan postimies. Hän oli soittanut 2-rivistä 9-vuotiaasta asti. Ritva Harju arvelee, että Heikin isä olisi opettanut häntä soittamisen alkuun. Heikki Harju

soitti 2-rivisellä ristibassoisella Kaiutar-harmonikalla, jonka hän oli saanut 13-vuotiaana ilmeisesti lahjaksi sukulaiseltaan. Tämä soitin oli hänelle niin tärkeä, että hän ei antanut edes omien lastensa koskea siihen. Harju soitti myöhemmin myös 5-rivistä harmonikkaa. 2-rivisellä Harju soitti vanhaa musiikkia ja 5-rivisellä tanssimusiikkia. 2-rivistä Harju soitti joko yksin tai yhdessä Felix Niemelän kanssa ja he myös kiersivät yhdessä kansansoittokilpailuihin osallistumassa. 5-rivistä Harju soitteli Mäkelän veljesten ja Yrjö Rajankin kanssa. Heikki Harju oli nopea oppimaan: Ritva Harju kertoo, että hän kuunteli radiosta kappaleita, haki soittimensa ja etsi kappaleet soittimestaan korvakuulolta. Hän ei halunnut edes katsoa nuotteja vaan tuumi, että tällainen soittaminen riittää hänelle. Heikki soitti jonkin aikaa myös torvisoittokunnassa, jota Yrjö Raja johti. Heikki Harju oli hyvä tanssija ja siskonsa kanssa hän tanssi myös kruunuhäissä. (Harju 2007.)

Kuva 1. Heikki Harju. Kuva Ritva Harjun kokoelmista.

Kuva 2. Heikki Harju. Kuva Ritva Harjun kokoelmista.

Kuva 3. Heikki Harjun 2-rivinen Kaiutar. Kuva Antti Koiranen toukokuu 2007.

Heikki Harju oli koko ikänsä innokas soittaja. Ainoastaan tuberkuloosin sairastaminen teki katkoksen soittamiseen. Lisäksi 2-rivinen jäi välillä vähän 5-rivisen soiton taustalle. Hän oli innokas esiintyjä ja viimeisinä vuosinaan hän soitti paljon 2-rivistä sekä kilpaili innokkaasti. Hän seurasi lehdistä, missä järjestetään seuraavat kansansoittokilpailut ja osallistui niihin. Soitoinnostus lisääntyi, kun hän alkoi pärjätä kilpailuissa aina vain paremmin. Kilpailukappaleikseen hän valitsi parhaiten osaamiaan sävelmiä. Heikki Harju osallistui menestyksekkäästi useisiin kansansoittokilpailuihin ainakin Virroilla, Petäjävedellä, Ähtärissä, Kolhossa, Vehniällä, Keuruulla, Hakojärvellä ja Äänekoskella. Useammassa kilpailussa hän menestyi sekä 1-rivisten että 2-rivisten sarjoissa. (Ritva Harjun ja Seppo Niemelän kokoamat lehtileikkeet.) Vuonna 1968 hän esiintyi Virtain maatalousnäyttelyssä ja vilahtaa näyttelystä tehdyssä videofilmissäkin 2-rivisineen. Paikalla oli tuolloin muun muassa presidentti Kekkonen. (Harju 2007.)

Kansanperinteen arkistossa olevat Heikki Harjun soitteet ovat kopionauhoja (Kper A-K 1611 ja A-K 2422), joiden äänittäjää ei tiedetä; ne on Ritva Harjun kokoamien lehtileikkeiden mukaan esitetty alun perin radiossa. Nauhoilla ei ole ollenkaan haastattelua vaan niissä kuullaan

vain Heikki Harjun soittoa 12 kappaleen verran. Joukossa on jenkka, 8 polkkaa ja 3 valssia. Heikki Harjun 1-rivisen soittoa ei ole säilynyt ainakaan tutkimissani arkistoissa.

3.2.3. Heittola, Ilmari

Eino Ilmari Heittola syntyi vuonna 1926 Virroilla ja eli Kurjenkylässä. Hänen soittiminaan olivat 2-rivinen ja 5-rivinen harmonikka. (Virtain pelimannimatrikkeli.) Hänen kuolinvuodestaan ei ole tarkkaa tietoa, mutta Nelly Viitala (2007) muisteli sen tapahtuneen 1990-luvulla. Heittola soitti paljon yhdessä Viitalan isän Atte Kalmarin kanssa (Viitala 2007).

Ilmari Heittola (Kper Y 09077) kertoo aloittaneensa soittamisen talvisodan aikana noin 14–15-vuotiaana. Hänen ensimmäinen soittimensa oli venäläinen 2-rivinen, joka oli toiminta-periaatteeltaan samanääninen, eli jokaisesta näppäimestä tuli vain yksi ääni vedettiinpä tai työnnettiinpä paljetta. Heittolan mukaan siitä loppuivat nopeasti äänet ja sillä pystyi soittamaan vain harvoja kappaleita. Hän oli ostanut soittimen salaa vanhemmiltaan ja maksoi siitä viisi markkaa. Rahat hän sai tekemällä pientä kauppaa ja muisteli vaihtaneensa kellon 2-riviseen. Hän muistelee Pikku syntisen olleen ensimmäinen kappale, jonka hän oppi. Venäläistä 2-rivistä hän soitti vuoden verran ja myi sen sitten pois. Vuonna 1941 tai 1942 hänelle hankittiin 20 000 markkaa maksanut 5-rivinen Suomen Soittimen Olympia, joka ostettiin Aake Antilalta, joka oli Onni Antilan nuorin poika ja Väinö Pohjasmäen serkku. 1940-luvun lopulla Heittola myi soittimen pois ja oli kymmenisen vuotta soittamatta. Vuonna 1957 tai 1958 hän osti jälleen itselleen 5-rivisen ja alkoi uudelleen soittaa. Hän oli alusta asti mukana Kurjenkylän pelimanneissa. (Kper Y

Kuva 4. Ilmari Heittola. Kuva Nelly Viitalan kokoelmista.

08954; Y 09077; Y 09120.)

2-rivisestä Heittola innostui 1970-luvun lopulla, kun hän pääsi kokeilemaan sellaista Atte Kalmarin luona. Soittimen hän hankki Töysässä harmonikkakauppaa tehneeltä Haapakankaalta ja se oli pieni Weltmeister, jonka hän myi myöhemmin Aapeli Hautaselle. Myöhemmin Heittola oli ostanut Jussi Nevalalle tehdyn 2-rivisen, jossa luki ”Kurikka Elomaa Sam”. Soitin oli Heittolan mukaan ilmeisesti viimeisiä kurikkalaisen Samuel ”Sameli” Elomaan rakentamia soittimia. Sitä oli soittimen virittänyt Viitanen keuhut erikoiseksi, sillä kolmiäänikertaisessa soittimessa oli mukana piccoloäänikerta, mikä on harvinaista 2-rivisissä. (Kper Y 08955; Y 09077.)

Heittola kertoo opetelleensa 2-rivisen soittoa itse. Hän nauhoitti radiosta kappaleita ja opetteli soittamaan niitä, sillä Virroilla ei ollut elossa sellaisia ihmisiä, joilta hän olisi voinut oppia

kappaleita. Kalmarillakin oli Heittolan mukaan hyvin vähän kappaleita. Näin Heittolan ohjelmistossa ei ole virtolaisia sävelmiä. (Kper Y 09077.) Arkistoon on Ilmari Heittolan 2-rivisen soittoa päätynt kuuden kappaleen verran ja lisäksi muutama kappale 5-rivisellä soitettuina. 2-riviskappaleissa on yksi jenkka, kaksi polkkaa ja kolme valssia. Ne on nauhoitettu haastattelujen yhteydessä hänen kotonaan vuosina 1984 ja 1986. Haastattelijoina ovat olleet Matti Lahtinen ja Kristiina Peltonen sekä Heikki Autio.

3.2.4. Järvinen, Reino

Kuva 5. Reino Järvinen 12-vuotiaana. Kuva Tuomas Ylä-Monosen kokoelmista.

Vuonna 1914 syntynyt Reino Veikko Järvinen soitti sekä 1-rivistä että 2-rivistä harmonikkaa ja lisäksi hän lauloi. Hän syntyi ja eli Pohjaslahdella, Monoskylässä. Hänen syntyessään Monoskylä kuului Ruoveteen ja myöhemmin se liitettiin Virtoihin. (Virtain pelimannimatrikkeli; Kper Y 09065.) Reino asui vuodet 1928–1938 Visuvedellä ja Kurussa. Tuolloin hän työskenteli sahalla ja oli metsätöitä johtamassa. Vuonna 1939 hän palasi kotitalalleen, jossa asui siitä lähtien. (Kper Y 08927; Monoskylän kansanpelimannien muistiinpanot.) Reino Järvinen kuoli vuonna 1988 (Virtain pelimannimatrikkeli).

Kerrotaan, että Monoskylä on tunnettu musikaalisuudesta ja lähes joka talossa on ollut joku, joka on osannut soittaa yhtä soitinta tai laulaa. Reino Järvinen on kertonut aloittaneensa soittamisen 7-vuotiaana vuonna 1921, kun hän sai enoltaan Kalle Rantaselta lainaksi 2-rivisen. (Kellomäki 1990, 146; Kper Y 08927.) Reinon isoisä ja eno olivat suutareita. Reino vietti aikaa heidän verstaallaan, ja niinpä eno antoi hänelle soittimen, että poika saisi aikansa kulumaan paremmin. Eno myös opasti Reinon soittoa alkuun, ja ensimmäinen opittu kappale oli Kerenski, joka oli sen ajan muotitanssi. (Kper Y 08927; A-K 2209.) Reinon enot olivat 2-rivisen soittajia ja he myös lauloivat, ja heiltä Reino on myös oppinut joitakin lauluja, mutta isän puolella suvussa ei oikeastaan ole ollut soittajia (Kper Y 09065; A-K 2208).

Reinon isä osti jonkin ajan kuluttua pojalle paremman 2-rivisen Myllylän Eemeliltä, ja sillä Reino kertoo soittaneensa vuoteen 1927 asti (Monoskylän kansanpelimannien muistiinpanot). Kun perhe asui vuonna 1928 Visuvedellä, heillä oli kortteerissa monoskyläläinen Eino Mäkinen, joka oli ostanut itselleen Tampereelta liikkeestä 3-rivisen harmonikan (Kper Y 08927; Monoskylän kansanpelimannien muistiinpanot). Tämä soitin oli semitonivireinen Dallapé Figlio Stradella (Kper A-K 2209). Mäkinen päätti lähteä vuonna 1929 Amerikkaan, eikä ottanut soitinta mukaan, joten hän

myi sen Reinolle. Vuonna 1945 Reino poisti soittimesta yhden rivin pois ja teki siitä 2-rivisen. (Kper Y 08927; Monoskylän kansanpelimannien muistiinpanot.)

Jo sota-aikoina Reino Järvistä kiinnosti 1-rivisen saaminen, vaikkei hän ollut edes nähnyt sellaista soitinta. Niitä oli tuohon aikaan kuitenkin vaikea saada ja vasta vuonna 1964 Reino sai itselleen sellaisen, kun hän oli kuullut kurikkalaisen Sameli Elomaan rakentavan soittimia ja

Kuva 6. Monoskylän pelimannit. Kuva Tuomas Ylä-Monoson kokoelmista.

tilasi tältä itselleen 1-rivisen. Elomaa oli tuolloin jo varsin huonossa kunnossa, mutta sai soittimen valmiiksi. (Kper Y 08927; Monoskylän kansanpelimannien muistiinpanot.) Ala-Könni (Kper A-K 2209) kertoo nauhalla, että tässä 1-rivisessä on yksi kielenkivi vanhasta harmonikasta ja sen hän epäilee antavan soittimelle erikoisen sävyn.

1950-luvun alussa Reino oli Pohjaslahdella säästämässä purpuria, kun Uolevi Haapanen ei tullutkaan lupauksestaan huolimatta säästämään, joten Reinoa pyydettiin tehtävään 2-rivisensä kanssa (Kper A-K 2208). Reino esiintyi ahkerasti Monoskylän nuorisoseuran kansantanhujen säästäjänä, huumoriesityksissä ja joulupukkitehtävissä. Reino Järvinen, Veikko Sillanmäki ja Tuomas Ylä-Mononen muodostivat vuosina 1968–1974, ennen Virtain kansalaisopiston musiikkipiiri-toimintaa, Monoskylän pelimannit ja he kävivät 1960–1970-lukujen vaihteessa esiintymässä kansanmusiikkitapahtumissa. (Kellomäki 1990, 146; Monoskylän kansanpelimannien muistiinpanot; Tuomas Ylä-Mononen 2007.) Reino Järvinen menestyi myös kansansoittokilpailuissa 2-rivisten sarjoissa ainakin Virroilla, Ruovedellä ja Mäntässä (Ritva Harjun ja Seppo Niemelän kokoamat lehtiartikkelit).

Reinon ohjelmisto koostui hänen itsensä mukaan rytmimusiikista. Hän valitsi ohjelmistoonsa sellaisia kappaleita, jotka hänen mielestään sopivat soitettaviksi 1- ja 2-rivisellä. (Kper Y 08927.) Ensimmäiseksi oppimukseen polkaksi hän epäilee Lätäköisen polkkaa, jota hän kertoo soittaneensa yli 50 vuotta (Kper A-K 2209; Monoskylän kansanpelimannien muistiinpanot). Lätäköisen polkka oli Reinon bravuurinnumero ja sen hän esitti aina yksin Monoskylän pelimannien kanssa esiintyessäänkin (Ylä-Mononen 2007). Lätäköisen kerrotaan olleen 2-rivisen soittaja Eemil Ikkala (Kper Y 09121). Vanhojen kappaleiden lisäksi Reinon ohjelmistossa on myös uudempia kappaleita kuten humppia ja operettivalsseja. Kaikki kappaleet hän on opetellut soittamaan korvakuulolta, ja uutta ohjelmistoa on löytynyt toisilta soittajilta sekä myös radiosta (Kper Y 08928; Y

08929; Y 08930). Vuonna 1984 tehdyissä haastatteluissa (Kper Y 08927–Y 08930) tulee ilmi, että Reino ei ole soittanut 2-rivisellä paljonkaan vuosiin, vaan on keskittynyt 1-rivisen soittamiseen.

Reino Järvisen soittoa on tallennettu useaan otteeseen Virroille suuntautuneiden kenttäretkien yhteydessä. Järvisen ohjelmiston erikoisuus on se, että osan kappaleista hän laulaa ja säestää lauluun soittamalla. Muut tutkimuksessani mukana olevat pelimannit eivät näin tee, vaan

Kuva 7. Monoskylän pelimannit. Kuva Tuomas Ylä-Monosen kokoelmista.

he vain soittavat. Järvisen soittoa ovat Kansanperinteen arkistoon nauhoittaneet Erkki Ala-Könni vuonna 1971, Sisko Vuorinen vuonna 1978 sekä Lauri Keskinen ja Päivi Kuusisto vuonna 1984. Arkistoon tallennetun ohjelmiston perusteella Järvisen musiikillisesta osaamisesta muodostuu monipuolinen kuva: 68 tallennetusta sävelmästä hän esittää 53 1-rivisellä ja 15 2-rivisellä harmonikalla. Ohjelmisto koostuu 12 jenkasta (1-rivisellä 8 kpl, 2-rivisellä 4 kpl), 3 masurkasta (1-rivisellä 1 kpl, 2-rivisellä 2 kpl), 16 polkasta (1-rivisellä 11 kpl, 2-rivi-

sellä 5 kpl), 16 valssista (1-rivisellä 14 kpl, 2-rivisellä 2 kpl), 10 muusta kappaleesta (1-rivisellä 8 kpl, 2-rivisellä 2 kpl; tämä kategoria sisältää Kerenskin, 4 humppasävelmää, tanhusävelmän Vanha loikka sekä soitetut laulusävelmät Vielä niitä honkia humisee ja Heilu keinuni korkealle) sekä 11 kappaleesta, jotka Reino Järvinen laulaa ja säestää itseään 1-rivisellä. Näistä lauluista Sisko Vuorisen vuonna 1978 nauhoittamat ovat osa kansalaisopiston rehtori Pertti Tammisen Virroilla vuosina 1977–1978 organisoimaa keruuta, jolla osallistuttiin Maaseudun Sivistysliiton maalaislaulujen keruukilpailuun (Järviluoma 1989, 99). Näistä lauluista kolme (Minulla olis sinulle nätti tyttö, Kolkin häälaulu ja Ojalan kirjava lehmä) on myös julkaistu kirjassa *Maalaislauluja Virtain kaupungista* (Koironen 1990).

3.2.5. Kalmari, Atte

Atte Samuel Kalmari syntyi vuonna 1915 Jalasjärven Ylivallin kylässä ja kuoli Virroilla vuonna 1979. Virtain Kurjenkylään hän muutti vuonna 1957 vaimonsa kotitaloa, Puskalan taloa isännöimään. Hän toimi työkseen Metsähallituksen metsätyönjohtajana. Hän soitti nuoresta saakka ja hänen instrumenttejaan olivat 1-, 2-, 3- ja 5-riviset harmonikat, huuliharppu, mandoliini, banjo ja kitara. Hänellä oli myös hyvä lauluääni. (Ilvespakka 1999, 3; Viitala 2007.) Hänen tyttärensä Nelly Viitalan mukaan musiikki oli aina mukana elämässä ja isä soitti lähes päivittäin. Viitala arvelee, että 2-rivinen oli Atte Kalmarille kaikkein rakkain soitin, vaikka hän soittikin melkein mitä tahansa instrumenttia, jonka käteensä sai. Näyttelemineen oli myös vitsiniekaksi kuvatulle Kalmarille rakas har-

rastus, ja hän kuului Kurjenkylän nuorisoseuran näytelmäpiiriin. Hän oli myös hyvä tanssimaan. (Viitala 2007.)

Kuva 8. Atte Kalmari. Kuva Nelly Viitalan kokoelmista.

Soittonnostus on saattanut alkaa siitä, että Atte Kalmarin isä oli soittanut ainakin huuliharppua. Suvussa on myös useita muita soittajia. Kalmari oli täysin itseoppinut ja soitti kaikki kappaleet korvakuulolta. Uusia sävelmiä tarttui muistiin toisia soittajia kuunnellessa ja ne sitten etsittiin kotona omasta 2-rivisestäkin. Työreissuilla kulkiessaan Kalmarilla oli harmonikka aina mukana. Hän halusi kokeilla erilaisia 2-rivisiä ja hän osti niitä toisilta pelimanneilta ja myi omia soittimiaan toisille. Joskus soitin saattoi vaihtua työmatkankin aikana. Nelly Viitalalle on erityisesti jäänyt mieleen, miten Atte-isän mielestä Hohner-merkkinen kullanväri-

nen 2-rivinen oli kaikkein paras. Häntä harmittikin jälkepäin, että hän meni myymään soittimen. Kalmari osallistui vuonna 1975 Sata-Häme Soi -juhlilla järjestettyihin kilpailuihin ja sijoittui kymmenenneksi. (Viitala 2007; Ylä-Mononen 2007.)

Jalasjärvellä Kalmari oli soittanut yhdessä Kassu Välimäen kanssa (Viitala 2007). 1970-luvulla Virroilla Kalmari kuului useita vuosia Kurjenkylän musiikkipiiriin (Virtain pelimannimatrikkeli). Tässä kansalaisopiston pelimanniporukassa hän soitti 2-rivistä kuten samaan aikaan mukana ollut Väinö Pohjasmäki. Kalmari soitti paljon yhdessä Ilmari Heittolan kanssa. Pelimannit kävivät toisillaan kylässä ja silloin usein myös soitettiin. Juho Nevala asui Kalmarin naapurina Kurjenkylässä ja he soittivat joskus yhdessä. Nelly Viitala kertoi, että Onni Vilmari oli hänelle äidin puolelta sukua ja että hän soitti joskus Aten 2-rivistä heillä käydessään. (Viitala 2007.)

Atte Kalmarin 2-rivisen soittoa on taltioitu muutamien kappaleiden verran. Rauno Ilvespakka soitatti häntä vuonna 1976 samalla kertaa kuin nauhalle taltioitui myös Väinö Pohjasmäen ja Juho ”Jussi” Nevalan 2-rivisen soittoa. Kokoamaansa nuottikirjaan Ilvespakka (1999) on nuotintanut kolme Atte Kalmarin soittamaa kappaletta: yhden jenkan ja kaksi polkkaa. Kyseisellä nauhalla on myös muutama kappale, joiden soittajasta ei ole varmuutta. Soittotyylin, soittimenkäsittelyn ja soittimen soinnin perusteella näistä kappaleista kolme on Atte Kalmarin soittamia. Näin ollen Kalmarilta on tallennettu yhteensä kuusi kappaletta: kaksi jenkkaa, kolme polkkaa ja yksi valssi.

3.2.6. Lehtinen, Sulo

Sulo Antto Lehtinen syntyi vuonna 1886 Virtain Keihäällä, synnyinpaikka oli Monoskylää (Kper A-K 1188). Hän eli Haukkamaankylässä, Ruoveden rajalla. Kuolinvuodesta ei Kansanperinteen arkistossa eikä Virtain kulttuurintutkimusasemalla ole tietoa.

Sulo Lehtinen kertoo Erkki Ala-Könnin haastattelussa (Kper A-K 1188) aloittaneensa soittamisen 16-vuotiaana. Hänen ensimmäinen soittimensa oli sedältä saatu viulu, mutta sen ääni ei tyydyttänyt häntä, joten hän hankki 1-rivisen, ja sitten kun hän näki naapurin miehellä Niemen Aleksilla 2-rivisen ja pääsi kokeilemaan sitä, hän halusi hankkia itselleenkin sellaisen. Hänen mielestään soitto kävi harmonikalla repäisevämmän kuin viululla. (Kper A-K 1189.) Lehtisen 2-rivinen oli Suomi-merkkinen, ja sen hän osti seitsemällä markalla. Rahat piti kerätä soitinta varten pienistä säästöistä. (Kper A-K 1188.)

Kuva 9. Sulo Lehtinen osallistui kilpailuun 2-rivisten haitarien sarjassa "Lumikki"-haitarillaan 1.7.1956. Vaskiveden Ns:n arkisto, kansio 1, kuva 29.

Lehtinen kuvaa itseään nopeaksi oppimaan kappaleita: kun hän kuuli jonkin kappaleen, se tarttui hänen korviinsa niin, että hän soittimen saatuaan soitti kappaleen heti kokonaan. Innostus soittamiseen oli kova, eikä kulunut pitkäkään aikaa kun hän soitti jo nurkkatansseissa. Niissä myös pääsi kokeilemaan erilaisia soittimia. Ohjelmistona hän kertoo soittaneensa polkkia, valsseja, jenkkää, masurkkää, Patespaania, Kerenskiä ja Kehräjätyttöä. Näistä polkka ja valssi – etenkin polkka – olivat tansseja, joita pääasiassa soitettiin. (Kper A-K 1188.) Tansseissa viimeisen valssin jälkeen soitettiin marssi, ja usein Lehtinen soitti Porilaisten marssia tai jotain muuta tuttua marssia (Kper A-K 1189). Sulo Lehtisen soittoa on tallentunut Kansanperinteen arkistoon vain yksi jenkka ja yksi polkka. Ne ovat kumpikin Virroilla marraskuussa 1955 järjestetyistä kansansoittokilpailuista nauhoitettuja. Seppo Niemelän kokoamissa lehtileikkeissä Sulo Lehtisen mainitaan osallistuneen ja palkitun 2-rivisten sarjassa sekä Virroilla että Kolhossa järjestetyissä kansansoittokilpailuissa.

Sulo Lehtinen soitti pirteissä järjestetyissä nurkkatansseissa ja häissä; kerran kesäjuhalla Ruovedellä hän soitti yhdessä viulisti Kustaa Saarismaan kanssa. Hän kertoo, että soittajille kerättiin palkkaa tansseissa jonkun osallistujan lakkiin, jonain iltana sai paremmin palkkaa ja toisena huonommin. Häistä maksettiin viisi markkaa ja häitä vietettiin lauantai-illasta maanantai-aamuun asti. (Kper A-K 1188; A-K 1189.)

3.2.7. Neste, Urho

Urho Manuel Neste syntyi vuonna 1894 Virroilla ja kuoli vuonna 1972. Hän asui Äijännevallalla ja soitti 2-rivistä ja 5-rivistä harmonikkaa. (Virtain pelimannimatrikkeli.) Pelimannimatrikkelissa mainitaan Urho Nesteen olleen poikamies. Nesteen 2-rivisen soittoa sisältävällä nauhalla (Kper A-K 3728) ei kerrota soittajasta tarkempia henkilötietoja eikä myöskään mainita mitään pelimannin käyttämistä soittimista. Neljä 5-rivisellä soitettua kappaletta sisältävässä ääninauhassa (Kper A-K 2058) vuodelta 1971 kerrotaan Urhon soittaneen Kouvolan harmonikalla. Urho itse sanoo soittaneensa 40 vuotta ja kertoo aloittaneensa soittamisen 2-rivisellä. Leo Koronen (Kper Y 09120) kertoo Nesteen Urhon kuuluneen yhtyeeseen ja Erkki Pajumäki (2007) muistelee Urhon kulkeneen soittamassa tansseja 5-rivisten aikana. Nauharaportissa (Kper Y 09092) Reino Sarvan kerrotaan muistelleen, että Nesteen veljekset olivat kaikki hanuristeja: Onni soitti semitonivireistä 3-rivistä, Urho 2-rivistä ja myöhemmin 5-rivistä sekä Martti 5-rivistä.

Vuonna 1970 tehdyn ääninauhan (Kper A-K 3728) sisällysluettelossa kerrotaan Urho Nesteen soittaneen kyseiset sävelmät 2-rivisellä. Ohjelmisto koostuu marssista, kahdeksasta polkasta ja kahdesta valssista. Vuotta myöhemmin Ala-Könni (Kper A-K 2058) on tallentanut myös Nesteen 5-rivisen soittoa, mutta niitä kappaleita en työssäni käsittele. Valokuvaa soittajasta ei ole arkistoihin tallentunut.

3.2.8. Nevala, Juho ”Jussi”

Juho ”Jussi” Erkki Koivisto (myöhemmin Nevala) syntyi Virroilla vuonna 1893 ja kuoli vuonna 1977. Hän eli koko ikänsä Virtain Kurjenkylässä. Hän oli soitellut nuorena 2-rivistä harmonikkaa, olihan hän Koiviston soittajapoikia Koivistonperältä. (Virtain pelimannimatrikkeli; Ilvespakka 1999, 3.) Useilla arkistonauhoilla kerrotaan, että Jussin veljeä Onni Koivistoa pidettiin todella hyvänä 2-rivisen soittajana. Kansanperinteen arkistoon on haastateltu Onni Koivistoa (Kper Y 00403), mutta harmittavaa on, ettei hänen soittoaan ole tallennettu eikä haastattelussa myöskään käsitellä soittamista.

Muuttaessaan vaimonsa kotitalalle Nevalaan Jussi vaihtoi sukunimensä Nevalaksi. Talonpito vei miehen kaiken ajan, mutta vanhempana hän kokeili uudestaan soittamista. (Ilvespakka 1999, 3.) Vilho Niemi-Jaskari (Kper Y 09077) kertoo, että Jussi teetti itselleen 2-rivisen Elomaalla Kurikassa sen jälkeen, kun hän oli lopettanut tilansa pidon. Tämä soitin on myöhemmin ollut Ilmari Heittolalla, joka kertoo (Kper Y 08954; Y 08955), että 2-rivinen oli viimeisiä Sameli Elomaan rakentamia. Erkki Pajumäki (2007) muistelee kuulleen jutun, että kun Jussi oli mennyt soitinta hakemaan, hänelle oli sanottu, että se on vähän kallis peli ja että se maksaa. Tähän Jussi oli

sanonut, että ei tule kuuloon, mitä se maksaa, sillä kyllä hän sen ostaa. Soitin oli siis saatava, eikä hinnalla ollut väliä.

Jussi Nevalan soittoa on kuultavissa Rauno Ilvespakan vuonna 1976 tekemissä äänityksissä. Ilvespakka (1999) kertoo kirjansa liitteenä olevan CD:n kansilehdessä, että kappaleet on

Kuva 10. Jussi Nevala.
Kuva kirjasta Kolmella
Kaksirivisellä (Ilvespakka
1999, 3).

taltioitu samalla kertaa kuin Väinö Pohjasmäen ja Atte Kalmarin soittamat sävelmät. Väinö Pohjasmäki oli kertonut Ilvespakalle Jussin olleen erinomainen soittomies. Jussi kuitenkin suostui soittamaan vasta, kun Pohjasmäki ja Kalmari olivat esittäneet toista tuntia omia kappaleitaan. Ilvespakka kirjoittaa myös, että Jussi Nevalan soittamien sävelmien nuotinnosten osalta hän on joutunut tulkitsemaan paljon ja osin jopa arvailemaan kappaleiden melodioita. Jussin soitosta kuulee, ettei hän ole soittanut vuosikausiin: hän soittaa pelkästään diskantilla ja soitto on hyvin epävarmaa. Muutamissa nauhalle tallentuneissa kommentteissa soittajan epävarmuus tulee hyvin esiin.

Jussin soittama ohjelmisto koostuu polkista ja valsseista. Polkkasävelmiä voisi kuvailla lähinnä tapailuksi, eikä niistä tahdo oikein saada melodisesti eikä rytmisesti selvää, sillä kappaleet elävät koko ajan ja soittaja soittaa lyhyitä pätkiä. Ääninauhan perusteella on vaikea tietää kappaleiden tarkkaa lukumäärää, sillä soitto etenee lyhyin katkelmin. Ilvespakan tekemissä nauhoituksissa ei myöskään ole sisällysluetteloa. Hänen tekemistään nuotinnoksista selviää kappaleiden nimiä, mutta usein nuottienkin perusteella on vaikea tietää, mikä kappale on ääninauhalla vuorossa. Valssisävelmiä Jussi kuitenkin soittaa varsin varmankuuloisesti. Siitä voidaankin päätellä, että aikoinaan Jussi on ollut taitava soittaja. Kirjassa on 12 Jussin soittamaa sävelmää, lisäksi nauhalla Jussi mainitsee soittavansa Mesimäen Manun polkan ja yksi valssisävelmä on selvästi Kultaisen nuoruuden tapailua. Lappajärven valssia Jussi soittaa kahteen eri otteeseen nauhoituksen kuluessa. Näin ollen tutkimuksessani käsittelen yhteensä 15:tä Jussin soittamaa sävelmää.

3.2.9. Niemelä, Felix

Felix Filemon Niemelä syntyi vuonna 1899 Kihniön Jokikylässä Aholassa ja kuoli vuonna 1966 Virroilla. Alkujaan Felixin sukunimi oli Ahola ja rippikouluiässä se muuttui Niemeläksi. Hän asui Virroilla ainakin Siekkiskylässä ja Kurjenkylässä. Felix Niemelän soittimina olivat 1- ja 2-rivinen harmonikka sekä huuliharppu. (Vuorenpää 1965; Virtain Pelimannimatrikkeli; Niemelä 2007.) Näillä soittimilla hän osallistui myös hyvin aktiivisesti useisiin kansansoittokilpailuihin eri paikkakunnilla ja saavutti niissä paljon menestystä. Kilpailukutsuja oli tuohon aikaan lehdissä ja niiden pohjalta Felixin tiesi osallistua eri paikkakunnilla järjestettyihin kansansoittokilpailuihin. Välillä

perhekin oli mukana näitä kilpailuja seuraamassa. (Kper Y 09112.) Palkintoina saattoi olla lautasia, pokaaleja, kunniakirjoja ja joskus jopa joulukinkku (Niemelä 2007). Felix soitti myös 5-rivistä harmonikkaa ja sillä hän säästi työväentaloilla tanssia. 5-rivisellä hän ei kuitenkaan kilpaillut eikä hänellä myöskään aina ollut omaa 5-rivistä. (Kper Y 09112.)

Kuva 11. Felix Niemelä ja Hohner-merkkinen 1-rivinen. Kuva Seppo Niemelän kokoelmista.

Kuva 12. Felix Niemelä ja Lumikki-merkkinen 2-rivinen. Kuva Seppo Niemelän kokoelmista.

Vilho Niemi-Jaskari (Kper Y 09077) kehuu Niemelää oikein mestarisoittajaksi. Niemelällä oli Virroilla polkupyöräliike ja -korjaamo (Niemelä 2007). Hän kierteli paikkakunnalla työtehtävissä ja hänellä oli myös soitin mukanaan. Niemi-Jaskarin mukaan Niemelä oli laajalti tunnettu soittaja. (Kper Y 09077.) Seppo Niemelä kulki pikkupoikana usein isänsä mukana harmonikka- ja muilla pikkukaupoilla (Niemelä 2007).

Felix sai ensimmäisen lusikkabassoisen harmonikan 7–8 vuoden ikäisenä. Sen oli ostanut hänen Ilmari-veljensä uittorahoillaan. Ensimmäinen tällä 2-rivisellä opittu kappale oli ilmeisesti valssi. Hilda-vaimon mukaan soittimessa oli 4 lusikanmuotoista bassonäppäintä. Nurkka- ja talkootansseja järjestettiin ahkerasti, ja niissä Felix sai ensikertaa julkisesti esiintyä. Hilda-vaimo kertoo Felixin olleen jo 12-vuotiaana taitava tanssien soittaja, ja häntä pyydettiin kovasti soittamaan, sillä lähistöllä ei ollut muita soittajia. Esiintymisiä riitti iltamissa ja häissä. Soittokavereina hänellä oli Jokisalon Nikolai tai kurulainen Lörpys-Kalle (eli Kalle Lörpys 1896–1960) ja viulua soitteli Vähäpeltomäen Eino. Avioiduttuaan ensimmäistä kertaa jäi Niemelän soittaminen vähemmälle ja soitinkin tuli myytyä. Monien vuosien jälkeen Felix osti itselleen 5-rivisen, joka vaihtui vähän myöhemmin 2-riviseen. (Vuorenpää 1965; Kper Y 09112; Kurun Vanhojen Pelimannien Seura 1994.) Seppo Niemelä (2007) arvelee uuden soittokauden alkaneen 1950-luvun alussa ja kestäneen kymmenisen vuotta.

Kuva 13. Felix Niemelä soittaa Heikki Harjun 2-rivistä. Kuva Seppo Niemelän kokoelmista.

Felix oli soittajana täysin itseoppinut ja hän opetteli kappaleet korvakuulolta. Lisäksi hänen toinen vaimonsa Hilda opetti laulamalla Felixille uusia kappaleita, jotka Felix sitten soitti perässä, esimerkiksi seitsemän jenkkää sisältäneen sikermän, jota Felix soitti kansansoittokilpailuissa. (Kper Y 09112.) Kappaleita opittiin usein toisilta soittajilta, sillä pelimannit kyläilivät toistensa luona ja soittelivat yhdessä (Niemelä 2007). Felix kertoo lehtihaastattelussa (Vuorenpää 1965), että mieluisinta soitettavaa ovat polkat, joista mainitaan Iitin Tiltu, Mäkitalon Heikin, Tuusulan ja Pili-pilipolka sekä 1-rivisen kappaleista Antilan Onnin, Järvisen Topun ja Kihniön polka sekä lisäksi valsseista Kaipuu, Surun lapsi ja Kulkurin valssi ja jenkoista Kukkuva kello ja Pikku-Matti maailmalla. Haastattelun aikaan hänen soittiminaan olivat 2-rivinen Lumikki ja 1-rivinen Hohner. Ne olivat myös hänen viimeiset soittimensa

(Niemelä 2007). Felix soitti paljon yhdessä Heikki Harjun kanssa ja he kiersivät yhdessä osallistumassa kansansoittokilpailuihin (Harju 2007; Niemelä 2007). Seppo Niemelä kertoo, että hänen isänsä teki kappaleista omia sovituksia ja muunnelmia. Hän muistelee isänsä kertoneen, että Virtain polkassa olisi ollut aineksia kolmesta eri kappaleesta. Hän myös arvelee 1-rivisen olleen isälleen tärkein soitin, sillä 1-rivistä Hohneriaan Felix ei myynyt, vaikka muut soittimet saattoivat vaihtua useinkin. (Niemelä 2007.)

Kuva 14. Felix Niemelä, soittimet ja palkinnot. Kuva Seppo Niemelän kokoelmista.

Kuva 15. Hilda Niemelä. Kper Virrat/1395.

Ensimmäisen kerran Felix osallistui kansansoittokilpailuihin Pihlajavedellä ja sai kolmannen palkinnon. Tuolloin hänellä oli vain 3-rivinen harmonikka, jota hän soitti 2-rivisesti, sillä soittimen kolmas rivi oli peitetty hopeapaperilla. Muita paikkakuntia, joissa järjestetyissä kilpailuissa Felix pääsi palkinnoille, olivat

Seppo Niemelän kokoamien lehtileikkeitten perusteella ainakin Kolho, Jalasjärvi, Keuruu, Ruovesi, Hakojärvi, Jyväskylä, Ähtäri, Sapsalampi, Asunta, Petäjävesi, Inha, Siikinniemi, Tuuri,

Inha ja Virrat. Virtain Pirtillä järjestetyissä kilpailuissa Felix sai Hilda-vaimon mukaan samana iltana peräti viisi palkintoa. (Kper Y 09112.) Felixin pojan Seppo Niemelän mieleen on jäänyt, että Felix puhui kovista kilpailukavereistaan ja arvosti heitä. Kovina vastuksina olivat esimerkiksi Välimäet ja Fredrik Koivikko, jotka kiersivät useita kilpailuja. Takahuoneessa ennen kilpailuja soittajat yrittivät jopa hermostuttaa toisiaan soitollaan. Kilpailujen mielenkiintoinen tunnelma onkin jäänyt lähtemättömästi pienenä poikana niitä seuranneen Seppo Niemelän mieleen. (Niemelä 2007.)

Kansanperinteen arkistoon on tallennettu Felix Niemelän 1-rivisen soittoa kahden polkan verran ja 2-rivisen soittoa polkan ja jenkan verran. Lisäksi myös huuliharpun soitosta on näyte. Nämä kaikki on Erkki Ala-Könni nauhoittanut vuoden 1955 kansansoitto- ja kilpailuista.

3.2.10. Peräinen, Ilmari

Vuonna 1934 syntynyt Ilmari Johannes Peräinen on kuuluisan virtolaisen pelimannin Aleksin Mäkiharjun poika. Aleksin Mäkiharju, tai talon nimen mukaan Aleksin Peräinen, mainitaan monissa Kansanperinteen arkistoon tallennetuissa haastatteluissa ja hänen soittoaan arvostettiin kovasti. Tutkimukseni kohteena olevissa arkistoissa ei ole tallennettuna Aleksin Mäkiharjun soittoa, mutta hänen soittamansa kappaleet elävät muiden pelimannien soitteissa: Väinö Pohjasmäki ja Jussi Nevala soittivat useita kappaleita, joita muistivat Aleksin Mäkiharjun soittaneen.

Ilmari Peräinen kertoo Tarja Hautamäen vuonna 1986 tekemässä haastattelussa (Kper Y 09079), että hänen isänsä Aleksin Mäkiharjun parhaita soitto-kavereita oli Kalle Lörpys Kurusta ja nämä miehet soittivat 2-rivisillään yhdessä paljon häitä. Piti olla kaksi soittajaa, että jaksettiin soittaa tuolloin viikonkin verran kestäneitä hääjuhlia. Vuonna 1945 Aleksin osallistui Lapuan valtakunnallisten kansansoittojuhlien kilpailuihin 1-rivisillään ja sijoittui toiseksi. Pojan mieleen on hauskana yksityiskohtana jäänyt se, että Ala-Könni kävi moottoripyörällään henkilökohtaisesti pyytämässä Aleksia osallistumaan kilpailuun. Lapuan kilpailusta on tehty myös filmimateriaalia, jota Ilmari on nähnyt sekä elokuvissa että televisiossa. Ilmari kertoo Aleksin myös olleen käsistään taitava mies, joka kävi virittämässä kaikki Virtain kansakoulujen harmonit. Koko Mäkiharjun sukua voidaan pitää musikaalisena, sillä kaikki Aleksin pojat ovat soittaneet harmonikkaa. (Kper Y 09079.)

Virtain pelimannimatrikelissa Virtain Vaskuulla eläneen ja Peräisen taloa maanviljelijänä isännöineen Ilmarin soittimeksi mainitaan vain 5-rivinen harmonikka, mutta ääninauhalla (Kper Y 09079) hän soittaa yhden polkan myös 2-rivisellä harmonikalla. Tämän Kaiutar-merkkisen, ristibassoisen 2-rivisen Peräinen kertoo olevan Väinö Pohjasmäen vanha soitin, jonka Ilmarin veli on ostanut Pohjasmäeltä tämän ostaessa itselleen uuden soittimen. Peräinen on hakenut 2-rivisen itselleen haastattelua varten ja kertoo joskus esiintyneensä sen kanssa iltamien ohjelmassa. Tutki-

musaineistooni olen ottanut mukaan myös Ilmarin 5-rivisellä soittaman Mäkiharjun Aleksin polkan, jonka Ilmari mainitsee isänsä säveltämäksi. Tätä polkkaa on soitettu nimenomaan 2-rivisellä, ja haastattelussa (Kper Y 09079) Ilmari toteaaakin, että polkka on helppo soittaa 2-rivisellä, koska se on sille sävelletty, mutta vaikea 5-rivisellä. Ilmari on opettanut Mäkiharjun Aleksin polkan Väinö Pohjasmäelle siten, että Ilmari soitti edellä 5-rivisellä ja Väinö perässä 2-rivisellä. Ilmari kertoo käyneensä paljon esiintymässä yhdessä Felix Niemelän kanssa: Felix soitti 2-rivisellä kansanmusiikkia ja Ilmari 5-rivisellään tanssimusiikkia. Peräisellä oli oma yhtye, joka kiersi hyvin aktiivisesti esiintymässä tanssipaikoilla. Ilmari Peräinen on kuulunut myös Vaskiveden musiikkipiiriin useana vuonna 1970-luvulla. (Virtain pelimannimatrikkeli; Kper Y 09079.)

3.2.11. Pohjasmäki, Väinö

Väinö Edvard Pohjasmäki syntyi vuonna 1904 Virroilla ja kuoli vuonna 1982. Hän asui elämänsä ajan ja toimi maanviljelijänä Virtain Vaskuun Pohjasperällä. (Virtain pelimannimatrikkeli; Ilvespakka 1999, 3; Pohjasmäki 2007a.) Hänen vanhempansa ja isovanhempansa olivat myös virtolaisia. Soittimina Pohjasmäellä olivat erilaiset harmonikat: vaihtoäänisten 1- ja 2-rivisten lisäksi hän oli soittanut kromaattista 3-rivistä ja 5-rivistä – olipa hänellä ollut 6-rivinenkin harmonikka. (Tamminen 1978.) Noin vuodesta 1935 lähtien Väinö oli parikymmentä vuotta soittamatta. Tuolloin hänellä ei ollut soitinta ollenkaan. Se oli perheen perustamisen aikaa, lapset olivat pieniä ja talon työt veivät kaiken ajan. Kun Väinön lapset olivat toisella kymmenellä, hän hankki heille 5-rivisiä hanureita ja innosti heitä soittamaan. Uudelleen soittamisen aloitettuaan Väinö oli pelimannipiirissä mukana kymmenkunta vuotta ja myös lauloi mieskuorossa. (Pohjasmäki 2007b.)

Kuva 16. Väinö Pohjasmäki. Kuva Alpo Pohjasmäen kokoelmista.

Kuva 17. Väinö Pohjasmäki. Kuva Alpo Pohjasmäen kokoelmista.

Kuva 18. Väinö Pohjasmäen Lumikki. Kuva Antti Koironen toukokuu 2007.

Väinö Pohjasmäki oli äitinsä puolelta tunnetun virtolaisen Antilan pelimannisuvun jäsen ja hänen enonsa Onni Antila ja Juho ”Janne” Antila (myöhemmin Raunioniemi) olivat kuuluisia pelimanneja (Ilvespakka 1999, 3; Virtain pelimannimatrikkeli). Leo Koronen (Kper Y 09120) luonnehtii äitinsä kuvauksen perusteella Juhoa pitäjänkuuluksi 1- ja 2-rivisen soittajaksi. Väinön poika Alpo Pohjasmäki (2007) kertoi, että kaikki Antilan suvun miehet olivat soittajia. Leo Koronen (Kper Y 09120) arvelee, että Väinö säilytti Antilan suvun soittajista pisimpään soittotaidon ja että koko Virtain alueella ei ole ollut montaa soittajaa, jotka olisivat soittaneet yhtä pitkän aikaa.

Väinö Pohjasmäki itse kertoo Pertti Tammisen (1978) haastattelussa, että hänen soittamisensa alkoi siitä, kun täti toi Väinön enolle Amerikasta 2-rivisen, jota Väinö sai muutaman vuoden ikäisenä kokeilla. Eno soitti usein ja Väinö opetteli soittamaan tuvassa yksin ollessaan. Väinö sai ostaa itselleen 1-rivisen alakouluikäisenä. (Tamminen 1978.) Soittajanuransa aikana hänellä oli useita 2-rivisiä, sillä hän vaihtoi soittimia usein. Vihertävällä selluloidilla päällystetty 2-rivinen, ristibassoinen, ”romanttinen” Lumikki-merkkinen harmonikka oli hänen viimeisin soittimensa. Alpo Pohjasmäki (2007a) epäilee harmonikan olevan Kurikassa rakennettu. Väinö kertoo (Tamminen 1978), että soittimessa on ollut alun perin kirpeät äänet ja ne madallettu Ilmajoella jo ennen kuin hän osti sen. Väinö kertoo Tammisen (1978) haastattelussa Lumikin olleen hänellä yli 3 vuotta, joten se on hankittu noin vuonna 1975. Alpo Pohjasmäen (2007a) mukaan Väinö-isän kaikki aiemmat 2-riviset harmonikat olivat olleet tasabassoisia, ns. ”mörköbassoisia” soittimia. Alpo Pohjasmäki kertoi myös, että 2-rivinen oli Väinölle rakkain soitin ja sen soittamiseen hän oli erikoistunut. Väinö löysi kappaleet soittimestaan sen jälkeen kun oli ne kuullut; hän soitti aina korvakuuloilta. Hänen mielestään kappaleen piti olla päässä, eikä hänellä ollut kappaleista mitään muistiinpanoja. Kappaleiden nimilistoja ovat vasta jälkeempäin toiset henkilöt tehneet. (Pohjasmäki 2007a ja 2007b.)

Ensimmäistä kertaa Väinö esiintyi julkisesti nurkkatansseissa. Niissä tanssittiin niin kauan kuin talon isäntä antoi ja soittajan palkkio oli kolehdin varassa. (Tamminen 1978). Nuorena Väinö kiersi soittopelin kanssa kylätansseissa, silloilla, kallioilla ja talojen tuvissa soittamassa (Ilvespakka 1999, 3). Hän soitti myös seurantaloilla ja työväentaloilla muun muassa Kurjenkylässä ja Koronkylässä. Väinön mukaan ennen vanhaan polkat olivat 2-rivisen ohjelmistossa hyvin keskeisiä. Polkka ja valssi olivat suosituimpia tansseja ja myös jenkkää eli saksanpolkkaa soitettiin ja tanssittiin. Väinö teki myös muutamia omia kappaleita: ainakin Muistojen valssin (v. 1976), Väinön valssin (v. 1976), Pelimanni-jenkan (v. 1975) ja Hyppyjenkan. Hyppyjenkkää tanssittiin eri tavoin kuin tavallista jenkkää: osa tanssijoista meni sitä koko ajan hyppimällä. Väinö kertoo säveltämisestään, että joskus kun ottaa 2-rivisen syliin ja alkaa sitä kokeilla, niin soittimesta alkaa tulla jotakin sellaista, josta saisi muodostettua jonkin kappaleen. Siitä ne vähitellen alkavat kehittyä. (Tamminen

1978.) Alpo Pohjasmäki (2007) kuvaa isänsä polkkien rytmiä vetäväksi, koska Väinö osasi myös itse tanssia polkkaa ja hänen soittamiaan polkkia keuhuttiin helpoiksi tanssia. Väinö osallistui kansansoittokilpailuihin ainakin vuonna 1975 Ikaalisten Sata-Häme Soi -juhlilla sijoittuen kahdeksanneksi (Ylä-Mononen 2007). Hän esiintyi myös Kaustisella 1970-luvun alussa. Väinö esiintyi ja soitti pääasiassa yksin. Joskus hänen kotonaan kävi soittelemassa myös Heittolan Ilmari ja Väinö kävi myös Nevalan Jussin luona soittamassa. (Pohjasmäki 2007a).

Väinö Pohjasmäen soittama, tutkimuksessani mukana oleva aineisto koostuu neljänlaisista nauhoituksista: 1) Erkki Ala-Könnin vuosina 1955 ja 1976 Virroilla tekemistä nauhoituksista, joista ensimmäiset kaksi kappaletta on äänitetty 20.11.1955 järjestetyistä kansansoittokilpailuista (Kper A-K 0100 ja A-K 0102) ja toiset kaksi kappaletta Hämeen Kevätsoitosta 4.4.1976 (Kper A-K 3926), 2) Harri Ilkan vuonna 1972 Pohjasmäen kotona äänittämistä kappaleista, 3) Rauno Ilvespakan vuonna 1976 tekemistä nauhoituksista sekä 4) Pertti Tammisen äänittämistä kappaleista ja Väinön haastattelusta vuonna 1978. Vuosien 1972 ja 1978 nauhoitukset sain tutkimuskäyttöön Alpo Pohjasmäeltä.

Väinön soittamista kappaleista kaksi polkkaa on soitettu 1-rivisellä (Kper A-K 0101 ja A-K 0102) ja kaikki muut 2-rivisellä harmonikalla. Väinön ohjelmisto koostuu näiden tallenteiden perusteella masurkkasikermästä, jenkoista (7 kpl) ja valsseista (11 kpl). Lukumäärältään eniten Väinö on soittanut polkkia: niitä on tallennettuina yhteensä 58 kappaletta, joiden joukossa on useita toisintoja eri sävelmistä. Rauno Ilvespakka (1999) on nuotintanut kirjaansa 26 Väinön soittamaa kappaletta. Mielenkiintoinen yksityiskohta on se, että Väinön soittamasta Bostonin valssista on nuotti, mutta kasettinauhoilta ei löydy Väinön soittamaa versiota kappaleesta. Kaseteilla on myös muutama nuotintamaton kappale, joiden nimistä ei ole tietoa, sillä kasettien sisällysluettelo ei ole säilynyt. Ilvespakan äänityksissä herättää kysymyksiä myös se, että hän kertoo kirjan liite-CD:n kansilehdessä tehneensä nauhoituksia sekä vuonna 1974 että 1976. Kuitenkin kasettinauhalla kaikkien kappaleiden nauhoitusympäristö kuulostaa samanlaiselta. Näin ollen olenkin yleistänyt kaikki Ilvespakan nuotinnokset vuonna 1976 tehdyiksi, koska ei ole varmuutta, mitkä kappaleet on nauhoitettu vuonna 1974 ja mitkä vuonna 1976. Ilvespakan nuotinnoksissa mainitaan kahden kappaleen (Mäkiharjun Aleksin polkka ja Pikku-Jussin polkka) kohdalla, että ne olisi nuotinnettu Väinön vuonna 1974 soittamista versioista. Kummastakin kappaleesta on olemassa muitakin toisintoja, joten nauhoitusvuosi ei ole tämän tutkimuksen kannalta kovinkaan oleellinen tieto.

Tammisen haastattelussa Pohjasmäki kertoo, että hänen enonsa soitti vanhoja virtolaisia sävelmiä, hänellä oli niitä paljon ja niillä oli myös vanhoja nimiä. Nimet eivät ole säilyneet soittajan mielessä, vaan hän on nimittänyt kappaleita virtolaisiksi polkiksi. Virtolainen polkka 1 ja 2 ovat enon ohjelmistosta. Mäkiharjun polkka oli Mäkiharjun oma sävellyks Vaskuulta. Pikku-Jussin

polkkaa oli soittanut Kurjenkylästä kotoisin oleva Mäkis-Jussi, joka oli pieni mies. Väinö ei ole kuullut hänen soittavan, vaan on oppinut kappaleen toisilta. (Tamminen 1978.) Samoista kappaleista on Väinön soittamana olemassa erinimisiä tallenteita.

3.2.12. Vartiamäki, Aleks

Kuva 19. Aleks Vartiamäki ja Sampo-merkkinen 2-rivinen vuonna 1967. Kuva Anna-Liisa Paajasen kokoelmista.

Kuva 20. Aleks Vartiamäki ja itse rakennettu 3-rivinen vuonna 1965. Kuva Anna-Liisa Paajasen kokoelmista.

Kuva 21. Aleks Vartiamäki soittaa 3-rivisellä 26.12.1965. Kuva Anna-Liisa Paajasen kokoelmista.

Vuonna 1886 Virtain Liedempohjan Sulkavankylässä syntyi kuuluisa virtolainen pelimanni, Aleks Santerinpoika Vartiamäki. Myöhemmin hän eli Lahdenkylässä. (Virtain pelimannimatrikkeli; Kper A-K 1182; A-K 1190). Hän elää edelleenkin virtolaisten ihmisten muistissa, ja useissa Kansanperinteenlaitoksen haastatteluissa mainitaan etevänä virtolaisena pelimannina juuri Vartian Aleks. Vuonna 1971 kuollut soittaja oli alueellaan merkittävä persoona, sillä hän soitti 1-, 2-, 3- ja 5-rivistä harmonikkaa, sävelsi omia kappaleita, oli ammatiltaan kirvesmies, mutta myös taitava harmonikankorjaaja ja -rakentaja (Virtain pelimannimatrikkeli). Vartiamäki oli rakennuksilla töissä ja teki myös suutarintöitä sekä toimi parturina. Pyhäpäivinä ei harmonikkoja korjattu mutta sitäkin enemmän soitettiin: miehet tulivat hakemaan korjattavina olleita soittimiaan ja tupa saattoi täytyä pitkäksi aikaa soittajista. Suvussa on useita muitakin harmonikansoittajia, mutta kukaan heistä ei ole korjannut soittimia. Omien lastensa Vartiamäki ei kuitenkaan antanut soittaa, vaikka Anna-Liisa saikin liimata palkeita. (Paajanen 2007.)

Aleks Vartiamäki on merkittävässä roolissa Kansanperinteen arkistoon kootuissa virtolaisissa vähärivismateriaaleissa, sillä hänestä on olemassa niin haastatteluja, sävelmänauhoituksia useilta eri vuosilta 1-, 2-, 3- ja 5-rivisillä harmonikoilla esitettyinä kuin myös valokuvia. Näi-

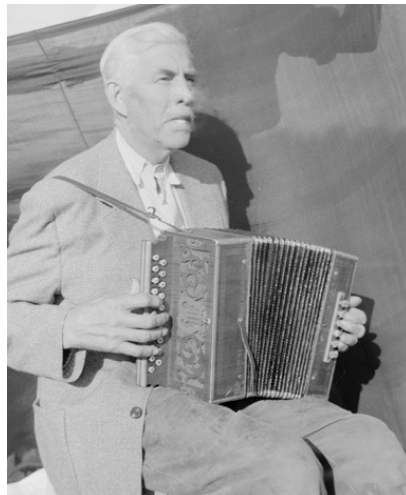
den materiaalien lisäksi sain käyttööni myös Aleksin tyttären Anna-Liisa Paajasen kokoamia valokuvia sekä tyttärenpojan Pentti Paajasen tekemiä nauhoituksia.

Aleksi Vartiamäki (Kper A-K 1182) kertoo aloittaneensa soittamisen 17–18-vuotiaana. Ensimmäisen soittimen, 2-rivisen, hän osti itselleen, kun oli ensin saanut tienattua tarpeeksi rahaa. Liedenpohjassa oli tuolloin Hietasen Eino, joka tilasi soittimia Vaasasta ja yhdessä Einon kanssa Aleksi myös opetteli soittamista. Aleksi kertoo soittaneensa 1-rivistäkin, mutta hänellä ei ole ollut omaa soitinta. (Kper A-K 1182.)

Aleksi on toiminut hääsoittajana. Hän on ollut Alavuden puolella soittamassa ja oppinut Saaren Kallelta (1887–1947) kappaleitakin. (Kper A-K 1182.) Lehtiartikkelissa kirjoitetaan Aleksin olleen kuusi vuotta Kanadassa ja soitelleen siellä saluunoissa sekä säveltäneen Saluunan piian valssin (EK 1961). Suomenselän Sanomien artikkelissa (SSS 14.7.1966) kerrotaan, että Aleksi soitti nuorena miehenä, mutta kun tuli perhe, soittamiset saivat jäädä. Vartiamäki muistelee, että

Kuva 22. Kansansoittaja Aleksi Vartiamäki. Kper Virrat/0498. Kuvaaja Erkki Ala-Könni vuonna 1951.

Kuva 23. Kansansoittaja Aleksi Vartiamäki. Kper Virrat/0499. Kuvaaja Erkki Ala-Könni vuonna 1951.

häntä oli pyydetty soittamaan Liedenpohjan kruunuhäihin ja siitä soittoharrastus oli virinnyt uudestaan. Sodan jälkeen hän oli mukana monissa kansansoitokilpailuissa ja sai niistä useita kunniakirjoja ja palkintoja (SSS 14.7.1966 ja Paajanen 2007). Seppo Niemelän kokoamissa lehtileikkeissä Aleksi Vartiamäen mainitaan tulleen toiseksi Virtain kunnan henkisissä

kilpailuissa kansansoittajien 2-rivisten hanurien sarjassa. Aleksi oli täysin itseoppinut, hän ei käynyt koskaan missään opissa eikä tuntenut nuotteja. Kaiken hän soitti korvakuulolta ja Paajasten mukaan riitti, että hän kuuli jonkin sävelmän kerran, niin hän melkein siitä sitten soitti kuulemansa. (Paajanen 2007.)

Talvisodan ajoilta lähtien Aleksi on korjannut harmonikkoja, kun niitä alettiin tuoda hänelle yhä enemmän. Tuolloin eivät enää oikein kovat työt sopineet. Tuohon aikaan oli hyvin vähän harmonikankorjaajia, vaikka soittajia oli paljon – Virroiltakin soittimia piti käyttää Kurikassa Elomaalla tai Tikkanen Matilla. Aleksi on korjaamisen lisäksi rakentanutkin erilaisia harmonikkoja. Haastattelussa tulee ilmi, että hän on rakentanut ainakin 1-rivisen, 2-rivisiä, 3-rivisen, 5-rivisiä sekä muuttanut 3-rivisiä 5-rivisiksi. (Kper A-K 1182.) Hän myös muunsi yhden pianoharmonikan 5-rivi-

seksi harmonikaksi. Vartiamäkeä oli aikanaan pyydetty Kouvolan harmonikkatehtaalle töihin, mutta hän ei lähtenyt. (Paajanen 2007.)

Pentti Paajanen kuvaa vaarinsa soittorytmiä tanssiin ja ”tossuun” sopivaksi ja kaikki pitivät siitä kovasti. Hän piti pitkillä palkeilla soittamisesta ja hän rakensikin 3-rivisensä sellaiseksi, etteivät palkeet loppuneet kesken. Tyypillistä oli myös se, että Alekski löi soittaessaan jalalla tahtia voimakkaasti. Vanhemmiten sormet alkoivat jäykistyä, eikä soitto sujunut enää yhtä hyvin kuin nuorena. Anna-Liisa Paajanen kertoo isänsä sairastuneen syöpään ja tulleen vanhoilla päivillään vähän uskonnolliseksi. Niinpä hän käski viedä harmonikkansa pois sairaalasta sanoen, ettei ole sopivaa soittaa silloin, kun toiset tekevät kuolemaa. Aikaisemmin hän oli soitellut sairaalassakin. Kun Erkki Ala-Könni oli mennyt viimeistä kertaa Vartiamäkeä haastattelemaan, tämä oli vetänyt verhot eteen ja laittanut ovet lukkoon eikä avannut ovea. (Paajanen 2007.)

Kuva 24. Kansansoittaja Alekski Vartiamäki soittaa valmistamallaan semitonivireisellä 3-rivisellä hanurilla. Kper Virrat/0500.

Kuva 25. Kansansoittaja Alekski Vartiamäki soittaa Viipurin Soitintehtaan valmistamalla 5-rivisellä, korjaamallaan haitarilla. Kper Virrat/0501.

Ala-Könnin (Kper A-K 0100, A-K 0101 ja A-K 0102) vuonna 1955 nauhoittamat Vartiamäen soittamat kappaleet on tallennettu Virroilla järjestetyistä Kansansoittokilpailuista. Myös muut saman vuoden nauhoitukset (Kper A-K 0108 ja A-K 0109) ovat soittoesityksistä. Ala-Könni on käynyt Vartiamäkeä haastattelemassa ja soitattamassa kahteen otteeseen vuonna 1967 (Kper A-K 1182 ja A-K 1190) ja samalta vuodelta on tallennettu yksi soittoesityskin (Kper A-K 1196). Lisäksi Vartiamäen soittoa ovat nauhoittaneet tyttärenpoika Pentti Paajanen vuonna 1967 (äänite saatu tutkimuskäyttöön Pentti Paajaselta) sekä Matti Soikkeli vuosina 1967 ja 1969 (Kper Y 00426 ja Y 01662). Näillä ääninauhoilla Vartiamäki soittaa ohjelmistoa 1-, 2- ja 3-rivisillä diatonisilla, vaihtöäänisillä harmonikoilla. Samoilla nauhoilla on myös Vartiamäen 5-rivisellä soittamia kappaleita, mutta niitä en ole ottanut huomioon tässä tutkimuksessa.

Vartiamäen ohjelmistosta saa ääninauhojen perusteella monipuolisen kuvan. Arkistomateriaalissa on 11 jenkkaa, 4 marssia, 5 masurkkaa, 25 polkkaa, 16 valssia sekä 2 versiota Vinteliskasta. Saluunan piian valssi ja Muistoja vankilasta ovat Vartiamäen omia sävellyksiä (Paajanen 2007). Lisäksi nauhoilla kuullaan Vartiamäen 5-rivisen soittoa ja joidenkin kappaleiden kohdalla ei ole täysin varmaa, millaisella harmonikalla hän soittaa ne. Vartiamäen ohjelmisto on sikäli poikkeuksellinen, että hän soittaa kappaleita 1-, 2- ja 3-rivisellä. Olen ottanut tutkimukseeni mukaan myös kaikki 3-rivisellä soitettut kappaleet, sillä Vartiamäen ensimmäisenä sotavuonna itse rakentamansa soitin on semitonivireinen eli sen diskantti on vaihtoääninen ja basso kromaattinen eli samanääninen (Kper A-K 1190; Y 01662). Soitin toimii siis samoin kuin 1- ja 2-riviset. Lisäksi hän soittaa 3-rivisellään samoja kappaleita kuin 1- ja 2-rivisellä. Sävelmänauhoituksista 2 kappaletta on soitettu 1-rivisellä, 5 kappaletta 2-rivisellä ja 56 kappaletta 3-rivisellä.

3.2.13. Vilmari, Onni

Onni Johannes Vilmarista kerrotaan arkistomateriaalissa hyvin vähän. Hän syntyi Virroilla vuonna 1906 ja asui Kurjenkylässä. Kuolinvuotta ei ole selvillä. Lisäksi tiedetään, että hän muutti Tampereelle vuonna 1931. (Virtain pelimannimatrikkeli.) Vuonna 1968 tehdyssä nauhoituksessa Vilmarin kotipaikaksi mainitaan kuitenkin Virrat. Onni Vilmarin soitin on Virtain pelimannimatrikkelin mukaan 5-rivinen harmonikka, mutta Erkki Ala-Könni (Kper A-K 1319) on tallentanut vuonna 1968 häneltä myös yhden polkan 2-rivisellä harmonikalla soitettuna. Lisäksi Kansanperinteen arkistosta löytyy Vilmarin 5-rivisen soittoa neljän kappaleen verran (Kper A-K 1320 ja A-K 1321), mutta niihin en tässä yhteydessä paneudu. Näillä ääninauhoilla on pelkästään soittoa, eikä ollenkaan haastattelua. Nelly Viitala kertoo, että Vilmari kävi joskus soittelemassa hänen isänsä Atte Kalmarin kanssa silloin, kun oli Virroilla käymässä – olihan hän sukua Kalmarin vaimolle. (Viitala 2007.)

3.3. Huomioita henkilöhistorioista

3.3.1. Soittamisen aloittaminen ja äänitysajankohdat

Arkistossa olevien pelimannien ikäjakauma on varsin laaja. Ääninauhoilla soittavat virtolaiset pelimannit ovat syntyneet vuosina 1886–1935, siis 49 vuoden aikavälillä. Myös nauhoitusajanjakso on ollut pitkä: 31 vuotta, vuodesta 1955 vuoteen 1986. Mielenkiintoista on se, että vanhimmat aineiston soittajat, Vartiamäki, Lehtinen, Niemelä ja Pohjasmäki, ovat aloittaneet soittamisen jo 1900-luvun alkuvuosina eli hyvin pian sen jälkeen, kun harmonikka on ylipäänsä tullut Suomeen. (Tämä on mielenkiintoinen tieto, sillä esimerkiksi Jalasjärvelle harmonikan kerrotaan saapuneen vuoden 1910 paikkeilla (Hosioja 1982, 60).) Pelimanneista nuorin, Heikki Harju, on aloittanut soittamisen

vasta vuonna 1944. Harmonikansoiton aloitusikä on näillä pelimanneilla vaihdellut muutaman vuoden vanhasta lähes 20-vuotiaaseen. Seuraavaan taulukkoon (Taulukko 2) olen koonnut tutkimukseni soittajat ikäjärjestyksessä vanhimmasta nuorimpaan, heidän elinaikansa, soittamisen aloittamisen (mikäli se on tiedossa) ja eri äänitysten ajankohdat sekä kunkin pelimannin iän äänitysten aikaan.

• Vartiamäki, Aleks 1886–1971 (85 v.)
○ aloitti 17–18-vuotiaana eli noin v. 1903
○ nauhoitukset: 1955 (69 v.) 1-riv., 2-riv.; 1967 (81 v.) 2-riv., 3-riv.; 1969 (83 v.) 3-riv.
• Lehtinen, Sulo 1886–19??
○ aloitti 16-vuotiaana, eli v. 1902
○ nauhoitus: 1955 (69 v.) 2-riv.
• Nevala, Juho ”Jussi” 1893–1977 (84 v.)
○ ei tietoa aloitusvuodesta, nuorena soittanut
○ nauhoitus: 1976 (83 v.) 2-riv.
• Neste, Urho 1894–1972 (78 v.)
○ vuonna 1971 kertoo soittaneensa 40 vuotta, eli aloittanut noin v. 1931
○ nauhoitus: 1970 (76 v.) 2-riv.
• Niemelä, Felix 1899–1966 (67 v.)
○ aloittanut noin 7–8-vuotiaana eli noin v. 1906
○ nauhoitus: 1955 (56 v.) 1-riv., 2-riv.
• Pohjasmäki, Väinö 1904–1982 (78 v.)
○ aloitti muutaman vuoden ikäisenä noin v. 1910
○ nauhoitukset: 1955 (51 v.) 1-riv.; 1972 (68 v.) 2-riv., 1976 (72 v.) 2-riv.; 1978 (74 v.) 2-riv.
• Vilmari, Onni 1906–19??
○ ei tietoa aloitusvuodesta
○ nauhoitus: 1968 (62 v.) 2-riv.
• Hanhilampi, Sauli 1912–19??
○ ei tietoa aloitusvuodesta, ei ole soittanut juurikaan sodan eli vuoden 1945 jälkeen
○ nauhoitus: 1986 (74 v.) 1-riv.
• Järvinen, Reino 1914–1988 (74 v.)
○ aloitti 7-vuotiaana eli noin v. 1921, 1-rivisen sai v. 1964, 50-vuotiaana
○ nauhoitukset: 1971 (57 v.) 1-riv., 2-riv.; 1978 (64 v.) 1-riv.; 1984 (70 v.) 1-riv., 2-riv.
• Kalmari, Atte 1915–1979 (64 v.)
○ ei tietoa aloitusvuodesta
○ nauhoitus: 1976 (61 v.) 2-riv.
• Heittola, (Eino) Ilmari 1926–19??
○ aloittanut noin 14–15-vuotiaana eli noin v. 1940 venäläisellä 2-rivisellä, innostui uudestaan 2-rivisestä 1970-luvun lopulla, noin 50-vuotiaana
○ nauhoitus: 1984 (58 v.) 2-riv.
• Peräinen, Ilmari 1934–
○ ei tietoa aloitusvuodesta, jo nuorena soittanut 5-rivistä
○ nauhoitus: 1986 (52 v.) 2-riv., 5-riv.
• Harju, Heikki 1935–1971 (36 v.)
○ aloittanut 9-vuotiaana eli v. 1944
○ nauhoitukset: 1969 (34 v.) 2-riv.; 1972 2-riv. (kopioitu kuoleman jälkeen arkistoon, ei tietoa, milloin nauhoitettu)

Taulukko 2. Pelimannit ikäjärjestyksessä, soittamisen aloittaminen ja nauhoitukset.

Virtolaista aineistoa tutkiessa ei voi välttyä siltä stereotypialta, että pelimannit olisivat vain vanhoja miehiä: virtolaistenkin osalta arkistomateriaali on pääasiassa aika iäkkäiden miesten

soittoa. Poikkeuksen aineistossa tekee Heikki Harju, jonka soittoa on nauhoitettu radioon vähän yli 30-vuotiaana ja myöhemmin nämä ääninauhat on kopioitu Kansanperinteen arkistoon. Muut tutkimuksen pelimannit ovat olleet nauhoitushetkellä 51–83-vuotiaita, mutta harmonikansoitto on kuulunut heidän jokaisen elämään jo vuosikymmenten ajan ennen nauhoitusajankohtaa. Yleistäen voi todeta, että jokainen näistä pelimanneista on soittanut jo nuoruudessaan, vaikka arkistoon heistä lähes kaikkia on tallennettu vasta aika iäkkäinä.

Tallennusaikana yli 50-vuotiaita ovat olleet Ilmari Heittola, Ilmari Peräinen, Felix Niemelä, Väinö Pohjasmäki ja Reino Järvinen. Yli 60-vuotiaana on tallennettu Alekski Vartiamäkeä, Sulo Lehtistä, Väinö Pohjasmäkeä, Onni Vilmaria, Reino Järvistä ja Atte Kalmaria. Vielä yli 70-vuotiaana ovat harmonikkaa soittaneet Väinö Pohjasmäki, Sauli Hanhilampi, Reino Järvinen ja Urho Neste, ja yli 80-vuotiaana on sävelmiä tallennettu Alekski Vartiamäeltä ja Jussi Nevalalta. Vain kahta pelimannia on siis nauhoitettu sekä yli 50-, 60- että 70-vuotiaana: Reino Järvistä ja Väinö Pohjasmäkeä. Omalta osaltaan arkistoa varten äänitettyjen soittajien iäkkyyteen vaikuttaa myös se, että haastatteluja tehtäessä on usein haluttu tallentaa nimenomaan vanhaa perinnettä mahdollisimman alkuperäisessä muodossa, jolloin suhteellisen iäkkäät pelimannit ovat olleet halutuimpia informanteja.

Koska pelimannit ovat syntymäaikansa, soittamisen aloittamisen ja nauhoitusajankohdan suhteen hyvin erilaisia, voisi ennen kaikkea iän perusteella ajatella, että he kuuluvat eri sukupolviin. He ovat varmasti eläneet Virroilla toisistaan jonkin verran poikkeavissa olosuhteissa, mutta yhteistä heille kaikille on ollut soittaminen. Heidän soittamansa ohjelmiston, soittamaan oppimisen tai henkilötietojen perusteella en kuitenkaan pysty jaottelemaan heitä eri sukupolviin. He kaikki soittavat 1800-luvulla yleistyneitä tansseja: polkkaa, valssia, jenkkaa, masurkkaa ja marssia, jotka voi siis luokitella nykytermein kansanmusiikiksi tai pelimannimusiikiksi. Soittaminen on saattanut merkitä eri pelimanneille erilaisia asioita, mutta yhteistä heille on ollut soittimella soitettu ohjelmisto sekä soittotilanteet, jotka ovat pääasiassa olleet erilaisia tanssin säestystilaisuuksia.

Vesa Kurkela (2005, 10) on todennut muusikon uran kannalta tärkeää olevan lapsuudessa tai nuoruudessa saatu musiikillinen herätys tai elämys, joka ohjaa koko uran kehitystä. Kurkelan (2005, 11) mukaan nämä avainkokemukset hankitaan siis nuorena, teini-iässä, eikä keski-ikänsä kokemuksilla ole kovinkaan paljon merkitystä. Kurkela (2005, 12) toteaa myös, että ”nuorena omaksuttu mielimusiikki säilyy myös vanhemmalla iällä oman ikäryhmän kokemusten ja arvomaailman heijastajana ja merkitysten antajana. Nuoruuden mielimusiikkiin liittyy myös kunkin muusikkosukupolven musiikillinen avainkokemus.” Virtolaisilla pelimanneilla tämä tulee hyvin esiin, sillä jokainen pelimanneista on aloittanut harmonikansoiton omassa nuoruudessaan ja musiikki on pysynyt tärkeänä osana elämää vuosikymmenien ajan. Pitää myös huomata, että nuorem-

pien soittajien on pitänyt saada musiikillinen avainkokemus näistä vanhemman sukupolven nuoruudessa yleistyneistä soittimista, muutoin he eivät olisi alkaneet soittaa harmonikkaa. Esimerkiksi nuoren Heikki Harjun tapauksessa hänen oma isänsä oli 2-rivisen soittaja ja soittointo sekä -taito siirtyivät myös pojalle. Harjun soittokaverina oli häntä reilusti vanhempi Felix Niemelä, ja he molemmat kävivät myös kansansoittokilpailuissa hyvällä menestyksellä. (Harju 2007.) Soittaminen on siis toiminut myös eri-ikäisiä pelimanneja yhdistävänä tekijänä. Toisaalta maaseudulla ei ole välttämättä aina ollut saatavissa kaikkia viimeisen muodin mukaisia soittimia, joten nuorikin soittaja saattoi innostua jostakin vähän vanhemmasta innovaatiosta. Radio toimi myöhemmin uusien kappaleiden ”opettajana” pelimanneille: ainakin Heikki Harju, Reino Järvinen ja Ilmari Heittola opettelivat uutta ohjelmistoa radiosta. Näin uusi keksintö auttoi vanhaa perinnettä elämään ja kehittymään eteenpäin.

Monien pelimannien henkilöhistorioissa tulee ilmi, että heillä on ollut perheen perustamisen vaiheilla vuosienkin mittainen soittotauko. Kuitenkin he ovat innostuneet myöhemmin uudestaan soittamaan, ja varsinkin kansansoittokilpailut saivat monen pelimannin aloittamaan uudelleen hänelle rakkaan harrastuksen ja muistelemaan vanhoja kappaleita. Soittamisen rooli muuttui kilpailujen myötä enemmän esittämiseksi aiemman tanssin säestämisen sijaan.

3.3.2. Pelimannien verkosto

Vesa Kurkela toteaa eteläpohjalaisista tanssimuusikoista kirjoittaessaan, että heidän elämäkerroissaan on ”yhteisiä nimiä niin paljon, että niitä seuraamalla voisi rakentaa eteläpohjalaisen tanssisoiton historiallisen verkoston” (Kurkela 2005, 8). Yhteiset henkilöiden ja kappaleiden nimet tulevat esiin myös virtolaisia pelimanneja tutkiessa. Kappaleet ovat levinneet pelimannilta toiselle ja samaa soitinta soittavat pelimannit ovat myös jollakin tasolla tunteneet toisensa. Ääninauhoilla soittavien virtolaisten pelimannien henkilöhistorioita koostaessani huomasin sen, että monet heistä ovat olleet vuorovaikutuksessa keskenään. Voikin ajatella, että tietyn alueen pelimannit muodostavat keskenään verkoston elleivät jopa pienehkön yhteisön, joka ylläpitää ja tehostaa heidän soittamistaan.

Sekä pelimannien henkilöhistorioiden perusteella että kappaleiden nimissä esiintyvien pelimannien nimistä voi koostaa virtolaisen harmonikansoiton historiaa ja pelimannien välisiä yhteyksiä. Jokaisen pelimannin oman suvun soittajien lisäksi toiset saman paikkakunnan pelimannit olivat tärkeä viiteryhmä. Heidän kanssaan soiteltiin, heiltä opittiin uusia kappaleita ja soittimet teki-vät kauppaansa pelimannilta toiselle. Saman kyläkunnan pelimannit olivat tekemisissä keskenään ja Virtain rajalla olevista kylistä saatettiin helposti lähteä rajan yli toisen kunnan puolelle soittamaan, kuten esimerkiksi Alekski Vartiamäki kulki paljon Alavuden puolella ja Sulo Lehtinen soitti ainakin Ruovedellä. Hahmottelen tässä tämän työn soittajien henkilöhistorioiden pohjalta muodostamani

pelimannien vuorovaikutusverkoston. Olen kursivoinut kunkin pelimannin nimen silloin, kun hänen yhteyksistään toisiin pelimanneihin aletaan puhua.

Sulo Lehtinen eli Haukkamaan kylässä ja kävi Virtain lisäksi ainakin Ruovedellä soittamassa sekä osallistui kansansoittokilpailuihin. *Urho Neste* oli Äijännevalta. Hänen veljensä olivat hanuristeja. *Aleksi Vartiamäki* eli Liedenpohjassa ja esiintyi paljon Alavudella, jossa hän oppi sävelmiä ainakin Saaren Kallelta, joka oli kansanlaulaja Tiila Ilkan veli (Ala-Könni 1986, 175). Vartiamäki oli tunnettu harmonikankorjaaja, ja kun pelimannit pyhäisin hakivat soittimiaan korjauksesta, saattoi soittamiseen kulua koko päivä. Alekski osallistui useisiin kansansoittokilpailuihin. Myös Liedenpohjasta kotoisin olleen *Sauli Hanhilammen* isä oli hanuristi.

Heikki Harjukin oli saanut isänsä sekä isoisänsä kautta esimerkkiä soittamiseen. Harjun suku on kotoisin Virtain Hauhuulta. Kirkonkylässä asunut Heikki Harju soitti paljon Felix Niemelän kanssa ja he kävivät yhdessä osallistumassa eri paikkakunnilla järjestettyihin kansansoittokilpailuihin. *Felix Niemelä* oli syntyisin Kihniöstä. Virroilla hän asui Siekkiskylässä ja Kurjenkylässä. Hän soitti paljon Heikki Harjun kanssa, ja Ilmari Peräinen kertoo esiintyneensä myös Felixin kanssa niin, että Ilmari soitti 5-rivistä ja Felix 2-rivistä. Felix soitti myös kurulaisen Kalle Lörpyksen kanssa ja osallistui innokkaasti kansansoittokilpailuihin.

Ilmari Peräinen on Mäkiharjun soittajasukua Vaskuulta. Hän esiintyi Felix Niemelän kanssa ja kertoo opettaneensa Väinö Pohjasmäelle Mäkiharjun polkan. *Väinö Pohjasmäki* oli Antilan soittajasukua Vaskuulta. Hän kävi joskus soittamassa Nevalan Jussin luona sekä Ilmari Heittola kävi hänen kotonaan. Hän myös osallistui kilpailuihin. Ilvespakan nauhoituksessa Pohjasmäki soittaa samalla kertaa kuin Jussi Nevala ja Atte Kalmari. Pohjasmäki esiintyi myös Virtain pelimannien järjestämässä tilaisuuksissa, joissa Atte Kalmari ja Reino Järvinenkin soittivat. *Jussi Nevala* asui Kurjenkylässä. Hänen veljensä oli myös 2-rivisen soittaja. Nauhoituksessa Jussi soittaa samalla kertaa kuin Väinö Pohjasmäki ja Atte Kalmari. Jussi myi 2-rivisensä *Ilmari Heittolalle*, joka oli myös Kurjenkylästä kotoisin. Heittola soitti paljon Atte Kalmarin kanssa. Heittolan 5-rivinen oli ostettu Väinö Pohjasmäen serkulta Aake Antilalta.

Atte Kalmari oli syntyjään Jalasjärveltä ja jo siellä hän soitti 2-rivispelimannien kuten Kassu Välimäen kanssa. Virroilla hän soitti Ilmari Heittolan kanssa. Ilvespakka nauhoitti hänen soitteitaan samalla kertaa kuin Jussi Nevalan ja Väinö Pohjasmäenkin ohjelmistoa. Kalmari esiintyi joskus samoissa Virtain pelimannien järjestämässä tilaisuuksissa kuin Reino Järvinen ja Väinö Pohjasmäki ja otti osaa kilpailuihin. Kurjenkylästä kotoisin ollut *Onni Vilmari* soitti joskus Atte Kalmarin 2-rivisellä heillä käydessään. Vilmari oli sukua Kalmarin vaimolle. *Reino Järvinen* oli Pohjaslahden Monoskylästä. Hänen enonsa olivat 2-rivisensoittajia ja Monoskylän työväenyhdistyksen harmonikkaa säilytettiin hänen isovanhempiensa suutarinverstaassa. Järvinen osallistui kan-

sansoittokilpailuihin ja hän myös esiintyi joskus samoissa Virtain pelimannien järjestämissä tilaisuuksissa, joissa Atte Kalmari ja Väinö Pohjasmäkikin soittivat.

Pelimannien ohjelmistoissa olevat sävelmät kertovat omalta osaltaan toisista Virtain alueen tai lähikuntien pelimanneista ja heidän ohjelmistoistaan. Kappaleiden nimiä lukiessa tulee esiin useita henkilönnimiä. Pelimannit saattavat myös kertoa haastattelussa jotakin siitä tietystä pelimannista, joka on jotakin kappaletta soittanut tai jolta he ovat kappaleen oppineet. Näin pelimannit itse luovat myös omaa verkostoaan: toinen pelimanni muistetaan häneltä opitusta kappaleesta eikä toisen soittamaa kappaletta haluta ottaa omiin nimiin. Erkki Ala-Könni (1986, 44) muistuttaa, että sävelmiä nimettiin monesti pelimannien mukaan ja jos soittajan ammatti oli määräävä tekijä, se saattoi siirtyä kappaleen nimeksi (aineistossani esimerkiksi Souvarin masurkka). Myös paikkakunnan mukaan nimettiin sävelmiä (esim. Virtain polkka, Jalasjärven polkka) sekä melodisten motiivien tai kappaleen tuoman tunnesävyän herättäminä (esim. Hulivilipolkka, Muistoja vankilasta valssi). Useilla kappaleilla on kuitenkin vain jokin tanssilajinimi tai ne ovat nimettömiä. (Ala-Könni 1986, 44.)

Taulukkoon 3 olen listannut tämän tutkimuksen soivasta materiaalista sävelmien nimissä esiintyvät henkilöiden nimet sekä koonnut Virtain pelimannimatrikkelin ja ääninauhoilla olevien haastattelujen perusteella saatavissa olevia henkilötietoja kuten elinajan, soittimen ja asuinpaikan. Taulukosta huomaa, että useat sävelmien nimissä olevat henkilöt ovat olleet toisia virtolaisia pelimanneja ja joukossa on myös naapurikuntien pelimanneja. Lisäksi olen merkinnyt taulukkoon jokaisen henkilön kohdalle sen pelimannin, joka hänen nimiinsä merkittyä sävelmää aineistossani soittaa. Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että useiden henkilöiden kohdalla on vain yksi soittaja. Vain Mäkiharjun eli Peräisen Aleksin polkkia ovat soittaneet Jussi Nevala, Ilmari Peräinen ja Väinö Pohjasmäki. Mesimäen Manun polkka on kuulunut Nevalan ja Pohjasmäen ohjelmistoon. Kortemaan Kallen valssia on soittanut Ilmari Heittola ja Kortemaan Kallen polkkaa puolestaan Nevala ja Pohjasmäki. Hauska yksityiskohta on myös se, että Väinö Pohjasmäki soittaa aineistossani Vartiamäen Aleksin polkkia ja Atte Kalmari Niemelän Felixin polkan. Muut tutkimusaineistoni pelimannit eivät soita toistensa nimillä kulkevia kappaleita.

Anjalan Sanna	tätä ilmeisesti pohjalaista valssia soitetaan paljon 2-rivisellä	valssia soitti: Ilmari Heittola
Antilan Onni	1887–1945, 1-riv. soittaja, Virtain Kurjenkylä (Pohjasmäen Väinön eno, Raunioniemen Jannen veli)	polkkia soitti: Väinö Pohjasmäki
Bergström	voimistelija, joka käveli narua pitkin ja soitti polkkaa, joka jäi Vartiamäen mieleen	polkkaa soitti: Alekski Vartiamäki
Hakkinen	souvari Herraskosken kanavaa rakennettaessa	masurkkaa soitti: Alekski Vartiamäki
Hanhen Eetu = Hanhilampi Eetu	1902–1975, 1-riv. soittaja, Virtain Liedempohja (Hanhilammen Saulin isä)	polkkaa soitti: Sauli Hanhilampi
Hietasen Hannes		polkkaa soitti: Jussi Nevala
Kortemaan Kalle = Korte-Kalle	pelimanni Virtain Havangankylän syrjästä, Kurjenkylästä	valssia soitti: Ilmari Heittola, polkkaa soitti: Jussi Nevala, Väinö Pohjasmäki
Krossin Tauno	1925–1979, 2-riv. soittaja Laihialta	polkkaa soitti: Ilmari Heittola
Kuulan Urho		valssia soitti: Jussi Nevala
Lahden Nikolai		polkkaa soitti: Jussi Nevala
Liinamaan Aarne		polkkaa soitti: Väinö Pohjasmäki
Lätäköinen = Eemil Ikkala	2-riv. soittaja, Lätäköisen tila oli Virtain Kotalassa	polkkaa soitti: Reino Järvinen
Mesimäen Manu		polkkaa soitti: Jussi Nevala, Väinö Pohjasmäki
Mäkelän Eemeli	pelimanni Virtain Monoskylästä	jenkkaa soitti: Reino Järvinen
Mäkiharjun Alekski = Peräisen Alekski	1889–1962, 1-riv., 2-riv., 3-riv., 5-riv., huuliharppu ja viulu, Virtain Vaskuu (Ilmari Peräisen isä)	polkkia soitti: Jussi Nevala, Ilmari Peräinen, Väinö Pohjasmäki
Mäki-Jussi = Pikku-Jussi	ilmeisesti Jussi Mäkinen Virtain Kurjenkylästä, 1- ja 2-riv. soittaja	polkkaa soitti: Väinö Pohjasmäki
Pakan Salu = Salomon Ivespakka	muutti Jalasjärvelle n. 1930-luvulla	polkkaa soitti: Jussi Nevala
Raunioniemen Alekski	1901–1981, 2-riv. soittaja, Virtain Vaskuun Raunioperä (Raunioniemen Jannen poika)	polkkaa soitti: Väinö Pohjasmäki
Raunioniemen Juho ”Janne” (aik. sukunimi Antila)	1875–1952, 1- ja 2-riv. soittaja, Virtain Vaskuu (Antilan Onnin veli, Pohjasmäen Väinön eno)	polkkaa soitti: Väinö Pohjasmäki
Saaren Erkki	1870–1943, 1- ja 2-riv. soittaja Alavudelta	jenkkaa soitti: Alekski Vartiamäki
Saaren Kalle	1887–1947, 2-riv. ja viulun soittaja Alavudelta	jenkkaa soitti: Alekski Vartiamäki
Salon Valee	Kihniö?	polkkaa soitti: Atte Kalmari
Salminen Jussi	pelimanni Ruovedeltä	masurkkaa soitti: Alekski Vartiamäki
Sarvan Väinö	1928–19??, Virtainkylä, muuttanut Tampereelle	polkkaa soitti: Väinö Pohjasmäki
Toivikon Alekski	Kurjenkylä?	polkkaa soitti: Jussi Nevala
Tulijoen Vaito = Ylä-Tulijoki Vaito	1896–1950, 2-riv. soittaja, Virtain Liedempohja	polkkaa soitti: Jussi Nevala
Töngän Kaapo	pelimanni Alavuden Sulkavan kylästä	polkkaa soitti: Alekski Vartiamäki
Vanha Lauri		polkkaa soitti: Alekski Vartiamäki
Vimparin Eikka	tällaista henkilöä ei ole, sillä juontaja sanoo nauhalla: ”Virtahieran polkka”	polkkaa soitti: Sulo Lehtinen

Taulukko 3. Henkilöt sävelmien nimissä.

4. PELIMANNIEN OHJELMISTOT JA TARINAT

Tässä työssä kysyn, mitä arkistomateriaali kertoo virtolaisesta 1-, 2- ja 3-rivisen soitosta. Soittajien henkilöhistorioiden ohella tärkeänä esiin nousee jokaiselta pelimannilta taltioitu ohjelmisto. Jokainen pelimanni on oma persoonansa elämänsähistoriansa mutta myös soittamansa ohjelmiston suhteen. Pelimannit soittavat sellaisia kappaleita, jotka heidän mielestään parhaiten soveltuvat heidän instrumenteilleen. Kuten Reino Järvinen (Kper Y 08927) toteaa, kaikkia kappaleita ei voi 1- ja 2-rivisellä soittaa. Ohjelmisto on siis jonkinlaisen henkilökohtaisen valikoimisen tulosta. Loppujen lopuksi jokainen soittaja myös muokkaa kappaleet omille sormilleen sopiviksi, ja sillä tavoin korva-kuulolta pelimannilta toiselle välittyvä musiikki muuntuu koko ajan.

Tässä jaksossa keskityn pelimannien soitteisiin ja pohdin ensin kaikkea Virroilta taltioitua vähärivisillä harmonikoilla soitettua ohjelmistoa. Tutkin, minkälaisia sävelmiä on Virroilta tallennettu ja miten ne jakautuvat eri pelimannien ohjelmistoihin. Sen jälkeen käyn läpi erikseen eririvisillä harmonikoilla soitettuja kappaleita. Seuraavaksi muodostan kuvaa soittajien ohjelmistoissa esiintyvistä sävelmätoisinoista ja lopuksi teen vielä analyysia soivan materiaalin pääasioista kuten sävellajeista, sävelmien rakenteista sekä soitinten vireyksistä.

Jokainen pelimanni on oman elämänsähistoriansa aikana muodostanut omakohtaisen kokemuksen siitä, millainen oli vähärivisten aikakausi Virroilla. Tätä pohdin pelimannien haastattelujen perusteella ja nostan esiin teemoja, jotka valottavat monipuolisesti virtolaista vähärivisten soittoa ja toistuvat eri henkilöiden haastatteluissa. Tällaisia teemoja ovat harmonikan rakentaminen ja korjaaminen, soitinten hankinta, pelimannien käyttämät soittimet, muistinvarainen oppiminen, sävelmät ja soittotekniikka, soittotilanteet sekä kansanmusiikin uusi tuleminen.

4.1. Arkistojen luoma kuva pelimannien ohjelmistoista

Tämän työn tutkimusmateriaali rajautuu soitinlähtöisesti. Tutkimuskohteina ovat kaikki virtolaisten pelimannien 1-, 2- ja 3-rivisillä, diatonisilla ja vaihtoäänisillä harmonikoilla soittamat kappaleet, jotka on tallennettu Tampereen yliopiston Kansanperinteen arkistoon ja Virtain kulttuurintutkimusasemalle, sekä kolmen muun tutkimuskäyttöön saamaani ääninauhan kappaleet. Tutkimusaineiston perusteella virtolaisen vähärivisten soiton voi sanoa olleen hyvin pitkälti tanssimusiikkia ja se koostuu tuon ajan suosituimmista tanssilajeista. Sävelmiä on yhteensä 275 ja ne jakautuvat eri tanssilajeihin jaoteltuina seuraavasti: 36 jenkkää eli saksanpolkkaa, 5 marssia, 9 masurkkää, 141 polkkaa, 60 valssia ja 13 muuta kappaletta, jotka eivät sovi edellisiin kategorioihin, sekä 11 sävelmää, joissa on sekä soittoa että laulua. Jaottelun olen tehnyt sen mukaan, miten pelimannit tai haastattelijat nimittävät kappaleita nauhoilla tai mitä kerrotaan ääninauhan sisällysluettelossa. Lisäksi

joitakin kappaleita olen itse tunnistanut nimitietojen puuttuessa – näitä ovat osa Pentti Paajasen, Rauno Ilvespakan ja Harri Ilkan äänityksistä. Kappaleet on eritelty tanssilajeittain liitteessä 4.

Pelimannien ohjelmisto on aina ollut alttiina muuntumiselle ja vaihtumiselle. Uusia tanssisävelmiä on otettu ohjelmistoon niiden tullessa ja vanhoja tansseja on jäänyt pois. Tietyt paritanssit ovat kuitenkin pysyneet 1800-luvulta lähtien ohjelmistoissa: näitä ovat juuri valssit, jenkat, polkat ja masurkat. (Koiranen 2006, 479.) Aiemmin käytössä olleet ryhmä- ja kuviotanssit jäivät pois paritanssien yleistymisen myötä (Rausmaa 1981, 170).

Valssisävelmät ovat tulleet Suomeen ilmeisesti Keski-Euroopasta Pohjoismaiden kautta (Koiranen 2006, 482). Ne ovat kansanomaista alkuperää ja yleistyivät Suomessa nopeasti 1800-luvulle tultaessa (Asplund 1981, 131). Valssi on kolmijakoinen tanssi ja sen tahtilaji on yleensä 3/4. Vanhimmat valssit olivat duurissa ja niiden melodiat rakentuivat kahdeksasosanuotein etenevistä murtosointukuluista. Nuorempaa kerrostumaa edustavat mollivoittoiset valssit. Valssi vakiintui häiden ensimmäiseksi tanssiksi 1800-luvulla. (Koiranen 2006, 482–483.)

Polkka on Böömistä peräisin oleva tasajakoinen tanssi, joka yleistyi 1830-luvulla. Suomeen polkka tuli 1840-luvulla ja se levisi ympäri maan tullen hyvin suosituksi tanssiksi sivuuttaen lopullisesti polskan. Polkka sisältää tavallisesti kaksi kahdeksantahtista osaa, mutta usein siihen liittyy kolmas tai jopa neljäskin osa. (Asplund 1981, 132–133; Rausmaa 1981, 170). Polkalla on pelimannien ohjelmistoissa keskeinen asema, sillä sen kautta soittajan virtuositeetti ja soittimen hallinta tulee selkeästi esiin (Koiranen 2006, 483). Noin kymmenen vuotta polkan jälkeen Saksasta Suomeen tuli tasajakoinen jenkka, jota alkujaan on kutsuttu monilla eri nimillä kuten tyyskä, saksanpolkka tai sottiisi. Se on tasajakoinen tanssi, samantyyppinen kuin polkka, mutta tempoltaan hitaampi. (Asplund 1981, 133; Rausmaa 1981, 170; Koiranen 2006, 483–484.)

Masurkka on peräisin Puolasta ja sen kansanomaisen käyttö alkoi Suomessa vasta 1840-luvulla. Tahtiosoitukseltaan 3/4 oleva masurkka on kolmivaihtoinen eli siinä joko tahdin ensimmäinen ja kolmas tai ensimmäinen ja toinen tahdinosat saavat pääpainon. (Asplund 1981, 133; Koiranen 2006, 484.) Masurkka on alkuaan monivuoroinen tanssi, mutta Suomessa se omaksuttiin käyttöön yksivuoroisena paritanssina (Rausmaa 1981, 170). Pelimannien ohjelmistoissa on ollut myös marsseja. Suurinta osaa kansanmarsseista on käytetty seremoniaalisesti ja niillä on usein käyttötilanteeseen viittaavat nimet kuten häämarssi (Koiranen 2006, 481).

Virtolaisten soittamia sävelmiä voi yleisesti luonnehtia kansanmusiikiksi, mutta mukana on myös niin sanotun vanhan tanssimusiikin alueelle kuuluvia kappaleita: kolme humppaa ja valsseja kuten Kultainen nuoruus ja Jääkukkia sekä valssi operetista Mustalaisruhtinatar. Kaksi mielenkiintoista yksityiskohtaa pelimannien ohjelmistoissa ovat Kerenski ja Patespaan: Kerenski oli huippuhitti Suomessa 1900-luvun alussa. Se oli tuntemattoman tekijän itäeurooppalaiseen kul-

kusävelmään tekemä pilkkalaulu ”Kerenski se leipoi suuren taikinan, suolaksi hän aikoi siihen Suomen maan”. Patespaan oli puolestaan alun perin Pas d’Espagne, jonka sävelsi moskovalainen teatterikapellimestari A. A. Zarman vuonna 1899 ja joka levisi nopeasti kansanmusiikkiin. (Jalkanen 2003b, 226; Jalkanen 2003c, 73.) Lisäksi Ala-Könni (1986, 45) kirjoittaa, että 1800–1900-lukujen vaihteessa tanssittiin mielellään valssia ”Kehrää tyttönen”, Amerikasta palanneet soittivat ”vintelskaa” (vengerka) ja uutuutena tuli ”patespania” (pas d’Espagne). Vanha loikka oli puolestaan yksi rinki- ja paritanssi. (Ala-Könni 1968, 45.) Nämä kaikki sävelmät löytyvät tämän tutkimuksen aineistosta. Virtolaisten pelimannien ohjelmistoihin mahtuu myös laulusävelmiä. Muutamatsoitetuista sävelmistä ovat alun perin laulusävelmiä, jotka pelimannit ovat muokanneet soitettavaan muotoon. Reino Järvinen myös laulaa itse ja säestää lauluaan 1-rivisellä harmonikalla.

Tässä tutkimuksessa ei ole kuitenkaan oleellista määrittää kappaleita kansanmusiikiksi tai tanssimusiikiksi vaan tärkeintä on se, minkälaista ohjelmistoa kaiken kaikkiaan on Virroilla soitettu 1-, 2- ja 3-rivisillä harmonikoilla. Tutkimuksen ulkopuolelle olen jättänyt muutamilta tutkimukseeni kuuluvilta pelimanneilta tallennetut 5-rivisellä harmonikalla soitettut sävelmät, sillä soitimen toimintaperiaate on aivan erilainen kuin vähärivisten harmonikkojen.

Tutkimukseni soivaa materiaalia voi siis yleisesti kuvata 1- ja 2-rivisillä harmonikoilla soitetuksi tanssimusiikiksi. Kuten Vesa Kurkela (2005, 7) kirjoittaa, rytmii ja tanssillisuus ovat aina olleet tanssisoiton suosion perustana. Hän myös lisää, että ” jokaisella maakunnalla ja lähes jokaisella pitäjällä on omat paikallishistoriansa, mutta paikallisen ja alueellisen musiikin menneisyydestä tiedämme kovin vähän. Erityisen puutteellista on paikallista huvitoimintaa ja sen kehitystä koskeva tieto.” (Kurkela 2005, 7.) Tämä pätee myös Virroilla: paksussa Virtain aluetta käsittelevässä historiikissa on vain muutamia lyhyitä mainintoja musiikista, ja tanssisoitto sekä pelimanniperinne on sivuutettu (ks. Hokkanen 1979). Vain yhdessä kirjan kuvassa on harmonikansoittaja: Lempi ja Emil Kantosen hääkuvassa vuodelta 1905 näkyvät pelimannit, joista toisella on 1-rivinen harmonikka ja toisella viulu (Hokkanen 1979, 57). Ainoa tekstimaininta harmonikasta löytyy Kurjenkylän nuoriseurasta puhuttaessa: kirjassa kerrotaan, että vuonna 1910 perustetulla nuoriseuralla ”oli lehti ”Valonsäde”, kirjasto, lukutupa ja oma harmonikka, ei kuitenkaan taloa” (Hokkanen 1979, 293). Muutamia mainintoja iltamien järjestämisestä sekä tansseista löytyy kirjan tekstistä, mutta niissäkään ei kerrota, millaista musiikkia on tanssittu, miten tanssia on säestetty tai mitä soittimia säestyksessä on käytetty.

Kansanperinteen arkiston tietoja kootessani huomasin, että Virroilta peräisin olevia sävelmiä soittaa virtolaisten pelimannien lisäksi ainakin kolme muulta paikkakunnalta kotoisin olevaa pelimannia. Paavo Korpijärvi Kihniöstä soittaa 2-rivisellä Aleksii Peräisen polkan Virroilta (Kper A-K 1321), Kalle Niemi Kurun Itä-Aureesta 1-rivisellä Antilan Onnin polkan (Kper A-K

2691 ja Y 02528) sekä 2-rivisellä Hietasen Hanneksen polkan Virroilta (Kper A-K 1284) ja seinäjokelainen Juho Suominen 2-rivisellä Virtain polkan (Kper A-K 0102). Näitä soittajia ja heidän soittoaan en ole ottanut tässä tutkimuksessa huomioon, sillä keskityn vain niihin pelimanneihin, joiden kerrotaan asuneen Virroilla.

4.1.1. Tallennettujen sävelmien soittajat ja tanssilajit

Halusin aluksi muodostaa yleiskäsityksen siitä, millaista sävelmistöä virtolaisilta pelimanneilta on arkistoihin tallennettu. Jaottelin sävelmät niiden tanssilajien mukaisesti jenkkoihin, marsseihin, marsurkkoihin, polkkiin ja valsseihin. Lisäksi aineistosta nousi kaksi muutakin kategoriaa: ”muut”, joka sisältää kaikki sellaiset soitettut sävelmät, jotka eivät kuulu edellisiin ryhmiin, sekä ”soitto+laulu”, jonka kaikkiin sävelmiin kuuluu soittamisen lisäksi myös laulua. Sävelmät on listattu näiden kategorioiden mukaisesti liitteeseen 4. Taulukoiden 4–7 laskelmissa olen ottanut huomioon kaikki pelimanneilta tallennetut sävelmät. Jokaisen pelimannin soitosta on otettu siis mukaan myös saman kappaleen eri nauhoituskerroilla esitetyt versiot. Sävelmät soittajan mukaan jaoteltuina olen koonnut liitteeseen 5. Pelimannien ohjelmistoissa esiintyviä toisintoja käsittelen työni kohdassa 4.1.3.

Sävelmistä on olemassa hyvin erimittaisia taltiointeja. Aina ei tallentaja ole nauhoittanut soittajan soittamaa kappaletta loppuun asti vaan vain jonkin verran. Ala-Könnin tekemissä vanhoissa nauhoitteissa huomaa, että ääninauhaa on yritetty säästää. Tuohon aikaan laitteet olivat kehittymättömiä ja tallennusmateriaaleja oli rajallisesti. Nykytutkijan näkökulmasta tämä on tietenkin sääli, sillä mitä enemmän ja kokonaisvaltaisemmin aineistoa olisi tallennettu arkistoon, sitä paremman kuvan vanhasta perinteestä nykyiset ja tulevat sukupolvet pystyisivät saamaan.

Tutkijan työtä hankaloittavat osaltaan pelimannit, jotka eivät ole pitkään aikaan ennen nauhoitusta koskeneet harmonikkaan ja yrittävät ääninauhalla tapailia vanhaa ohjelmistoaan. Heidän soitostaan ei tahdo saada selvää, sillä soitto on kovin hakevaa, se ei etene rytmisissä eikä hahmotu osiksi tai kokonaisuusiksi ja soittajat saattavat itsekin todeta, etteivät saa soitettua kuten haluaisivat. Tällaisia tapauksia ovat aineistossani Sauli Hanhilampi ja Jussi Nevala. Hanhilammen soittamia kappaleita olen ottanut mukaan niin paljon kuin ääninauhojen sisällysluetteloissa niitä kerrotaan olevan. Ne ovat lyhyitä muutaman sävelmän tapailuja. Jussi Nevalan soittaman ohjelmiston osalta olen joutunut turvautumaan Rauno Ilvespakan tekemiin nuotinnoksiin ja niiden perusteella tunnistamaan ääninauhoilta nuottiin merkityt kappaleet. Lisäksi olen ottanut mukaan Mesimäen Manun polkan, jolle Jussi sanoo ääninauhalla nimen, sekä Kultainen nuoruus -valssin, joka on tunnistettavissa aineistosta.

Arkistoaineiston perusteella virtolaisista 1-, 2- ja 3-rivisellä soitetuista kappaleista saa monipuolisen käsityksen. (Katso Taulukko 4.) Nauhojen sisällysluetteloiden mukaan tällaisia kap-

paleita on tallennettu vuosina 1955–1986 yhteensä 275 sävelmää 13 eri pelimannilta. Suurin osa sävelmistä on polkkia, joita on 141 kappaletta (51,3 % koko aineistosta). Toiseksi eniten on valsseja, yhteensä 60 (21,8 %), ja kolmanneksi eniten jenkkoja, 36 sävelmää (13,1 %). Neljäntenä tulee kategoria muut 13 sävelmällä (4,7 %). Reino Järvisen laulamia ja soittamia sävelmiä on 11 (4,0 %). Masurkkoja on yhteensä 9 (3,3 %) ja marsseja 5 (1,8 %). Huomionarvoista on se, että yksikään virtolainen vähärivispelimanni ei soita arkistoäänitteellä polskaa. Tämä osaltaan todistaa pelimannien haastatteluissa useaan otteeseen todettua asiaa, että Virroilla ei ole näiden pelimannien soittoaikana tanssittu juurikaan polskaa.

	Hanhilampi	Harju	Heitola	Järvinen	Kalmari	Lehtinen	Nes-te	Nevala	Niemelä	Peräinen	Pohjasmäki	Vartiamäki	Vilmari	yht.	%
Jenkat		1	1	12	2	1			1		7	11		36	13,1
Marssit							1					4		5	1,8
Masurkat				3							1	5		9	3,3
Polkat	4	8	2	16	3	1	8	10	3	2	58	25	1	141	51,3
Valsit	3	3	3	16	1		2	5			11	16		60	21,8
Muut	1			10								2		13	4,7
Soitto+ laulu				11										11	4,0
yhteensä	8	12	6	68	6	2	11	15	4	2	77	63	1	275	
%	2,9	4,4	2,2	24,7	2,2	0,7	4,0	5,5	1,5	0,7	28,0	22,9	0,4		

Taulukko 4. Aineiston kaikki sävelmät, niiden soittajat ja tanssilajit.

Tallenteita läpikäydessä huomioni kiinnittyi siihen seikkaan, että kolmea pelimannia on äänitetty paljon: Väinö Pohjasmäeltä on tallennettu 77 (28,0 % koko aineistosta), Reino Järviseltä 68 (24,7 %) ja Alekski Vartiamäeltä 63 (22,9 %) sävelmää. Muilta pelimanneilta tallennettuja sävelmiä on huomattavasti vähemmän. Väinö Pohjasmäen ohjelmisto poikkeaa toisten pelimannien soitteista siinä suhteessa, että häneltä taltioituista 77 sävelmästä peräti 58 on polkkia. Vartiamäenkin ohjelmistossa polkkia on selvästi enemmän kuin muita tanssilajeja, mutta Reino Järvisellä soitteet jakautuvat aika tasaisesti eri tanssilajeihin.

Muut-kategoriassa olevia sävelmiä soittaa pääasiassa Reino Järvinen, lisäksi yksi sävelmä on tallennettu Sauli Hanhilammelta ja kaksi sävelmää Alekski Vartiamäeltä. Tähän kategoriaan kuuluvat sävelmät ovat yhtä lukuun ottamatta tasajakoisia, vain sävelmä Heilu keinuni korkealle on kolmijakoinen. Reino Järvisen ohjelmistossa olevat laulu+soitto-kategoriaan kuuluvat sävelmät ovat kahta lukuun ottamatta tasajakoisia: vain Kekkerit Mäkelän kanatarhassa ja Merimieslaulusikermä etenevät kolmijakoisesti.

Virtolaisilta pelimanneilta tallennettua ohjelmistoa tutkiessa havaitsee sen, että kaikilta kolmeltatoista pelimannilta on tallennettu polkan soittoa. Yhdeksän pelimannia soittaa valssia ja kahdeksalta on taltioitu jenkan soittoa. Masurkkaa soittaa kolme pelimannia ja marssia kaksi.

Muita näiden tanssilajien ulkopuolelle jääviä kappaleita on kolmen pelimannin Hanhilammen, Vartiamäen ja Järvisen ohjelmistoissa.

Reino Järvinen on poikkeus kaikkiin muihin verrattuna siinä suhteessa, että hänen ohjelmistoonsa kuuluu myös sävelmiä, jotka hän laulaa ja joissa hän säestää lauluaan harmonikalla. Kolme Järvisen laulamista lauluista on päätynt *Maalaislauluja Virtain kaupungista* -kirjaan (ks. Koironen 1990, 43, 87, 118). Reino Järvinen herättää muutenkin huomiota muista pelimanneista poikkeavilla ohjelmistovalinnoillaan: hän soittaa 1-rivisellään humppia ja jopa operettivalssia. Hän myös itse kommentoi (Kper Y 08930) asiaa ihmetellen, miksi tiedotusvälineissä soitettava 1- ja 2-rivismusiikki on pelkäästään vanhaa musiikkia. Hän on itse halunnut laajentaa ohjelmistoaan niillä kappaleilla, joita on esimerkiksi radiosta kuullut.

4.1.2. 1-, 2- ja 3-rivisten sävelmät eriteltyinä

Virtolaisilta pelimanneilta on tallennettu erilaisilla vähärivisillä harmonikoilla soitettuja kappaleita. Soittiminaan heillä on ollut niin 1-rivisiä, 2-rivisiä kuin 3-rivisiä vaihtoäänisiä, diatonisia harmonikkoja. Seuraavaksi käsittelen soitintyyppi kerrallaan sillä soitettuja sävelmiä jaotellen ne tanssilajeittain ja soittajakohtaisesti. Kunkin pelimannin käyttämät harmonikkatyypit olen merkinnyt aineistoni sävelmistä tekemiini erittelyihin liitteisiin 4, 5 ja 6.

	Hanhilampi	Järvinen	Niemelä	Pohjasmäki	Vartiamäki	yhteensä	%
Jenkat		8			1	9	13,4
Marssit						0	0,0
Masurkat		1				1	1,5
Polkat	4	11	2	2	1	20	29,9
Valsit	3	14				17	25,4
Muut	1	8				9	13,4
Soitto+laulu		11				11	16,4
yhteensä	8	53	2	2	2	67	
%	11,9	79,1	3,0	3,0	3,0		

Taulukko 5. Kaikki 1-rivissävelmät.

Ääninauhoilla 1-rivistä soittavat Sauli Hanhilampi, Reino Järvinen, Felix Niemelä, Väinö Pohjasmäki ja Aleks Vartiamäki yhteensä 67 sävelmän verran. Näistä sävelmistä 53 (79,1 %) on Reino Järvisen ohjelmistoa. Huomio kiinnittyy jälleen siihen, että polkkia on tallennettu kaikilta 1-rivistä soittaneilta pelimanneilta, ja niitä on koko aineistossa eniten: yhteensä 20 (29,9 %). Valseja on 17 (25,4 %), jenkköjä 9 (13,4 %), masurkkoja 1 (1,5 %), muita sävelmiä 9 (13,4 %) sekä soittoa ja laulua sisältäviä sävelmiä 11 (16,4 %). (Katso Taulukko 5.)

Eniten virtolaisilta pelimanneilta on tallennettu 2-rivisen soittoa, yhteensä 151 sävelmää – Sauli Hanhilaampea lukuun ottamatta kaikki aineistoni pelimannit soittavat 2-rivistä ja kaikki heistä soittavat ainakin jonkin polkan. Kahdeksan pelimannia soittaa valssia ja seitsemältä on tallennettu jenkkää. Masurkkaa on tallennettu kolmelta soittajalta ja marssia vain yhdeltä. Muita sävelmiä soittaa vain yksi pelimanni. (Katso Taulukko 6.)

	Harju	Heittola	Järvinen	Kalmar	Lehtinen	Neste	Nevala	Niemelä	Peräinen	Pohjasmäki	Vartiamäki	Vilmari	yhteensä	%
Jenkat	1	1	4	2	1			1		7			17	11,3
Marssit						1							1	0,7
Masurkat			2							1	2		5	3,3
Polkat	8	2	5	3	1	8	10	1	2	56	1	1	98	64,9
Valssit	3	3	2	1		2	5			11	1		28	18,5
Muut			2										2	1,3
Soitto+laulu													0	0,0
yhteensä	12	6	15	6	2	11	15	2	2	75	4	1	151	
%	7,9	4,0	9,9	4,0	1,3	7,3	9,9	1,3	1,3	49,7	2,6	0,7		

Taulukko 6. Kaikki 2-rivissävelmät.

Taulukossa 6 olen eritellyt kaikki 2-rivissävelmät. Eniten niitä on tallennettu Väinö Pohjasmäeltä: yhteensä 75 kappaletta (49,7 %). Reino Järviseltä ja Jussi Nevalalta on kummaltakin tallennettu 15 sävelmää (9,9 %), Heikki Harjulta puolestaan 12 (7,9 %), Urho Nesteeltä 11 (7,3 %) sekä Ilmari Heittolalta ja Atte Kalmarilta 6 (4,0 %) sävelmää. Alekski Vartiamäki soittaa 2-rivisellä 4 (2,6 %) kappaletta, Sulo Lehtinen, Felix Niemelä ja Ilmari Peräinen soittavat kukin 2 (1,3 %) sävelmää sekä Onni Vilmari 1 (0,7 %) polkan. 2-riviskappaleista 98 on polkkia (64,9 %), 28 valsseja (18,5 %) ja 17 jenkköä (11,3 %). Masurkkoja löytyy 5 (3,3 %) ja marsseja 1 (0,7 %). Muita sävelmiä on vain 2 (1,3 %). Jos tarkastellaan jokaisen yksittäisen pelimannin ohjelmistoa, voidaan havaita, että polkkia on myös lukumäärällisesti eniten kaikkien muiden pelimannien paitsi Heittolan

	Vartiamäki	%
Jenkat	10	17,5
Marssit	4	7,0
Masurkat	3	5,3
Polkat	23	40,4
Valssit	15	26,3
Muut	2	3,5
yhteensä	57	

Taulukko 7. Kaikki 3-rivissävelmät.

ohjelmistoissa ja seuraavana lukumäärissä tulevat valssit ja jenkat – toisilla pelimanneilla on enemmän jenkköä kuin valsseja ja toisilla päinvastoin.

Aineistossani ainoastaan Alekski Vartiamäki soittaa 3-rivistä diatonista harmonikkaa, joka toimii vaihtoäänisesti eli samalla tavoin kuin 1- ja 2-riviset. Taulukkoon 7 olen koonnut häneltä taltioidut 3-rivissävelmät, joita on yhteensä 57 kappaletta. Näissä on 23 polkkaa (40,4 %), 15 valssia (26,3 %), 10 jenkkää (17,5 %), 4 marssia

(7,0 %), 3 masurkkaa (5,3 %) ja 2 muuta sävelmää (3,5 %). Vartiamäen 3-rivisohjelmistossa on jenkka, jota hän soittanut myös 1-rivisellä, sekä masurkka, valssi ja polkka, joita hän on soittanut myös 2-rivisellä.

4.1.3. Sävelmätoisinnot

Useita aineistossani olevia pelimanneja on nauhoitettu moneen kertaan eri vuosina. Mielenkiintoista onkin nähdä, onko pelimanni soittanut samoja kappaleita useaan otteeseen eri nauhoituskerroilla vai onko hänellä ollut eri vuosina erilaista aktiivista ohjelmistoa eli kuinka laajaksi häneltä taltioitu ohjelmisto kaiken kaikkiaan muodostuu. Niinpä kävin aineiston läpi tutkien, mistä kappaleista on olemassa useita erilaisia versioita eli toisintoja. Näin pystyin laskemaan, kuinka monta erilaista sävelmää kunkin pelimannin arkistoon tallennettu ohjelmisto sisältää. Toisinnot tunnistin korvanvorauselta vertaamalla kunkin pelimannin soitteita hänen muitten soittokertojensa esityksiin. Liitteessä 6 on tarkka erittely kappaleista ja niiden toisinoista.

	Hanhi-lampi	Har-ju	Heit-tola	Järvi-nen	Kal-mari	Lehti-nen	Nes-te	Ne-vala	Nie-melä	Peräi-nen	Pohjas-mäki	Vartia-mäki	Vil-mari	yhteensä	%
Jenkat		1	1	8	2	1			1		4	6		24	12,6
Marssit							1					2		3	1,6
Masurkat				3							1	2		6	3,1
Polkat	3	6	2	10	3	1	8	10	2	2	37	12	1	97	50,8
Valssit	1	3	3	13	1		2	4			8	7		42	22,0
Muut	1			8								1		10	5,2
Soitto+laulu				9										9	4,7
yhteensä	5	10	6	51	6	2	11	14	3	2	50	30	1	191	
%	2,6	5,2	3,1	26,7	3,1	1,0	5,8	7,3	1,6	1,0	26,2	15,7	0,5		

Taulukko 8. Pelimannien ohjelmistojen eri sävelmät.

Toisintoja löytyy aineistoni pelimanneilta eri sävelmistä yhteensä 84 kappaletta. Sävelmien kokonaismäärä väheni näin 275:stä 191:een, kun vähensin kappaleiden toisinnot sävelmien kokonaismäärästä. Edelleen polkkia on eniten, 97 kappaletta (50,8 %), valsseja toiseksi eniten, 42 (22,0 %) ja jenkkoja kolmanneksi eniten, 24 sävelmää (12,6 %). Masurkkoja on esitetty 6 (3,1 %), marsseja 3 (1,6 %) ja muita soitettuja sävelmiä 10 (5,2 %). Reino Järvisen harmonikkasäestyksellistä laulua on tallennettu 9 eri kappaleen verran (4,7 %). (Katso Taulukko 8.)

Pelimannien ohjelmistoissa olevien erilaisten kappaleiden määrä poikkeaa jonkin verran kaikkien tallennettujen sävelmien määrästä. Reino Järvisen ohjelmistossa on 51 (26,7 %), Väinö Pohjasmäen 50 (26,2 %) ja Alekski Vartiamäen 30 (15,7 %) eri sävelmää. Järviseltä tallennetussa ohjelmistossa on yhteensä 17 kappaletoisintoa, Pohjasmäellä niitä on 27 ja Vartiamäellä 33. Muilla pelimanneilla on aineistossa paljon vähemmän toisintoja, onhan heiltä tallennettukin kokonaisuu-

nessaan paljon vähemmän sävelmiä kuin edellä mainituilta pelimanneilta. Jussi Nevalalla erilaisia kappaleita on 14 (7,3 %), Urho Nesteellä 11 (5,8 %), Heikki Harjulla 10 (5,2 %), Ilmari Heittolalla ja Atte Kalmarilla 6 (3,1 %), Sauli Hanhilammella 5 (2,6 %), Felix Niemelällä 3 (1,6 %), Sulo Lehtisellä ja Ilmari Peräisellä 2 (1,0 %) sekä Onni Vilmarilla 1 (0,5 %). Koko kappalemäärään verrattuna tämä tarkoittaa sitä, että Heittolan, Kalmarin, Lehtisen, Nesteen, Peräisen ja Vilmarin soitteissa ei ole toisintoja. Nevalan ja Niemelän soitteissa toisintoja on yksi, Harjun soitteissa kaksi ja Hanhilammen soitteissa kolme toisintoa. Toisintoja on eniten niillä pelimanneilla, joita useat eri tallentajat ovat äänittäneet eri vuosina ja joilta on säilynyt määrällisesti paljon soitteita. Erilaisilla vähäriivisillä harmonikoilla esitettyjä eri sävelmiä käsittelen pelimannien sävelmien sävellajeja pohtiessani kohdassa 4.1.4.

Toisintoja kootessani huomasin, että toisinnot eivät jakaannu tasaisesti, vaan joistakin kappaleista on monta toisintoa ja toisista kappaleista niitä ei ole ollenkaan. Muistinvarainen kulttuuri tulee hyvin esiin kappaleiden nimissä, sillä sävelmien toisinnot eivät läheskään aina ole samannimisiä ja samalla nimellä kutsutut kappaleet saattavat olla aivan erilaisia. Esittelen tässä vielä pelimannikohtaisesti esiintyviä toisintoja. Tähän en ole kirjoittanut kappaleiden erilaisia nimiä, vaan kutsun jokaista kappaletta yhdellä nimellä. Tarkat sävelmätoisintojen nimitiedot löytyvät liitteestä 6.

Eniten toisintoja samoista kappaleista on soittanut Alekski Vartiamäki. Hänen ohjelmistossaan on toisintoja kolmesta jenkasta: Tyttöjen vienti on äänitetty kahdesti ja Isä kulta -jenkka sekä Saaren Kallen jenkka kolme kertaa. Häämarssi on äänitetty myös kolme kertaa. Souvarin masurkka tai Hakkisen masurkka -niminen sävelmä on esitetty neljässä eri nauhoituksessa. Hulivilipolikka ja Kaapon polikka kuullaan arkistossa neljä kertaa, Alarikin polikka ja Ratsupolikka kolme kertaa. Markkinapolkasta ja kahdesta erilaisesta Vanhasta polkasta on kaksi eri toisintoa. Saluunan piika -valssista on neljä versiota ja Muistojen valssista kolme. Neljä valssia Särkynyt sydän, Valssi Jalasjärveltä, Häävalssi ja Valssi on esitetty kaksi eri kertaa. Myös Vinteliskasta on kaksi toisintoa.

Väinö Pohjasmäeltä tallennetusta aineistosta löytyy kolme toisintoa hänen omasta sävellyksestään Pelimanni-jenkka ja kaksi toisintoa jenkasta Poika pohjan Tornioista. Pikku-Jussin polkkaa sekä yhtä Virtolaista polkkaa hän on soittanut neljä kertaa. Mäkiharjun Aleksin polkasta, Ähtärin tyttöjen pyykkipolkasta sekä kahdesta erilaisesta Antilan Onnin polkasta on kaksi eri toisintoa. Seitsemästä polkasta on kaksi erilaista versiota ja ne ovat: Antilan Onnin polkka, Mäkiharjun polkka, Polkka, Sarvan Väinön polkka sekä kolme erilaista Virtolaista polkkaa. Kolmesta Pohjasmäen soittamasta valssista Bostonin valssista, Lappajärven valssista ja Muistojen valssista löytyy kaksi eri toisintoa – tosin Bostonin valssin toisinto on Rauno Ilvespakan tekemä nuotinos, sillä Ilvespakan ääninauhalla ei tuota kappaletta ole.

Reino Järvisen ohjelmistosta löytyy kolme toisintoa jenkasta Silkistä, sametista. Järvisen ohjelmistossa on myös kaksi jenkkasikermää, jotka koostuvat hänen yksittäisinä sävelminäkin soittamistaan jenkoista. Yksi masurkka on myös Masurkkasikermän yhtenä osana, mutta olen laskenut tämän sikermän erilliseksi kappaleeksi, sillä se sisältää suurimman osan muita sävelmiä kuin tämän yhden masurkan toisintoa. Lätäköisen polkka on tallennettu Järviseltä kolme kertaa sekä Hienohelmain polkka, Isä-Matin polkka, Maikin polkka ja Servin Maija kaksi kertaa. Valsseista Morjesta Manta kuullaan kolmesti ja Kehräjävalssia kahdesti. Puuseppä-humpasta ja Vanhasta loikasta on kaksi versiota. Lauletuista sävelmistä Kolkin häälaulu ja Peltoniemen kukko on tallennettu kaksi kertaa. Vielä niitä honkia humisee -sävelmä löytyy Järvisen ohjelmistosta sekä harmonikkasäestyksellä laulettuna että pelkästään soitettuna.

Sauli Hanhilammen soitteissa tapaillaan kolmesti Morjesta Manta -valssia ja kahdesti Hanhen Eetun polkkaa. Heikki Harjulta tallennetuissa sävelmissä on kaksi versiota kahdesta polkasta: Nyrkkipolkasta sekä Servin Maijasta. Jussi Nevala soittaa kaksi kertaa Lappajärven valssia ja Felix Niemelän soitteissa Kihniön polkka on sama sävelmä kuin Lilpakkaa Peräseinäjoel.

Toisintojen lukumääriin näyttää vaikuttaneen selvästi se, onko soittajaa äänitetty monta kertaa samana vuonna vai onko häntä nauhoitettu useina eri vuosina. Alekski Vartiamäen soittoa on kolme eri nauhoittajaa äänittänyt vuonna 1967 – Erkki Ala-Könni kahdesti sekä lisäksi Pentti Paajanen ja Matti Soikkeli – näin ollen toisintoja on paljon samoista kappaleista. Vartiamäen soitteista tuleekin hyvin esiin hänen vuoden 1967 suosikkikappaleensa, sillä harvasta kappaleesta on arkistossa vain yksi versio hänen soittamanaan. Reino Järvisen ja Väinö Pohjasmäen kohdalla tilanne on toinen, sillä heitä on nauhoitettu useina eri vuosina: Järvistä vuosina 1971, 1978 ja 1984 ja Pohjasmäkeä 1955, 1972, 1976 ja 1978. Heidän ohjelmistoissaan toisintoja on kokonaiskappalemäärään suhteutettuna vähemmän kuin Vartiamäellä ja heidän kohdallaan voisikin todeta, että ohjelmistosta nousevat esiin usean toisinnon muodossa heidän suosikkikappaleensa eri vuosilta.

Tallennettujen sävelmien joukossa on myös muutamia sikermiä. Väinö Pohjasmäki soittaa sikermän, jossa on masurkkarytmisiä kappaleita. Alekski Vartiamäki (Kper A-K 1190) puolestaan kertoo soittavansa Valsisirkelmän, jossa on monenmoista valssia. Reino Järvisellä sikermiä on monenlaisia: kahdesta jenkasta ja neljästä jenkasta muodostuvat sikermät, masurkkasikermä ja merimiesvalsseja sisältävä sikermä.

Tässä tutkimuksessa en pysty tekemään tarkkaa analyysia eri pelimannien soitteissa esiintyvistä saman sävelmän erilaisista toisunnoista enkä niiden eroista tai yhteneväisyyksistä. Analyysi siitä, miten kappaleet ovat muuttuneet eri soittokertojen välillä ja eri pelimannien ohjelmistojen osana, olisi yksityiskohtaisen jatkotutkimuksen aihe. Tässä esittelen kuitenkin kaikkien peli-

mannien ohjelmistojen yhteisistä sävelmistä korvanvaraisesti tekemiäni huomioita. (Suluissa ovat ääninauhan tiedot.)

Sekä Reino Järvinen että Ilmari Heittola soittavat Isontalon Antti ja Rannanjärvi -jenkkaa (Kper A-K 2209 ja Y 08955). Heikki Harjun soittama Heikin polkka on sama kuin Urho Nesteen soittama Polkka 1 (Kper A-K 1611 ja A-K 3728). Samantyylliset Jalasjärven polkan toisinnot löytyvät sekä Atte Kalmarin että Väinö Pohjasmäen ohjelmistoista (Ilvespakka ja Ilkka). Karjalan poikia -polkan versioita soittavat sekä Reino Järvinen että Alekski Vartiamäki (Kper Y 08930 ja A-K 1182 sekä Paajanen). Kortemaan Kallen polkkaa ja Mesimäen Manun polkkaa ovat soittaneet sekä Jussi Nevala että Väinö Pohjasmäki (Ilvespakka ja Ilkka).

Mäkiharjun Aleksin polkka löytyy puolestaan Ilmari Peräisen ja Väinö Pohjasmäen ohjelmistoista (Kper Y 09079 sekä Ilkka, Ilvespakka ja Tamminen). Peräinen kertoo haastattelussa opettaneensa Mäkiharjun Aleksin polkan oikeanlaisen version Pohjasmäelle tämän pyynnöstä. Heikki Harju ja Reino Järvinen soittavat Servin Maijaa (Kper A-K 1611, A-K 2422, Y 08929 ja Y 09065). Erinimisiä versioita niin sanotusta Tuusulan polkasta soittavat Reino Järvinen, Sulo Lehtinen, Väinö Pohjasmäki ja Alekski Vartiamäki (Kper A-K 2209 ja A-K 0109 sekä Ilvespakka ja Paajanen). Samanlaista polkkaa nimeltään Virtolainen polkka tai Virtain polkka soittavat Felix Niemelä ja Väinö Pohjasmäki (A-K 0109 sekä Ilvespakka ja Tamminen).

Valsseista Hermannia ja Miinaa soittavat Reino Järvinen ja Väinö Pohjasmäki (Kper Y08930 ja Ilkka), Kultaista nuoruutta Järvinen ja Jussi Nevala (Kper Y 08929 ja Ilvespakka) sekä Lappajärven valssia Nevalan lisäksi Pohjasmäki (Ilvespakka ja Ilkka). Morjesta Manta kuuluu Hanhilammen, Harjun ja Järvisen ohjelmistoon (Kper Y 09085, Y 9086, A-K 1611, A-K 2209, Y 08928 ja Y 09065) ja Patespaania soittavat Harju ja Vartiamäki (Kper A-K 1611 ja Paajanen). On armas mulle aallon tie -valssi on Nesteen ohjelmistossa ja lisäksi Järvisellä se on Merimiesvalssisikermän yhtenä osana (Kper A-K 3728 ja Y 08930). Vanhaa loikkaa esittävät Hanhilampi ja Järvinen (Kper Y 09085, Y 08930 ja Y 09065).

4.1.4. Soivan materiaalin analyysia

Tämän tutkimuksen puitteissa en pääse musiikkianalyttisesti kovin syvälle pelimannien soitteisiin. Tarkka analyysi virtolaisten pelimannien soittamista kappaleista olisikin hyvä musiikkianalyttisen jatkotutkimuksen aihe. Nyt esittelen vain pääasioita, joita sävelmäaineistosta nousi esiin sävelmiä kuunnellessani. Tekemäni huomiot olen koonnut liitteeseen 6 sävelmätoisintojen ohella.

Tutkimukseni virtolaisten pelimannien soittoa voisi yleisesti luonnehtia hyvin perinteiseksi ja tyypilliseksi vähärivisten harmonikkojen soitoksi. Melodia kulkee yksiaänisenä diskanttissa ja sävelmien osien viimeisten tahtien sävelille soitetaan välillä melodian lisäksi sointu diskant-

tista. Pelimannit eivät juurikaan tunnu koristelevan tai muuntelevan melodiaa, vaan se vaikuttaa toistuvan pitkälti samanlaisena eri kertauksissa. Kappaleissa esiintyvän muuntelun tarkka analyysi olisi hyvä jatkotutkimuksen aihe.

Bassoilla on selkeästi säestävä rooli: ne ylläpitävät koko ajan kunkin tanssilajin peruspoljentoa ja -sykettä ilman säestysrytmien muunnoksia tai bassosooloja. Ristibassoisia 2-rivisiä soittavilla pelimanneilla säestyssoinnut saattavat vaihdella eri kertauksissa, sillä soittimen bassopuoli on samanääninen, joten sointu ei muutu palkeensuunnan vaihtuessa kuten tasabassoisessa 2-rivisessä tai kaikkien vaihtoäänisten harmonikkojen diskantissa. Basson toimiminen rytmittävänä elementtinä tulee esiin myös siinä, että aineistossa on kolme pelimannia, jotka säestävät mollimelodiallisen kappaleen duuribassoin. He ovat Reino Järvinen, Atte Kalmari ja Sulo Lehtinen. Sauli Hanhilampi puolestaan yhdistää mollibassoja duurikappaleeseen. Basso pitää heidän soitteissaan yllä kappaleen rytmiä, mutta ei selvästikään toimi soinnuttavana elementtinä. Huomionarvoista on myös se, että vähärivisten lisäksi 5-rivistä soittaneet pelimannit (Heikki Harju, Ilmari Heittola, Urho Neste, Väinö Pohjasmäki ja Alekski Vartiamäki) eivät käytä 2-rivistä soittaessaan duuribassoja mollikappaleiden säestykseen ja muutenkin heidän soitteissaan kappaleiden soinnuttamista voisi luonnehtia monipuolisemmaksi ja harmonisia vaihdoksia täsmällisemmäksi kuin muilla pelimanneilla. Aineistossani Felix Niemelällä, Ilmari Peräisellä ja Onni Vilmarilla ei ole mollikappaleita eikä Jussi Nevala soita ollenkaan bassoja, joten heidän mollikappaleidensa bassoja en voi kommentoida.

Pääsääntöisesti 1-rivisellä pystyy soittamaan vain yhdessä duurisävellajissa eteneviä kappaleita. 2-rivisellä voi soittaa duurissa ja sen rinnakkaismollissa olevia kappaleita. Päätinkin kartoittaa, onko virtolaisten pelimannien ohjelmisto ollut duuri- vai mollipainotteista ja millä tavoin kunkin pelimannin ohjelmiston sävellajit koostuvat. Tässä jaksossa käsittelen kappaleita ilman niiden toisintoja (Taulukot 9, 10 ja 11), joten samalla ilmenee eritellysti 1-, 2- ja 3-rivisillä soitettujen erilaisten kappaleiden määrä, siis toisintoja lukuun ottamatta.

1-rivisellä soitettuja kappaleita tutkiessani huomasin, että soittimen käyttäminen vain duurisävellajeissa ei pidä paikkaansa näiden pelimannien kohdalla. (Katso Taulukko 9.) Aineistossa on nimittäin kuusi Reino Järvisen soittamaa sävelmää (12,5 %), joiden melodia kulkee mollissa. Nämä kaikki sävelmät on säestetty duuribassoin. Ilmeisesti soittimen bassoilla saatava säestysrytmi on ollut pelimannille tärkeämpi kuin diskantin ja basson keskinäiset sävellajisuhteet. Soittimessa on nimittäin yleensä vain duuribassot – Reino Järvisen 1-rivisestä tosin löytyy mollibassotkin (soittimen bassot ovat G, D, Em ja H), kuten ääninauhalla (Kper Y 08929) käy ilmi. Ihmettelenkin, miksei hän käytä niitä soitossaan.

	Hanhilampi	Järvinen	Niemelä	Pohjasmäki	Vartiamäki	yhteensä	%
Jenkat							
duuri		4			1	5	10,4
Masurkat							
duuri		1				1	2,1
Polkat							
duuri	3	5	1	2	1	12	25,0
molli		1				1	2,1
Valssit							
duuri	1	9				10	20,8
molli		2				2	4,2
Muut							
duuri	1	5				6	12,5
molli		2				2	4,2
Soitto+laulu							
duuri		8				8	16,7
molli		1				1	2,1
yhteensä	5	38	1	2	2	48	
%	10,4	79,2	2,1	4,2	4,2		

Taulukko 9. 1-rivissävelmien sävellajit.

1-rivisellä soitettu ohjelmisto on osittain päällekkäistä myös 2-rivisellä ja 3-rivisellä soitettun ohjelmiston kanssa. Niinpä olenkin huomionut tällaiset sävelmät sekä 1-rivisen että 2- tai 3-rivisen taulukossa. Väinö Pohjasmäki soittaa 1-rivisellä soittamaansa sävelmää Ähtärin tyttöjen pyykkipolka (duuripolka) myös 2-rivisellä ja Alekski Vartiamäki soittaa 1-rivisellä soittamaansa Isä-kulta -duurijenkkaa 3-riviselläkin. Reino Järvinen on soittanut 1-rivisellä soittamaansa Maikin polkkaa (mollipolka) ja Puuseppä-humppaa (duurisävelmä, ”muut”) myös 2-rivisellä. Hänen ohjelmistonsa muut-kategoriassa oleva yksi soitettu kappale Vielä niitä honkia humisee on myös säestyksellinen laulusävelmä, joten se on otettu huomioon molemmissa kohdissa. Järvinen soittaa myös kaksi erilaista sikermää, jotka sisältävät hänen erillisinä sävelminä soittamiaan jenkköjä. Näitä en ole huomionut erikseen tässä laskelmassa. Mielenkiintoista on se, että haastattelussa (Kper Y 08927) Reino Järvinen nimenomaan sanoo, ettei samoja kappaleita voi soittaa sekä 1-rivisellä että 2-rivisellä, mutta hänen ohjelmistossaan on kuitenkin useampi sävelmä, jotka hän soittaa molemmilla soittimilla.

Kuten taulukosta 10 voi huomata, on eri pelimannien 2-rivisellä soittamista kappaleista 69 (56,6 %) duurissa, 48 (39,3 %) mollissa ja vain 5 sävelmässä (4,1 %) on sekä duuri- että molliosa. 76 polkasta 50 on duurisävellajissa eli polkista 65,8 %. 24 valssista 15 on puolestaan mollissa, mikä tekee 62,5 % valsseista. Jenkoissa duuria ja mollia on lähes yhtä paljon. Viidestä masurkasta kolmessa on duurisävelmä, ainoa marssi on duurissa ja muita sävelmiä on yksi duurissa ja yksi mollissa. Alkujaan 2-rivisissä ei ollut ollenkaan mollibassoja tai G-duuriin viritetyssä soitti-

nessa saattoi olla A-molliin soveltuvat bassot. Näin ollen soittimella on soitettu paljon duurikappaleita. Jenkat ja valssit ovat tässä aineistossa ainoat kategoriat, jossa mollikappaleita on enemmän kuin duurikappaleita: jenkoissa mollisävelmiä on 7 ja duurisävelmiä 6, valsseissa mollisävelmiä on 15 ja duurisävelmiä 8, eli mollisävelmiä on lähes kaksinkertaisesti duurikappaleisiin verrattuna.

	Harju	Heitola	Järvinen	Kalmari	Lehtinen	Nes-te	Ne-vala	Nie-melä	Peräi-nen	Pohjas-mäki	Vartia-mäki	Vil-mari	kaikki yht.	%
Jenkat														
duuri		1	3	1				1					6	4,9
molli	1			1	1					4			7	5,7
duuri-molli			1										1	0,8
Marssit														
duuri						1							1	0,8
Masurkat														
duuri			2								1		3	2,5
molli										1			1	0,8
duuri-molli											1		1	0,8
Polkat														
duuri	4	1	4	2	1	7	3	1	2	23	1	1	50	41,0
molli	1	1	1	1			7			13			24	19,7
duuri-molli	1					1							2	1,6
Valssit														
duuri	2		1			2	2			1			8	6,6
molli		3	1	1			2			7	1		15	12,3
duuri-molli	1												1	0,8
Muut														
duuri			1										1	0,8
molli			1										1	0,8
yhteensä	10	6	15	6	2	11	14	2	2	49	4	1	122	
%	8,2	4,9	12,3	4,9	1,6	9,0	11,5	1,6	1,6	40,2	3,3	0,8		

Taulukko 10. 2-rivissävelmien sävellajit.

2-rivisellä soitettu ohjelmisto on muutaman kappaleen osalta päällekkäistä 1-rivisellä ja 3-rivisellä soitettujen kappaleiden kanssa. Järvisen soittaman duuri-mollijenkan ”Hurmalan häät” duuriosa on hänen soittamansa 1-rivissikermän osana, ja hän on soittanut 2-rivisellä soittamaansa Maikin polkkaa (mollipolkka) sekä Puuseppä-humppaa 1-riviselläkin. Pohjasmäki soittaa 2-riviselläkin 1-rivisellä soittamaansa Ähtärin tyttöjen pyykkipolkkaa, ja Vartiamäki on soittanut 2-rivisellä soittamiaan duuri-mollimasurkkaa (nimeltään sekä Hakkisen masurkka että Souvarin masurkka), Ratsupolkkaa (duuripolkka) ja Valssi Jalasjärveltä -mollivalssia myös 3-rivisellä.

	Vartiamäki	%
Jenkat		
duuri	3	10,7
molli	3	10,7
Marssit		
molli	1	3,6
duuri-molli	1	3,6
Masurkat		
duuri-molli	1	3,6
Polkat		
duuri	9	32,1
duuri-molli	2	7,1
Valssit		
duuri	1	3,6
molli	5	17,9
duuri-molli	1	3,6
Muut		
duuri	1	3,6
yhteensä	28	

Taulukko 11. 3-rivissä sävelmien sävellajit.

Alexi Vartiamäen 3-rivisellä soittamasta ohjelmistosta 14 sävelmää eli puolet on duurissa. (Katso Taulukko 11.) Joukossa on myös 9 mollisävelmää (32,1 %) sekä 5 sävelmää (17,9 %), joissa on sekä duuri- että molliosia. Polkista suurin osa on duurisävellajissa (9 sävelmää 11:sta) ja valsseja on eniten mollisävellajissa (5 sävelmää 7:stä). Jenkoissa duuri- ja mollisävelmiä on yhtä paljon. Nämä sävelmät ovat osittain päällekkäisiä Vartiamäen 1- ja 2-rivisohjelmistojen kanssa, sillä hän soittaa Isä-kulta -duurijenkkaa 1-rivisellä sekä duuri-mollimasurkkaa (nimeltään sekä Hakkisen masurkka että Souvarin masurkka), Ratsupolkkaa (duuripolkka) ja Valssi Jalasjärveltä -mollivalssia 2-rivisellä.

Pelimannien soitteita kuunnellessa kiinnittää väistämättä huomion myös kappaleiden rakenteisiin ja osien pituuksiin. Virtolaisten pelimannien soittama musiikki on perusrakenteiltaan varsin yksikertaista ja lähes säännöllisen nelikulmaista, kuten Saha (1996, 46–47) on tutkimuksessaan todennut suomalaisesta pelimannimusiikista. Tämän voi havaita kappalekohtaisesti tekemästäni erittelystä liitteestä 6. Jenkkojen ja polkkien osien pituudet ovat joko 4 tai 8 tahtia ja osat yleensä kerrataan. Suurin osa jenkoista ja polkista on kaksiosaisia – vain Pohjasmäen ohjelmistossa on kaksi neliosaista jenkkaa, ja kolmiosaisia jenkkoja on Pohjasmäellä yksi ja Vartiamäellä kaksi. Lähes kaikki polkat ovat kaksiosaisia. Kolmiosaisia polkkia on aineistossa Harjulla, Järvisellä, Lehtisellä ja Peräisellä yksi kappale, Vartiamäellä kaksi ja Pohjasmäellä kahdeksan kappaletta. Yhden neliosaisen polkan soittavat Kalmari ja Pohjasmäki. Masurkoissa osien pituus vaikuttaa olevan kahdeksan tahtia ja jokainen osa kerrataan. Valsseissa on kaksi tai kolme osaa ja osan pituus on useimmiten 16 tahtia ja ne kerrataan. Muihin sävelmiin kuuluvissa soitteissa on yleensä kaksi erilaista osaa, joiden pituudet voivat olla 4, 8 tai 16 tahtia. Reino Järvisen laulamissa sävelmissä on lähes aina myös kaksi osaa ja laulusäkeistöjen väliin hän soittaa usein pienen välisoiton laulumelodian lopusta.

Tärkeä jatkotutkimuskohde olisivat eri tanssilajien tempot: pysyvätkö tempot eri toisinoissa samanlaisina, soittavatko eri pelimannit samaan tanssilajiin kuuluvia sävelmiä samalla vauhdilla tai miten tempot muuttuvat soittajan iän karttuessa. Voisi pohtia myös sitä, käytetäänkö

arkistoäänitteissä samanlaisia tempoja kuin nykyisin vastaavanlaisissa tanssisävelmissä. Näitä kysymyksiä tulisi pohtia jatkotutkimuksessa, sillä aiheen laajuuden vuoksi en pysty paneutumaan niihin tässä työssä.

Ääninauhoja kuunnellessa huomio kiinnittyy soittimien erilaisiin virityksiin. 1- ja 2-rivisissä harmonikoissa käytettävä viritys ei ole vielä nykyisinkään täysin vakiintunut. Eniten käytetään G-duurivireisiä 2-rivisiä, mutta soitinta saa myös muihin sävellajeihin viritettynä. 1-rivisiä on olemassa useissa eri sävellajeissa, joista C-duuri ja D-duuri ovat nykyisin yleisimmin käytössä. Tutkimukseni pelimannien elinaikana käytössä olleiden soitinten vireyksissä oli monenlaisia vaihtoehtoja, ja ääninauhojen perusteella voi todeta, että virtolaisilla pelimanneilla on ollut käytössään eri sävellajeihin viritettyjä soittimia. Ääninauhat eivät kuitenkaan anna absoluuttista totuutta vireestä, sillä nauhat ovat voineet venyä ajan mittaan ja tämän takia kuultava säveltasoo on muuttunut. Äänittäjien käytössä olleista laitteistoista ei ole olemassa tarkkoja tietoja, mutta voidaan olettaa, että niiden ominaisuudet ovat varmasti osaltaan vaikuttaneet arkistotallenteeseen, esimerkiksi sähköverkon jännitteen vaihtelu tai paristojen kulumisen ovat saattaneet muuttaa äänitteen säveltasoa. Laitteiston vaikutus ääninauhojen säveltasoihin olisi oma jatkotutkimusaiheensa.

Ääninauhojen perusteella voi kuitenkin päätellä 1-rivisten osalta, että Hanhilammelle haastattelun yhteydessä viety soitin on ollut C-vireinen ja siinä on ollut myös mollibassot. Myös Niemelän 1-rivinen on ollut ilmeisesti C-vireinen. Järvisen 1-rivinen soi puolestaan G-duurissa ja Vartiamäen E-duurissa tai D-duurissa. Pohjasmäki on ilmeisesti käyttänyt kahta eri 1-rivistä, sillä toisessa nauhoituksessa vire lähentelee C-duuria ja toisessa A-duuria.

2-rivisten osalta vireyden kirjo on monipuolinen. Harjun 2-rivinen soi A-duurissa – soitinta pääsin kokeilemaankin – tosin ääninauhalla oleva vireystaso on pudonnut lähes puoli sävelaskelta. Niemelänkin 2-rivinen on ollut A-duurissa. Nämä miehet soittivat paljon yhdessä, joten heidän soitintensa vireys on varmasti ollut samanlainen. Heittolan, Järvisen, Peräisen, Vartiamäen ja Vilmarin 2-riviset ovat olleet G-vireisiä. Myös Vartiamäen 3-rivinen on G-vireinen. Lehtinen soittaa ilmeisesti F-vireisellä soittimella tai sitten hän esittää molemmat kappaleet erivireisillä soittimilla, joista toinen on F-duurissa ja toinen G-duurissa. Kalmarilla on puolestaan ollut F-duuriin viritetty 2-rivinen ja Nevala soittaa samassa vuonna 1976 tehdyssä nauhoituksessa samalla soittimella. Pohjasmäki soittaa myös samassa nauhoituksessa tuolla F-vireisellä soittimella muutaman kappaleen. Pääasiassa hän soittaa tässä samaisessa nauhoituksessa kuitenkin soittimella, jonka vire on ollut ilmeisesti Bb-duuri. Lisäksi Pohjasmäellä on ollut vuonna 1972 tehdyssä äänityksessä C-duurivireinen soitin ja vuonna 1978 tehdyssä nauhoituksessa hän soittaa kahdella erilaisella soittimella, joista toinen on F-vireinen ja toinen ilmeisesti C-vireinen. Pohjasmäen Väinön kerrotaan vaihtaneen soitinta useampaan otteeseen, joten on hyvin ilmeistä, että eri nauhoituksissa hän soittaa

erilaisilla ja -vireisillä soittimilla. Hänen viimeisin 2-rivisensä oli C-vireinen – sitä pääsin tutkimukseni kuluessa kokeilemaankin.

Nesteen Urho on soitintensa suhteen arvoitus. Nauhoituksen (Kper A-K 3728) sisällysluettelossa hänen kerrotaan soittaneen sillä kertaa vain 2-rivistä harmonikkaa ja toisen nauhoituksen (Kper A-K 2058) tiedoissa hänen kerrotaan soittaneen vain 5-rivistä harmonikkaa. 2-rivisen soittoa sisältävällä nauhalla on kuitenkin useita soinniltaan ja vireyksiltään erilaisia soittimia, mutta ääninauhalla ei kerrota soittimista mitään. Sävelmistä neljä on soitettu ilmeisesti A-vireisellä 2-rivisellä ja kolme varmaankin G-vireisellä 2-rivisellä. Loput C-duurissa ja Es-duurissa olevat kappaleet herättävät kysymyksen, onko soittimena ollut 2-rivinen vai 5-rivinen. Jos ne on soitettu 2-rivisellä, on soittimen pitänyt olla samanääninen venäläisten 2-rivisen tapaan, sillä molemmissa valsseissa on kuultavissa hyvin usein palkeenkääntöjä kesken pitkän sävelen, mikä ei vaihtoäänisellä 2-rivisellä ole ollenkaan mahdollista. Lisäksi soittaja käyttää erilaisia rekisterejä soittaessaan, mikä ei useinkaan ole 2-rivissä mahdollista mutta 5-rivisissä on. Melodiat kaikissa Nesteen soittamissa kappaleissa ovat kuitenkin sellaisia, että ne pystyisi soittamaan 2-rivisellä.

4.1.5. Yhteenveto ohjelmistoista

Arkistoissa olevat virtolaiset sävelmät antavat monipuolisen ja laajan kuvan pelimannien soittamista sävelmistä, vaikka tuskin kenenkään pelimannin kohdalla on tallennettu läheskään kaikkia hänen soittajanuransa aikana soittamistaan sävelmistä tai edes nauhoitushetkellä aktiivisessa muistissa olevista kappaleista. Yleisesti luonnehtien Virroilla on soitettu vähärivisillä harmonikoilla tanssimusiikkia ja yleisin soitettu tanssilaji on ollut polkka: niitä on selvästi eniten koko aineistossa ja sama pätee, vaikka sävelmät jaotellaan erilaisilla vähärivisillä soitettuihin tai vaikka sävelmien lukumääristä poistetaan toisinnot. Myös pelimannit itse toteavat haastatteluissa, että polkkaa soitettiin eniten. Suurin osa kaikista virtolaisista polkista etenee duurisävellajissa.

Koko aineistoon sekä siitä tekemiini erilaisiin jaotteluihin pätee myös se, että valssit ovat toiseksi eniten soitettu tanssilaji ja kolmanneksi eniten virtolaiset pelimannit ovat soittaneet jenkkoja. 2-rivisellä ja 3-rivisellä soitetuista valsseista suurin osa on mollisävellajissa; 1-rivisvalsseista lähes kaikki ovat kuitenkin duurissa. Jenkkojen kokonaislukumäärän sekä 1-rivisellä soitettujen jenkkojen enemmistö on duurisävellajissa, 3-rivisellä soitetuissa jenkoissa on yhtä paljon duuri- ja mollisävellajeissa ja 2-rivisellä soitettuja jenkkoja on mollisävellajissa yksi enemmän kuin duurissa. Kaikki muut tutkimukseni kategoriat, masurkat, marssit, muut ja soitto+laulu, vaihtelevat keskinäistä järjestystään laskutavasta riippuen. Koko aineistossa sekä toisinnot lukumäärästä vähennettyinä muut-kategoria tulee lukumäärissä neljäntenä, soitto+laulu viidentenä, masurkat kuudentena ja marssit seitsemäntenä.

Samantyylliseen tulokseen pääsin tutkiessani viiden 2-riviskirjan kappaleita: kirjojen kappaleet yhteenlaskettuina niissä oli eniten polkkia, toiseksi eniten valsseja, kolmantena tulivat jenkat, sitten masurkat ja marssit (Aronen 2006, 13). Myös viulupelimannien ohjelmisto on ollut samankaltainen: Edith Tuomi ja Arvo Lindfors soittavat eniten polkkia, seuraavaksi eniten valsseja, sitten tulevat jenkat ja seuraavina järjestyksessä ovat masurkat, marssit ja muut soitteet (Koiranen 1981, 105). 1- ja 2-rivispelimanni Tauno Ahon soittaman aktiivisen ohjelmiston sävelmien määrä muistuttaa virtolaisten ohjelmistoa: polkkia on soitettu eniten, valsseja toiseksi eniten, kolmantena ovat polskat ja neljäntenä sottiisit eli jenkat (Lepistö 1990, 14). Ahon ohjelmisto poikkeaa virtolaisista sävelmistä sen suhteen, että virtolaisten pelimannien ohjelmistoissa ei ole ollenkaan polskia. Ilkka Kolehmainen (1982a, 9) toteaa Aapeli Hautasen aktiivisessa ohjelmistossa olleen eniten polkkia, seuraavina tulivat valssit ja jenkat. Vastaavanlaisia ovat myös Erkki Ala-Könnin (1974) toimittamaan Jalasjärven nuottikirjaan koottujen harmonikkakappaleiden lukumäärät (Kolehmainen 1982a, 9). Myös Hannu Sahan (1996, 195) kanteletutkimuksessa samat tanssilajit ovat suosituimpia: polkkia on eniten, niiden jälkeen tulevat jenkat ja sitten vasta valssit. Samantapaisiin tuloksiin on tullut laskelmissaan myös Erkki Ala-Könni (1986, 46).

Yleisesti voi myös todeta, että virtolaisten soittamat sävelmät ovat alusta loppuun asti joko duuri- tai mollisävellajissa: 2-rivisellä soitetuista jenkoista, masurkoista ja valsseista vain yhdessä on saman kappaleen kuluessa sekä duuria että mollia ja näin on myös kahdessa polkassa. 3-rivissä sävelmistä kahden sävellajin kappaleita on marsseista, masurkoista ja valsseista yksi sekä polkista kaksi. Tavallista on myös, että sävelmässä on kaksi osaa ja osien pituus on neljällä jaollinen tahtimäärä: 4, 8 tai 16 tahtia. Tauno Ahon ohjelmisto poikkeaa virtolaisten pelimannien ohjelmistoista, sillä Aholta arkistoon tallennettujen kaikkien tanssilajien enemmistö on duurissa. Vain hänen 2-rivisellä soittamissaan jenkoissa on yhtä paljon duuri ja mollia. (Lepistö 1990, 15.)

Sävelmien nimet eivät ole kiinteitä, vaan samalla nimellä on olemassa useita eri kappaleita – jopa yhden pelimannin ohjelmistossa – ja tiettyä kappaletta soitetaan myös useilla eri nimillä. Lisäksi usein soittajat sanovat, että tietty pelimanni soitti tätä, ja kappale on nimetty kyseisen pelimannin mukaan. Jokainen pelimanni muistaakin näin toisten soittamista kappaleista omanlaisensa versiot.

4.2. Puheenvuoro pelimanneille: haastattelujen teemoja

Arkistotallenteita kuunnellessani huomasin ääninauhoille tallentuneen sävelmien lisäksi yleistä tietoa virtolaisesta harmonikansoitosta. Seuraavaksi esittelen teemoja, jotka nousivat haastatteluista esiin ja jotka toistuivat eri henkilöiden haastatteluissa. Tällaisia ovat soittajiin, soittimiin, sävelmiin ja soittotilanteisiin liittyvät asiat. Näitä kuvaan sillä tavalla kuin haastateltavat ovat niistä kertoneet, jolloin esiin tulee jokaisen haastateltavan oma näkemys.

Yleensä nauhoilla puhutaan haitarin-, hanurin- tai harmonikansoitosta ja harvoin soitin vanhoja nimityksiä on edes kysytty haastateltavilta. Viljo Moisiomäki (Kper A-K 1198) kertoo, että harmonikkaa nimitettiin vanhaan aikaan haitariksi tai harmoniksi, ja Yrjö Yli-Liedenpohja puolestaan epäilee, että harmonikkaa on kutsuttu vanhaan aikaan ”2-riviseksi harmooniksi” (Kper A-K 1169).

4.2.1. Haastattelijan vaikutus

Arkistonauhoja kuunnellessa huomaa, että haastattelijalla on aika paljon valtaa ja vaikutusmahdollisuuksia siihen, millaista arkistoon taltioituva materiaali loppujen lopuksi on. Esimerkiksi Erkki Ala-Könni on usein oletustensa vanki: usealla nauhalla hän kysyy häiden viulupelimanneista ja aina hänelle vastataan, että häitä soitettiin harmonikalla (esim. Kper A-K 1182), hän pyysi pelimanneja soittamaan joitakin tiettyntyyppisiä tansseja tai sävelmiä (esim. ”Oisko joku muu valssi vielä?” (Kper A-K 1190) tai ”Soitetaanpa nyt joku valssi sitten. Onko jotain nimeä tuolla valssilla?” (Kper A-K 2209)) eikä hän välttämättä ottanut vastaan soittajien omaa repertoaria sellaisenaan. Ala-Könni saattaa tivata pelimannilta tietoja polskasta, vaikka tämä haluaisi kertoa päätanssista, joka oli polkka, tai käskeä pelimannia laulamaan polskaa, vaikka tämä ei halua:

Ala-Könni: ”Koittakaas ny vähä polskaa rallattaa.”

Sulo Lehtinen: ” Ei siitä kyllä tule mitään.”

Ala-Könni: ”Kyllähän sitä pelimannilta sen verran tulee tuolta nuottien erestä, että kuuluu, mikä se nuotti on.”

Lehtinen: ”En minä muista niitä, polkka oikeen se pääasia.”

Ala-Könni: ”Kuinkas polska, niin polska.”

Lehtinen: ”Polkka, sehän se päätanssi oli. Oikeen sitä mentiin niin, että oikeen monessa mykkyrässä.”

Ala-Könni: ”Mutta polskaakin mentiin vielä teidän aikana?”

Lehtinen: ”Joo.” (Kper A-K 1188.)

Ala-Könni myös olettaa, että jokaisella kappaleella on jokin nimi: esimerkiksi Ala-Könni kysyy Järviseltä: ”Sen polkan nimi, se on vaan polkka?” Järvinen vastaa: ”Tää on polkka vaan, en minä ossaa sanoa sille sen paremmin nimme.” (Kper A-K 2209). Ala-Könnillä on tapana myös kysyä usein haastateltavilta ”vanhasta ajasta” tai ”oikein vanhoista ajoista” näitä sen tarkem-

min määrittelemättä. Hän myös yritti käyttää nauhaa taloudellisesti, mutta tästä nauhansäästöstä johtuu, osa äänityksistä loppuu kesken kappaleen. Useista ääninauhoista myös huomaa, että keskusteluja ei ole tallennettu kokonaisina, vaan nauhuri on ollut välillä pysäytettynä ja sitten se on taas uudestaan laitettu käyntiin. Näin on tapahtunut myös muilla haastatteliijoilla. Tästä kertovat muun muassa Vartiamäen vahingossa tallentuneet kommentit: ”Älä paa soimaan sitä vielä!” ja ”Jokos se on auki?” (Kper Y 00426) sekä ”Vieläkö sinne nys soitetaan?” (Kper Y 01662). Myös kilpailuäänitykset vuodelta 1955 on lyhennetty niin, että hyvin harvalla raidalla kuulee soittajan tai kappaleen nimeä tai muuta juontoa. Kappaleiden nauhoitukset loppuvat hyvin usein kesken kaiken. (Kper A-K 0100; A-K 0101; A-K 0102; A-K 0109.)

Sävelmien nimet eivät aina täsmää ääninauhan sisällysluettelon kanssa. Esimerkiksi miesääni nauhalla (Kper A-K 0109) sanoo: ”Virtahieran polkan” eikä Vimparin Eikan polkan, kuten tiedoissa kerrotaan. Toisella nauhalla (Kper A-K 0102) ilmeisesti Felix Niemelän ääni sanoo: ”Jotaki lilpakkaa, en minä tiedä, mitä se on. Peräseinäjoelta se on.” Johon juontaja jatkaa: ”Jaa niin Peräseinäjoelta”. Kappale on nimetty arkistotiedoissa Lilpakkaa Peräseinäjoel. Ilmeisesti murteellisia ilmaisuja ei aina ole hyväksytty arkistossa, sillä nauhalla (Kper A-K 0100) juontaja sanoo: ”Seuraavana jälleen Virtain mies Väinö Pohjasmäki. Hän soittaa meille Ähtärin likkain pyykkipolkan.” Kappale on kuitenkin nimetty ääninauhan sisällysluettelossa Ähtärin tyttöjen pyykkipolkaksi.

Ääninauhoja kuunnellessa tulee välillä tunne, että haastatteliija ei itse tiedä tarpeeksi aiheesta, josta yrittää saada selvää. Haastatteliija ei aina osaa kysyä täsmällisesti tai ei tehdä tarkentavia kysymyksiä. Tuntuu syntyvän eräänlainen kuilu haastattelijan ja haastateltavan välille; he eivät oikein kaikin kohdin tunnu ymmärtävän toisiaan. Esimerkiksi joskus haastateltava saattaa etsiä haastattelijalta apua vaikkapa yleisesti tunnettujen soittajien nimien suhteen, mutta haastatteliija ei osaakaan ehdottaa juuri mitään. Kaikki haastateltavat suhtautuvat haastattelijoihin aivan eri tavoin – samalla haastattelijallakin on hyvin erilaisia haastattelutilanteita nauhalle tallennettuina.

Hyvin usein soittajat harmittelevat, etteivät ole kunnolla valmistautuneet soittotilanteeseen. Esimerkiksi kun Ala-Könni kehottaa Järvistä soittamaan Kerenskiä, hän toteaa: ”Tämä on vähän semmoinen juttu, kun noin ei ole tullut oikein valmistauduttua tähän, niin saattaa olla hiukan hataraa, mutta koitetaan ny. Eiköhän siitä jonkinlaista kuvaa tulis.” (Kper A-K 2209.) Toisella nauhalla Järvinen kertoo, ettei ole kuukauteen soittanut ja että on viime aikoina enimmäkseen soittanut 1-rivisellä ja että ”tulee harhapistoja sinne.” (Kper Y 08928). Haastateltava hakee välillä myös hyväksyntää kappaleilleen ja soitolleen: esimerkiksi Järvinen kysyy, ovatko hänen soittamansa Operettisävelet ”oikeita säveliä”. Myös Odessaa hän kertoo soittavansa sellaisena kuin se on mieleen jäänyt, mutta ei tiedä, onko se oikein. Elämää suomalaismetsissä -kappaleesta hän toteaa, ettei tiedä, onko se ”nuottien jälkeen”, mutta sillä tavalla hän on sitä soittanut. (Kper Y 08928.)

4.2.2. Vähärivisten aikakausi Virroilla

Useissa haastatteluisissa (mm. Kper A-K 1180, A-K 1187, A-K 1198, Y 09079) kerrotaan, miten harmonikan soittaminen on ollut Virroilla hyvin suosittua ja viulun tai muiden soitinten soittoa on paikkakunnalla ollut vähemmän. Harmonikkojen säestyksellä on tanssittu ja juhlistu häitä. Ilmari Peräisen mukaan ”melkein aina oli haitari, jolla tanssia soitettiin” (Kper Y 09079). Kun haastateltavia on pyydetty nimeämään heidän tuntemiaan hanuristeja ja viulisteja, he kertovat yleensä monta harmonikansoittajaa mutta vain pari viulistia. Alekski Vartiamäki (Kper A-K 1182) pohtii, että Alavudella oli paljon harmonikansoittajia, mutta hän uskoo Virroilla olleen vielä enemmän hanuristeja. Eri haastateltavat kertovat omassa kylässään vaikuttaneista soittajista ja usein tulee esille, että lähes joka tuvassa on ollut joku soittotaitoinen ja monilla oli myös erilaisia soittimia omasta takaa. Ennen vanhaan tapahtui usein niin, että se, jolla oli harmonikka, lainasi soitinta toiselle ja siitä soitinta kokeilleen soittoinnostus lähti (Paajanen 2007). Kerrotaan myös, että jos harmonikka oli saatavilla, niin johan soittajia löytyi (Ylä-Mononen 2007).

Alpo Pohjasmäki (2007b) kertoi, että arviolta vuosien 1900–1950 välisenä aikana harmonikansoittajat olivat Virroilla hyvin haluttuja. Kaikki tahtoivat soittaa ja soittajaksi pyrki sellainenkin, joka ei oikein osannut soittaa. Pohjasmäki myös kuvailee, että hänen sukuhaarassaan harmonikka oli melkein jumalaan verrattava: se joka osasi soittaa oli ”jokin” ja tällaista miestä arvostettiin kovasti. Nurkkatansseja järjestettiin paljon ja niitä säestettiin nimenomaan 2-rivisellä (Kper Y 09077). Aktiivinen työväenyhdistys- ja nuorisoseuratoiminta omalta osaltaan myös kehitti soittajien taitoja, sillä 1900-luvun alussa tanssitoiminta oli vireätä juuri työväentaloissa ja nuorisoseurantaloissa, ja näihin tilaisuuksiin tarvittiin säestäjiä (Kper Y 09120). Leo Korosen (Kper Y 09120) mukaan Virroilla on ollut lähes 20 työväentaloa ja sama määrä nuorisoseurantaloja. Ihmisten innon ja talkoomielen ansiosta talot saatiin pystyyn. Soittajat tulivat tilaisuuksiin omasta kylästä ja joskus myös naapurikylistä. (Kper Y 09120.) Esimerkiksi Kurjenkylään tuli soittajia oman kylän lisäksi Rantakunnalta, Äijännevalta ja Peräseinäjoelta (Kper Y 09077). Harmonikka kiersi tansseissa ja iltamissa soittajalta toiselle. Jokainen soitti vuorotellen oman kappaleensa, eikä näin ollen yhden soittajan tarvinnut soittaa koko ajan. Kappaleet olivat kunkin omia, sellaisia millaisina jokainen oli ne opiskellut. Tietysti paikalla piti olla joku, joka ikään kuin vastasi tanssien ohjelmasta, mutta ”kyllä siellä yksi ja toinen soitti”. (Ylä-Mononen 2007.)

Soittaminen on ollut jonkinlainen elämäntapa monille virtolaisille pelimanneille ja se on kulkenut Virroilla hyvin vahvasti suvuissa: lähes kaikista tutkimukseni pelimanneista kerrotaan, että heidän lähisukulaisissaan on ollut myös harmonikan tai muiden soittimien soittajia. Soittaminen on ollut pelimannille tärkeitä: usein kuvataan, että harmonikat ja harmonikansoitto olivat peliman-

nille kaikki kaikessa ja musiikki kuului elämään, eihän tuohan aikaan ollut kovin paljoa erilaisia ajanvietteitä (Harju 2007; Paajanen 2007; Viitala 2007). Heikki Harjusta ja Reino Järvisestä kerrotaan, ettei heillä ollut muita harrastuksia kuin soittaminen (Harju 2007; Kper Y 08927). Esiintymisiä varten harjoiteltiin, ja soittaminen kuljetti pelimanneja esiintymässä erilaisissa tilaisuuksissa ja kilpailuissa tai saatettiinpa soittaa ihan vain omaksi iloksi. Into soittamiseen oli kova: Pohjasmäen Väinökin oli kerran saanut uuden 3-rivisen hanurin ja oli luvannut mennä seuraavana päivänä johonkin tilaisuuteen soittamaan. Hän harjoitteli koko yön uudella harmonikalla soittamista ja kyllä sitten esiintyi siellä, missä pitikin. (Pohjasmäki 2007a.) Soittamisharrastukseen haluttiin innostaa myös omia lapsia: esimerkiksi Väinö Pohjasmäki hankki lapsilleen soittimia (Pohjasmäki 2007a). Toisaalta pelimannin omiin, rakkaisiin harmonikkoihin ei aina saanut koskea: Heikki Harju ja Aleks Vartiamäki eivät antaneet lastensa soittaa (Harju 2007; Paajanen 2007). Musiikki oli kokonaisvaltaisesti pelimannien elämässä mukana, sillä ainakin Harju, Kalmari, Pohjasmäki ja Vartiamäki olivat myös hyviä tanssijoita.

Vilho Niemi-Jaskari (Kper Y 09077) kertoo, että 1920-luvulla ja 1930-luvun keskivaiheilla 2-riviset ja niiden soittajat häipyivät pois virtolaisista huvitilaisuuksista. Silloin nurkkatanssien aikakausi loppui ja tulivat 5-riviset sekä orkesterit. Reino Järvinen (Kper Y 08928) arvioi, että vuosien 1935–1950 aikana 5-riviset harmonikat yleistyivät ja parhaina pidetyt soittajat soittivat niillä. Hän koki omalta osaltaan sen, ettei 2-rivisen soittoa oikein ”sulatettu”. Hänenkin annettiin usein ymmärtää, että hän jarruttaa kehitystä, kun ei soittanut 5-rivistä. Tällaista aikaa kesti noin kymmenen vuotta. 1950-luvulla alkoi 1- ja 2-rivisperinne levitä uudestaan Pohjanmaalta ja kuulijoidenkin mielipiteet muuttuivat. (Kper Y 08928.) Reino Järvisen soittouran aikaisesta 1- ja 2-rivisen arvostuksesta henkii Tuomas Ylä-Monoson (2007) kertoma tarina: Reino oli ollut soittamassa iltamissa Monoskylän työväentalolla. Soiton päätteeksi oli joku tullut sanomaan: ”Kiitos tästäkin kittuuttamisesta”, sillä väki oli odottanut paikalle 5-rivisen soittajaa. Reino Järvinen kirjoittaa Monoskylän pelimannien muistiinpanoissa, että hän ei muista kuulleensa puhuttavan kansansoittajista tai kansanpelimanneista ennen kuin sotien jälkeen, siis vuoden 1945 jälkeen. Hänen mukaansa siitä lähtien on kansanmusiikkia alettu arvostaa yhä enenevässä määrin. Sotien jälkeen alkoivat myös kansantanhut tulla suosituiksi. (Monoskylän kansanpelimannien muistiinpanot.)

Alpo Pohjasmäki (2007a) arvelee, että alkuun kun 3- ja 5-riviset tulivat, niitä pidettiin parempina soittimina kuin 2-rivisiä. Väinö-isäkin soitti 3- tai 5-rivistä mieluummin niiden tulon aikoihin, mutta vanhempana hän soitti paljon mieluummin 2-rivistä kuin 5-rivistä. Myöhemmin soitinten arvostus on saattanut kääntyä jopa toisinpäin: Ritva Harju (2007) kokee niin, että 2-rivisen soittoa on pidetty jopa parempana kuin 5-rivisen soittoa. Ihmiset ovat ajatelleet, että 5-rivistä oppii jollain tavoin soittamaan kuka tahansa mutta 2-rivistä ”ei sitten millään”.

Arkistomateriaalin perusteella voisi sanoa, että harmonikansoitto on ollut Virroilla täysin miesten puuhaa. Yhtään virtolaista naista ei nimittäin ole vähäriivisen harmonikan soittajana arkistoäänitteellä. Pertti Ylä-Tulijoen (Kper Y 09085) mukaan naiset eivät yleensä soittaneet. Tuomas Ylä-Mononen (2007) puolestaan muistaa vain yhden naispuolisen harmonikansoittajan siltä ajalta, kun hän itse oli nuori. Mielenkiintoinen onkin Sauli Hanhilammen (Kper Y 09086) kertomus Sahviirasta, joka oli Alavuden Sapsalammilta kotoisin oleva naispuolinen pelimanni. Hän kiersi miehensä kanssa taloissa soittamassa gramofonia ja siinä ohessa Sahviira saattoi soittaa omaa polkkaansa lainaten talossa ollutta 1-rivistä.

4.2.3. Harmonikan rakenne, rakentaminen ja korjaaminen

Virroilla oli soittajia melkein joka mökissä mutta korjaajia ei, kuten Pentti Paajanen (2007) osuvasti totesi. Aleksi Vartiamäki on ilmeisesti ainoa ihminen, jonka tiedetään Virroilla rakentaneen ja korjanneen harmonikkoja. Hänet mainitaan useissa Kansanperinteen arkiston haastatteluissa. Hän oli tunnettu myös muualla, ja pelimannit toivat hänelle soittimiaan korjattaviksi matkojenkin päästä (Paajanen 2007). Vartiamäki (Kper A-K 1182) itse muistelee, että harmonikkoja ei Virroilla korjannut kukaan. Ne piti viedä muualle korjattavaksi ja useat kuljettivat soittimiaan korjattavana Elo- maalla Kurikassa ja vanhalla Tikkanen Matilla. Vartiamäki aloitti soitinten ammattimaisen korjaamisen talvisodan aikoihin, kun ”kovat työt eivät enää käyneet päinsä” ja kun ”pelejä ruvettiin hänelle tuomaan”. Anna-Liisa Paajanen (2007) kertoo, että hänen isälleen korjattavaksi tuodut soitimet saattoivat olla hyvinkin huonokuntoisia. Palkeet eivät välttämättä pitäneet enää juuri yhtään vaan pitivät kauhean puhinan. Usein soittimiin jouduttiin tekemään uudet palkeet, kieliä viritettiin ja soitinten pintoja lakattiin. Näppäimiä puuttui usein ja niitä tehtiin uusia. Maalla ei ollut töitä ja soitimet päästettiin huonoon kuntoon, mutta soittaminen kiinnosti kovasti ja huonokuntoisellakin soitimmella opeteltiin soittamaan. (Paajanen 2007.)

Vartiamäki on itse tehnyt monta harmonikkaa alusta loppuun asti. Kielenteossa hänen mukaansa viila on ”etupäässä ensimmäinen työkalu”. Hän on joskus saanut harmonikanrakentaja Elomaalta kieliterästä, joka on niin kuin ”kellonvieteriä, mutta se on vaan suoraa”. (Kper A-K 1182.) Anna-Liisa ja Pentti Paajanen (2007) kertovat kieliä varten olevaa vieteriä olleen olemassa ohutta korkeita kieliä varten ja paksua, josta saatiin bassokieliä. Kielet Vartiamäki on kiinnittänyt kielipenkkiin niittaamalla. Virittäessään hän tarvitsee viiloja ja meisseleitä ja virittämisessä hänellä on apunaan itse rakentamansa virituspöytä, niin ”ei tarvitse soitinten sisälle koitella”. (Kper A-K 1182.) Vartiamäki kiinnitti kielipenkin virituspöytään, ja kun hän painoi jalalla pöydän palkeita, hän sai halutun kielen soimaan. Viilalla kielen oikealle säveltasolle viritettyään hän siirsi kielipenkin pöydässä toiseen kohtaan ja tarkisti seuraavia säveliä. (Paajanen 2007.) Tehdessään 3-rivisistä har-

monikoista 5-rivisiä hän viritti soittimet kokonaan uudestaan kromaattisiksi, sillä ”kielisatsia ei tahro täältä syränmaasta saada, eikä niitä kannata ruveta taas kokonaisuudessaan uureks tekemään”. Ääninauhalla Vartiamäki kertoo harmonikalla havainnollistaen, että hän virittää soittimen matalista äänistä lähtien kohti korkeampia ja oktaaveissa olevien äänien ”pitää sopia kohdalleen” eli olla viiressä keskenään. Hän virittää soittimen korvakuulolta. (Kper A-K 1182.)

Kuva 26. Hanurinkorjaaja Aleks Vartiamäki työskentelee virityspöydän ääressä. Kper Virrat/0506.

Kuva 27. Hanurinkorjaaja Aleks Vartiamäki työskentelee virityspöydän ääressä. Kper Virrat/0507.

Anna-Liisa ja Pentti Paajanen (2007) kertoivat, että Aleks Vartiamäki suunnitteli itse valmistamiensa soittimien mallit. Vartiamäen itse rakentamassa 3-rivisessä kaikki puuosat olivat koivua ja hän valmisti soitinta hiljalleen muitten töittensä ohessa. Paajasten mukaan Vartiamäellä oli Tampereella joku tuttu, joka auttoi häntä soittimissa tarvittavien materiaalien hankinnassa. Pentti Paajanenkin hankki vaarilleen Tampereelta pianolankaa harmonikan koneistoja varten. Vartiamäki myös käski sukulaisiaan säästämään kaikki eriväriset kuttaperkkakammat, sillä hän sulatti ne ja teki niistä näppäimenpintoja ja loimupintoja harmonikan pinnoitukseksi. Sulatettu kuttaperkka laitettiin kuumana soittimen pintaan ja kiilloitettiin. (Paajanen 2007.)

Rakentamisen vaiheista Vartiamäki kertoo: Harmonikan ”kannet” (eli diskantti- ja bassorungot) tehdään ensiksi ja ne valmistetaan tavallisesti vanerista sekä päällystetään selluloidilla. Tavallista puuliimaa käytetään puosiin, mutta selluloidin pinta on pehmitettävä hapolla ennen kuin siihen ottaa liima. Sitten tehdään ”kielisillat” (eli kielipenkit), seuraavaksi välikansi, johon kielisillat kiinnitetään, ja sitten on vuorossa koneiston teko. Koneistoon kuuluu paljonkin tehtävää. Ensiksi tehdään ”piikitys”, johon tulee kaikki ”koplainlaitteet” (eli äänikertojen vaihtajat). Sitä rakennettaessa tulee olla paljon rautalankaa ja muuta materiaalia, josta kaikki sen osat tehdään. (Kper A-K 1182.) Anna-Liisa Paajanen kertoo, että bassopään koneisto tehtiin kuparilangasta. Siihen juotettiin

piikkejä, jotka painuivat alas, kun jotakin näppäintä painettiin. Näin tietty ääni saatiin soimaan. Vartiamäki muutti myös pianoharmonikan näppäinharmonikaksi. Siihen hän teki pianolangasta näppäinten välivivut, ja hän tarvitsi Pentti Paajasen mukaan kahdet linjapihdit, kun hän taivutteli vipuja sopiviksi. Soittimeen piti tehdä myös kokonaan uusi diskanttipää. (Paajanen 2007.)

Soittimen palkeet tehdään pahvista ja ne kootaan säämiskällä kulmista yhteen. Niihin tarvitaan myös ”pislaakia” eli nurkkakappaleet, jotka Vartiamäki taivutti kirkkaana pysyvistä uushopeapelistä. Palkeet kiinnitetään soittimen ”pääkappaleisiin ja raamiin” (siis diskantti- ja bassorunkoon) liimalla ja puristetaan puristimella. (Kper A-K 1182.) Vartiamäen tytär Anna-Liisa oli kansakoulua käydessään isänsä apuna harmonikkojen rakentamisessa liimaamalla palkeita. Hän muistelee (Paajanen 2007), että isä kehui hänen tekevän huolellista työtä. Isä käskikin usein hänen laittaa koulukirjat pois ja ruveta taas liimaamaan palkeita. Hän kertoo palkeitten materiaalina olleen säämiskänahkaa, ja Vartiamäki valmisti itse kaikki palkeisiin tulevat osat.

Muutamit muutkin pelimannit ovat osanneet itse vähän korjata soitintaan: Sulo Lehtinen on tehnyt kieliä 1- ja 2-riviseen (Kper A-K 1188 ja A-K 1189), Väinö Pohjasmäki on kääntänyt 2-rivisten kieliä (Pohjasmäki 2007b) ja Ilmari Peräinen kertoo, että hänen isänsä Alekski Mäkiharju viritti Virroilla olevia urkuharmoneja, korjasi harmonikkoja ja teki uusia kieliä (Kper Y 09079). Nauhoilta löysin myös muutaman mielenkiintoisen maininnan harmonikan rakenteellisista yksityiskohdista. Ilmari Peräinen kertoo vanhasta 2-rivisestä, jonka koneistot ovat puusta, eikä soitin enää soi, koska koneistot ovat kuivaneet ja vääntyneet (Kper Y 09079). Ilmari Heittola (Kper Y 09077) mainitsee, että hänen 2-rivisessään, alun perin Jussi Nevalan harmonikassa, on kolmantena äänikerhana piccoloäänikerta, mikä on harvinaista ja sitä soittimen virittänyt Viitanen oli ihmetellyt. Erkki Ala-Könnin (Kper A-K 2209) mukaan Reino Järvisen 1-rivisessä on yksi kielipenkki vanhasta harmonikasta, ja hän arvelee sen vaikuttavan soittimen ääneen.

4.2.4. Soitinten hankinta

Pelimannien haastatteluja kuunnellessa tulee ilmi, että useimmiten harmonikka hankittiin käytettynä toiselta pelimannilta. Sauli Hanhilammen (Kper Y 09085) mukaan harmonikkoja kiersi pitäjältä toiseen ja soittajat ostivat niitä toisiltaan. Pelimannit tekivät harmonikkakauppaa, he olivat innokkaita vaihtelevaan niitä, sillä soittimia oli monenlaisia (Pohjasmäki 2007a). Atte Kalmari myi soittimiaan, jos joku toinen halusi ostaa. Hänellä oli mentaliteetti, että ”menköön, kyllä minä uuden saan”. Soittimen myytyään hän harmitteli, ettei ”minulla ole mitään”, ja piti saada uusi. (Viitala 2007.) Felix Niemelälle harmonikkakauppa oli yksi syy päästä liikkeelle. Jotkut pelimannit saattoivat tulla myös hänen polkupyöräliikkeeseensä soittimiaan esittelemään. (Niemelä 2007.)

Vartiamäen ensimmäinen 2-rivinen maksoi ”kymmenen markan tienoilla” ja sen hän osti Liedempohjan kylästä olevalta Hietasen Einolta, joka tilasi soittimia Vaasasta (Kper A-K 1182). Sulo Lehtinen kertoo ostaneensa ensimmäiseksi soittimekseen halvan Suomi-merkkisen 2-rivisen, jonka hän sai seitsemällä markalla (Kper A-K 1188). Ilmari Heittola osti ensimmäisen harmonikkansa, venäläisen 2-rivisen, naapurin pojalta, joka oli tuonut sen sotasaaliina. Se maksoi 5 markkaa. (Kper Y 09077.) Reino Järvinen osti isänsä kanssa 3-rivisen vuonna 1929 ja soittimen kauppahinta oli 600 markkaa. Sen oli uutena ostanut Eino Mäkinen edellisenä vuonna. (Monoskylän kansanpelimannien muistiinpanot.)

Uusia harmonikkoja sai ostettua kaupunkipaikoista. Sulo Lehtinen kertoo, että niitä tilattiin Tampereelta ja Jyväskylästä (Kper A-K 1188). Reino Järvinen (Kper Y 08927) puolestaan yritti hankkia itselleen 1-rivisen Tampereelta ja Helsingistä, mutta hänelle sanottiin, ettei semmoisia soittimia enää saa eikä kannata teettäkään, kun kukaan ei niitä osta. Kurikkalaiselta harmonikanrakentaja Elomaalta soittimet tilasivat ainakin Reino Järvinen ja Jussi Nevala. Ilmari Heittola osti 2-rivisensä Töysässä harmonikkakauppaa harjoittaneelta Haapakankaalta (Kper Y 09077). Virroilla ja lähiympäristössä keksittiin myös alkaa vuokrata harmonikkoja innokkaille soittajille. Anna-Liisa Paajanen kertoo, että Ruovedellä oli Latvamäen neljällä harmonikkaa soittaneella veljeksellä harmonikkavuokraamo ja kaikki soittimet korjautettiin Vartiamäen Aleksilla. Vartiamäen naapurissa asui Kosken Ilmari, joka vuokrasi harmonikkoja ja opetti myös soittamaan niitä. Nämä soittimet olivat ilmeisesti 5-rivisiä. (Paajanen 2007.)

Soittamista tuettiin myös työväenyhdistysten toimesta, nimittäin ainakin Vaskiveden ja Monoskylän työväenyhdistykset hankkivat harmonikat alueensa soittajien käyttöön. Monoskylän työväenyhdistys osti 1920-luvulla 2-rivisen Väinö Ala-Monoselta ja Vaskiveden vuonna 1906 perustettu työväenyhdistys hankki jo ennen vuonna 1927 tehtyä radion hankintaa yhdistykselle harmonikan, joten iltamissa oli soittopeli omasta takaa (Kellomäki 1990, 144; Sipilä 2007). Myös Kurjenkylän nuorisoseuralla oli oma harmonikka (Hokkanen 1979, 293). Reino Järvinen (Kper Y 08927) muistelee, että Monoskylän työväenyhdistyksen harmonikka oli hänen isovanhempiensa suutarinverstaalla juhlien väliajat, sillä työväentalossa ei ollut aina lämmitystä. Ja taas kun talolla oli juhlia, harmonikka vietiin sinne soitettavaksi.

4.2.5. Pelimannien käyttämät soittimet

Tutkimusaineistossani soittavien pelimannien käyttämistä soittimista on vain vähän tietoja. Sauli Hanhilammen haastattelussa (Kper Y 09085) tulee ilmi, että hänellä ei ole ollut omaa soitinta vuosikymmeniin ja haastattelijana on voinut mennä saksalaisen Hohner-merkkisen 1-rivisen harmonikan, jolla hän pyytää pelimannia soittamaan. Felix Niemeläkin soitti 1-rivisellä Hohnerilla. Vii-

meisenä 2-rivisenä Niemelällä oli loimupintainen, ristibassoinen Lumikki-merkkinen soitin, samanlainen kuin Väinö Pohjasmäen viimeisin 2-rivinen. Nämä molemmat soittajat omistivat elämänsä aikana useita soittimia, mutta niistä ei ole säilynyt tarkkoja tietoja. (Niemelä 2007; Pohjasmäki 2007.) Sulo Lehtisestä otetussa kuvassa (Vaskiveden Ns:n arkisto) kerrotaan soittimen olevan Lumikki-merkkinen, mutta se on aivan erilainen kuin Niemelän ja Pohjasmäen soittimet, eikä soittimessa näy merkkiä. Myös Atte Kalmari vaihtoi soitinta usein ja hänen suosikkisoittimensa oli ilmeisesti kullanvärinen Hohner-merkkinen 2-rivinen, sillä hän harmitteli moneen kertaan soittimen myyntiä. Kalmarilla oli myös 1-rivisiä, mutta niistä ei ole tarkkoja tietoja. (Viitala 2007.) Heikki Harjun soittimena oli 13-vuotiaasta lähtien 2-rivinen, ristibassoinen Kaiutar (Harju 2007). Myös Ilmari Peräinen (Kper Y 09079) kertoo nauhalla soittavansa Kaiutar-merkkisellä ristibassoisella 2-rivisellä, jonka hänen veljensä on ostanut Väinö Pohjasmäeltä ja jonka Peräinen on hakenut haastattelua varten lainaksi.

Ilmari Heittola (Kper Y 09077) puolestaan kertoo aloittaneensa soittamisen venäläisellä, samanäänisellä 2-rivisellä. Vaihtoäänisistä 2-rivisistä hän innostui 1970-luvun lopulla ja osti ensin Weltmeister-merkkisen soittimen, jonka hän myi Aapeli Hautaselle. Myöhemmin Heittola osti Jussi Nevalalta Samuel ”Sameli” Elomaan hänelle rakentaman 2-rivisen. Reino Järvinen soittaa myös Elomaan rakentamaa 1-rivistä harmonikkaa (mm. Kper A-K 2209). Heittolan ja Nevalan sekä Järvisen käytössä olleet harmonikat ovat ilmeisesti viimeisiä tämän kurikkalaisen rakentajan tekemiä soittimia. Elomaa kuoli vuonna 1967 (Laurila 2003), joten soittimet on rakennettu ennen sitä. Järvinen kertookin, että hän sai 1-rivisensä vuonna 1964. Järvisen 2-rivinen oli alun perin 3-rivinen Dallapé Figlio Stradella, josta hän on poistanut myöhemmin kolmannen rivin (Kper A-K 2209; Monoskylän kansanpelimannien muistiinpanot). Alekski Vartiamäellä on Kansanperinteen arkiston kuvissa (Kper Virrat 0498; Virrat 0499) ristibassoinen 2-rivinen, jossa ei ole merkkiä näkyvissä, ja Anna-Liisa Paajaselta saamassani kuvassa hän soittaa Sampo-merkkistä tasabassoista 2-rivistä. Vartiamäen 3-rivinen harmonikka on hänen itsensä rakentama (mm. A-K 1190). Urho Nesteen ja Onni Vilmarin käyttämistä 2-rivisistä ei ole minkäänlaisia tietoja.

Muita pelimannien käyttämiin soittimiin liittyviä yksityiskohtia tulee ääninauhoilla niukasti esiin. Reino Järvinen (Kper Y 08928) kuvailee erilaisten 2-rivisten eroja: hänen mukaansa kaikista 2-rivisistä ei saa sävelmiä samalla tavalla. Jos on oppinut soittamaan italialaisella soittimella, menee aikaa ennen kuin saa soitettua saksalaisella, eikä myöskään osaa soittaa venäläisellä. Järvinen toteaa omien soittimiensa olevan erilaisia soitettavia, sillä hänen 1- ja 2-rivisessään on erilaiset näppäimet. Tämä vaatii tottumista, sillä toisessa on terävämpi näppäimen päällystä ja toisessa tasainen, toisessa ei ole terävää reunaa kun taas toisessa on terävä reuna ja tasainen näppäimen pinta. Soitinten näppäimet sijaitsevat erilaisin välein: toisessa soittimessa ne ovat harvemmassa kuin

toisessa. Järvisen 1-rivisestä löytyvät sekä duuri- että mollibassot, näistä soitetaan esimerkit ääninauhalla (soinnut ovat G- ja D-duuri samassa näppäimessä sekä E-molli ja H-duuri samassa näppäimessä). (Kper Y 08929.)

Reino Järvinen (Kper Y 08927) kertoo omasta 2-rivisestään, että se oli alun perin semitonivireinen 3-rivinen ja että sellaisella soittimella voi soittaa 1-rivisesti, 2-rivisesti ja 3-rivisesti. Siitä saadaan jokaisesta diskanttinäppäimestä eri ääni paljetta vedettäessä ja työnnettäessä. ”Romanttinen” (eli kromaattinen eli samanääninen) 3-rivinen on sellainen, jolla 5-rivisen soittaja voi soittaa 3-rivisesti. Vartiamäen 3-rivisen kerrotaan olevan semitonivireinen ja siinä on 36 näppäintä diskantissa. Soitin on 2-äänikertainen ja sen bassopää on ”romanttinen” eli samanääninen. (Kper A-K 1190.) Yrjö Yli-Liedenpohjan (Kper Y 09079) haastattelussa tulee esiin, että hänellä ollut 3-rivinen oli semitonivireinen ja sen kahdella rivillä oli tavallinen viritys ja kolmannella rivillä oli puoliääniä (eli kromaattisia säveliä). Yli-Liedenpohja toteaa, että soittimella ”sai soitettua ihan kappaleen kuin kappaleen, mitä vaan”. Mörköbassoksi sanottiin tasabassoista 2-rivistä. Siinä oli bassopuolella vain muutama näppäin. Ristibasso on uudempaa mallia kuin mörköbasso. (Kper Y 09079; Pohjasmäki 2007b.) Mörköbasso eli tasabasso on vaihtöääninen ja ristibasso samanääninen.

Perti Ylä-Tulijoki mainitsee, että sotien jälkeen 2-riviset olivat Hohner-merkkisiä (Kper Y 09085). Nelly Viitala muistelee isänsä kulta-mustaa Hohneria ja kommentoi, että sen jälkeen hänellä oli monenlaisia 2-rivisiä, ainakin punaisia ja mustia. Ilmari Heittola (Kper Y 08955) kertoo, että hänen molemmat soittimensa (2-rivinen Elomaa ja 5-rivinen Kouvolan harmonikka) ovat mustavalkoisia. Hän myös kommentoi, että nykyisin tehdään ”niin rumia hanuria”.

4.2.6. Muistinvarainen oppiminen, sävelmät ja soittotekniikka

Diatonisilla harmonikoilla soittaminen on ollut korvanvaraisesti pelimannilta toiselle välittyvää taitoa ja oman sitkeän harjoittelun tulosta, kuten pelimanneista kokoamissani henkilöhistoriikeissa tulee ilmi. Kaikki 13 pelimannia ovat oppineet kappaleensa korvakuulolta; osaa heistä kuvataan todella nopeiksi oppimaan uusia kappaleita. Kukaan heistä ei ole siis ollut niin sanotusti ”nuottimiehiä” vähärivisten soitossa. Musiikki eli muutenkin tuona aikana vahvasti muistinvaraisesti, ei ollut painettuja nuotteja eikä nuotteja opetettu koulussa.

Pelimannit oppivat sävelmiä toinen toisiltaan erilaisissa tilaisuuksissa ja yhdessä toisten pelimannien kanssa soitellessaan. Atte Kalmari saattoi jossain kuulla, kun joku soitti jotain kappaletta ja sitä hän rupesi itsekin tapailemaan 2-rivisellä (Viitala 2007). Samoin oli Aleksi Vartiamäen kohdalla (Paajanen 2007). Hän kommentoi oppineensa Alarikin polkan ”maailmalta, kun mä oon kuullu” (Kper A-K 1190). Vartiamäen ohjelmistoon tuli aina uusia kappaleita. Hän saattoi muistella, että siellä ja siellä soitettiin semmoista. Jos joku sanoi hänelle, että soita jokin

tietty kappale, hän näppäili vähän aikaa ja sitten rupesi soittamaan. (Paajanen 2007.) Sulo Lehtinen kuvaa omaa oppimistaan: ”kun kuulin kappaleen, niin kyllä se takertu mun korviini ja kun minä sain pelin, niin tuli se sieltä yhtä mittaa” (Kper A-K 1188). Reino Järvinen (Kper Y 08928) kertoo, että hänen päähänsä ”on tarttunut joitakin säveliä ja sieltä ne vaan tulee”. Hän lisää, että ennen oli niin, että 2-rivisen soitot olivat tanssimusiikin säestystä ja jos tansseissa vieras soitti oudon kappaleen, niin sitä piti itse mielessä ja aamulla koetti harmonikalla soittaa. Kappaleet siirtyivät toiselta toiselle ja ne oli nimetty sen pelimannin mukaan, keneltä kappale oli kuultu. Järvisen mukaan kappale saattoi olla kulkenut korvasta korvaan, eikä se ollut välttämättä sen pelimannin tekemä, jolta se oli opittu. (Kper Y 08928.) Samaan asiaan viittaa Sauli Hanhilammen (Kper Y 09085) kommentti, että jokaisella soittajalla oli omat nimikkokappaleensa. Felix Niemelä oppi kappaleita toisista pelimanneista poikkeavasti, sillä uusia sävelmiä hänelle opetti hänen vaimonsa Hilda, joka lauloi kappaleita, joita Felix sitten soitti perässä (Kper Y 09112; Niemelä 2007).

Nuoremmille tutkimusaineistoni pelimanneille radio on ollut tärkeä tekijä kappaleiden oppimisessa. Pertti Ylä-Tulijoki muistelee, että ensimmäiset radiot tulivat Virroille 1930-luvulla (Kper Y 09085). Ilmari Heittola (Kper Y 09077) kertoo ottaneensa radiosta nauhalle pohjalaisia kappaleita ja koettaneensa soittaa niitä 2-rivisellä. Heikki Harju opetteli radiossa soineita kappaleita korvakuulolta; 2-rivisellä hän soitti vanhaa musiikkia ja 5-rivisellä tanssimusiikkia (Harju 2007). Reino Järvinen on oppinut useat laulusävelmät ”tiedotusvälineistä” siis radiosta, ja osa hänen esittämistään laulusävelmistä on hänen mukaansa vanhoja sävelmiä, joita hän on joskus joissain tilaisuuksissa kuullut (Kper Y 09065). Monoskylän pelimannit yrittivät opetella uusia kappaleita magnetofonilta, ja Tuomas Ylä-Mononen (2007) kommentoi, että ”kyllä siinä työtä tehtiin”.

Soitetuista tansseista Väinö Pohjasmäki (Tamminen 1978) kertoo, että ennen vanhaan polkkia soitettiin melkein pääasiassa. Polkka ja valssi olivat suosituimpia tansseja sekä myös jenkka eli saksanpolkka. Sulo Lehtinen (Kper A-K 1188) lisää, että myös masurkkua, patespaania, kerenskiä ja kehrääjätyttöä soitettiin. Pohjasmäki kommentoi myös, että hyppyjenkkaa tanssittiin eri tavalla kuin tavallista jenkkaa (Tamminen 1978). Lehtisen mukaan tanssit lopetettiin polkkaan tai valssiin. Ennen sitä kerrottiin, että nyt tulee viimeinen valssi tai polkka, tai sitten ilmoitettiin viimeistä edellinen kappale. Viimeisen valssin jälkeen soitettiin vielä jokin marssi. (Kper A-K 1189.) Monissa haastatteluissa tulee ilmi, että Virroilla ei ole tanssittu polskaa. Esimerkiksi Aleksis Vartiamaen muistin aikana ei polskaa ole Virroilla hypelty, mutta kyllä niitä Alavudella tanssittiin. Siellä häissä piti soittajan osata soittaa hoijakkaa. Kerran yksi soittaja auttoi Aleksia häissä opettamalla tätä soittamaan polskaa ja Saaren Kallelta hän myös opetteli muutaman polskasävelmän. (Kper A-K 1182.) Virtolaisilta pelimanneilta tallennettu sävelmäaineisto tukee tätä tietoa: sävelmissä ei ole yhtään polskaa. (Katso työni jakso 4.1.)

Reino Järvinen (Kper Y 08927) on pohtinut tarkemmin myös soittamansa musiikin määrittelyä. Hän kertoo soittavansa rytmimusiikkia, sillä ”tällaisiin harmonikkoihin ei sovellu kaikki kappaleet ja rytmimusiikki soveltuu parhaiten”. Hän myös kommentoi, että kaikkia kappaleita ei voi soittaa 1-rivisellä, vaikka ne onnistuisivat 2-rivisellä. 1-rivinen on Reinon mukaan vaatimattomampi kuin 2-rivinen ja sillä ”ei saa juoksevaa melodiaa vaan tulee sykermiä”, mikä tarkoittaa ilmeisesti tiheästi tehtäviä palkeen nykytyksiä. Reino ei ole soittanut sellaisia kappaleita, jotka hänen mielestään sopivat huonosti näillä soittimilla soitettaviksi. Hän pohdiskelee myös (Kper Y 08930), miksi tiedotusvälineissä soitetaan 1- ja 2-rivisillä vain vanhanaikaisia kappaleita, jotka on nimetty henkilönnimillä. Siellä ei soiteta sellaisia uudempia kappaleita, joita hän itse soittaa. Hän kysyykin haastatteliijoilta, kuuluisiko 1-rivisellä soittaa vain vanhoja kappaleita. Reino uskoo, että niillä, jotka eivät soita uudempia kappaleita, on käsitys, ettei soittimella voi soittaa mitään uudemmaa. (Kper Y 08930.) Hän muistelee jatsin tulleen Virroille 1920-luvun alkupuolella ja on itsekin soittanut Puuseppää 1930-luvun alkuvuosina – se oli ensimmäisiä siihen aikaan tulleita kappaleita (Kper A-K 2209). Muutamat pelimannit ovat innostuneet soittouransa aikana tekemään myös omia kappaleita. Aleks Vartiamäellä oli ainakin kaksi omaa valssia (Paajanen 2007) ja Väinö Pohjasmäki soitti muutamia omia sävellyksiään. Tammisen (1978) haastattelussa Pohjasmäki kertookin, että ”joskus kun ottaa haitarin syliin ja kokeilee, sieltä alkaa tulla jotakin sellaista, josta saisi muodostettua jonkin kappaleen. Alkaa yhtäkkiä löytyä sellaisia ääniä. Siitä se alkaa kehittyä.”

Harmonikansoiton tekniikasta on haastatteluissa hyvin vähän mainintoja. Reino Järvisen mukaan jokaisella pelimannilla oli vähän oma soittotyylinsä, koska he olivat itseoppineita soittajia (Kper Y 08928). Sormittamisesta kertoo ainoastaan Ilmari Heittola: hän ei käytä 2-rivisen soitossa pikkurilliä ja peukalokin on hänellä vain soitinta tukemassa. Hän arvelee, että näin on suurimmalla osalla soittajista, koska soittimen näppäinten ala on niin pieni. (Kper Y 08955.) Palkeenkäyttö on hyvin oleellinen piirre vaihtoäänisten harmonikkojen soitossa ja siitä onkin useampia mainintoja eri pelimannien puheissa. Järvinen (Kper Y 08928) toteaa, että kyllä palkeenkäyttöön tottuu. Se on vähän niin kuin hengitys: sitä ei tarvitse ajatella ja siitä tulee vaistomaista. Kun vaan sormituksen oppii ja muistaa, niin palkeenkäyttö menee siinä mukana.

Järvisen mukaan nuotista soittaminen ei sovi tällaisiin soittimiin, sillä ”eihän nuotissa tule palkeenkäyttö kysymykseenkään, jos nuotista soittaa”. Hän ei ole kuullut ollenkaan, että 2-rivisen soittaja olisi opetellut soittamaan kappaleita nuotista. (Kper Y 08928.) Järvinen määrittelee, että kappaleen tulee olla sellainen, että soittimen äänet riittävät ilman, että paljetta käännetään koko ajan edestakaisin. Hän on itse hylännyt sellaiset kappaleet ja soittaa sellaisia, jotka onnistuvat soittimella juoksuttamalla. (Kper Y 08930.) Hanhilampi (Kper Y 09085) puolestaan kommentoi, että 1-rivisen soitossa ”palkeen pitää käydä joka välissä” ja 2-rivisellä soittaminen on ”jo puolet helpompaa, ei

tartte joka äänelle nykästä tuota paljetta”. Järvisen mukaan tulisi tehdä niin, että soittaisi aina tietyt kappaleet 1-rivisellä ja tietyt 2-rivisellä, sillä ”jos soittaa samoja kappaleita molemmilla, siinä helposti sekoaa” (Kper Y 08928). Väinö Pohjasmäki kertoo Tammisen haastattelussa, että Antilan Onnin polkka 1-riviselle soitetaan koko ajan yhdellä rivillä – hän siis soittaa kappaleen nauhoituksessa 2-rivisen toisella rivillä (Tamminen 1978). Alekski Vartiamäen soitosta kerrotaan, että hän piti pitkällä palkeilla soittamisesta, palkeet eivät saaneet loppua soittimessa kesken (Paajanen 2007).

4.2.7. Soittotilanteet

Erilaisia soittotilanteita kuvataan haastatteluissa jonkin verran. Nurkkatanssit, talkootanssit, iltamat, työväentalojen ja seurantaloiden juhlat sekä häät ovat olleet tärkeimpiä soittotilaisuuksia ja niistä kerrotaan useissa haastatteluissa. Myöhemmin tulivat myös kansansoittokilpailut, joihin useat tämänkin tutkimuksen pelimannit ottivat osaa. Usein pelimannit esiintyvät yksin. Heikki Niemisen (Kper A-K 1180) haastattelussa todetaan kuitenkin, että joissakin isommissa häissä olivat yhdessä soittamassa viulisti ja hanuristi. Toimi Verstan (Kper A-K 1187) mukaan Liedepohjan veljekset soittivat yhdessä niin, että toinen soitti viulua ja toinen 2-rivistä. Sulo Lehtinen (Kper A-K 1189) kertoo soittaneensa viulisti Kustaa Saarismaan kanssa kerran yhden kesäjuhlat Ruovedellä. Reino Järvinen (Kper A-K 2209) muistelee, että laulajia ei ollut 1920-luvulla, kun soitettiin tanssia työväentalossa. Siellä soitti 2-rivisen soittaja yksinään ja joskus saattoi kyllä joku tanssiyleisöstä laulaa, mutta varsinaisesti soittajien yhteydessä ei ollut kertaakaan laulajaa. Hän myös toteaa, että ei ollut sellaisia viulunsoittajia, jotka olisivat harmonikansoittajan kanssa soittaneet. (Kper A-K 2209.)

Sulo Lehtisen (Kper A-K 1189) mielestä soittamista yritti vähän jokainen. Yleisiin juhliin heistä kelpuutettiin sellaiset, jotka osasivat soittaa. Pertti Ylä-Tulijoki (Kper Y 09085) kertoo, että nurkkatansseissa soitettiin 1- ja 2-rivistä. Niissä ei ollut vakituisia soittajia, vaan harmonikka meni soittajan polvelta toiselle ja kaikki soittivat. Jokaisella soittajalla oli omat polkkansa, ja polkasta ja soittotyylisestä tiesi kuka soitti. Alavudeltakin tuli soittajia Virroille. (Kper Y 09085.) Nurkkatansseja järjestettiin silloin, kun Alekski Vartiamäki oli nuori poika. Silloin taloissa tanssittiin isännän luvalla. (Kper A-K 1182.) Sulo Lehtinen täsmentää, että ”nurkkatansseja järjestettiin talollisten nurkissa. Missä isommat huoneet oli, pirtit, niin siellä. Sinne kokoonnuttiin ja tanssisakki oli akka koolla”. Lehtinen säesti nurkkatanssia jo pian soittimen saamisen jälkeen. (Kper A-K 1188.) Kesällä tanssittiin luuvissa, kun muualla ei saanut. (Kper A-K 1182.) Sulo Lehtinen kertoo, että avoluuvissa ”oli tiiviit permannot. Ei tarvinnu häävi paikka olla, jossa tanssattiin, kun ei ollut niitä vakituisia huvipaikkoja ollenkaan”. (Kper A-K 1188.) Sauli Hanhilammen (Kper Y 09086) mukaan talkootansseissa soitettiin aina 2-rivisellä.

Myös kallioilla saatettiin tanssia. Sulo Lehtinen kertoo soittaneensa monta kertaa Mäenpään kalliolla, jossa tanssittiin avokalliolla (Kper A-K 1188). Reino Järvinen (Kper A-K 2209) muistaa kallion, jota kutsuttiin tanssikallioksi. Alekski Vartiamäki (Kper A-K 1182) muistelee, että Alavuden Sulkavan kylässä oli kallio, jossa käytiin tanssimassa, ja siellä oli joka pyhäiltä tanssit, joissa Aleksikin oli joskus pienenä poikana paikalla. Siellä tanssittiin ja soitettiin. Tanssiväki alkoi kuitenkin tehdä pahojaan, joten kallio ammuttiin, ettei siellä enää pystynyt tanssimaan. Siviä Ahoniemi (Kper A-K 1179) puolestaan toteaa, että missä vaan kuljettiin tansseissa: mentiin mökistä mökkiin ja Majaniemen eli Kotasalmen sillalla tanssittiin.

Alekski Vartiamäki (Kper A-K 1182) muistaa ajan, jolloin häissä soitettiin 1-rivisellä ja myöhemmin 2-rivisellä. Häissä ei ollut viulunsoittajia vaan pelkästään hanuristeja. Hän kertoo myös, että aina kun häitä on vietetty, on niissä ”hypelty” eli tanssittu. Joskus soitettiin marssia, kun hääpari tuli vihiltä pappilasta. Marssin soitto ei ollut tavallista Virroilla mutta Alavudella kylläkin. Häiden tanssiminen aloitettiin morsiusparin tanssimalla valssilla, mutta he eivät määränneet soitettavaa valssia. (Kper A-K 1182.) Pentti Paajanen kertoo, että Alekski Vartiamäki soitti joskus hääkulkueen edellä kävellessään, kun hääväki marssi kirkolta hääpaikalle (Paajanen 2007). Yrjö Yli-Liedenpohja (Kper A-K 1169) puolestaan muistelee, että marssin soitto tai mikään muukaan soitto ei ollut tavallista ennen tanssin alkua. Hänen mukaansa häissä tanssittiin polkkaa, valssia, sottiisia ja masurkkaa. Ilmari Peräisen (Kper Y 09079) mukaan häitä soitettiin paljon ja niissä saattoi olla kaksikin 2-rivisen soittajaa soittamassa, koska häitä tanssittiin jopa viikko. Välillä nukuttiinkin ja otettiin sahtia ja näin viikko kului nopeasti.

Vartiamäessä harmonikka soi aina sunnuntaisin. Alekski teki silloin parturintöitä. Parturoitavaksi tuli kylänmiehiä, jotka sanoivat, että ”soitas Alekski taas meille”, ja siitä soitto alkoi ja saattoi kestää koko pyhäpäivän. Pyhäisin pelimannit tulivat myös hakemaan soittimiaan pois korjauksesta ja taas soitettiin, sillä sunnuntaisin ei harmonikkoja korjattu, mutta niitä voitiin kyllä soittaa. (Paajanen 2007.) Kalmari puolestaan soitti vähän kaikenlaisissa tilanteissa. Hän saattoi ottaa soittimensa, jos pohti jotain. Silloin hän ei kuullut eikä nähnyt, mitä toiset sanoivat. Jos oli iloa tai juhlaa, hän soitti silloin, ja jos joku pelimanni tuli kylään, niin myös silloin soitettiin. (Viitala 2007.)

Soittajan saamasta palkasta ei ääninauhoilla juurikaan kerrota. Ilmari Peräisen mukaan soittamisesta sai jonkinmoisen rahallisen korvauksen. Hän arvelee, ettei enää 1900-luvun puolella soitettu ruokapalkalla ja että ruoka ja juoma olisivat kuuluneet luontaiseluihin palkan lisäksi. (Kper Y 09079.) Väinö Pohjasmäki (Tamminen 1978) kertoo, että nurkkatansseissa esiintyessä palkkio oli kolehdin varassa. Sulo Lehtinen (Kper A-K 1188) mainitsee myös, että palkkaa soittajalle kerättiin kolehdilla: otettiin lakki, johon kerättiin rahaa paikalla olevilta ihmisiltä sinä aikana, kun pelimanni soitti. Lehtinen myös lisää, että häistä maksettiin palkkaa viisi markkaa ja näitä häitä vietettiin lau-

antai-illasta maanantaiaamuun (Kper A-K 1189). Aleksi Vartiamäki (Kper A-K 1182) puolestaan kommentoi, että oli soittajan asia, kuinka paljon hän halusi palkkaa, mutta ettei siihen aikaan paljon pyydetty – ”joskus kymppikin otettiin”. Hänen mukaansa Virroilla ei edes ollut sellaisia häitä, joita olisi ”vuorokausia hypelty”, vaan ne loppuivat melkein yhtenä yönä. Alavudella sen sijaan saatettiin suurissa taloissa viettää häitä tanssien kolmekin vuorokautta.

4.2.8. Kansanmusiikin uusi tuleminen

Kansanmusiikin harrastus ja muu perinneinnostus levisi vauhdilla läpi Suomen 1970-luvun alussa (Järviluoma 1989, 87). Pelimannien henkilöhistorioissa ja haastatteluissa tulee esiin myös Virroilla vahvasti vaikuttanut kansanmusiikin uusi tuleminen. Kansalaisopiston rehtori Pertti Tamminen sai aikaan sen, että opistoon perustettiin vuosina 1971–1972 seitsemän musiikkipiiriä: kirkonkylään, Vaskivedelle, Vaskuulle, Kurjenkylään, Liedenpohjaan, Monoskylään ja Äijännevalle. Pian niissä oli mukana satakunta pelimannia, joita oli innostettu mukaan muun muassa henkilökohtaisten kirjeiden avulla. Piirien opettajana toimi Yrjö Raja. (Järviluoma 1989, 94, 95, 101.) Monet pelimannit olivat paljon tekemisissä Rajan kanssa ja hänen aktiivinen toimintansa kansanmusiikin parissa tulee haastatteluissa esille. Pelimannipiirien toiminta innosti soittajia todella, ja joskus joku Monoskylän pelimannipiirin jäsen kommentoikin, että ”viis siitä soittamisesta, mutta kun siellä on niin hauskaa” (Ylä-Mononen 2007).

2-rivisten soittajien osalta piirit ovat näyttäytyneet uusina kansanmusiikkiin innostajina, mutta myös osittain soittoa rajoittavina, sillä 2-rivisen soittajia ei ole otettu piiriin mukaan heidän soittimensa rajallisuuden vuoksi. Kuten Reino Järvinen toteaa: ”kun porukassa soittaa, pitäisi olla oikea äänilaji, että voisi soittaa mukana” (Kper Y 08927). Tuomas Ylä-Mononen (2007) kertoi, että 2-rivinen ja sen musiikki jäi kansalaisopiston pelimanniryhmän tultua. Järvisen Reinokaan ei lähtenyt porukkaan mukaan, kun niin harvat kappaleet olisivat sujuneet 2-rivisellä. Kuitenkin 2-rivisen soittajia pyydettiin pelimannipiirien järjestämiin konsertteihin esiintymään ja soittamaan yksinään 2-rivistä. Ainakin Atte Kalmari, Väinö Pohjasmäki ja Reino Järvinen olivat tällaisia pelimanneja. Lisäksi joihinkin tilaisuuksiin valittiin erityisesti sellaisia kappaleita, joita 2-rivisellä pystyi soittamaan. (Ylä-Mononen 2007.) Tällainen toiminta on tuonut soittimelle ja sillä soitettavalle musiikille näkyvyyttä ja lisännyt yleisön tietoisuutta soittajista, soittimista ja ohjelmistosta. Jotkut pelimannit, kuten Ilmari Heittola, ovat olleet pelimannipiirissä soittamassa 5-rivistä. Hän kertoo olleensa mukana ”vissiin 11 vuotta” (Kper Y 08954).

4.2.9. Puuttuvat pelimannit

Vaikka Virroilla on ollut harmonikansoittajia lähes joka tuvassa ja Virtain kulttuurintutkimusasemalle kootussa pelimannimatrikkelissa on 450 pelimannia, joista tietojen mukaan ainakin 163 on hanuristia, on heistä kovin harva pelimanni päätynyt arkiston aarteeksi. Voidaan siis vain arvailla muiden harmonikkapelimannien ohjelmistoja, soittotapaa, elämänhistorioita ja tarinoita. Arkisto ei koskaan voi antaa täydellistä kuvaa minkään alueen musiikillisesta historiasta, mutta jonkinlainen hahmotelma voidaan toki arkistomateriaalin avulla tehdä.

Harva pelimanni on alueella nostettu tunnustettuun asemaan, vaikka vähän jokainen soitti. Useissa haastatteluissa nimeltä mainitaan kaksi vanhan ajan kuuluisaa ja tunnustettua virtolaista pelimannia: Alekski Vartiamäki ja Alekski Mäkiharju. Outoa onkin, että Alekski Mäkiharjun soittoa ei ole ollenkaan tallennettu tutkimiini arkistoihin. Hänet kuitenkin muistavat monet ja hänestä puhutaan. Alekski Mäkiharju, tai talon mukaan Alekski Peräinen, elää tosin aineistossani muutamien sävelmien kautta, jotka toiset pelimannit ovat nimenneet hänen soittamikseen. Aineistoni sävelmissä Alekski Mäkiharjun tai Peräisen nimeä kantavia polkkia ovat soittaneet Jussi Nevala, Ilmari Peräinen ja Väinö Pohjasmäki.

**Kuva 28. Alekski Mäkiharju.
Kuva Kauko Mäkiharjun kokoelmista.**

Aleksin poika Ilmari Peräinen (Kper Y 09079) kertoo isästään, että Mäkiharju soitti vuonna 1945 Lapualla valtakunnallisissa kansansoittojuhlissa. Professori Ala-Könni kävi moottoripyörällä henkilökohtaisesti pyytämässä häntä mukaan 1- tai 2-rivisen harmonikan kilpailuun. Alekski osallistuikin ja sai toisen palkinnon 1-rivisen soitossa. Ohjelmistona hän soitti sikermän virtolaisia 1-rivisen polkkia. Hän onkin ainoa virtolainen pelimanni Lapuan laulu- ja soittojuhlissa otetussa yhteiskuvassa (Kansanmusiikki 2/1982, 21). Väinö Tuomaalan (kopioitu 1986) tekstissä kerrotaan näille juhlille ilmoittautuneen 43 kansansoittajaa ja ”tohtori A. O. Väisänen tulee Erkki Ala-Könnin kanssa laulattamaan vanhoja soittajia ja panemaan heidän taitojaan levyille”.

Väinö Tuomaala on otsikoinut Alekski Mäkiharjua koskevan artikkelinsa ”Virtain kuuluisin soittaja” (kopioitu 1986). Siinä kerrotaan, että Alekski Antinpoika Mäkiharju o.s. Peräinen syntyi vuonna 1889 Virtain Patalanmajankylän Vaskuulla. Hän oli torpparin poika ja aloitti soittamisen 10-vuotiaana 1-rivisellä, jonka hän osti yhdellä markalla ja 30 pennillä Kangasmäen pojilta. Ensimmäisiä kappaleita olivat Särmin Maija, Kymmenen kynnen polokka ja Raatikoon. Mäkiharju soitti ensimmäiset tanssinsa tuvissa. 2-rivisellä hän soitti sittemmin häitä ja kuuluttajaistansseja

sekä iltamia. Häiden soitosta hänelle maksettiin 3–4 markkaa. Kotikylän lisäksi hän soitti ainakin Ähtärissä, Ruovedellä, Kurussa, Kihniöllä ja Pihlajavedellä. Heinätöissä ollessaan hän soitti iltamia Alatorniolla, Karungissa ja Ylitorniolla. Rovaniemellä hän soitti pääsiäismarkkinoilla, Torniossa marianpäivän markkinoilla sekä Närkissä Aavasaksan kohdalla hän oli markkinasoittajana. Kävipä hän kerran Ruotsissakin esiintymässä. Hän kertoo keksineensä itse paljon ”soittokappaleita, kun ei ollut mistä olisi oppinut”, ja soittaneensa myös vähän viulua, virsikanteletta ja ”puhallusharmonikkaa”. (Tuomaala kopioitu 1986.) Mäkiharju viritti harmoneja Virroilla sekä korjasi harmonikkoja (Kper Y 09079). Vartiamäki (Kper A-K 1182) kertoo Ala-Könnille vuonna 1967, että on pari vuotta kulunut siitä, kun Peräisen Alekski kuoli. He olivat samaa ikäluokkaa, Virtain vanhimpia soittajia. Ja Vartiamäki lisää, että ”nuoria soittajia on paljon, mutta vanhoja ei elä enää.” Alekski Mäkiharju kuoli vuonna 1962 (Virtain pelimannimatrikkeli).

5. POHDINTA

Vähäriiviset harmonikat tulivat Suomeen nimenomaan tanssin säestyssoittimeksi. Näiden soitinten ääni oli kantava ja yhdestä soittimesta saatiin melodian lisäksi myös säestys. Niillä kelpasi soittaa vauhdikkaat polkat ja kauniit valssit. Nykyisinkin diatonisilla harmonikoilla soitettavan ohjelmiston kulmakivi ovat nimenomaan erilaiset tanssisävelmät. Virroille harmonikat tulivat ilmeisesti heti 1900-luvun alussa, ja soitin on innostanut suurta määrää tuon alueen soittajia. Arkisto välittää virtolaisesta 1-, 2- ja 3-rivisperiinteestä vivahteikkaan kuvan ääninauhoille taltioitujen haastattelujen ja soitteiden kautta. Kuva ei ole täydellinen, mutta antaa suuntaa siitä, millaista vähäriivisten harmonikkojen soittoperinne on tuolla alueella ollut kukoistuskautenaan. Täydellistä varmuutta ei arkistomateriaalin perusteella voi koskaan saavuttaa, sillä arkisto on aina omanlaisekseen muodostunut kokonaisuus, joka kuvaa vain pientä osaa varsinaisesta todellisuudesta. Arkistomateriaalia tutkittaessa ollaan eri kerääjien tallentaman aineiston armoilla, eikä voida tietää kaikkia niitä perusteluja ja syitä, miten tietty aineisto on arkistoon päätynyt ja miksi juuri se on kerätty. Ei myöskään aina voida tietää, miksi, milloin ja missä kerääjä on ollut nauhurinsa kanssa ja miten hän on saanut eri pelimanneista tietoa.

Virroilla vahvasti suvuittain kulkenut soittaminen on ollut pelimanneille tärkeä osa elämää, ja he ovat oppineet sävelmiä toisilta pelimanneilta ”maailmalla” niitä kuullessaan. Soittamisen kautta eri siviiliammateissa toimineille ihmisille löytyi oma viiteryhmä: pelimannit tapasivat toisiaan, innostivat toinen toistaan soittamaan, soittelivat yhdessä ja vaihtoivat soittimia keskenään. Tärkeitä harmonikansoittajien esiintymistilaisuuksia olivat erilaiset tanssin säestystilaisuudet sekä häät. Vähäriivisillä soitettu virtolainen ohjelmisto koostuikin pääasiassa tanssisävelmistä: polkista, valsseista, jenkoista, masurkoista ja marsseista. Näiden lisäksi soitettiin myös muita sävelmiä, jotka

pelimannien mielestä sopivat diatonisilla harmonikoilla esitettäviksi. Jokaisella soittajalla oli omanlaisensa elämäntarina sekä vuosien soittajankokemuksen kautta syntynyt ohjelmisto. Kansanmusiikin uuden tulemisen myötä pelimanneja alettiin arvostaa aivan uudella tavalla. Tämä innosti vanhoja pelimanneja uudestaan soittamaan sekä osallistumaan kansansoittokilpailuihin. Varmasti myös Virroille tehdyt kenttätutkimusretket saivat pelimannit uudelleen muistelemaan vanhoja aikoja sekä soittamaansa ohjelmistoa.

Yleisesti ottaen virtolainen harmonikansoittokulttuuri muistuttaa paljon niitä kommentteja, joita jalasjärveläiset pelimannit ovat haastatteluissaan kertoneet, tai sitä yleiskuvaa, joka tuon ajan musiikkiperinteestä on muodostettu (vertaa esim. Asplund 1981b, Hosioja 1982, Kolehmainen 1982a ja 1982b, Salminen 1982). Jokaisella paikkakunnalla on varmasti ollut myös omat erikoisuutensa. Virroilla tällainen oli polskan puuttuminen pelimanneilta taltioiduista sävelmistä ja soittajien ohjelmistoista sekä kertomukset siitä, ettei Virroilla ole tanssittu juurikaan polskaa harmonikan säestyksellä. Harmonikan rakentajia ja korjaajia oli hyvin harvassa tuohon aikaan, mutta yksi heistä eli juuri Virroilla: Alekski Vartiamäki. Hän oli laajasti tunnettu ja hänen korjattavakseen tuotiin soittimia pitkienkin matkojen takaa. Vartiamäen haastatteluista saa tietoa harmonikan rakentamisesta menneinä vuosikymmeninä.

Tämän tutkimuksen tekeminen on ollut kuin vähitellen laajenevan palapelin kokoamista: aina kun olen luullut saaneeni jonkin kulman valmiiksi, olen huomannut, että vielä on paljon tekemistä ja juuri ratkaiseva pala puuttuu. Tietoa olen koonnut monissa vaiheissa eri paikoista useiden ihmisten myötämielisellä avustuksella. Aineistoa kootessani ja tutkimukseni kokonaisuutta hahmottaessani olen tehnyt monet tunnint erillaisia listauksia, kaavioita ja litteraatioita. Työn tekeminen on ollut antoisaa, opettavaista ja mielenkiintoista monella tapaa, vaikkakin arkistomateriaalin kanssa työskentely on ollut valtavan paljon hitaampaa ja työläämpää kuin olisin koskaan osannut kuvitella. Kuitenkin koko tutkimusprosessin ajan olen vahvasti saanut tuntea, että tämä on minun aiheeni ja tästä haluan pro gradu -tutkimukseni tehdä.

Tämä tutkimusaihe toden teolla imaisi minut mukaansa ja se on vaivannut alitajunnassa niin kauan kuin tutkimusprojekti on ollut työn alla. Monta kertaa on harmittanut, kun en ole ehtinyt tehdä työtä niin paljon kuin olisin halunnut. Virtolaiset pelimannit, heidän soitteensa ja haastattelunsa arkistonauhoilla ovat hyvin mielenkiintoisia. On ollut ihanaa sukeltaa itselle tuntemattomaan aikakauteen, muutamien vuosikymmenten taakse menneisyyteen, josta pelimannit haastatteluissa puhuvat ja josta todisteina ovat kansansoittokilpailujen äänitykset sekä muut soitteet. Pelimannin oman äänen ja hänestä kertovien tarinoiden kuuleminen, hänen kuvansa näkeminen sekä ääninauhoilta kuulemani persoonalliset soittotyylit ovat vieneet lähemmäs oikeaa, todellisuudessa olemassa ollutta ihmistä. Näin ollen välillä on tuntunutkin, että soittajat olisivat ikään kuin

heränneet eloon ääninauhoilla oman soittonsa ja tarinoidensa kautta. Minua on innostanut valtavasti näiden niin sanotusti tavallisten ihmisten tutkiminen: he ovat nauhoilla aidosti ja rehellisesti juuri sellaisia kuin he ovat. Tutkimusta tehdessäni minulle tuli myös vahva tunne siitä, että haluan kertoa mahdollisimman paljon näistä taitavista pelimannipersoonista, jotka ovat olleet tunnettuja omalla alueellaan mutta eivät ole päässeet sen laajempaan tietoisuuteen. Mielestäni tärkeää olisikin saada virtolainen vähärivisperinne esimerkiksi nuottikirjan ja sen oheisäänitteen muotoon, jolloin se voisi saada uuden elämän nykyisten pelimannien ohjelmistoissa.

Tutkimustyö avasi minulle uudenlaista näkökulmaa harmonikansoittoon entisaikoina: Virtain alueen persoonalliset pelimannit ja moninaiset sävelmistöt. Juuri alueellinen perinne ja sen ylläpitäminen luovat vahvan pohjan musiikille. Tässä työssä olen valottanut pelimannien erilaisia soittohistorioita ja arkiston luomaa kuvaa soittamisesta. Toivon, että tutkimukseni myötä perinne voisi elää ja välittyä nykyisille sukupolville ja monipuolinen ohjelmisto pääsisi tietoisuuteen. Tutkimusta tehdessäni on ollut mukavaa huomata myös pelimannien sukulaisten innostus aiheittani kohtaan: he ovat olleet halukkaita kertomaan tietojaan ja auttamaan minua. Mielestäni on hienoa, että omaa perinnettä arvostetaan ja tietoa siitä halutaan jakaa.

Tutkimukseni aihe ei ole vielä läheskään loppuun käsitelty; siinä riittäisi monenlaista mielenkiintoista tutkittavaa moniin jatkotutkimuksiinkin. Virtolaista arkistomateriaalia on jo tähänkin työhön ollut saatavilla aika paljon, mutta minkälainen olisikaan materiaalin määrä, jos lähdettäisiin tutkimaan kaikkien Suomessa olevien musiikkia sisältävien arkistojen virtolaista materiaalia? Tällaisen tutkimuksen pohjalta voisi koostaa laajemman ja yksityiskohtaisemman yleiskuvan virtolaisesta vähärivisten soitosta ja siihen liittyneestä kulttuurista. Alueellista harmonikansoiton tyylihistoriaa ei Suomessa ole juurikaan kartoitettu, joten tyylihistoriatutkimus ja sävelmien soittimellisuus olisivat yksi tärkeä tutkimusaihe. Vaikeutensa tähän tuo se, että soittajien soitosta ei tietääkseni ole olemassa videomateriaalia ja valokuviakin on vain hyvin vähän. Useat ääninauhat ovat myös aika heikkolaatuisia erilaisine sivuäänineen. Ääninauhoille on tallentunut useita saman sävelmän toisintoja. Näiden sävelmätoisintojen tarkka analyysi ja ylipäänsä virtolaisen vähärivismateriaalin musiikkianalyysi olisivat myös hyviä jatkotutkimuksen aiheita. Musiikkianalyttisessä tutkimuksessa voisi paneutua esimerkiksi melodian muuntumiseen kappaleiden eri soittokerroilla ja voisi pohtia myös, miten ikä vaikuttaa pelimannin soittoon. Myös kappaleiden tempoja ja niiden muuttumista kannattaisi pohtia. Virtolaista vähärivisperinnettä kannattaisi verrata myös lähistöllä sijaitsevien vahvojen pohjalaisten pelimannialueiden harmonikkaperinteisiin. Ja yleisesti tulisi tutkia koko Suomen harmonikansoittoa historiallisesta näkökulmasta nykypäivää unohtamatta – siinä olisi kartoittamatonta kenttää monelle tutkijalle.

Arkisto on aarreaitta, jossa säilytetään valtavaa määrää tietoa. Onkin osattava rajata aineistoa ja kysyä aineistolta. Arkistomateriaalin parissa työskentely vaatii tarkkuutta ja huolellisuutta, mutta on erittäin antoisaa. Olisi hienoa, jos arkistomateriaaleja käytettäisiin enemmänkin opinnäytetöissä. Tämän työn tekeminen on ollut minulle itselleni loistava mahdollisuus tutustua arkistomateriaaleihin ja niiden tutkimukseen. Nyt tiedän jotakin siitä, mitä arkistossa voi tulla eteen ja minkälaisiin asioihin tulee varautua. Kenties joskus tulevaisuudessa sukellan uudestaan arkiston syövereihin ja annan aineiston alkaa viedä minua kohti ennen kokemattomia maisemia.

LÄHTEET JA TUTKIMUSMATERIAALIT

1. Kirjalliset lähteet:

Ahvenainen, Kari 1996. Näin viritämme harmonikan. *Hanuri-lehti 1/1996*, 36–37.

Ahvenainen, Kari 2007a. *Harmonikka eri olosuhteissa*. <http://www.ahvenainen.net/olosuhteet.htm>
(Luettu 16.10.2007)

Ahvenainen, Veikko 1980. *Harmonikan käsikirja*. Helsinki: Edition Fazer.

Ala-Könni, Erkki (toim.) 1974. *Jalasjärven nuottikirja*. Tampereen yliopiston kansanperinteen laitoksen julkaisu 3. Vammala: Jalasjärvi-seura.

Ala-Könni, Erkki 1986. *Suomen kansanmusiikki. Tutkielmia neljältä vuosikymmeneltä*. Kansanmusiikki-instituutin julkaisuja 20. Kaustinen: Kansanmusiikki-instituutti.

Aronen, Anita 2006. *Mistä 2-rivispolkat on tehty? – Viiden kirjan polkkasävelmien analysointia*. Proseminaarityö. Tampereen yliopisto, Musiikintutkimuksen laitos.

Asplund, Anneli 1981a. Kansanmusiikki nyky-Suomessa. Teoksessa Anneli Asplund & Matti Hako, Matti (toim.) *Kansanmusiikki*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 366. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 234–239.

Asplund, Anneli 1981b. Pelimannimusiikki ja uudet soittimet. Teoksessa Anneli Asplund & Matti Hako, Matti (toim.) *Kansanmusiikki*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 366. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 125–163.

Asplund, Anneli 2006. Kansansoittokilpailut kotiseututyön muotona. Teoksessa Anneli Asplund, Petri Hoppu, Heikki Laitinen, Timo Leisiö, Hannu Saha & Simo Westerholm (toim.) 2006. *Suomen musiikin historia. Kansanmusiikki*. Porvoo: WSOY, 511–513.

Faukstad, Jon 1978. *Ein-raderen i norsk folkemusikk*. Historikk, bruk og repertoar. Larvik: Universitetsforlaget.

Helistö, Paavo 1972. *Konstan parempi valssi. Konsta Jylhä ja suomalainen kansanmusiikki*. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2005. *Tutki ja kirjoita*. 11. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hokkanen, Kari 1979. *Vanhan-Ruoveden historia III:1 – Virrat 1860-luvulta 1970-luvulle*. Saarijärvi: Virtain kaupunki ja seurakunta.

Hosioja, Antti 1982. Haitarinsoittoperinne Jalasjärvellä. Teoksessa Vesa Kurkela (toim.) *Tutkielmia jalasjärveläisestä haitarinsoitosta*. Helsingin musiikkitieteen laitoksen julkaisuja 1. Helsinki: Helsingin yliopisto, 58–69.

- Jalkanen, Pekka 2003a. Haitari. Teoksessa Pekka Jalkanen & Vesa Kurkela *Suomen musiikin historia. Populaarimusiikki*. Porvoo: WSOY, 249–251.
- Jalkanen, Pekka 2003b. Muulla maassa. Teoksessa Pekka Jalkanen & Vesa Kurkela *Suomen musiikin historia. Populaarimusiikki*. Porvoo: WSOY, 225–226.
- Jalkanen, Pekka 2003c. ”Vanhat tanssit”. Teoksessa Pekka Jalkanen & Vesa Kurkela *Suomen musiikin historia. Populaarimusiikki*. Porvoo: WSOY, 73–75.
- Järviluoma, Helmi 1989. ”Kiitos rehtori, taas palaa koululla valot”. Pelimannimusiikin elvyttäminen Virroilla 1970-luvulla. Teoksessa Päivikki Suojanen (toim.) *Soivat Virrat – musiikkikulttuurin tapausanalyyssejä*. Tampereen yliopisto, Virtain tutkimuksia 5. Tampereen yliopiston kansanperinteen laitoksen moniste 14. Tampere: Tampereen yliopiston jäljennepalvelu, 87–110.
- Kjellström, Birgit 1976. *Dragspel*. Motala: Sohlmans Förlag.
- Koiranen, Antti 1987. *Från vargungen till två mästerspelmän. En beskrivning av mästerspelmännen Arvo Lindfors och Edith Tuomi - bakgrund, repertoar och stil*. Lisensiaatintyö. Tampereen yliopisto, Kansanperinteen laitos.
- Koiranen, Antti (toim.) 1990. *Maalaislauluja Virtain kaupungista*. Tampereen yliopisto, Virtain tutkimuksia 9. Tampereen yliopiston kansanperinteen laitos, Sävelmiä ja tekstejä 2. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Koiranen, Antti 2006. Pelimannien repertoaari. Teoksessa Anneli Asplund, Petri Hoppu, Heikki Laitinen, Timo Leisiö, Hannu Saha & Simo Westerholm (toim.) *Suomen musiikin historia. Kansanmusiikki*. Porvoo: WSOY, 479–484.
- Koiranen, Antti & Mantere, Markus (toim.) 2006. *Musiikillisia maailmankuvia Virroilta*. Kenttätutkimusraportti. Tutkivi 35. Tampere: Tampereen yliopiston Virtain kulttuurintutkimuskeskus.
- Kolehmainen, Ilkka 1982a. Aapeli Hautanen, pelimanni. Teoksessa Vesa Kurkela (toim.) *Tutkielmia jalasjärveläisestä haitarinsoitosta*. Helsingin musiikkitieteen laitoksen julkaisuja 1. Helsinki: Helsingin yliopisto, 4–24.
- Kolehmainen, Ilkka 1982b. Kaksirivisen hanurin nappijärjestelmä. *Kansanmusiikki* 4/1982, 23–27.
- Kotirinta, Pirkko 1982. Harmonikan kehityksestä ja roolista Suomen kansanmusiikissa. Teoksessa *Suomen harmonikkainstituutin vuosikirja 1/1981*. Ikaalinen: Suomen harmonikkainstituutti, 109–124.
- Kurkela, Vesa (toim.) 1982. *Tutkielmia jalasjärveläisestä haitarinsoitosta*. Helsingin musiikkitieteen laitoksen julkaisuja 1. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kurkela, Vesa 2005. Tanssisoiton tuntematonta historiaa. Teoksessa Vesa Kurkela & Terho Kemppe (toim.) *Soittaja pärjää aina – eteläpohjalaiset muusikot muistelevat*. Tampere: Pilot-kustannus, 7–18.

- Kymäläinen, Helka 1994. *Harmonikka taidemusiikissa. Ohjelmiston kehitys ja soittimelliset erityispiirteet*. EST-julkaisusarja n:o 4. Helsinki: Sibelius-Akatemia ja Suomen Harmonikkainstituutti.
- Laine, Tapio & Palonen, Olli 2002. Kari Ahvenainen. Teoksessa Tapio Laine & Olli Palonen (toim.) *Säkkijärven perilliset. Tositarinoita hanuristien itsensä kertomina*. Jyväskylä: Tapio Laine Mediapalvelut, 199–206.
- Laitinen, Heikki 1977. ”Kansanmusiikki on kuin perhe”. *Kansanmusiikki* 1/1977, 22–32.
- Laitinen, Heikki 1991. Oma perinne vieraana kulttuurina. 1800-luvun suomalainen kansanmusiikki tutkimuksen kohteena. Teoksessa Pirkko Moisala (toim.) *Kansanmusiikin tutkimus. Metodologian opas*. Sibelius-Akatemian julkaisuja 4. Helsinki: Valtion painatuskeskus, 59–85.
- Laitinen, Heikki 2003a. Mitä on paikallisuus? Teoksessa Hannu Tolvanen & Riitta-Liisa Joutsenlahti (toim.) *Iski sieluihin salama, kirjoituksia musiikista*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 942. Kansanmusiikki-instituutin julkaisuja 55. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 199–216.
- Laitinen, Heikki 2003b. Talonpoikaismusiikin suuri murros. Teoksessa Hannu Tolvanen & Riitta-Liisa Joutsenlahti (toim.) *Iski sieluihin salama, kirjoituksia musiikista*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 942. Kansanmusiikki-instituutin julkaisuja 55. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 177–188.
- Laurila, Anelma 2003. Elomaan soitot kokoavat pelimanneja Kurikkaan. *Pelimanni* 2/2003, 20–21.
- Leisiö, Timo & Nieminen, Rauno 2006. Harmonikka. Teoksessa Anneli Asplund, Petri Hoppu, Heikki Laitinen, Timo Leisiö, Hannu Saha & Simo Westerholm (toim.) *Suomen musiikin historia. Kansanmusiikki*. Porvoo: WSOY, 428–435.
- Leisiö, Timo & Westerholm, Simo 2006. Pelimannien musiikki: johdattelua. Teoksessa Anneli Asplund, Petri Hoppu, Heikki Laitinen, Timo Leisiö, Hannu Saha & Simo Westerholm (toim.) 2006. *Suomen musiikin historia. Kansanmusiikki*. Porvoo: WSOY, 446–458.
- Lepistö, Markku 1990. *Tauno Aho ja soittotyylit polkan soitossa*. Tutkielma Sibelius-Akatemian musiikin kandidaatin tutkintoa varten toukokuussa 1990. <http://www.markkulepisto.com/research/tutkielma.pdf> (Luettu 21.11.2008)
- Lindqvist, Kalevi 1983. *Soitamme yksi- ja kaksirivistä*. Kansanmusiikki-instituutin julkaisuja 9. Kaustinen: Kansanmusiikki-instituutti.
- Matkalla Suomessa*. 1981. Valitut Palat – Reader’s Digest Ab. Helsinki ja Keuruu: Otava, 177. Hakusana: Virrat.
- Moisala, Pirkko 1991. Teoksessa Pirkko Moisala (toim.) *Kansanmusiikin tutkimus. Metodologian opas*. Sibelius-Akatemian julkaisuja 4. Helsinki: Valtion painatuskeskus, 59–85.

- Pekkilä, Erkki 1988. *Musiikki tekstinä. Kuulonvaraisen musiikkikulttuurin analyysiteoria ja -metodi*. Acta Musicologica Fennica 17. Helsinki: Suomen Musiikkitieteellinen Seura.
- Plihtari, Minna 2007. Harmonikkaperheen alku ja juuri – yksirivinen. *Hanuri-lehti 1/2007*, 18–20.
- Rantanen, Matti 1977. Harmonikka. Teoksessa Tuula Kaurinkoski, Marjut Nieminen & Keijo Virtamo (toim.) *Otavan Iso Musiikkitietosanakirja* osa 2. Keuruu: Otava, 524–529.
- Rausmaa, Pirkko-Liisa 1981. Kansantanssit. Teoksessa Anneli Asplund & Matti Hako (toim.) *Kansanmusiikki*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 366. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 164–171.
- Riihola, Katja 1996. *Kaksirivisbuumi ja Airi Hautamäki*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, Kansanperinteen laitos, etnomusikologia.
- Saha, Hannu 1996. *Kansanmusiikin tyyli ja muuntelu*. Kansanmusiikki-instituutin julkaisuja 39. Kaustinen: Kansanmusiikki-instituutti.
- Salminen, Kimmo 1982. Kaksi jalasjärveläistä pelimannia. Teoksessa Vesa Kurkela (toim.) *Tutkielmia jalasjärveläisestä haitarinsoitosta*. Helsingin musiikkitieteen laitoksen julkaisuja 1. Helsinki: Helsingin yliopisto, 39–57.
- Spectrum tietokeskus*. 1983. 16-osainen tietosanakirja. Pienhakusanat ja hakemisto. 16. osa Pl–Ö. Porvoo: WSOY, 590. Hakusana: Virrat.
- Sarmela, Matti 1970. *Perinneaineiston kvantitatiivisesta tutkimuksesta*. Tietolipas 65. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Suojanen, Päivikki 1983. Mitä pelimannit soittavat? Repertoaarianalyttistä tarkastelua. Teoksessa *Kentältä kentälle. Juhlakirja Erkki Ala-Könnin 70-vuotisjuhlapäiväksi 2.2.1981*. Kansanperinteen laitoksen julkaisuja 10. Tampere: Tampereen yliopiston kansanperinteen laitos, 115–137.
- Suojanen, Päivikki (toim.) 1988. *Musiikkikulttuurin kenttätutkimusta Virroilla. Loppuraportti 1988*. Tampereen yliopisto, Virtain tutkimuksia 2. Tampereen yliopiston kansanperinteen laitoksen moniste 12. Tampere: Tampereen yliopiston jäljennepalvelu.
- Turisti – Suomen matkailuopas 2005–2006*. 2005. Helsinki: Edita Prima Oy, 519–520. Hakusana: Virrat.
- Virtain kaupungin Internet-sivut. <http://www.virrat.fi> (Luettu 22.11.2008)
- Virtain kylien kehittämissyhdystys ry, Tonttipörssi. Internet-sivut. <http://www.tontteja.net> (Luettu 22.11.2008)
- Virtolaista haitariperinnettä kartoitetaan. Lehtiartikkeli. *Suomenselän Sanomat* 10.5.2007, 4.

2. Tutkimusmateriaali ja muut arkistolähteet:

2.1. Kansanperinteen arkisto, Musiikintutkimuksen laitos, Tampereen yliopisto

Äänitteet:

Erkki Ala-Könnin kokoelma (KPER: A-K):

A-K 0100/1955:10 Niemelä, Felix; 14 Vartiamäki Aleks; 15 Pohjasmäki Väinö. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 0101/1955:10 Niemelä, Felix; 14 Lehtinen, Sulo; 19 Vartiamäki, Aleks. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 0102/1955:06 Pohjasmäki, Väinö; 07 Vartiamäki, Aleks; 11 Niemelä, Felix; 19 Suominen, Juho. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 0109/1955:01 Vartiamäki, Aleks; 06 Lehtinen, Sulo; 10 Niemelä, Felix. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 1182/1967 Vartiamäki, Aleks. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 1188/1967:50–63 Lehtinen, Sulo. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 1189/1967 Lehtinen, Sulo. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 1190/1967 Vartiamäki, Aleks. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 1196/1967:03 Vartiamäki, Aleks; 04–19 Yli-Liedenpohja, Yrjö. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 1284/1968:07–32 Niemi, Kalle. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 1286/1967:05–20 Niemi, Kalle. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 1319/1968:05 Vilmari, Onni. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 1321/1968:06 Korpijärvi, Paavo; 07 Niemi, Kalle. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 1611/1969 (kopio) Harju, Heikki. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 2058/1971:03–08 Neste, Urho. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 2208/1971:18–23 Järvinen, Reino. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 2209/1971 Järvinen, Reino. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 2422/1972 (kopio):01–06 Harju, Heikki. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 2691/1973:01–02 Niemi, Kalle. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 3728/1970 Neste, Urho. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

A-K 3926/1976:09–10 Pohjasmäki, Väinö. Nauhoittaja: Erkki Ala-Könni.

Yleiskokoelma (KPER: Y):

Y 00426/1967:07–16 Vartiamäki, Aleks. Nauhoittaja: Matti Soikkeli.

Y 01662/1969:01–07 Vartiamäki Aleks. Nauhoittaja: Matti Soikkeli.

Y 02528/1970 Niemi, Kalle. Nauhoittaja: Vuokko Kivisaari.
Y 08927/1984 Järvinen, Reino. Nauhoittajat: Lauri Keskinen ja Päivi Kuusisto.
Y 08928/1984 Järvinen, Reino. Nauhoittajat: Lauri Keskinen ja Päivi Kuusisto.
Y 08929/1984 Järvinen, Reino. Nauhoittajat: Lauri Keskinen ja Päivi Kuusisto.
Y 08930/1984 Järvinen, Reino. Nauhoittajat: Lauri Keskinen ja Päivi Kuusisto.
Y 08954/1984 Heittola, Eino Ilmari. Nauhoittajat: Matti Lahtinen ja Kristiina Peltonen.
Y 08955/1984 Heittola, Eino Ilmari. Nauhoittajat: Matti Lahtinen ja Kristiina Peltonen.
Y 09065/1978 (kopio):01–28 Järvinen, Reino. Nauhoittaja: Sisko Vuorinen.
Y 09077/1986:01–27 Niemi-Jaskari, Vilho; 28–57 Heittola, Eino Ilmari. Nauhoittaja: Heikki Autio.
Y 09079/1986 Peräinen Ilmari. Nauhoittaja: Tarja Hautamäki.
Y 09085/1986:01–39 Ylä-Tulijoki, Pertti; 40–64 Hanhilampi, Sauli. Nauhoittaja: Anna Mari Kaartinen.
Y 09086/1986 Hanhilampi, Sauli. Nauhoittaja: Anna Mari Kaartinen.
Y 09092/1986 Sarva, Reino (nauharaportti)
Y 09112/1986 Niemelä, Hilda. Nauhoittaja: Varpu Luukola.
Y 09120/1986 Koronen, Leo. Nauhoittajat: Jukka-Pekka Nieminen ja Heli Jaakkola.
Y 09121/1986 Korhonen, Eero (sisällysluettelo)

Valokuvat:

Kper Virrat/0498, 0499, 0500, 0501, 0506, 0507, 1395

2.2. Tampereen yliopiston Virtain kulttuurintutkimusaseman arkiston materiaalit:

Kirjalliset lähteet:

Ilvespakka, Rauno (koonnut ja toim.) 1999. *Kolmella kaksirivisellä – Pelimannien harmonikkaohjelmistoa Virtain Vaskuulta ja Kurjenkylästä.* (Painamaton.) Kirjaan liittyy cd-levy, jossa kuullaan nuotinnusohjelman soittamat versiot nuotinnetuista kappaleista.
Kellomäki, Anne (toim.) 1990. *Hankapuriesta ja vänkätuulta.* Monoskylän kyläkirja. Keurusprint Oy.
Kurun Vanhojen Pelimannien Seura (julk.) 1994. *Kurun Vanhat Pelimannit.* Virrat: Virto-print.
Sipilä, Aila (toim.) 2001. *Kotiseututietoa Virtain Vaskivedeltä. ”Yhyreksää laija ku syhelmän voi-teessa”.* TUTKIVI 25. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Äänitteet:

Ilvespakka, Rauno (äänitys) 1976. Atte Kalmari, Juho ”Jussi” Nevala ja Väinö Pohjasmäki soittavat C-kaseteilla. Nauhojen muuntaminen CD-muotoon Anita Aronen 2007.

Muut lähteet:

Virtain pelimannimatrikkeli. Tampereen yliopiston Virtain kulttuurintutkimusasema.

Valokuvat:

Antti Koirasen harmonikoista ottamat valokuvat.

2.3. Muu materiaali:

Kirjalliset lähteet:

EK. 1961. Paganinin sormet ja absoluuttinen korva. Virtolainen maailmanmatkaja soittaa ja tekee soittopelejä. Lehtiartikkeli, ei julkaisutietoja.

Kirvesmiehen taito oli pelimanninkin virkaa tärkeämpi Aleksi Vartiamäelle. Lehtiartikkeli. SSS 14.7.1966. Julkaistu myös kirjassa Aila Sipilä (toim.) 2001. *Kotiseututietoa Virtain Vaskivedeltä. ”Yhyreksää laija ku syhelmän voiteessa”*. TUTKIVI 25. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Monoskylän kansanpelimannien muistiinpanovihko toiminnastaan. Saatu tutkimuskäyttöön Tuomas Ylä-Monoselta.

Paavokallio, Martti 1982 [1945]. Kansansoittajien parissa Lapualla 4.-5.8.1945. *Kansanmusiikki* 2/1982, 20–21.

Ritva Harjun kokoamat lehtiartikkelit.

Seppo Niemelän kokoamat lehtiartikkelit.

Tuomaala, Väinö kopioitu 1986. Virtain kuuluisin soittaja. Artikkelit Aleksin Mäkiharjusta. Väinö Tuomaalan arkisto, Seinäjoki.

Vuorenpää, Kauno 1965. Kansanpelimanni Feliks Niemelä. Lehtiartikkeli, ei julkaisutietoja.

Haastattelut:

Ahvenainen, Kari 2007b. Keskustelu aiheesta ”Mikä erottaa rakenteellisesti 2-rivisen ja 5-rivisen harmonikan toisistaan?” 24.9.2007 Hyvinkäällä, kyselijänä Anita Aronen, muistiinpanot tekijän hallussa.

Harju, Ritva 2007. Haastattelu Heikki Harjusta 29.5.2007 Virroilla, haastattelijana Anita Aronen, MD-nauha tekijän hallussa.

Hyypä, Kristian 2007. Puhelinkeskustelu aiheesta ”Mikä tekee 2-rivisestä rakenteellisesti ja soinnillisesti erityisen?” 29.11.2007, haastattelijana Anita Aronen, muistiinpanot tekijän hallussa.

Niemelä, Seppo 2007. Haastattelu Felix Niemelästä 7.6.2007 Jämsänkoskella, haastattelijana Anita Aronen, MD-nauha tekijän hallussa.

Paajanen, Anna-Liisa ja Pentti 2007. Haastattelu Aleksin Vartiamäestä 8.6.2007 Tampereella, haastattelijana Anita Aronen, MD-nauha tekijän hallussa.

Pajumäki, Erkki 2007. Haastattelu virtolaisista pelimanneista 6.6.2007 Virroilla, haastattelijana Anita Aronen, MD-nauha tekijän hallussa.

Pohjasmäki, Alpo 2007a. Haastattelu Väinö Pohjasmäestä 29.5.2007 Virroilla, haastattelijoina Anita Aronen ja Antti Koiranen, MD-nauha tekijän hallussa.

Pohjasmäki, Alpo 2007b. Haastattelu Väinö Pohjasmäestä 7.6.2007 Virroilla, haastattelijana Anita Aronen, muistiinpanot tekijän hallussa.

Viitala, Nelly 2007. Haastattelu Atte Kalmarista 6.6.2007 Virroilla, haastattelijana Anita Aronen, MD-nauha tekijän hallussa.

Ylä-Mononen, Tuomas 2007. Haastattelu Reino Järvisestä 29.5.2007 Virroilla, haastattelijana Anita Aronen, MD-nauha tekijän hallussa.

Äänitteet:

Ilkka, Harri (äänitys) 1976. Väinö Pohjasmäki soittaa C-kasetilla 22.7.1972. Nauhan muuntaminen CD-muotoon Anita Aronen 2007. (Saatu tutkimuskäyttöön Alpo Pohjasmäeltä.)

Tamminen, Pertti (äänitys ja haastattelu) 1978. Väinö Pohjasmäki soittaa ja kertoo C-kasetilla 23.3.1978. Nauhan muuntaminen CD-muotoon Anita Aronen 2007. (Saatu tutkimuskäyttöön Alpo Pohjasmäeltä.)

Paajanen, Pentti (äänitys) 1967. Aleksi Vartiamäki soittaa C-kasetilla vuonna 1967. Kasetilla kahden eri soittokerran nauhoitukset. Nauhan muuntaminen CD-muotoon Anita Aronen 2007. (Saatu tutkimuskäyttöön Pentti Paajaselta.)

Sähköpostit:

Sipilä, Aila 2007. Sähköpostitiedonanto Vaskiveden työväenyhdistyksen harmonikkahankinnasta Anita Aroselle 10.7.2007. (Lähde: Sipilä, Aila (2002) Yhteistoiminnan historiaa Vaskiveden kylässä). Sähköposti tekijän hallussa.

Valokuvat:

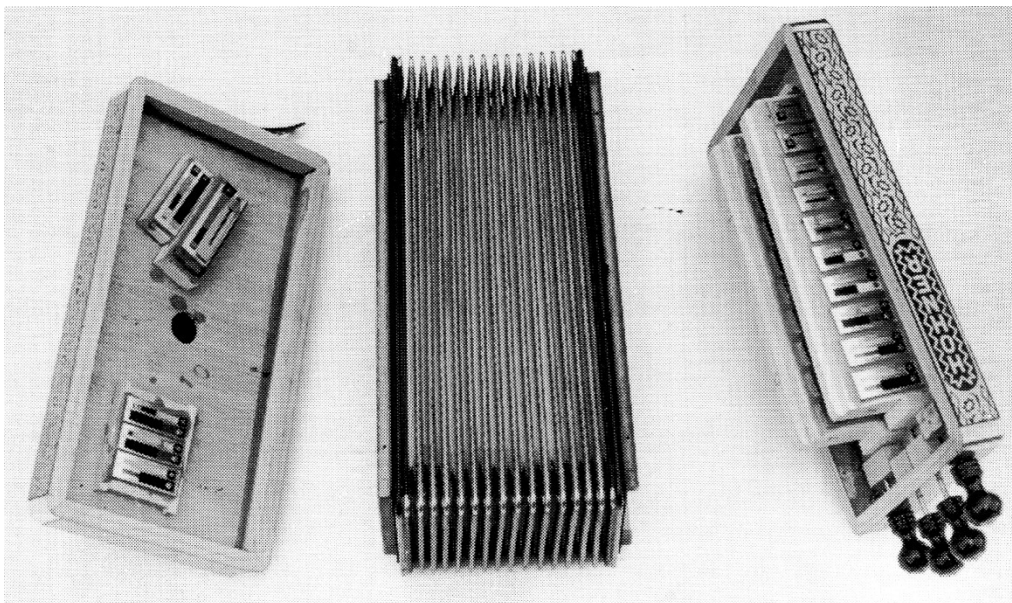
Vaskiveden Ns:n arkisto.

Yksityiskokoelmat: Ritva Harjun, Kauko Mäkiharjun, Seppo Niemelän, Anna-Liisa Paajasen, Alpo Pohjasmäen, Nelly Viitalan, Tuomas Ylä-Monososen kokoelmat.

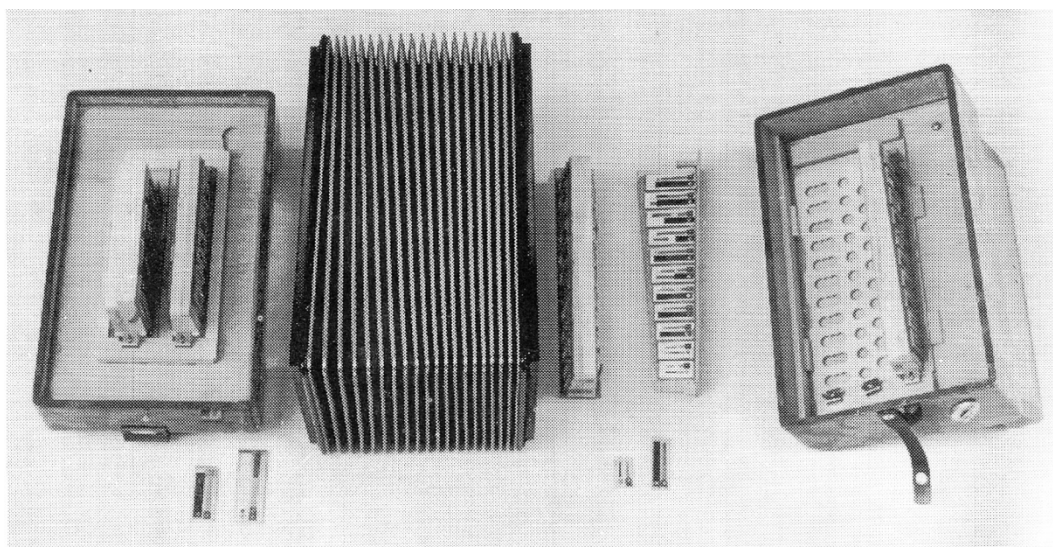
LIITTEET

Liite 1. 1-rivinen ja 2-rivinen osina

Kuvassa on 1-rivinen Hohner-merkkinen harmonikka. Vasemmalla näkyy bassopuoli, keskellä palje ja oikealla diskanttipuoli. Kuvassa näkyvät kielet, kielilaatat ja kielipenkit. Soitin on neliäänikertainen, äänikertojen vaihtajat näkyvät diskanttipuolen päällä. (Lindqvist 1983, 42.) Erimerkkiset 1-riviset voivat jonkin verran poiketa toisistaan rakenteellisesti (ks. kuvia esim. Plihtari 2007).

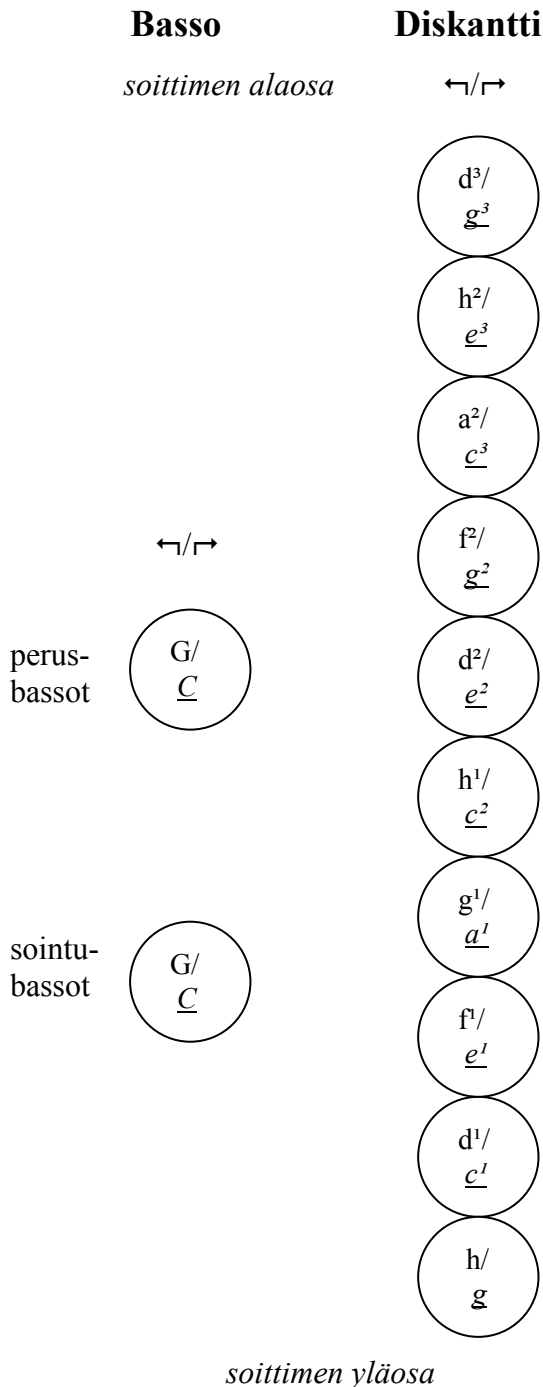
Alla olevassa kuvassa on 2-rivinen Hohner-merkkinen harmonikka. Vasemmalla näkyy tasabassois- sen 2-rivisen bassopuoli, keskellä palje ja oikealla diskanttipuoli. Kuvassa näkyvät kielet, kielilaatat ja kielipenkit. Soittimen kaksi diskanttikielipenkkiä on irrotettu kuvaan palkeen ja diskanttiosan väliin. Soitin on kolmiäänikertainen. (Lindqvist 1983, 6.) Erilaiset 2-riviset poikkeavat jonkin ver- ran rakenteellisesti toisistaan riippuen esimerkiksi äänikertojen tai rekisterien määrästä.

Liite 2. Kaksi 1-rivisen harmonikan näppäimistökaaviota

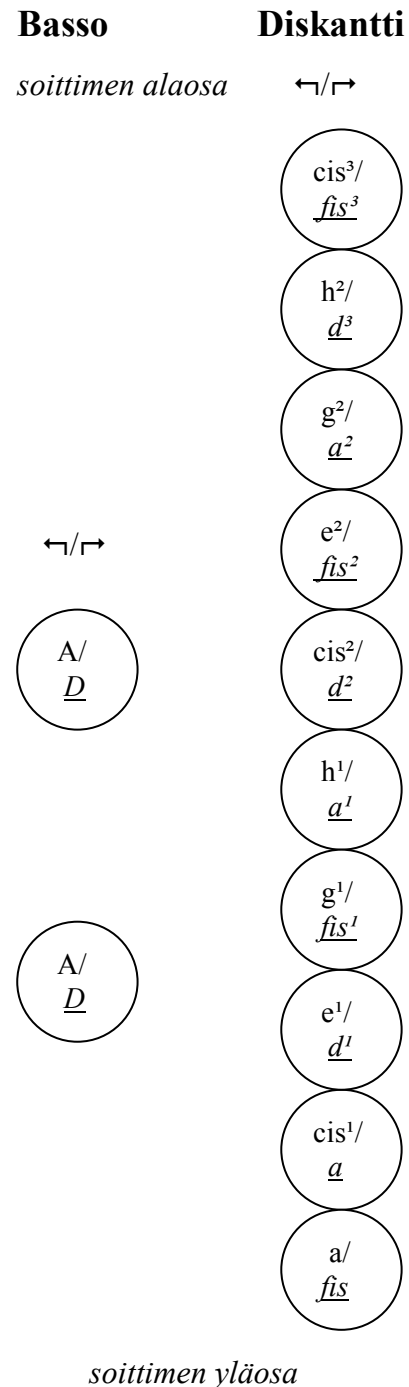
C-vireinen 1-rivinen

(Lindqvistin (1983, 45) kirjan näppäinkaavio)

D-vireinen 1-rivinen

(Anita Arosen Castagnarin näppäimistö)

Kaaviossa näppäimet on kuvattu siinä järjestyksessä kuin soittaja ne näkee 1-rivistä soittaessaan eli sivun alimmaisina ovat soittimen sormiossa ylimpinä olevat näppäimet. Näppäimiin on merkitty niistä saatavat soivat sävelet: ylempi kirjain (esim. h¹) on vetopalkeella (↖) soiva sävel ja alempi (esim. c²) on työntöpalkeen (↗) sävel.

Liite 4. Tutkitut sävelmät tanssilajeittain

JENKAT

1.	Hurmalan häät	R Järvinen	2-riv.	1984	Y 08929/15	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
2.	Hyppyjenkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 14	Tamminen, Pertti
3.	Isontalon Antti	R Järvinen	1-riv.	1971	A-K 2209/29	Ala-Könni, Erkki
4.	Isontalon Antti ja Rannanjärvi	I Heittola	2-riv.	1984	Y 08955/11	Lahtinen, Matti ja Peltonen, Kristiina
5.	Isä kulta, äitini armas	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 02	Paajanen, Pentti
6.	Isä-kulta jenkka	A Vartiamäki	1-riv.	1955	A-K 0102/07	Ala-Könni, Erkki
7.	Jenkka	R Järvinen	1-riv.	1971	A-K 2209/04	Ala-Könni, Erkki
8.	Jenkka (=Isä kulta, äitini armas)	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1182/40	Ala-Könni, Erkki
9.	Jenkka (=Tyttojen vienti)	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1182/37	Ala-Könni, Erkki
10.	Jenkka	A Kalmari	2-riv.	1976	RI 69	Ilvespakka, Rauno
11.	Jenkka (Meren rannalla)	A Vartiamäki	3-riv.	1969	Y 01662/01	Soikkeli, Matti
12.	Jenkka (=Pelimanni-jenkka)	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	A-K 3926/10	Ala-Könni, Erkki
13.	Jenkka	A Vartiamäki	3-riv.	1969	Y 01662/02	Soikkeli, Matti
14.	Jenkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 21	Paajanen, Pentti
15.	Jos sais kerran reissullansa	R Järvinen	1-riv.	1971	A-K 2209/28	Ala-Könni, Erkki
16.	Jos sais kerran ja Isontalon Antti	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08928/21	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
17.	Kottilan kuuliaiset, jenkka	R Järvinen	2-riv.	1984	Y 08929/14	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
18.	Kukkuva kello	R Järvinen	2-riv.	1971	A-K 2209/13	Ala-Könni, Erkki
19.	Lohjan sällin jenkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 26	Ilkka, Harri
20.	Merimiehen pojan jenkka, ”Rannalla ruikuttaja” S Lehtinen	R Järvinen	2-riv.	1955	A-K 0101/14	Ala-Könni, Erkki
21.	Mäkelän Eemelin saksanpolkka	R Järvinen	2-riv.	1984	Y 08929/09	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
22.	Pelimanni-jenkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 13	Ilvespakka, Rauno
23.	Pelimanni-jenkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 12	Tamminen, Pertti
24.	Poika pohjan Tornioista	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 25	Ilkka, Harri
25.	Poika pohjan Tornioista	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 15	Ilvespakka, Rauno
26.	Saaren Erkin jenkka Alavudelta	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1196/03	Ala-Könni, Erkki
27.	Saaren Kallen jenkka Alavudelta	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/08	Ala-Könni, Erkki
28.	Saaren Kallen jenkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 08	Paajanen, Pentti
29.	Sikermä vanhoja jenkkoja	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/12	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
30.	Silkistä, sametista, jenkka	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/27	Vuorinen, Sisko
31.	Silkistä, sametista, jenkka	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/17	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
32.	Talikkalan jenkka	F Niemelä	2-riv.	1955	A-K 0101/10	Ala-Könni, Erkki
33.	Tuli tuli, tuli tuli harmaja käki	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/24	Vuorinen, Sisko
34.	Tyttojen vienti	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 13	Paajanen, Pentti
35.	Vanha jenkka	A Kalmari	2-riv.	1976	RI 71	Ilvespakka, Rauno
36.	Vanha saksanpolkka	H Harju	2-riv.	1969	A-K 1611 kopio/03	

MARSSIT

1.	Häämarssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/06	Ala-Könni, Erkki
2.	Häämarssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/15	Ala-Könni, Erkki
3.	Häämarssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 14	Paajanen, Pentti
4.	Häämarssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 22	Paajanen, Pentti
5.	Marssi	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/01	Ala-Könni, Erkki

MASURKAT

1.	Hakkisen masurkka	A Vartiamäki	2-riv.	1967	A-K 1190/10	Ala-Könni, Erkki
2.	Jussin masurkka (Jussi Salmisen m.)	A Vartiamäki	2-riv.	1967	A-K 1190/11	Ala-Könni, Erkki
3.	Kaksi pojalla heiliä on, masurkka	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/28	Vuorinen, Sisko
4.	Masurkka (=Hakkisen masurkka)	A Vartiamäki	3-riv.	1967	Y 00426/13	Soikkeli, Matti
5.	Masurkka (=Souvarin masurkka)	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 10	Paajanen, Pentti
6.	Masurkka	R Järvinen	2-riv.	1984	Y 08929/12	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
7.	Masurkkasikermä	R Järvinen	2-riv.	1971	A-K 2209/21	Ala-Könni, Erkki
8.	Pohjasmäen Väinön sikermä	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 21	Ilkka, Harri
9.	Souvarin masurkka	A Vartiamäki	3-riv.	1969	Y 01662/07	Soikkeli, Matti

POLKAT

1.	Alarekin (Alarikin) polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/02	Ala-Könni, Erkki
2.	Alarikin polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	Y 00426/09	Soikkeli, Matti
3.	Alarikin polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1969	Y 01662/03	Soikkeli, Matti
4.	Antilan Onnin polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 15	Ilkka, Harri
5.	Antilan Onnin polkka 1.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 04	Ilvespakka, Rauno
6.	Antilan Onnin polkka 1-riviselle	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 03	Tamminen, Pertti
7.	Antilan Onnin polkka 1-riviselle	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 14	Ilkka, Harri
8.	Antilan Onnin polkka 1-riviselle	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 13	Ilkka, Harri
9.	Antilan Onnin polkka 1-riviselle 1.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 03	Ilvespakka, Rauno
10.	Antilan Onnin polkka 1-riviselle 2.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 05	Ilvespakka, Rauno
11.	Antilan Onnin polkka 1-riviselle 2.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 07	Ilvespakka, Rauno
12.	Antilan Onnin polkka 2.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 59	Ilvespakka, Rauno
13.	Antilan Onnin soittama polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 16	Ilvespakka, Rauno
14.	Askon kolmirivinen, polkka	R Järvinen	2-riv.	1984	Y 08929/11	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
15.	Enon polkka	V Pohjasmäki	1-riv.	1955	A-K 0102/06	Ala-Könni, Erkki
16.	Hanhen Eetun polkka	S Hanhilampi	1-riv.	1986	Y 09085/40	Kaartinen, Anna Mari
17.	Hanhen Eetun polkka	S Hanhilampi	1-riv.	1986	Y 09086/01	Kaartinen, Anna Mari
18.	Heikin polkka	H Harju	2-riv.	1969	A-K 1611 kopio/02	
19.	Hevospolkka	H Harju	2-riv.	1972	A-K 2422 kopio/06	

20.	Hienohelmain polkka	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/19	Vuorinen, Sisko
21.	Hienohelmain polkka	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/01	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
22.	Hietasen Hanneksen polkka	J Nevala	2-riv.	1976	RI 22	Ilvespakka, Rauno
23.	Hulivili polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/05	Ala-Könni, Erkki
24.	Hulivilipolkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	Y 00426/11	Soikkeli, Matti
25.	Hulivili-polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1969	Y 01662/05	Soikkeli, Matti
26.	Hulivilipolkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 07	Paajanen, Pentti
27.	Härmän polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1182/39	Ala-Könni, Erkki
28.	Iitin Tiltu	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 06	Ilkka, Harri
29.	Isä-Matin polkka	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/21	Vuorinen, Sisko
30.	Isä-Matin polkka	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/18	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
31.	Jalasjärven polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 22	Ilkka, Harri
32.	Jalasjärven polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 29	Ilvespakka, Rauno
33.	Jussin vanha haitari, polkka	R Järvinen	2-riv.	1984	Y 08929/07	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
34.	Kaapon polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/03	Ala-Könni, Erkki
35.	Kaapon polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	Y 00426/10	Soikkeli, Matti
36.	Kaapon polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 23	Paajanen, Pentti
37.	Kaapon polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 03	Paajanen, Pentti
38.	Kihniön polkka	F Niemelä	1-riv.	1955	A-K 0100/10	Ala-Könni, Erkki
39.	Kortemaan Kallen polkka	J Nevala	2-riv.	1976	RI 35, 36	Ilvespakka, Rauno
40.	Kortemaan Kallen polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 33	Ilvespakka, Rauno
41.	Krossin Taunon polkka	I Heittola	2-riv.	1984	Y 08955/13	Lahtinen, Matti ja Peltonen, Kristiina
42.	Lahden Nikolain polkka	J Nevala	2-riv.	1976	RI 20, 21	Ilvespakka, Rauno
43.	Laiskurin polkka (Salon Valeen p.)	A Kalmari	2-riv.	1976	RI 70	Ilvespakka, Rauno
44.	Liinamaan Aarnen polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 08	Ilvespakka, Rauno
45.	Lilpakkaa Peräseinäjoel	F Niemelä	1-riv.	1955	A-K 0102/11	Ala-Könni, Erkki
46.	Lätäköisen polkka	R Järvinen	1-riv.	1971	A-K 2209/08	Ala-Könni, Erkki
47.	Lätäköisen polkka	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/20	Vuorinen, Sisko
48.	Lätäköisen polkka	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08928/20	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
49.	Maikin polkka	R Järvinen	2-riv.	1971	A-K 2209/12	Ala-Könni, Erkki
50.	Maikin polkka	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/17	Vuorinen, Sisko
51.	Markkinapolkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 12	Paajanen, Pentti
52.	Mesimäen Manun polkka	J Nevala	2-riv.	1976	RI 45	Ilvespakka, Rauno
53.	Mesimäen Manun polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 05	Ilkka, Harri
54.	Mäkiharjun Aleksin polkka	I Peräinen	5-riv.	1986	Y 09079/46	Hautamäki, Tarja
55.	Mäkiharjun Aleksin polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 07	Ilkka, Harri
56.	Mäkiharjun Aleksin polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 01	Ilvespakka, Rauno
57.	Mäkiharjun polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 18	Tamminen, Pertti
58.	Mäkiharjun polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 19	Ilkka, Harri
59.	Mäkiharjun soittama polkka 1.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 30	Ilvespakka, Rauno
60.	Mäkiharjun soittama polkka 2.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 06	Ilvespakka, Rauno
61.	Nevalan Jussin soittama polkka	J Nevala	2-riv.	1976	RI 27	Ilvespakka, Rauno
62.	Niemelän Feliksin polkka (Jalasjärven p.)	A Kalmari	2-riv.	1976	RI 67	Ilvespakka, Rauno
63.	Nyrkkipolkka 1.	H Harju	2-riv.	1969	A-K 1611 kopio/06	
64.	Nyrkkipolkka 2.	H Harju	2-riv.	1972	A-K 2422 kopio/02	
65.	Onnin polkka	H Harju	2-riv.	1972	A-K 2422 kopio/04	
66.	Pakan Salun polkka 1-riviselle	J Nevala	2-riv.	1976	RI 55	Ilvespakka, Rauno
67.	Peräisen Aleksin polkka 1.	J Nevala	2-riv.	1976	RI 53	Ilvespakka, Rauno
68.	Peräisen Aleksin polkka 2.	J Nevala	2-riv.	1976	RI 51, 52	Ilvespakka, Rauno
69.	Pikku-Jussin polkka (Mäkis-Jussin p.)	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 06	Tamminen, Pertti
70.	Pikku-Jussin polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 02	Ilvespakka, Rauno
71.	Pilipalipolkka	H Harju	2-riv.	1972	A-K 2422 kopio/05	
72.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 19	Ilvespakka, Rauno
73.	Polkka	O Vilmari	2-riv.	1968	A-K 1319/05	Ala-Könni, Erkki
74.	Polkka	R Järvinen	2-riv.	1971	A-K 2209/11	Ala-Könni, Erkki
75.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 65	Ilvespakka, Rauno
76.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 12	Ilkka, Harri
77.	Polkka (=Tuusulan polkan variaatio)	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 64	Ilvespakka, Rauno
78.	Polkka	A Kalmari	2-riv.	1976	RI 66	Ilvespakka, Rauno
79.	Polkka (opittu voimistelijalta)	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/14	Ala-Könni, Erkki
80.	Polkka (=Pikku-Jussin polkka)	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	A-K 3926/09	Ala-Könni, Erkki
81.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 31	Ilvespakka, Rauno
82.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 11	Ilvespakka, Rauno
83.	Polkka 1.	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/03	Ala-Könni, Erkki
84.	Polkka 2.	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/04	Ala-Könni, Erkki
85.	Polkka 3.	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/05	Ala-Könni, Erkki
86.	Polkka 4.	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/06	Ala-Könni, Erkki
87.	Polkka 5.	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/11	Ala-Könni, Erkki
88.	Polkka 6.	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/12	Ala-Könni, Erkki
89.	Polkka 7.	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/14	Ala-Könni, Erkki
90.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 58	Ilvespakka, Rauno
91.	Polkka Karjalan poikia	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/09	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
92.	Polkka Servin Maija	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/18	Vuorinen, Sisko
93.	Polkka Servin Maija	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/02	Ala-Könni, Erkki
94.	Polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/09	Ala-Könni, Erkki
95.	Polkka	I Heittola	2-riv.	1984	Y 08955/14	Lahtinen, Matti ja Peltonen, Kristiina

96.	Polkka	S Hanhilampi	1-riv.	1986	Y 09085/50	Kaartinen, Anna Mari
97.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 01	Ilkka, Harri
98.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 03	Ilkka, Harri
99.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 04	Ilkka, Harri
100.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 20	Ilkka, Harri
101.	Ratsupolkka	A Vartiamäki	2-riv.	1955	A-K 0101/19	Ala-Könni, Erkki
102.	Ratsupolkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 09	Paajanen, Pentti
103.	Ratsupolkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 27	Paajanen, Pentti
104.	Raunioniemen Aleksin polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 57	Ilvespakka, Rauno
105.	Raunioniemen Jannen polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 23	Ilkka, Harri
106.	Riihipolkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 60	Ilvespakka, Rauno
107.	Sarvan Väinön polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 16	Ilkka, Harri
108.	Sarvan Väinön polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 12	Ilvespakka, Rauno
109.	Servin Maija	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/28	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
110.	Servin Maija, polkka 1.	H Harju	2-riv.	1969	A-K 1611 kopio/07	
111.	Servin Maijaa, polkka 2.	H Harju	2-riv.	1972	A-K 2422 kopio/03	
112.	Tampereen akkojen pyykkipolkka	S Hanhilampi	1-riv.	1986	Y 09085/44	Kaartinen, Anna Mari
113.	Toivikon Aleksin polkka	J Nevala	2-riv.	1976	RI 24	Ilvespakka, Rauno
114.	Tulijoen Vaiton polkka	J Nevala	2-riv.	1976	RI 23	Ilvespakka, Rauno
115.	Tuusulan polkka	R Järvinen	2-riv.	1971	A-K 2209/14	Ala-Könni, Erkki
116.	Tuusulan polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 20	Paajanen, Pentti
117.	Töngän Kaapon polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1182/32	Ala-Könni, Erkki
118.	Vanha polkka (=Karjalan poikia var.)	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1182/33	Ala-Könni, Erkki
119.	Vanha polkka (=Karjalan poikia var.)	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 26	Paajanen, Pentti
120.	Vanha polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	Y 00426/08	Soikkeli, Matti
121.	Vanha polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 25	Paajanen, Pentti
122.	Vanha polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 32	Ilvespakka, Rauno
123.	Vanha virtolainen polkka	I Peräinen	2-riv.	1986	Y 09079/49	Hautamäki, Tarja
124.	Vanhan Laurin polkka	A Vartiamäki	1-riv.	1955	A-K 0100/14	Ala-Könni, Erkki
125.	Vartiamäen Aleksin hypypolkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 62	Ilvespakka, Rauno
126.	Vartiamäen Aleksin polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 61	Ilvespakka, Rauno
127.	Viipurin ukko	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 18	Ilvespakka, Rauno
128.	Vimparin Eikan polkka	S Lehtinen	2-riv.	1955	A-K 0109/06	Ala-Könni, Erkki
129.	Virtain polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 09	Ilvespakka, Rauno
130.	Virtolainen polkka	F Niemelä	2-riv.	1955	A-K 0109/10	Ala-Könni, Erkki
131.	Virtolainen polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 24	Ilkka, Harri
132.	Virtolainen polkka 1.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 63	Ilvespakka, Rauno
133.	Virtolainen polkka 2.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 17	Ilvespakka, Rauno
134.	Virtolainen polkka nro 1.	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 16	Tamminen, Pertti
135.	Virtolainen polkka nro 2.	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 17	Tamminen, Pertti
136.	Virtolainen polkka nro 3.	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 20	Tamminen, Pertti
137.	Virtolainen polkka nro 4.	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 02	Tamminen, Pertti
138.	Virtolainen polkka nro 5.	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 04	Tamminen, Pertti
139.	Ahtärin tyttöjen pyykkipolkka	V Pohjasmäki	1-riv.	1955	A-K 0100/15	Ala-Könni, Erkki
140.	Ahtärin tyttöjen pyykkipolkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 10	Ilvespakka, Rauno
141.	Ahtärin tyttöjen pyykkipolkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 02	Ilkka, Harri

VALSSIT

1.	Anjalan Sannan valssi	I Heittola	2-riv.	1984	Y 08955/05	Lahtinen, Matti ja Peltonen, Kristiina
2.	Bostonin valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 18	Ilkka, Harri
3.	Bostonin valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	nuotti	Ilvespakka, Rauno
4.	Elämää suomalaismetsissä, valssi	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/25	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
5.	Emma	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 08	Ilkka, Harri
6.	Hermannin ja Miina valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 09	Ilkka, Harri
7.	Häävalssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/07	Ala-Könni, Erkki
8.	Jääkukkia	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 10	Ilkka, Harri
9.	Kehräjävalssi	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/22	Vuorinen, Sisko
10.	Kehräjävalssi	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/19	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
11.	Korte-Kallen valssi	I Heittola	2-riv.	1984	Y 08955/07	Lahtinen, Matti ja Peltonen, Kristiina
12.	Kostervalssi	R Järvinen	2-riv.	1984	Y 08928/18	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
13.	Kulkurin valssi	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/01	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
14.	Kultainen nuoruus	J Nevala	2-riv.	1976	RI 44	Ilvespakka, Rauno
15.	Kultainen nuoruus, valssi	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/24	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
16.	Kuti, kuti valssi	R Järvinen	2-riv.	1971	A-K 2209/20	Ala-Könni, Erkki
17.	Kuulan Urhon valssi	J Nevala	2-riv.	1976	RI 37	Ilvespakka, Rauno
18.	Lappajärven valssi	J Nevala	2-riv.	1976	RI 50	Ilvespakka, Rauno
19.	Lappajärven valssi	J Nevala	2-riv.	1976	RI 43	Ilvespakka, Rauno
20.	Lappajärven valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 17	Ilkka, Harri
21.	Lappajärven valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 49	Ilvespakka, Rauno
22.	Lähteellä, valssi	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/04	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
23.	Morjesta Manta	H Harju	2-riv.	1969	A-K 1611 kopio/04	
24.	Morjesta Manta	R Järvinen	1-riv.	1971	A-K 2209/03	Ala-Könni, Erkki
25.	Morjesta Manta, valssi	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08928/22	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
26.	Morjesta Manta, valssi	S Hanhilampi	1-riv.	1986	Y 09086/03	Kaartinen, Anna Mari
27.	Morjesta Manta, valssin katkelma	S Hanhilampi	1-riv.	1986	Y 09085/45	Kaartinen, Anna Mari
28.	Morjesta Manta, valssin tapailua	S Hanhilampi	1-riv.	1986	Y 09085/64	Kaartinen, Anna Mari
29.	Muistoja vankilasta valssi 1918	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 06	Paajanen, Pentti

30.	Muistoja vankilasta valssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 24	Paajanen, Pentti
31.	Muistojen valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 08	Tamminen, Pertti
32.	Mustalaisvanhus, valssi	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/23	Vuorinen, Sisko
33.	Nevalan Jussin valssi	J Nevala	2-riv.	1976	RI 41, 42	Ilvespakka, Rauno
34.	Patespaan	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 04	Paajanen, Pentti
35.	Patespaani	H Harju	2-riv.	1969	A-K 1611 kopio/05	
36.	Pelimannivalssi	I Heittola	2-riv.	1986	Y 09077/54	Autio, Heikki
37.	Pohjasmäen Väinön valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 14	Ilvespakka, Rauno
38.	Saluunan piika valssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/12	Ala-Könni, Erkki
39.	Saluunan piika	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 01	Paajanen, Pentti
40.	Särkynyt sydän	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1182/34	Ala-Könni, Erkki
41.	Särkynyt sydän	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 11	Paajanen, Pentti
42.	Valssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1182/35	Ala-Könni, Erkki
43.	Valssi	A Kalmari	2-riv.	1976	RI 68	Ilvespakka, Rauno
44.	Valssi (Saluunan piika)	A Vartiamäki	3-riv.	1969	Y 01662/06	Soikkeli, Matti
45.	Valssi "On armas mulle aallon tie"	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/13	Ala-Könni, Erkki
46.	Valssi Hermannin ja Miina	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/02	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
47.	Valssi Hiljaa juuri kuin lammen laine	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/10	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
48.	Valssi Jalasjärveltä	A Vartiamäki	2-riv.	1955	A-K 0109/01	Ala-Könni, Erkki
49.	Valssi Meinasin ottaa, meinasin jättää	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/08	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
50.	Valssi Morjesta Manta	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/16	Vuorinen, Sisko
51.	Valssi operetista Mustalaisruhtinatar	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/20	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
52.	Valssi Saluunan piika	A Vartiamäki	3-riv.	1967	Y 00426/12	Soikkeli, Matti
53.	Valssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 17	Paajanen, Pentti
54.	Valssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 18	Paajanen, Pentti
55.	Valssi	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/10	Ala-Könni, Erkki
56.	Valssirykelmä	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/13	Ala-Könni, Erkki
57.	Vanha kruunuhäävalssi	H Harju	2-riv.	1969	A-K 1611 kopio/01	
58.	Vanha valssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	Y 00426/07	Soikkeli, Matti
59.	Viimeinen valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 11	Ilkka, Harri
60.	Väinön valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 10	Tamminen, Pertti

MUUT

1.	Kerenski	R Järvinen	2-riv.	1971	A-K 2209/24	Ala-Könni, Erkki
2.	Laulusävelmä Heilu keinuni korkealle	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/05	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
3.	Odesa, humppa	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/21	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
4.	Pieni punainen mökki, humppa	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/23	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
5.	Puuseppä	R Järvinen	2-riv.	1971	A-K 2209/16	Ala-Könni, Erkki
6.	Puuseppä, humppa	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/03	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
7.	Sävelmä Vielä niitä honkia humisee	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/26	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
8.	Tulipunarusut, humppa	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/22	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
9.	Vanhaa loikkaa	S Hanhilampi	1-riv.	1986	Y 09085/48	Kaartinen, Anna Mari
10.	Vanha loikka	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/26	Vuorinen, Sisko
11.	Vanha loikka	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/06	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
12.	Vinteliska	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1182/36	Ala-Könni, Erkki
13.	Vinteliska	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 05	Paajanen, Pentti

SOITTO + LAULU

1.	Kekkerit Mäkelän kanatarhassa, valssi	R Järvinen	1-riv. + laulu	1984	Y 08929/05	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
2.	Kolkin häälaulu	R Järvinen	1-riv. + laulu	1978	Y 09065/05	Vuorinen, Sisko
3.	Kolkin häät	R Järvinen	1-riv. + laulu	1971	A-K 2209/05	Ala-Könni, Erkki
4.	Laulu "Ei ole leskeä ollenkaan"	R Järvinen	1-riv. + laulu	1978	Y 09065/25	Vuorinen, Sisko
5.	Laulu Ojalan kirjava lehmä	R Järvinen	1-riv. + laulu	1978	Y 09065/09	Vuorinen, Sisko
6.	Laulu Peltoniemen kukko	R Järvinen	1-riv. + laulu	1978	Y 09065/03	Vuorinen, Sisko
7.	Laulu "Vielä niitä honkia humisee"	R Järvinen	1-riv. + laulu	1978	Y 09065/07	Vuorinen, Sisko
8.	Merimieslauluja valssisikermä (laulaa viimeisen kpl)	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/11	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
9.	"Minulla olis sinulle nätti tyttö"	R Järvinen	1-riv. + laulu	1978	Y 09065/14	Vuorinen, Sisko
10.	Peltoniemen kukko, polkka	R Järvinen	1-riv. + laulu	1984	Y 08929/06	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
11.	Tannerin kupletti Niin Amerikassa	R Järvinen	1-riv. + laulu	1978	Y 09065/12	Vuorinen, Sisko

YHTEENSÄ KAIKKI SÄVELMÄT 275

- jenkat 36 kpl
- marssit 5 kpl
- masurkat 9 kpl
- polkat 141 kpl
- valssit 60 kpl
- muut 13 kpl
- soitto+laulu 11 kpl

Liite 5. Sävelmät soittajakohtaisesti jaoteltuina

Hanhilampi, Sauli, 1912–19??, 1-riv., Virrat

Polkat

1.	Hanhilampi	S Hanhilampi	1-riv.	1986	Y 09085/40	Kaartinen, Anna Mari
2.	Hanhilampi	S Hanhilampi	1-riv.	1986	Y 09086/01	Kaartinen, Anna Mari
3.	Polkka	S Hanhilampi	1-riv.	1986	Y 09085/50	Kaartinen, Anna Mari
4.	Tampereen akkojen pyykkipolkka	S Hanhilampi	1-riv.	1986	Y 09085/44	Kaartinen, Anna Mari

Valssit

1.	Morjesta Manta, valssin katkelma	S Hanhilampi	1-riv.	1986	Y 09085/45	Kaartinen, Anna Mari
2.	Morjesta Manta, valssin tapailua	S Hanhilampi	1-riv.	1986	Y 09085/64	Kaartinen, Anna Mari
3.	Morjesta Manta, valssi	S Hanhilampi	1-riv.	1986	Y 09086/03	Kaartinen, Anna Mari

Muut

1.	Vanhaa loikkaa	S Hanhilampi	1-riv.	1986	Y 09085/48	Kaartinen, Anna Mari

YHTEENSÄ 8 KPL

Harju, Heikki, 1935–1971, 2-riv., Virrat

Jenkat

1.	Vanha saksanpolkka	H Harju	2-riv.	1969	A-K 1611 kopio/03	

Polkat

1.	Heikin polkka	H Harju	2-riv.	1969	A-K 1611 kopio/02	
2.	Hevospolkka	H Harju	2-riv.	1972	A-K 2422 kopio/06	
3.	Nyrkkipolkka 1.	H Harju	2-riv.	1969	A-K 1611 kopio/06	
4.	Nyrkkipolkka 2.	H Harju	2-riv.	1972	A-K 2422 kopio/02	
5.	Onnin polkka	H Harju	2-riv.	1972	A-K 2422 kopio/04	
6.	Pilipalipolkka	H Harju	2-riv.	1972	A-K 2422 kopio/05	
7.	Servin Maija, polkka 1.	H Harju	2-riv.	1969	A-K 1611 kopio/07	
8.	Servin Maijaa, polkka 2.	H Harju	2-riv.	1972	A-K 2422 kopio/03	

Valssit

1.	Morjesta Manta	H Harju	2-riv.	1969	A-K 1611 kopio/04	
2.	Patespaani	H Harju	2-riv.	1969	A-K 1611 kopio/05	
3.	Vanha kruunuhäävalssi	H Harju	2-riv.	1969	A-K 1611 kopio/01	

YHTEENSÄ 12 KPL

Heittola, (Eino) Ilmari, 1926–19??, 2-riv., Virrat

Jenkat

1.	Isontalon Antti ja Rannanjärvi	I Heittola	2-riv.	1984	Y 08955/11	Lahtinen, Matti ja Peltonen, Kristiina

Polkat

1.	Krossin Taunon polkka	I Heittola	2-riv.	1984	Y 08955/13	Lahtinen, Matti ja Peltonen, Kristiina
2.	Polkka	I Heittola	2-riv.	1984	Y 08955/14	Lahtinen, Matti ja Peltonen, Kristiina

Valssit

1.	Anjalan Sannan valssi	I Heittola	2-riv.	1984	Y 08955/05	Lahtinen, Matti ja Peltonen, Kristiina
2.	Korte-Kallen valssi	I Heittola	2-riv.	1984	Y 08955/07	Lahtinen, Matti ja Peltonen, Kristiina
3.	Pelimannivalssi	I Heittola	2-riv.	1986	Y 09077/54	Autio, Heikki

YHTEENSÄ 6 KPL

Järvinen, Reino, 1914–1988, 1-riv., 2-riv., Pohjaslahti, Monoskylä

Jenkat

1.	Hurmalan häät	R Järvinen	2-riv.	1984	Y 08929/15	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
2.	Isontalon Antti	R Järvinen	1-riv.	1971	A-K 2209/29	Ala-Könni, Erkki
3.	Jenkka	R Järvinen	1-riv.	1971	A-K 2209/04	Ala-Könni, Erkki
4.	Jos sais kerran reissullansa	R Järvinen	1-riv.	1971	A-K 2209/28	Ala-Könni, Erkki
5.	Jos sais kerran reissullansa ja Isontalon Antti R Järvinen	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08928/21	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
6.	Kottilan kuuliaiset, jenkka	R Järvinen	2-riv.	1984	Y 08929/14	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
7.	Kukkukuva kello	R Järvinen	2-riv.	1971	A-K 2209/13	Ala-Könni, Erkki
8.	Mäkelän Eemelin saksanpolkka	R Järvinen	2-riv.	1984	Y 08929/09	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
9.	Sikermä vanhoja jenkköjä	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/12	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
10.	Silkistä, sametista, jenkka	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/27	Vuorinen, Sisko
11.	Silkistä, sametista, jenkka	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/17	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
12.	Tuli tuli, tuli tuli harmaja käki	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/24	Vuorinen, Sisko

Masurkat

1.	Kaksi pojalla heiliä on, masurkka	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/28	Vuorinen, Sisko
2.	Masurkka	R Järvinen	2-riv.	1984	Y 08929/12	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
3.	Masurkkasikermä	R Järvinen	2-riv.	1971	A-K 2209/21	Ala-Könni, Erkki

Polkat

1.	Askon kolmirivinen, polkka	R Järvinen	2-riv.	1984	Y 08929/11	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
2.	Hienohelmain polkka	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/19	Vuorinen, Sisko
3.	Hienohelmain polkka	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/01	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
4.	Isä-Matin polkka	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/21	Vuorinen, Sisko
5.	Isä-Matin polkka	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/18	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
6.	Jussin vanha haitari, polkka	R Järvinen	2-riv.	1984	Y 08929/07	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
7.	Lätäköisen polkka	R Järvinen	1-riv.	1971	A-K 2209/08	Ala-Könni, Erkki
8.	Lätäköisen polkka	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/20	Vuorinen, Sisko
9.	Lätäköisen polkka	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08928/20	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
10.	Maikin polkka	R Järvinen	2-riv.	1971	A-K 2209/12	Ala-Könni, Erkki

11.	Maikin polkka	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/17	Vuorinen, Sisko
12.	Polkka	R Järvinen	2-riv.	1971	A-K 2209/11	Ala-Könni, Erkki
13.	Polkka Karjalan poikia	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/09	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
14.	Polkka Servin Maija	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/18	Vuorinen, Sisko
15.	Servin Maija	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/28	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
16.	Tuusulan polkka	R Järvinen	2-riv.	1971	A-K 2209/14	Ala-Könni, Erkki
Valssit						
1.	Elämää suomalaismetsissä, valssi	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/25	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
2.	Kehräjävalssi	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/22	Vuorinen, Sisko
3.	Kehräjävalssi	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/19	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
4.	Kostervalssi	R Järvinen	2-riv.	1984	Y 08928/18	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
5.	Kulurin valssi	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/01	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
6.	Kultainen nuoruus, valssi	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/24	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
7.	Kuti, kuti valssi	R Järvinen	2-riv.	1971	A-K 2209/20	Ala-Könni, Erkki
8.	Lähteellä, valssi	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/04	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
9.	Morjesta Manta	R Järvinen	1-riv.	1971	A-K 2209/03	Ala-Könni, Erkki
10.	Morjesta Manta, valssi	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08928/22	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
11.	Mustalaisvanhus, valssi	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/23	Vuorinen, Sisko
12.	Valssi Hermannin ja Miina	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/02	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
13.	Valssi Hiljaa juuri kuin lammen laine	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/10	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
14.	Valssi Meinasin ottaa, meinasin jättää	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/08	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
15.	Valssi Morjesta Manta	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/16	Vuorinen, Sisko
16.	Valssi operetista Mustalaisruhtinatar	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/20	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
Muut						
1.	Kerenski	R Järvinen	2-riv.	1971	A-K 2209/24	Ala-Könni, Erkki
2.	Laulusävelmä Heilu keinuni korkealle	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/05	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
3.	Odesa, humppa	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/21	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
4.	Pieni punainen mökki, humppa	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/23	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
5.	Puuseppä	R Järvinen	2-riv.	1971	A-K 2209/16	Ala-Könni, Erkki
6.	Puuseppä, humppa	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/03	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
7.	Sävelmä Vielä niitä honkia humisee	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/26	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
8.	Tulipunaruusut, humppa	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08929/22	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
9.	Vanha loikka	R Järvinen	1-riv.	1978	Y 09065/26	Vuorinen, Sisko
10.	Vanha loikka	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/06	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
Soitto + laulu						
1.	Kekkerit Mäkelän kanatarhassa, valssi	R Järvinen	1-riv. + laulu	1984	Y 08929/05	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
2.	Kolkin häälaulu	R Järvinen	1-riv. + laulu	1978	Y 09065/05	Vuorinen, Sisko
3.	Kolkin häät	R Järvinen	1-riv. + laulu	1971	A-K 2209/05	Ala-Könni, Erkki
4.	Laulu ”Ei ole leskeä ollenkaan”	R Järvinen	1-riv. + laulu	1978	Y 09065/25	Vuorinen, Sisko
5.	Laulu Ojalan kirjava lehmä	R Järvinen	1-riv. + laulu	1978	Y 09065/09	Vuorinen, Sisko
6.	Laulu Peltoniemen kukko	R Järvinen	1-riv. + laulu	1978	Y 09065/03	Vuorinen, Sisko
7.	Laulu ”Vielä niitä honkia humisee”	R Järvinen	1-riv. + laulu	1978	Y 09065/07	Vuorinen, Sisko
8.	Merimieslauluja valssisikermä (laulaa viimeisen kpl)	R Järvinen	1-riv.	1984	Y 08930/11	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
9.	”Minulla olis sinulle nätti tyttö”	R Järvinen	1-riv. + laulu	1978	Y 09065/14	Vuorinen, Sisko
10.	Peltoniemen kukko, polkka	R Järvinen	1-riv. + laulu	1984	Y 08929/06	Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
11.	Tannerin kupletti Niin Amerikassa	R Järvinen	1-riv. + laulu	1978	Y 09065/12	Vuorinen, Sisko

YHTEENSÄ 68 KPL

Kalmari, Atte, 1915–1979, 2-riv., Virrat, Kurjenkylä

Jenkat

1.	Jenkkä	A Kalmari	2-riv.	1976	RI 69	Ilvespakka, Rauno
2.	Vanha jenkkä	A Kalmari	2-riv.	1976	RI 71	Ilvespakka, Rauno

Polkat

1.	Laiskurin polkka (Salon Valeen p.)	A Kalmari	2-riv.	1976	RI 70	Ilvespakka, Rauno
2.	Niemelän Felixin polkka (Jalasjärven p.)	A Kalmari	2-riv.	1976	RI 67	Ilvespakka, Rauno
3.	Polkka	A Kalmari	2-riv.	1976	RI 66	Ilvespakka, Rauno

Valssit

1.	Valssi	A Kalmari	2-riv.	1976	RI 68	Ilvespakka, Rauno

YHTEENSÄ 6 KPL

Lehtinen, Sulo, 1886–19??, 2-riv., Virrat, Haukkamaankylä

Jenkat

1.	Merimiehen pojan jenkkä, ”Rannalla ruikuttaja”	S Lehtinen	2-riv.	1955	A-K 0101/14	Ala-Könni, Erkki

Polkat

1.	Vimparin Eikan polkka	S Lehtinen	2-riv.	1955	A-K 0109/06	Ala-Könni, Erkki

YHTEENSÄ 2 KPL

Neste, Urho, 1894–1972, 2-riv., Virrat, Äijänneva

Marssit

1.	Marssi	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/01	Ala-Könni, Erkki

Polkat

1.	Polkka Servin Maija	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/02	Ala-Könni, Erkki
2.	Polkka 1.	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/03	Ala-Könni, Erkki
3.	Polkka 2.	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/04	Ala-Könni, Erkki
4.	Polkka 3.	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/05	Ala-Könni, Erkki
5.	Polkka 4.	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/06	Ala-Könni, Erkki

6.	Polkka 5.	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/11	Ala-Könni, Erkki
7.	Polkka 6.	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/12	Ala-Könni, Erkki
8.	Polkka 7.	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/14	Ala-Könni, Erkki
Valssit						
1.	Valssi	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/10	Ala-Könni, Erkki
2.	Valssi ”On armas mulle aallon tie”	U Neste	2-riv.	1970	A-K 3728/13	Ala-Könni, Erkki

YHTEENSÄ 11 KPL

Nevala, Juho ”Jussi” 1893–1977, 2-riv., Virrat, Kurjenkylä

Polkat						
1.	Hietasen Hanneksen polkka	J Nevala	2-riv.	1976	RI 22	Ilvespakka, Rauno
2.	Kortemaan Kallen polkka	J Nevala	2-riv.	1976	RI 35, 36	Ilvespakka, Rauno
3.	Lahden Nikolain polkka	J Nevala	2-riv.	1976	RI 20, 21	Ilvespakka, Rauno
4.	Mesimäen Manun polkka	J Nevala	2-riv.	1976	RI 45	Ilvespakka, Rauno
5.	Nevalan Jussin soittama polkka	J Nevala	2-riv.	1976	RI 27	Ilvespakka, Rauno
6.	Pakan Salun polkka 1-riviselle	J Nevala	2-riv.	1976	RI 55	Ilvespakka, Rauno
7.	Peräisen Aleksin polkka 1.	J Nevala	2-riv.	1976	RI 53	Ilvespakka, Rauno
8.	Peräisen Aleksin polkka 2.	J Nevala	2-riv.	1976	RI 51, 52	Ilvespakka, Rauno
9.	Toivikon Aleksin polkka	J Nevala	2-riv.	1976	RI 24	Ilvespakka, Rauno
10.	Tulijoen Vaiton polkka	J Nevala	2-riv.	1976	RI 23	Ilvespakka, Rauno
Valssit						
1.	Kultainen nuoruus	J Nevala	2-riv.	1976	RI 44	Ilvespakka, Rauno
2.	Kuulan Urhon valssi	J Nevala	2-riv.	1976	RI 37	Ilvespakka, Rauno
3.	Lappajärven valssi	J Nevala	2-riv.	1976	RI 43	Ilvespakka, Rauno
4.	Lappajärven valssi	J Nevala	2-riv.	1976	RI 50	Ilvespakka, Rauno
5.	Nevalan Jussin valssi	J Nevala	2-riv.	1976	RI 41, 42	Ilvespakka, Rauno

YHTEENSÄ 15 KPL

Niemelä, Felix, 1899–1966, 1-riv., 2-riv., Virrat, Kurjenkylä

Jenkat						
1.	Talikkalan jenkka	F Niemelä	2-riv.	1955	A-K 0101/10	Ala-Könni, Erkki
Polkat						
1.	Kihniön polkka	F Niemelä	1-riv.	1955	A-K 0100/10	Ala-Könni, Erkki
2.	Lilpakkaa Peräseinäjoel	F Niemelä	1-riv.	1955	A-K 0102/11	Ala-Könni, Erkki
3.	Virtolainen polkka	F Niemelä	2-riv.	1955	A-K 0109/10	Ala-Könni, Erkki

YHTEENSÄ 4 KPL

Peräinen, Ilmari, 1934–, 2-riv., 5-riv., Virrat

Polkat						
1.	Mäkiharjun Aleksin polkka	I Peräinen	5-riv.	1986	Y 09079/46	Hautamäki, Tarja
2.	Vanha virtolainen polkka	I Peräinen	2-riv.	1986	Y 09079/49	Hautamäki, Tarja

YHTEENSÄ 2 KPL

Pohjasmäki, Väinö, 1904–1982, 1-riv., 2-riv., Virrat, Vaskuun Pohjasperä

Jenkat						
1.	Hyppyjenkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 14	Tamminen, Pertti
2.	Jenkka (=Pelimanni-jenkka)	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	A-K 3926/10	Ala-Könni, Erkki
3.	Lohjan sällin jenkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 26	Ilkka, Harri
4.	Pelimanni-jenkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 13	Ilvespakka, Rauno
5.	Pelimanni-jenkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 12	Tamminen, Pertti
6.	Poika pohjan Tornioista	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 25	Ilkka, Harri
7.	Poika pohjan Tornioista	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 15	Ilvespakka, Rauno
Masurkat						
1.	Pohjasmäen Väinön sikermä	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 21	Ilkka, Harri
Polkat						
1.	Antilan Onnin polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 15	Ilkka, Harri
2.	Antilan Onnin polkka 1.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 04	Ilvespakka, Rauno
3.	Antilan Onnin polkka 2.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 59	Ilvespakka, Rauno
4.	Antilan Onnin polkka 1-riviselle	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 03	Tamminen, Pertti
5.	Antilan Onnin polkka 1-riviselle 1.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 03	Ilvespakka, Rauno
6.	Antilan Onnin polkka 1-riviselle	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 14	Ilkka, Harri
7.	Antilan Onnin polkka 1-riviselle 2.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 05	Ilvespakka, Rauno
8.	Antilan Onnin polkka 1-riviselle 2.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 07	Ilvespakka, Rauno
9.	Antilan Onnin polkka 1-riviselle	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 13	Ilkka, Harri
10.	Antilan Onnin soittama polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 16	Ilvespakka, Rauno
11.	Enon polkka	V Pohjasmäki	1-riv.	1955	A-K 0102/06	Ala-Könni, Erkki
12.	Iitin Tiltu	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 06	Ilkka, Harri
13.	Jalasjärven polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 29	Ilvespakka, Rauno
14.	Jalasjärven polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 22	Ilkka, Harri
15.	Kortemaan Kallen polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 33	Ilvespakka, Rauno
16.	Liinamaan Aarnen polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 08	Ilvespakka, Rauno
17.	Mesimäen Manun polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 05	Ilkka, Harri
18.	Mäkiharjun Aleksin polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 07	Ilkka, Harri
19.	Mäkiharjun Aleksin polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 01	Ilvespakka, Rauno
20.	Mäkiharjun polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 19	Ilkka, Harri
21.	Mäkiharjun polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 18	Tamminen, Pertti

22.	Mäkiharjun soittama polkka 1.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 30	Ilvespakka, Rauno
23.	Mäkiharjun soittama polkka 2.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 06	Ilvespakka, Rauno
24.	Pikku-Jussin polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 02	Ilvespakka, Rauno
25.	Pikku-Jussin polkka (Mäkis-Jussin p.)	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 06	Tamminen, Pertti
26.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 65	Ilvespakka, Rauno
27.	Polkka(=Pikku-Jussin polkka)	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	A-K 3926/09	Ala-Könni, Erkki
28.	Polkka(=Tuusulan polkan variaatio)	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 64	Ilvespakka, Rauno
29.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 12	Ilkka, Harri
30.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 01	Ilkka, Harri
31.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 03	Ilkka, Harri
32.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 04	Ilkka, Harri
33.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 20	Ilkka, Harri
34.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 11	Ilvespakka, Rauno
35.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 19	Ilvespakka, Rauno
36.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 31	Ilvespakka, Rauno
37.	Polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 58	Ilvespakka, Rauno
38.	Raunioniemen Aleksin polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 57	Ilvespakka, Rauno
39.	Raunioniemen Jannen polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 23	Ilkka, Harri
40.	Riihipolkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 60	Ilvespakka, Rauno
41.	Sarvan Väinön polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 16	Ilkka, Harri
42.	Sarvan Väinön polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 12	Ilvespakka, Rauno
43.	Vanha polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 32	Ilvespakka, Rauno
44.	Vartiamäen Aleksin hypypolkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 62	Ilvespakka, Rauno
45.	Vartiamäen Aleksin polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 61	Ilvespakka, Rauno
46.	Viipurin ukko	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 18	Ilvespakka, Rauno
47.	Virtain polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 09	Ilvespakka, Rauno
48.	Virtolainen polkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 24	Ilkka, Harri
49.	Virtolainen polkka 1.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 63	Ilvespakka, Rauno
50.	Virtolainen polkka 2.	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 17	Ilvespakka, Rauno
51.	Virtolainen polkka nro 1.	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 16	Tamminen, Pertti
52.	Virtolainen polkka nro 2.	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 17	Tamminen, Pertti
53.	Virtolainen polkka nro 3.	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 20	Tamminen, Pertti
54.	Virtolainen polkka nro 4.	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 02	Tamminen, Pertti
55.	Virtolainen polkka nro 5.	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 04	Tamminen, Pertti
56.	Ähtäriin tyttöjen pyykkipolkka	V Pohjasmäki	1-riv.	1955	A-K 0100/15	Ala-Könni, Erkki
57.	Ähtäriin tyttöjen pyykkipolkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 02	Ilkka, Harri
58.	Ähtäriin tyttöjen pyykkipolkka	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 10	Ilvespakka, Rauno

Valssit

1.	Bostonin valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	nuotti	Ilvespakka, Rauno
2.	Emma	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 08	Ilkka, Harri
3.	Hermannin ja Miina valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 09	Ilkka, Harri
4.	Jääkukkia	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 10	Ilkka, Harri
5.	Lappajärven valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 17	Ilkka, Harri
6.	Lappajärven valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 49	Ilvespakka, Rauno
7.	Muistojen valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 08	Tamminen, Pertti
8.	Pohjasmäen Väinön valssi (=Muistojen v.)	V Pohjasmäki	2-riv.	1976	RI 14	Ilvespakka, Rauno
9.	Bostonin valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 18	Ilkka, Harri
10.	Viimeinen valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1972	HI 11	Ilkka, Harri
11.	Väinön valssi	V Pohjasmäki	2-riv.	1978	PT 10	Tamminen, Pertti

YHTEENSÄ 77 KPL

Vartiamäki, Aleks, 1886–1971, 1-riv., 2-riv., 3-riv. Virrat, Toisvesi, Lahdenkylä

Jenkat

1.	Isä-kulta jenkka	A Vartiamäki	1-riv.	1955	A-K 0102/07	Ala-Könni, Erkki
2.	Isä kulta, äitini armas	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 02	Paajanen, Pentti
3.	Jenkka (=Tyttöjen vienti)	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1182/37	Ala-Könni, Erkki
4.	Jenkka (=Isä kulta, äitini armas)	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1182/40	Ala-Könni, Erkki
5.	Jenkka (Meren rannalla)	A Vartiamäki	3-riv.	1969	Y 01662/01	Soikkeli, Matti
6.	Jenkka	A Vartiamäki	3-riv.	1969	Y 01662/02	Soikkeli, Matti
7.	Jenkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 21	Paajanen, Pentti
8.	Saaren Erkin jenkka Alavudelta	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1196/03	Ala-Könni, Erkki
9.	Saaren Kallen jenkka Alavudelta	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/08	Ala-Könni, Erkki
10.	Saaren Kallen jenkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 08	Paajanen, Pentti
11.	Tyttöjen vienti	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 13	Paajanen, Pentti

Marssit

1.	Häämarssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/06	Ala-Könni, Erkki
2.	Häämarssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/15	Ala-Könni, Erkki
3.	Häämarssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 14	Paajanen, Pentti
4.	Häämarssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 22	Paajanen, Pentti

Masurkat

1.	Hakkisen masurkka	A Vartiamäki	2-riv.	1967	A-K 1190/10	Ala-Könni, Erkki
2.	Jussin masurkka (Jussi Salmisen m.)	A Vartiamäki	2-riv.	1967	A-K 1190/11	Ala-Könni, Erkki
3.	Masurkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	Y 00426/13	Soikkeli, Matti
4.	Masurkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 10	Paajanen, Pentti
5.	Souvarin masurkka	A Vartiamäki	3-riv.	1969	Y 01662/07	Soikkeli, Matti

Polkat

1.	Alarekin (Alarikin) polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/02	Ala-Könni, Erkki
2.	Alarikin polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	Y 00426/09	Soikkeli, Matti
3.	Alarikin polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1969	Y 01662/03	Soikkeli, Matti
4.	Hulivilipolkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/05	Ala-Könni, Erkki
5.	Hulivilipolkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	Y 00426/11	Soikkeli, Matti
6.	Hulivilipolkka	A Vartiamäki	3-riv.	1969	Y 01662/05	Soikkeli, Matti
7.	Hulivilipolkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 07	Paajanen, Pentti
8.	Härmän polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1182/39	Ala-Könni, Erkki
9.	Kaapon polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/03	Ala-Könni, Erkki
10.	Kaapon polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	Y 00426/10	Soikkeli, Matti
11.	Kaapon polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 03	Paajanen, Pentti
12.	Kaapon polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 23	Paajanen, Pentti
13.	Markkinapolkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 12	Paajanen, Pentti
14.	Polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/09	Ala-Könni, Erkki
15.	Polkka (opittu voimistelijalta)	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/14	Ala-Könni, Erkki
16.	Ratsupolkka	A Vartiamäki	2-riv.	1955	A-K 0101/19	Ala-Könni, Erkki
17.	Ratsupolkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 09	Paajanen, Pentti
18.	Ratsupolkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 27	Paajanen, Pentti
19.	Tuusulan polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 20	Paajanen, Pentti
20.	Töngän Kaapon polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1182/32	Ala-Könni, Erkki
21.	Vanha polkka (=Karjalan poikia var.)	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1182/33	Ala-Könni, Erkki
22.	Vanha polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	Y 00426/08	Soikkeli, Matti
23.	Vanha polkka (=Karjalan poikia var.)	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 26	Paajanen, Pentti
24.	Vanha polkka	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 25	Paajanen, Pentti
25.	Vanhan Laurin polkka	A Vartiamäki	1-riv.	1955	A-K 0100/14	Ala-Könni, Erkki

Valssit

1.	Häävalssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/07	Ala-Könni, Erkki
2.	Muistoja vankilasta valssi 1918	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 06	Paajanen, Pentti
3.	Muistoja vankilasta valssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 24	Paajanen, Pentti
4.	Patespaan	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 04	Paajanen, Pentti
5.	Saluunan piika valssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/12	Ala-Könni, Erkki
6.	Saluunan piika	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 01	Paajanen, Pentti
7.	Särkynyt sydän	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1182/34	Ala-Könni, Erkki
8.	Särkynyt sydän	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 11	Paajanen, Pentti
9.	Valssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 17	Paajanen, Pentti
10.	Valssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 18	Paajanen, Pentti
11.	Valssi (=Muistoja vankilasta valssi)	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1182/35	Ala-Könni, Erkki
12.	Valssi Jalasjärveltä	A Vartiamäki	2-riv.	1955	A-K 0109/01	Ala-Könni, Erkki
13.	Valssi Saluunan piika	A Vartiamäki	3-riv.	1967	Y 00426/12	Soikkeli, Matti
14.	Valssi (Saluunan piika)	A Vartiamäki	3-riv.	1969	Y 01662/06	Soikkeli, Matti
15.	Valsirykelmä	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1190/13	Ala-Könni, Erkki
16.	Vanha valssi	A Vartiamäki	3-riv.	1967	Y 00426/07	Soikkeli, Matti

Muut

1.	Vinteliska	A Vartiamäki	3-riv.	1967	A-K 1182/36	Ala-Könni, Erkki
2.	Vinteliska	A Vartiamäki	3-riv.	1967	PP 05	Paajanen, Pentti

YHTEENSÄ 63 KPL

Vilmari Onni, 1906–19??, 2-riv., Virrat, Kurjenkylä**Polkat**

1.	Polkka	O Vilmari	2-riv.	1968	A-K 1319/05	Ala-Könni, Erkki

YHTEENSÄ 1 KPL

YHTEENSÄ KAIKKI SÄVELMÄT 275

- jenkat 36 kpl
- marssit 5 kpl
- masurkat 9 kpl
- polkat 141 kpl
- valssit 60 kpl
- muut 13 kpl
- soitto+laulu 11 kpl

Liite 6. Sävelmien toisinnot pelimannien ohjelmistoissa

Hanhilampi, Sauli 1912–19??, 1-riv., Virrat

Polkat

1. Polkka S Hanhilampi 1-riv. 1986 (Y 09085/50) Kaartinen, Anna Mari
 - tapailua ja hakemista lyhyesti, lähes H-duuri, soinnut ristiriidassa melodian kanssa
2. Tampereen akkojen pyykkipolkka S Hanhilampi 1-riv. 1986 (Y 09085/44) Kaartinen, Anna Mari
 - ensin A B hakemista, puhuu ja näyttää, miten A-osassa pitää nykyttää, soittaa pelkällä diskantilla A-osan

Toisinnot

- Hanhen Eetun polkka S Hanhilampi 1-riv. 1986 (Y 09085/40) Kaartinen, Anna Mari
 - lähes H-duuri
- Hanhen Eetun polkka S Hanhilampi 1-riv. 1986 (Y 09086/01) Kaartinen, Anna Mari
 - säestää mollibassoilla, duurikappaletta, lähes H-duuri, tapailee vielä uudestaan pelkkää melodiaa, ja soittaa mollibassoja

Valssit

Toisinnot

- Morjesta Manta, valssin katkelma S Hanhilampi 1-riv. 1986 (Y 09085/45) Kaartinen, Anna Mari
 - A-osa, duuribassot, mutta kädet keskenään eri sävellajeissa (soittaneet myös Harju ja Järvinen)
- Morjesta Manta, valssin tapailua S Hanhilampi 1-riv. 1986 (Y 09085/64) Kaartinen, Anna Mari
 - säestää mollibassoilla duurikappaletta, A-osaa, B-osaa
- Morjesta Manta, valssi S Hanhilampi 1-riv. 1986 (Y 09086/03) Kaartinen, Anna Mari
 - säestää mollibassoilla duurikappaletta, A- ja B-osat, H-duuri

Muut

1. Vanhaa loikkaa S Hanhilampi 1-riv. 1986 (Y 09085/48) Kaartinen, Anna Mari
 - melodian hakemista ensin, A- ja B-osat, alusta ei oikein saa selvää, lyhyesti soitettu, 2-jakoinen (soitti myös Järvinen)

YHTEENSÄ 8 KPL

Harju, Heikki, 1935–1971, 2-riv., Virrat

Jenkat

1. Vanha saksanpolkka H Harju 2-riv. 1969 (A-K 1611 kopio/03)
 - A8+8t B8+8t A8t B 8+8 A8 B8+8 A8 B8+8 A8 B8+8, F-molli

Polkat

1. Heikin polkka H Harju 2-riv. 1969 (A-K 1611 kopio/02)
 - A8t A8t (As-duuri) B8t B8t (As-duuri) C8t C8t (F-molli) AA BB CC AA BB CC AA (=Lukkari-Heikin polkka), As-duuri-F-molli (soitti myös Neste)
2. Hevospolkka H Harju 2-riv. 1972 (A-K 2422 kopio/06)
 - 4x A8t A8t B8t B8t, As-duuri
3. Onnin polkka H Harju 2-riv. 1972 (A-K 2422 kopio/04)
 - 6x A4t A4t B4t B4t, F-molli
4. Pilipalipolkka H Harju 2-riv. 1972 (A-K 2422 kopio/05)
 - A8t A8t B8t B8t AA BB AA BB AA, As-duuri

Toisinnot

- Nyrkkipolkka 1. H Harju 2-riv. 1969 (A-K 1611 kopio/06)
 - 7x A8t B8t, A:n ja As:n välistä duuri
- Nyrkkipolkka 2. H Harju 2-riv. 1972 (A-K 2422 kopio/02)
 - alkaa kesken A-osan 6t B8t AB AB AB AB AB, As-duuri

Toisinnot

- Servin Maija, polkka H Harju 2-riv. 1969 (A-K 1611 kopio/07)
 - 9x A4tA4tB4tB4t, As-duuri (soitti myös Järvinen)
- Servin Maijaa, polkka H Harju 2-riv. 1972 (A-K 2422 kopio/03)
 - 9x AABB, As-duuri

Valssit

1. Morjesta Manta H Harju 2-riv. 1969 (A-K 1611 kopio/04)
 - A8+8+8+8t B8+8t A8+8t B8+8t A8+8+8+8t B8+8t A2t loppuu kesken, As-duuri (soittivat myös Hanhilampi ja Järvinen)
2. Patespaani H Harju 2-riv. 1969 (A-K 1611 kopio/05)
 - A8t (alkaa kesken) B16t A16t B16t A B A B A; A-osa As-duuri, B-osa F-molli (soitti myös Vartiamäki)
3. Vanha kruunuhäävalssi H Harju 2-riv. 1969 (A-K 1611 kopio/01)
 - 6x A8tA8tB8tB8t, As-duuri

YHTEENSÄ 12 KPL

Heittola, (Eino) Ilmari, 1926–19??, 2-riv., Virrat

Jenkat

1. Isontalon Antti ja Rannanjärvi, jenkka I Heittola 2-riv. 1984 (Y 08955/11) Lahtinen, Matti ja Peltonen, Kristiina
 - A4+4t B4+4t A4+4t B4+4t, G-duuri (soitti myös Järvinen)

Polkat

1. Krossin Taunon polkka I Heittola 2-riv. 1984 (Y 08955/13) Lahtinen, Matti ja Peltonen, Kristiina
 - A8t A B8t B AA (=Laihian polkka), E-molli
2. Polkka I Heittola 2-riv. 1984 (Y 08955/14) Lahtinen, Matti ja Peltonen, Kristiina
 - A8tA B8t B AB, G-duuri

Valssit

1. Anjalan Sannan valssi I Heittola 2-riv. 1984 (Y 08955/05) Lahtinen, Matti ja Peltonen, Kristiina
 - A8tB8tB C8tC AABBC, E-molli
2. Korte-Kallen valssi I Heittola 2-riv. 1984 (Y 08955/07) Lahtinen, Matti ja Peltonen, Kristiina

- A8tA B8tB AABB, E-molli
3. Pelimannivalssi I Heittola 2-riv. 1986 (Y 09077/54) Autio, Heikki
- A8tA8tB16t B16t C16t C16t A8t A8t B16t, E-molli

YHTEENSÄ 6 KPL

Järvinen, Reino, 1914–1988, 1-riv., 2-riv., Pohjaslahti, Monoskylä

Jenkat

- Hurmalan häät R Järvinen 2-riv. 1984 (Y 08929/15) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A8t(duuri) A B8t(molli) C8t(molli) A(duuri), G-duuri, E-molli-kohtien säestys duuribassoilla
- Isontalon Antti R Järvinen 1-riv. 1971 (A-K 2209/29) Ala-Könni, Erkki
 - A4+4t B4+4t AB, lähes G-duuri (soitti myös Heittola)
- Jenkka R Järvinen 1-riv. 1971 (A-K 2209/04) Ala-Könni, Erkki
 - =Kaksipa poikaa Kurikasta A4+4t B4+4 AB, lähes G-duuri
- Jos sais kerran reissullansa R Järvinen 1-riv. 1971 (A-K 2209/28) Ala-Könni, Erkki
 - A4+4t B4+4t AB, lähes G-duuri
- Kottilan kuuliaisat, jenkka R Järvinen 2-riv. 1984 (Y 08929/14) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - 2x A8t A8t + lopusta 4t, G-duuri
- Kukkuva kello R Järvinen 2-riv. 1971 (A-K 2209/13) Ala-Könni, Erkki
 - A4+4 A B4+4 AAB, lähes G-duuri
- Mäkelän Eemelin saksanpolkka R Järvinen 2-riv. 1984 (Y 08929/09) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A8t B8t C8t C A8t B8t C, lähes G-duuri

Toisinnot

- Silkistä, sametista, jenkka R Järvinen 1-riv. 1978 (Y 09065/27) Vuorinen, Sisko
 - A4+4 B4+4 AB AB, G-duuri
- Silkistä, sametista, jenkka R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08929/17) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A4+4 B4+4 AB AB, lähes G-duuri
- Tuli tuli, tuli tuli harmaja käki, jenkka R Järvinen 1-riv. 1978 (Y 09065/24) Vuorinen, Sisko
 - A4+4 B4+4 AB, G-duuri

Sikermät

- Jos sais kerran reissullansa ja Isontalon Antti sikermä, jossa R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08928/21) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - Jos sais kerran reissullansa A4+4 B4+4t
 - Isontalon Antti ja Rannanjärvi A4+4 B4+4, G-duuri
- Sikermä vanhoja jenkkvoja R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08930/12) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - Jos sais kerran reissullansa A4+4 B4+4t,
 - A4+4 B4+4 (=Kaksipa poikaa Kurikasta Jenkka A-K 2209/04)
 - A8t A (=Hurmalan häät)
 - Isontalon Antti ja Rannanjärvi A4+4B4+4 lähes, G-duuri

Masurkat

- Kaksi pojalla heiliä on, masurkka R Järvinen 1-riv. 1978 (Y 09065/28) Vuorinen, Sisko
 - A4+4 B8t B8t ABB, lähes G-duuri (=Tammerkosken sillalla)
- Masurkka R Järvinen 2-riv. 1984 (Y 08929/12) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A8tA B8tB AABB, lähes G-duuri
- Masurkkasikermä R Järvinen 2-riv. 1971 (A-K 2209/21) Ala-Könni, Erkki
 - A8tA B8tB AABB =Y08929/12
 - A8tA B8tB C8tC D8t
 - A8tA =Y08929/12, lähes G-duuri

Polkat

- Jussin vanha haitari, polkka R Järvinen 2-riv. 1984 (Y 08929/07) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - 3x A8t A8t+4 tahtia lopusta, G-duuri
- Tuusulan polkka R Järvinen 2-riv. 1971 (A-K 2209/14) Ala-Könni, Erkki
 - A8tA B8tB AABB, melkein G-duuri (soittivat myös Lehtinen, Pohjasmäki ja Vartiamäki)
- Askon kolmirivinen, polkka R Järvinen 2-riv. 1984 (Y 08929/11) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A8t B8t B8t A8t B8t B8t, G-duuri
- Polkka Karjalan poikia R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08930/09) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A8tA B8tB AABB, G-duuri (alussa mollibassot) (soitti myös Vartiamäki)
- Polkka R Järvinen 2-riv. 1971 (A-K 2209/11) Ala-Könni, Erkki
 - A8tA B8tB AABB, G-duuri

Toisinnot

- Hienohelmain polkka R Järvinen 1-riv. 1978 (Y 09065/19) Vuorinen, Sisko
 - A8tAB8tB AABB, G-duuri
- Hienohelmain polkka R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08929/01) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A8tAB8tB AABB, G-duuri

Toisinnot

- Isä-Matin polkka R Järvinen 1-riv. 1978 (Y 09065/21) Vuorinen, Sisko
 - A8tA B8tB C8t AA BB, G-duuri
- Isä-Matin polkka R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08929/18) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A8tA B8tBC8t AA, G-duuri

Toisinnot

- Lätäköisen polkka R Järvinen 1-riv. 1971 (A-K 2209/08) Ala-Könni, Erkki
 - A8tA' B8tB AABB, G-duuri
- Lätäköisen polkka R Järvinen 1-riv. 1978 (Y 09065/20) Vuorinen, Sisko
 - A8tA' B8tB AA'BB, G-duuri

- Lätäköisen polkka R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08928/20) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A8tA' BB AA'BB, G-duuri
- Toisinnot
- Maikin polkka R Järvinen 2-riv. 1971 (A-K 2209/12) Ala-Könni, Erkki
 - A8tA B8tB AABB, A-mollimelodia, Duuribassot (vrt. Ievan polkka)
- Maikin polkka R Järvinen 1-riv. 1978 (Y 09065/17) Vuorinen, Sisko
 - A8tA B8tB AABB, A-mollimelodia, duuribassot
- Toisinnot
- Polkka Servin Maija R Järvinen 1-riv. 1978 (Y 09065/18) Vuorinen, Sisko
 - A4+4t B8+8t A4+4t B8+8t, G-duuri, loppuu D-duuriin 5.asteen soinnulle (soitti myös Harju)
- Servin Maija R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08929/28) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A4+4t B8+8t A4+4t B8+8t, G-duuri
- Valssit**
- 1. Kostervalssi R Järvinen 2-riv. 1984 (Y 08928/18) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A32 B16 C16 A32 B16 C16, G-duuri
- 2. Elämää suomalaismetsissä, valssi R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08929/25) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A16t A B16 AABB, G-duuri
- 3. Kulkurin valssi R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08930/01) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A32t B16+16t A32t C16t, G-duuri
- 4. Kultainen nuoruus, valssi R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08929/24) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - intro 16t A16+16t B 16+16t, G-duuri (soitti myös Nevala)
- 5. Kutu, kuti valssi R Järvinen 2-riv. 1971 (A-K 2209/20) Ala-Könni, Erkki
 - A16t A B16t B, E-mollikappale, jossa on duuribassot
- 6. Lähteellä, valssi R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08930/04) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A8 B8+8t A8t B8+8t, G-duuri
- 7. Mustalaisvanhus, valssi R Järvinen 1-riv. 1978 (Y 09065/23) Vuorinen, Sisko
 - E-mollikappale, jossa duuribassot koko ajan, osat epämääräiset, 2 tai 3 osaa, osat 16-tahtiset?
- 8. Valssi Hermannin ja Miina R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08930/02) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A16t B16 A16B16, G-duuri (soitti myös Pohjasmäki)
- 9. Valssi Hiljaa juuri kuin lammien laine R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08930/10) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A8 B8+8 ABB, E-mollikappale, jossa duuribassot
- 10. Valssi Meinasin ottaa, meinasin jättää R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08930/08) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - epämääräinen melodia, A8t8t B8t8 A8t8t B8t8t, osat loppuvat 5.asteen soinnulle, duuri
- 11. Valssi operetista Mustalaisruhtinatar R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08929/20) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A16 B16 B ABB, G-duuri (=Ollaan niin kuin pääskysket)
- Toisinnot
- Kehräjävalssi R Järvinen 1-riv. 1978 (Y 09065/22) Vuorinen, Sisko
 - A16t AA, G-duuri
- Kehräjävalssi R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08929/19) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A16t A, G-duuri
- Toisinnot
- Morjesta Manta R Järvinen 1-riv. 1971 (A-K 2209/03) Ala-Könni, Erkki
 - A16t A B16t, matala G-duuri (soittivat myös Hanhilampi ja Harju)
- Morjesta Manta, valssi R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08928/22) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A16t A B16t AAB, G-duuri
- Valssi Morjesta Manta R Järvinen 1-riv. 1978 (Y 09065/16) Vuorinen, Sisko
 - A16tA B16t C16t A16tA B16t C16t, G-duuri
- Muut**
- 1. Kerenski R Järvinen 2-riv. 1971 (A-K 2209/24) Ala-Könni, Erkki
 - A4+4 B8+8 A4+4 B8+8, E-mollikappale, jossa duuribassot, 2-jakoinen
- 2. Laulusävelmä Heilu keinuni korkealle R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08930/05) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A8+8 B9+9t A8+8t B9+9, G-duuri, 3-jakoinen
- 3. Odessa, humppa R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08929/21) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A Bkertosäe Bkertosäe A Bkertosäe Bkertosäe, E-mollikappale, jossa on osittain duuribassot, 2-jakoinen
- 4. Pieni punainen mökki, humppa R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08929/23) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - laulusäkeistö ja kertosäe, G-duuri, 2-jakoinen
- 5. Sävelmä Vielä niitä honkia humisee näytelmästä Tukkihoella R Järvinen 1-riv. (Y 08929/26) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - intro 4t A4t matala B4+4t matala A4t korkea B4+4tkorkea Amatala Bmatala Akorkea Bkorkea, G-duuri, 2-jakoinen
 - TÄMÄ KAPPALE MYÖS LAULETTUNA!
- 6. Tulipunaruusut, humppa R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08929/22) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A Bkertosäe Bkertosäe, E-mollikappale, jossa osin duuribassot, 2-jakoinen
- Toisinnot
- Puuseppä R Järvinen 2-riv. 1971 (A-K 2209/16) Ala-Könni, Erkki
 - kertosäe, laulusäkeistö, kertosäe, osa tahdeista ei ole neli-iskuisia vaan 6-iskuisia, tahtimäärä on vaikea hahmottaa, G-duuri, 2-jakoinen
- Puuseppä, humppa R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08930/03) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - laulusäkeistö, kertosäe, kertosäe, laulusäkeistö, kertosäe, samanlaisia tahtien epätarkkuuksia kuin toisessa toisinnossa, G-duuri
- Toisinnot
- Vanha loikka R Järvinen 1-riv. 1978 (Y 09065/26) Vuorinen, Sisko
 - A4+4 B4+4 A B A B, G-duuri, 2-jakoinen (soitti myös Hanhilampi)
- Vanha loikka R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08930/06) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - A4+4t B4+4t A4+4t B4+4t, G-duuri

Soitto + laulu

- Kekkerit Mäkelän kanatarhassa, valssi R Järvinen 1-riv. + laulu 1984 (Y 08929/05) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - RAKENNE: soitettuna A16t B16t AB laulettuna A16t B16t soitettuna A-osa, G-duuri, 3-jakoinen
- Laulu ”Ei ole leskeä ollenkaan” R Järvinen 1-riv. + laulu 1978 (Y 09065/25) Vuorinen, Sisko
 - RAKENNE: soittosäkeistö 8t, soittosäkeistö 8t, soittosäkeistö 8t, laulu 1.säk 8t, 2.säk, 3.säk, 4.säk, 5.säk, 6.säk, G-duuri, 2-jakoinen
- Laulu ”Vielä niitä honkia humisee näillä Suomen sydänmailla” R Järvinen 1-riv. + laulu 1978 (Y 09065/07) Vuorinen, Sisko
 - RAKENNE: intro 4t, 1. säk. matalalta A4tB4tB4t, välisoitto 2t (lopusta), 2. säk. korkealta ABB, välisoitto 2t, 3. säk. matalalta ABB, välisoitto 2t, 4. säk. korkealta ABB, G-duuri, 2-jakoinen
 - TÄMÄ KAPPALE MYÖS VAIN SOITETTUNA!
- Merimieslauluja valssisikermä (laulaa viimeisen kpl) R Järvinen 1-riv. 1984 (Y 08930/11) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - RAKENNE: soitettuna 1. Tuulet nuo AB, soitettuna 2. On armas mulle aallon tie AABB, soitettuna 3. Musta Rudolf ABB, soitettuna 4. Vanha merimies muistelee, välisoitto 8t, 1. säkeistö laulaen ”Hän astui kerran laivaan...”, välisoitto 8t, 2. säkeistö laulaen, G-duuri, 3-jakoinen (On armas mulle aallon tie soitti myös Neste)
- ”Minulla olis sinulle nätti tyttö” R Järvinen 1-riv. + laulu 1978 (Y 09065/14) Vuorinen, Sisko
 - RAKENNE: laulettuna 1. säk. 8t+2t lopusta 2. säk., 3. säk., 4. säk., 5. säk., G-duuri, 2-jakoinen
- Tannerin kupletti Niin Amerikassa ”Ei Amerikas tarvitse kuin painaa nappulaa” R Järvinen 1-riv. + laulu 1978 (Y 09065/12) Vuorinen, Sisko
 - RAKENNE: intro=välisoitto 4t, laulu 1. säk. A16t B16t, välisoitto 4t, 2. säk. AB, välisoitto, 3. säk. AB, välisoitto, 4. säk. AB, välisoitto, 5. säk., välisoitto, 6. säk., välisoitto, matala G-duuri, 2-jakoinen
- Laulu Ojalan kirjava lehmä ”Eikä se Ojalan kirjava lehmä antanut lypsää mielellään” R Järvinen 1-riv. + laulu 1978 (Y 09065/09) Vuorinen, Sisko
 - RAKENNE: intro 4t, 1. säk. 4t B4tB, välisoitto 4t (=B), 2. säk. ABB, välisoitto 4t(=B), 3. säk. ABB välisoitto, E-mollimelodia, 2-jakoinen

Toisinnot

- Kolkin häälaulu R Järvinen 1-riv. + laulu 1978 (Y 09065/05) Vuorinen, Sisko
 - RAKENNE: välisoitto 4t, 1. säk. 8t+4t lopusta, välisoitto 4t (lopusta), 2. säk. 8+4t lopusta, välisoitto 4t, 3. säk. 8t, välisoitto 4t, 4. säk. 8t+4t lopusta, välisoitto 4t, 5. säk. 8t+4t lopusta välisoitto 4t, 6. säk. 8t+4t lopusta, välisoitto 4t, 7. säk. 8t+4t lopusta, välisoitto 4t, 8. säk. 8t+4t lopusta, välisoitto 4t, G-duuri, 2-jakoinen
- Kolkin häät R Järvinen 1-riv. + laulu 1971 (A-K 2209/05) Ala-Könni, Erkki
 - RAKENNE: 1. säk. 8t, välisoitto 4t (lopusta), 2. säk. 8t, välisoitto 4t, 3. säk. välisoitto, 4. säk. välisoitto, 5. säk. välisoitto, 6. säk. välisoitto, G-duuri

Toisinnot

- Laulu Peltoniemen kukko ”Laula kukko, laula kukko” R Järvinen 1-riv. + laulu 1978 (Y 09065/03) Vuorinen, Sisko
 - RAKENNE: soitettuna läpi A8tB4tA4t, 1.säk. laulettuna A8tB4tA4t, kukon kiekaus, G-duuri, 2-jakoinen
- Peltoniemen kukko, polkka R Järvinen 1-riv. + laulu 1984 (Y 08929/06) Keskinen, Lauri & Kuusisto, Päivi
 - RAKENNE: soitettuna A8tB4tB4t, 1. säk. laulettuna A8tB4tA4t, kukon kiekaus, G-duuri

YHTEENSÄ 68 KPL

Kalmari, Atte, 1915–1979, 2-riv., Virrat, Kurjenkylä

Jenkat

- Jenkka A Kalmari 2-riv. 1976 (RI 69) Ilvespakka, Rauno
 - alkaa kesken A-osan A16t B16t A16t A16t B16t B16t loppuu A-osan alkusäveliin, F-duuri
- Vanha jenkka A Kalmari 2-riv. 1976 (RI 71) Ilvespakka, Rauno
 - A4+4t B4+4 A4+4 B4+4 A4+4 B4+4, lähes D-molli, säestetty koko ajan duuribassoilla

Polkat

- Laiskurin polkka = Salon Valeen p. A Kalmari 2-riv. 1976 (RI 70) Ilvespakka, Rauno
 - A4+4 B4+4 A4+4 B4+4 A4+4 B4+4, D-molli, säestetty duuribassoilla
- Niemelän Felixin polkka=Jalasjärven polkka A Kalmari 2-riv. 1976 (RI 67) Ilvespakka, Rauno
 - A8tA B8tB C8tC(tapailua) D(tapailua)8tD, F-duuri (soitti myös Pohjasmäki)
- Polkka A Kalmari 2-riv. 1976 (RI 66) Ilvespakka, Rauno
 - A8t A8t B8t AB, koko ajan melodian hakemista, F-duuri, Kalmari puhuu sen jälkeen muutaman sanan, (ilmeisesti: ”en mä nyt sitä saa”)

Valssit

- Valssi A Kalmari 2-riv. 1976 (RI 68) Ilvespakka, Rauno
 - A8t A8t B8t B8t AABB loppuu kesken, D-molli, säestetty duuribassoilla

YHTEENSÄ 6 KPL

Lehtinen, Sulo, 1886–19??, 2-riv., Virrat, Haukkamaankylä

Jenkat

- Merimiehen poijan jenkka, ”Rannalla ruikuttaja” S Lehtinen 2-riv. 1955 (A-K 0101/14) Ala-Könni, Erkki
 - ilmeisesti 4-tahtiset osat AB monta kertaa peräkkäin, loppuu kesken, C#-mollikapale, jossa duuribassot E ja H; juonto: ”70-vuotias mies soittaa meille vanhan tunnetun Rannalla ruikuttajan, Merimiehen poijan jenkan”

Polkat

- Vimparin Eikan polkka S Lehtinen 2-riv. 1955 (A-K 0109/06) Ala-Könni, Erkki
 - muistuttaa Tuusulan polkkaa F#-duuri, juonto: ”Vir-Virtahiedan (?) polkan”, A 4+4t B 8+8t C 6t loppuu kesken, ei ehdi soittaa edes kaikkia osia läpi (soittivat myös Järvinen, Pohjasmäki ja Vartiamäki)

YHTEENSÄ 2 KPL

Neste, Urho, 1894–1972, 2-riv., Virrat, Äijänneva

Marssit

- Marssi U Neste 2-riv 1970 (A-K 3728/01) Ala-Könni, Erkki
 - rakenne ilmeisesti A BB CC A B..., korkea As-duuri

Polkat

1. Polkka Servin Maija U Neste 2-riv. 1970 (A-K 3728/02) Ala-Könni, Erkki
 - 5x A4+4t B4+4t, korkea As-duuri
2. Polkka 1. U Neste 2-riv. 1970 (A-K 3728/03) Ala-Könni, Erkki
 - = Lukkari-Heikin polkka A8t A B8t B C 8t C (mollin) AA BB CC A, korkea As-duuri, korkea F-molli (soitti myös Harju)
3. Polkka 2. U Neste 2-riv. 1970 (A-K 3728/04) Ala-Könni, Erkki
 - alkaa kesken, loppuu kesken, 8-tahtiset osat, 2 vai 3 osaa?, F-duuri
4. Polkka 3. U Neste 2-riv. 1970 (A-K 3728/05) Ala-Könni, Erkki
 - alkaa kesken, tapailua melodiassa, loppuu kesken kommenttiin: ”en minä osaa”, korkea F-duuri
5. Polkka 4. U Neste 2-riv. 1970 (A-K 3728/06) Ala-Könni, Erkki
 - A8t A8t B8t B8t A BB AA BB, As-duuri
6. Polkka 5. U Neste 2-riv. 1970 (A-K 3728/11) Ala-Könni, Erkki
 - alkaa kesken, G-duuri, joidenkin osien pituus ilmeisesti 7,5 tahtia, muuten osa 8 tahtia
7. Polkka 6. U Neste 2-riv. 1970 (A-K 3728/12) Ala-Könni, Erkki
 - alkaa kesken A B 8t A 8t B A B A B, Es-duuri
8. Polkka 7. U Neste 2-riv. 1970 (A-K 3728/14) Ala-Könni, Erkki
 - 5x A 4+4t B 4+4t, korkea C-duuri

Valssit

1. Valssi U Neste 2-riv. 1970 (A-K 3728/10) Ala-Könni, Erkki
 - A16 t B16t ABB(muunneltu) ABB, C-duuri
2. Valssi ”On armas mulle aallon tie” U Neste 2-riv. 1970 (A-K 3728/13) Ala-Könni, Erkki
 - A8t A B12t B AA BB ABB, Es-duuri, onko ollenkaan soitettu 2-rivisellä? kuulostaa samanääniseltä harmonikalta, sillä palkeenkäntöjä kesken sävelen, tai sitten soitin on venäläinen 2-rivinen (soitti myös Järvinen)

YHTEENSÄ 11 KPL

Nevala, Juho ”Jussi”, 1893–1977, 2-riv., Virrat, Kurjenkylä**Polkat**

1. Hietasen Hanneksen polkka J Nevala 2-riv. 1976 (RI 22) Ilvespakka, Rauno
 - 2 osaa?, D-molli
2. Kortemaan Kallen polkka J Nevala 2-riv. 1976 (RI 35, 36) Ilvespakka, Rauno
 - 2 osaa, D-molli (soitti myös Pohjasmäki)
3. Lahden Nikolain polkka J Nevala 2-riv. 1976 (RI 20, 21) Ilvespakka, Rauno
 - 2 osaa?, D-molli, vire vaihtuu Es-molliksi
4. Mesimäen Manun polkka J Nevala 2-riv. 1976 (RI 45) Ilvespakka, Rauno
 - 1-2 osaa, D-molli (soitti myös Pohjasmäki)
5. Nevalan Jussin soittama polkka J Nevala 2-riv. 1976 (RI 27) Ilvespakka, Rauno
 - 2 osaa, D-molli
6. Pakan Salun polkka 1-riviselle J Nevala 2-riv. 1976 (RI 55) Ilvespakka, Rauno
 - 2 osaa, F-duuri
7. Peräisen Aleksin polkka 1. J Nevala 2-riv. 1976 (RI 53) Ilvespakka, Rauno
 - A8t B8t, F-F#-duuri
8. Peräisen Aleksin polkka 2. J Nevala 2-riv. 1976 (RI 51, 52) Ilvespakka, Rauno
 - 2 osaa, molemmat 8t, F#-duuri
9. Toivikon Aleksin polkka J Nevala 2-riv. 1976 (RI 24) Ilvespakka, Rauno
 - tapailua, vaikea saada selvää osien pituuksista, D-molli
10. Tulijoen Vaiton polkka J Nevala 2-riv. 1976 (RI 23) Ilvespakka, Rauno
 - A8t B8t, D-molli

Valssit

1. Kultainen nuoruus J Nevala 2-riv. 1976 (RI 44) Ilvespakka, Rauno
 - A B, loppuu kesken, F-duuri (soitti myös Järvinen)
2. Kuulan Urhon valssi J Nevala 2-riv. 1976 (RI 37) Ilvespakka, Rauno
 - A16tA, F-duuri
3. Nevalan Jussin valssi J Nevala 2-riv. 1976 (RI 41, 42) Ilvespakka, Rauno
 - 2 eri osaa?, D-molli

Toisinnot

- Lappajärven valssi J Nevala 2-riv. 1976 (RI 43) Ilvespakka, Rauno
 - 2 eri osaa, molemmat ilmeisesti 16t, D-molli (soitti myös Pohjasmäki)
- Lappajärven valssi J Nevala 2-riv. 1976 (RI 50) Ilvespakka, Rauno
 - 2 eri osaa, sanoo: ”minä soitan sen tietysti joka kerta eri lailla”

YHTEENSÄ 15 KPL

Niemelä, Felix, 1899–1966, 1-riv., 2-riv., Virrat, Kurjenkylä**Jenkat**

1. Talikkalan jenkka F Niemelä 2-riv. 1955 (A-K 0101/10) Ala-Könni, Erkki
 - A4t A4t B4t B4t AA BB AA loppuu kesken osan; korkea As-duuri

Polkat

1. Virtolainen polkka F Niemelä 2-riv. 1955 (A-K 0109/10) Ala-Könni, Erkki
 - A8t A8t B8t B8t AAB loppuu kesken kappaleen, G#-duuri, juonto: ”virtolainen mies” (soitti myös Pohjasmäki)

Toisinnot

- Kihniön polkka F Niemelä 1-riv. 1955 (A-K 0100/10) Ala-Könni, Erkki
 - osien kertaukset epäselvät, 8-tahtiset osat, kaksi eri osaa, Bb-duuri
- Lilpakkaa Peräseinäjoel F Niemelä 1-riv. 1955 (A-K 0102/11) Ala-Könni, Erkki
 - loppuu kesken kappaleen, tempo paljon nopeampi, kuin toisen version, H-duuri, juonto: ”Jotaki lilpakkaa, en mitä tiedä, mitä se on. Peräseinäjoelta se on.” ”Jaa niin Peräseinäjoelta.”

YHTEENSÄ 4 KPL

Peräinen, Ilmari, 1934–, 2-riv., 5-riv., Virrat

Polkat

1. Mäkiharjun Aleksin polkka I Peräinen 5-riv.1986 (Y 09079/46) Hautamäki, Tarja
 - A8t A B8t B C8t C A B C, G-duuri (soitti myös Pohjasmäki)
2. Vanha virtolainen polkka I Peräinen 2-riv. 1986 (Y 09079/49) Hautamäki, Tarja
 - A8t A B8t B AA, G#-duuri

YHTEENSÄ 2 KPL

Pohjasmäki, Väinö, 1904–1982, 1-riv., 2-riv., Virrat, Vaskuun Pohjasperä

Jenkat

1. Hyppyjenkka V Pohjasmäki 2-riv. 1978 (PT 14) Tamminen, Pertti
 - A8t A8t B 8t(lainaa Pelimanni-jenkasta) C8t C D8tD AA CC, lähes C#-molli
2. Lohjan sällin jenkka V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 26) Ilkka, Harri
 - A8t A B8t B AABB AABB, lähes G#-molli

Toisinnot

- Jenkka = Pelimanni-jenkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (A-K 3926/10) Ala-Könni, Erkki
 - A8tA B8t B C8t C AABB CC, D-MOLLI
- Pelimanni-jenkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 13) Ilvespakka, Rauno
 - A8t A B8t B C8t C AABB CC, C-C#-molli
- Pelimanni-jenkka V Pohjasmäki 2-riv. 1978 (PT 12) Tamminen, Pertti
 - A8t A B8tB C8tC AA BB CC, lähes C#-molli

Toisinnot

- Poika pohja Tornioista V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 25) Ilkka, Harri
 - A8t A B8t B AABB AABB AABB, G#-molli
- Jenkka Poika pohjan Tornioista V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 15) Ilvespakka, Rauno
 - A8t A B8t B AABB AABB, G-molli (vireystaso vaihtelee nauhan aikana)

Masurkat

1. Pohjasmäen Väinön sikermä V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 21) Ilkka, Harri
 - A8tA B8tB AA BB C8tC D8tD E4+4t F4+4t G8tG H8tH I8tI J8t... toistaa jo aiemmin soitettuja osia, G#-molli

Polkat

DUURIPOLKAT

1. Antilan Onnin polkka 2. V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 59) Ilvespakka, Rauno
 - A8t B8t B8t A8t B8t, lähes F#-duuri
2. Antilan Onnin soittama polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 16) Ilvespakka, Rauno
 - A8t A8t B8t B8t AABB AAB, Bb-duuri
3. Enon polkka V Pohjasmäki 1-riv. 1955 (A-K 0102/06) Ala-Könni, Erkki
 - A8t B8tB AABB ABB, korkea H-duuri
4. Jalasjärven polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 29) Ilvespakka, Rauno
 - alkaa kesken A B8tB C8t A8tA BB C, F-duuri
5. Jalasjärven polkka (Eri kuin edellä) V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 22) Ilkka, Harri
 - A8tA B8tB C8t (yleensä Jalasjärvi alkaa tällä osalla) C D8t AA BB CC DD, H-duuri (soitti myös Kalmari)
6. Mäkiharjun soittama polkka 1. V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 30) Ilvespakka, Rauno
 - alkaa kesken A A8t B8tB AABB, lähes F-duuri
7. Polkka (=Tuusulan polkan variaatio) V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 64) Ilvespakka, Rauno
 - alkaa kesken B-osan(korkealta) B8t (korkealta) A8tA B8t (matalalta) B (korkealta), F-duuri (soittivat myös Järvinen, Lehtinen ja Vartiamaeki)
8. Polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 01) Ilkka, Harri
 - A8tAB8tB AABB AABB AABB, lähes H-duuri
9. Polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 03) Ilkka, Harri
 - A8t A B8tB AABB AABB AA, H:n ja Bb:n välistä duuri
10. Polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 20) Ilkka, Harri
 - A8tA B8tB AABB AABB AABB, H-duuri
11. Polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 58) Ilvespakka, Rauno
 - alkaa kesken AB8t AB, F-duuri
12. Raunioniemen Aleksin polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 57) Ilvespakka, Rauno
 - A alkaa kesken, tapailua A8t A8t(korkeammasta oktaavista) B8t C8t, lähes F-duuri
13. Riihipolkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 60) Ilvespakka, Rauno
 - alkaa kesken A B8t A8t B8t, F#-duuri
14. Vanha polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 32) Ilvespakka, Rauno
 - alkaa kesken B6t (puhetta väliin) A8tA8t B8t AB AB, A-osa loppuu Bb-duuriin, B-osa loppuu F-duuriin
15. Virtolainen polkka nro 5. V Pohjasmäki 2-riv. 1978 (PT 04) Tamminen, Pertti
 - A8t A B8t B AABBAABB, H:n ja Bb:n välistä duuri

Toisinnot

- Antilan Onnin polkka 1-riviselle V Pohjasmäki 2-riv. 1978 (PT 03) Tamminen, Pertti
 - A8tA B8t B AABB, H:n ja Bb:n välistä duuri
- Antilan Onnin polkka 1-riviselle 1. V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 03) Ilvespakka, Rauno
 - A8tA B8tB AABB, H-duuri
- Antilan Onnin polkka 1-riviselle V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 14) Ilkka, Harri
 - A8tA B8tB AABB AABB, H-duuri

Toisinnot

- Antilan Onnin polkka 1-riviselle 2. V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 05) Ilvespakka, Rauno

- A8tA B8tB AABB, lähes Bb-duuri
- Antilan Onnin polkka 1-riviselle 2. V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 07) Ilvespakka, Rauno
 - alkaa kesken AA8t B8t B AABB ABB, lähes H-duuri
- Antilan Onnin polkka 1-riviselle V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 13) Ilkka, Harri
 - A8tA B8tB AABB AABB, C-duuri
- Toisinnot
 - Antilan Onnin polkka 1. V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 04) Ilvespakka, Rauno
 - A8tA B8tB AABB, H:n ja Bb:n välistä duuri
 - Antilan Onnin polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 15) Ilkka, Harri
 - alkaa kesken A8tAB8tB AABB AABB, H-duuri
- Toisinnot
 - Mäkiharjun soittama polkka 2. V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 06) Ilvespakka, Rauno
 - A8t A B8t B AABB, H:n ja Bb:n välistä duuri
 - Mäkiharjun polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 19) Ilkka, Harri
 - A alkaa kesken A8t B8tB AABB AB AB, H-duuri
- Toisinnot
 - Mäkiharjun Aleksin polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 01) Ilvespakka, Rauno
 - A alkaa kesken A8t B8t B C (erilainen kuin Harri Ilkan nauhoituksessa!) AABBC, H-duuri (soitti myös Peräinen)
 - Mäkiharjun polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1978 (PT 18) Tamminen, Pertti
 - A8t A B8t(matalammalta)B C8t (sama kuin Ilvespakan nauhoituksessa) C AA BB C (tapailua) C, H-duuri
 - Mäkiharjun Aleksin polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 07) Ilkka, Harri
 - 3 osaa, hyvin samankaltaisia, A8tA B8t(korkeammalta)B C8t (pätäk vielä korkeammalta)C AABACC AABACC AABAC, lähes H-duuri
- Toisinnot
 - Virtolainen polkka nro 2. V Pohjasmäki 2-riv. 1978 (PT 17) Tamminen, Pertti
 - A8t A B8t B AAB B AAB, H:n ja B:n välissä duuri (soitti myös Niemelä)
 - Virtain polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 09) Ilvespakka, Rauno
 - A8t A B8t B AAB, H-duuri
- Toisinnot
 - Virtolainen polkka nro 1. V Pohjasmäki 2-riv. 1978 (PT 16) Tamminen, Pertti
 - 3x A8t A B8t B, lähes H-duuri
 - Polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 65) Ilvespakka, Rauno
 - alkaa kesken A A8t B8t B AAB, F-duuri
- Toisinnot
 - Virtolainen polkka nro 3. V Pohjasmäki 2-riv. 1978 (PT 20) Tamminen, Pertti
 - alkaa kesken A8t B8t A8t A8t B8t C8t C8t, H-duuri
 - Virtolainen polkka nro 4. V Pohjasmäki 2-riv. 1978 (PT 02) Tamminen, Pertti
 - alkaa kesken A B8t A8t A8t B8t C8t C8t, lähes B-duuri
 - Vartiamäen Aleksin hyppypolkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 62) Ilvespakka, Rauno
 - A8t A B8t B C8t A8t A B8t B C8t C, F-duuri
 - Polkka (=2osaa Vartiamäen A:n hyppyp:sta) V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 12) Ilkka, Harri
 - 3x A8t A B8t B loppuu kesken B-osan, Bb:n ja H:n välistä duuri
- Toisinnot
 - Ähtärin tyttöjen (liikkain) pyykkipolkka V Pohjasmäki 1-riv. 1955 (A-K 0100/15) Ala-Könni, Erkki
 - A8t A B8t B AAB, A:n ja A#:n välistä duuri, juontaja sanoo: ”Ähtärin liikkain pyykkipolkka”
 - Ähtärin tyttöjen pyykkipolkka V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 02) Ilkka, Harri
 - 4x A8t A B8t B, lähes H-duuri
 - Ähtärin tyttöjen pyykkipolkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 10) Ilvespakka, Rauno
 - 2xA8t AB8tB, H:n ja Bb:n välissä duuri
- MOLLIPOLKAT**
- 1. Iitin Tiltu V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 06) Ilkka, Harri
 - A8tA B8tB'8t (erilainen lopetus) AAB B' AAB B' AAB B', G#-mollit
- 2. Kortemaan Kallen polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 33) Ilvespakka, Rauno
 - A8t B8t AAB AB, G-mollit (soitti myös Nevala)
- 3. Liinamaan Aarnen polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 08) Ilvespakka, Rauno
 - A8tA B8tB C8tC AABCC, G-mollit
- 4. Mesimäen Manun polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 05) Ilkka, Harri
 - A8tA B8tB AAB B AAB B AAB B ABB, G:n ja G#:n välistä mollit (soitti myös Nevala)
- 5. Polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 19) Ilvespakka, Rauno
 - AABBC AABBC, G#-mollit
- 6. Polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 04) Ilkka, Harri
 - A8tA B8tB AAB C8t BB ABCB ABC, G:n ja G#:n välistä mollit
- 7. Vartiamäen Aleksin polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 61) Ilvespakka, Rauno
 - A8tA B8tB ABB, lähes D-mollit
- 8. Viipurin ukko V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 18) Ilvespakka, Rauno
 - A8tA B8tB AAB, A-osa G-mollit, B-osan viimeiset soinnut duurit (Bb-duuri)
- 9. Virtolainen polkka 1. V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 63) Ilvespakka, Rauno
 - alkaa kesken A B8tB A8tA BB, D-mollit
- Toisinnot
 - Polkka (= Pikku-Jussin polkka) V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (A-K 3926/09) Ala-Könni, Erkki
 - A8tA B8tB AAB B AAB, A-mollit
 - Pikku-Jussin polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 02) Ilvespakka, Rauno

- A8tA B8tB AABB, G:n ja G#:n välistä molli
- Pikku-Jussin polkka (Mäkis-Jussin p) V Pohjasmäki 2-riv. 1978 (PT 06) Tamminen, Pertti
 - A8t A B8t B AABB, lähes G-molli
- Raunioiemien Jannen polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 23) Ilkka, Harri
 - A(muunnelma verrattuna muihin toisintoihin)8t AB8tB AABB AABB AA, G#-molli
- Toisinnot
 - Polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 31) Ilvespakka, Rauno
 - A8t B8t loppuu kesken, D-molli
 - Polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 11) Ilvespakka, Rauno
 - A8t A B8tB C8tC AABBC, C#-molli
- Toisinnot
 - Sarvan Väinön polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 16) Ilkka, Harri
 - A8tA B8tB AABB AAB, G#-molli
 - Sarvan Väinön polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 12) Ilvespakka, Rauno
 - A8tA B8tB AABB ABB, G#-molli
- Toisinnot
 - Virtolainen polkka 2. V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 17) Ilvespakka, Rauno
 - A8t A B8t B AAB, G-molli
 - Virtolainen polkka V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 24) Ilkka, Harri
 - A8t A B8t B AAB AAB, G#-molli

Valsit

1. Emma V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 08) Ilkka, Harri
 - A8t A B8t B AAB AAB AAB (loppuu kesken loppusoinnun), korkea G-molli
2. Hermanni ja Miina valssi V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 09) Ilkka, Harri
 - alkaa kesken A16t A B16t A16t AB ABB, lähes H-duuri (soitti myös Järvinen)
3. Jääkukkaa V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 10) Ilkka, Harri
 - A16t B16t(puuttuu pala välistä) B C16t A16t BB C ABB, lähes G#-molli
4. Viimeinen valssi V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 11) Ilkka, Harri
 - 3 vai 4 erilaista osaa? osien pituus ilmeisesti 16 tahtia, lähes G#-molli
5. Väinön valssi V Pohjasmäki 2-riv. 1978 (PT 10) Tamminen, Pertti
 - A16t (alusla hakemista) A B16t B AA BB AAB, C#-molli
- Toisinnot
 - Bostonin valssi V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 18) Ilkka, Harri
 - 4x A8+8t B8+8t, G#-molli
 - Bostonin valssi (vain nuotti, ei äänitettä) V Pohjasmäki 2-riv. 1976 Ilvespakka, Rauno
 - A8t+8t B 8t+8t, A-molli
- Toisinnot
 - Muistojen valssi=Pohjasmäen V:n valssi V Pohjasmäki 2-riv. 1978 (PT 08) Tamminen, Pertti
 - A16tA B16t C16t AABCC, C#-molli
 - Pohjasmäen Väinön valssi V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 14) Ilvespakka, Rauno
 - A16t A16t B16t B16t C16tC AA BB CC, C#-molli
- Toisinnot
 - Lappajärven valssi V Pohjasmäki 2-riv. 1972 (HI 17) Ilkka, Harri
 - A8+8t A8+8t B8+8t AAB AAB, G#-molli (soitti myös Nevala)
 - Lappajärven valssi V Pohjasmäki 2-riv. 1976 (RI 49) Ilvespakka, Rauno
 - A8+8t B8+8 A8+8 B8+8, lähes D-molli

YHTEENSÄ 77 KPL

Vartiamäki, Aleks, 1886–1971, 1-riv., 2-riv., 3-riv., Virrat, Toisvesi, Lahdenkylä

Jenkat

1. Jenkka (Meren rannalla) A Vartiamäki 3-riv. 1969 (Y 01662/01) Soikkeli, Matti
 - alkaa kesken B-osan A8t B8tB ABB ABB, Es-molli
2. Jenkka A Vartiamäki 3-riv. 1969 (Y 01662/02) Soikkeli, Matti
 - A8tA8t B8t AB AB AB AAB, C#-duuri
3. Jenkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 21) Paajanen, Pentti
 - A16t B16t B16t ABB ABB ABB ABB, lähes H-molli
- Toisinnot
 - Isä-kulta jenkka A Vartiamäki 1-riv. 1955 (A-K 0102/07) Ala-Könni, Erkki
 - A8t B8t AB AB AB, E-duuri
 - Isä kulta, äitini armas A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 02) Paajanen, Pentti
 - A8t A B8t B AAB AB(4t) loppuu kesken osan, matala G-duuri
 - Jenkka (=Isä kulta, äitini armas) A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1182/40) Ala-Könni, Erkki
 - A8t A8t B8t B8t AAB AB, F#-duuri
- Toisinnot
 - Saaren Erkin jenkka Alavudelta A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1196/03) Ala-Könni, Erkki
 - A8t B8t C8t D8t D ABCD ABCD AB, korkea F#-duuri
 - Saaren Kallen jenkka Alavudelta A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1190/08) Ala-Könni, Erkki
 - A8t B8t C8t D8t D ABCD ABCD AB, korkea F#-duuri
 - Saaren Kallen jenkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 08) Paajanen, Pentti
 - A8t B8t C8t D8t ABCD ABCD ABC loppuu kesken osan, korkea F#-duuri, juontoa: ”ikä on jo 81 vuotta”
- Toisinnot
 - Jenkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1182/37) Ala-Könni, Erkki

- A4+4t B4+4t C8tC8t A B CC ABC, matala E-molli
 - Tyttöjen vienti A Vartiamäki 3-riv.1967 (PP 13) Paajanen, Pentti
 - A4+4t B4+4t C8tC8t ABCC ABCC ABCC, E-Es-molli
- Marssit**
1. Häämarssi A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1190/15) Ala-Könni, Erkki
 - melodian hakemista, mollia ja duuria
- Toisinnot
- Häämarssi A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1190/06) Ala-Könni, Erkki
 - 3 vai 4 osaa ?, E:n ja D#:n välistä molli
 - Häämarssi A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 14) Paajanen, Pentti
 - alkaa kesken A8tA B8tB C? D? loppuu kesken, lähes D#-molli
 - Häämarssi A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 22) Paajanen, Pentti
 - D#-molli
- Masurkat**
1. Jussin masurkka (Jussi Salmisen m.) A Vartiamäki 2-riv. 1967 (A-K 1190/11) Ala-Könni, Erkki
 - A 8t B 8t AB AB AB, lähes F#-duuri
- Toisinnot
- Masurkka (=Hakkisen masurkka) A Vartiamäki 3-riv. 1967 (Y 00426/13) Soikkeli, Matti
 - A8t B8t (molliosia)B AAB B AAB B AAB B A loppuu kesken osan, G:n ja F#:n välistä
 - Hakkisen masurkka A Vartiamäki 2-riv. 1967 (A-K 1190/10) Ala-Könni, Erkki
 - A8t B8t(molliosia)B AAB B AAB B A, F#-duuri-D#-molli
 - Masurkka (=Souvarin masurkka) A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 10) Paajanen, Pentti
 - A8t A B8t B (molliosia) AA loppuu kesken, G-F#-duuri-E-D#-molli
 - Souvarin masurkka A Vartiamäki 3-riv. 1969 (Y 01662/07) Soikkeli, Matti
 - alkaa kesken A6t B 8t(molliosia) B A8tA B8tB AAB B AAB B AAB B, F#-duuri-D#-molli
- Polkat**
1. Härmän polkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1182/39) Ala-Könni, Erkki
 - A 8t B 8t AAB AB AB AB AB A, lähes F#-duuri
 2. Töngän Kaapon polkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1182/32) Ala-Könni, Erkki
 - A8t A8t B4+4t AAB AAB AAB A, lähes F#-duuri
 3. Polkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 20) Paajanen, Pentti
 - = Tuusulan polkka alkaa kesken A A8t B8t AAB AAB loppuu vähän kesken, E:n ja Es:n välistä duuri (soittivat myös Järvinen, Lehtinen ja Pohjasmäki)
 4. Vanhan Laurin polkka A Vartiamäki 1-riv. 1955 (A-K 0100/14) Ala-Könni, Erkki
 - A8t A B8t AAB A, Es-duuri
 5. Polkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1190/09) Ala-Könni, Erkki
 - A-osa duuri, B-osa molli, ei soita pitempään, G-duuri
- Toisinnot
- Alarikin (Alarekin) polkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1190/02) Ala-Könni, Erkki
 - A9tA9t B8tB8t A9t A9t B8tB8t A9tA9t B8t, F#-duuri
 - Alarikin polkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (Y 00426/09) Soikkeli, Matti
 - A9tA9t B8tB8t AAB B AAB B AAB, F#-duuri
 - Alarikin polkka A Vartiamäki 3-riv. 1969 (Y 01662/03) Soikkeli, Matti
 - A9t A9t B8tB8t AAB B AAB, F#-duuri
- Toisinnot
- Hulivilin polkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1190/05) Ala-Könni, Erkki
 - A8tA8t B8tB8t ABB AAB, korkea F#-duuri
 - Hulivilinpolkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (Y 00426/11) Soikkeli, Matti
 - A8t A B8t B AAB B AAB B AAB A, korkea F#-duuri
 - Hulivilin-polkka A Vartiamäki 3-riv. 1969 (Y 01662/05) Soikkeli, Matti
 - A8t A B8t B AAB B AAB A, F#-duuri
 - Hulivilinpolkka A Vartiamäki3-riv. 1967 (PP 07) Paajanen, Pentti
 - A8t A B8t B AAB B AAB B AAB AAB, matala G-duuri
- Toisinnot
- Kaapon polkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1190/03) Ala-Könni, Erkki
 - A8t A B8t B AAB B AAB A, korkea F#-duuri
 - Kaapon polkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (Y 00426/10) Soikkeli, Matti
 - A8t A8t B8t B8t AAB B AAB B AAB, korkea F#-duuri
 - Kaapon polkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 03) Paajanen, Pentti
 - A8t A B8t B AAB B AAB AAB, matala G-duuri
 - Kaapon polkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 23) Paajanen, Pentti
 - alkaa kesken A4t A8t B8t A8tABB AABBAABB, F#-duuri
- Toisinnot
- Markkinapolkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 12) Paajanen, Pentti
 - alkaa kesken C8t (molli) C matala 8t (molli), A8t (duuri) B8t (duuri) C8t C matala 8t A loppuu kesken, lähes H-duuri-G#-molli
 - Polkka (opittu voimisteliljalta) A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1190/14) Ala-Könni, Erkki
 - A8t B8t C (mollissa) 8t C matalalta A8t B8t C (mollissa) C matalalta ABCCmatala ABCCmatala, lähes H-duuri-G#-molli, tapailua
- Toisinnot
- Ratsupolkka A Vartiamäki 2-riv. 1955 (A-K 0101/19) Ala-Könni, Erkki
 - A8t A B8t C8t C AAB BCC AA, korkea F-duuri
 - Ratsupolkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 09) Paajanen, Pentti

- A8tA B8tB C8tC AABBC AABBC A, matala G-duuri
- Ratsupolkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 27) Paajanen, Pentti
- A8t A B8t B C8t Cloppuu kesken, korkea F#-duuri

Toisinnot

- Vanha polkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1182/33) Ala-Könni, Erkki
- (=Karjalan poikia var.) A8t A B8t B AAB B, matala G-duuri (soitti myös Järvinen)
- Vanha polkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 26) Paajanen, Pentti
- (=Karjalan poikia var.) A8t A B8t B AAB B AAB B A, F#-duuri

Toisinnot

- Vanha polkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (Y 00426/08) Soikkeli, Matti
- A8t duuri, B8t molli, C8t molli, ABC ABC ABC ABC ABC, korkea C#duuri-A#-molli
- Vanha polkka A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 25) Paajanen, Pentti
- alkaa kesken A-osan duuri, B-osa molli 8t, C-osa molli 8t, A8t B C ABC AB loppuu kesken, C#-duuri-A#-molli

Valssi

1. Patespaan A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 04) Paajanen, Pentti
- alkaa kesken A A16t (duuri) B16t (molli) A B8t A B8t A B16t A B16t A B16t A16t, lähes G-duuri (soitti myös Harju)

Toisinnot

- Muistoja vankilasta valssi 1918 A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 06) Paajanen, Pentti
- A16t A16t B C? loppuu kesken
- Muistoja vankilasta valssi A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 24) Paajanen, Pentti
- AA B C? AABC AABC AABC, rakennetta vaikea hahmottaa, As-molli (tosi vaihteleva nauhoituksen laatu)
- Valssi (= Muistoja vankilasta valssi) A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1182/35) Ala-Könni, Erkki 16t, 13t menee poikki, selitystä, että on omatekoinen, 16t 16t tahtimäärät epämääräiset, tapailua

Toisinnot

- Saluunan piika valssi A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1190/12) Ala-Könni, Erkki
- A16t B16t C16t ABC AB, F#-duuri
- Saluunan piika A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 01) Paajanen, Pentti
- A16t B16t C16t ABC ABC, G-duuri
- Valssi Saluunan piika A Vartiamäki 3-riv. 1967 (Y 00426/12) Soikkeli, Matti
- ABC ABC ABC ABC A, korkea F#-duuri
- Valssi (Saluunan piika) A Vartiamäki 3-riv. 1969 (Y 01662/06) Soikkeli, Matti
- ABC ABC ABC ABC, F#-duuri (paljon hitaampi tempo kuin muissa)

Toisinnot

- Särkynyt sydän A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1182/34) Ala-Könni, Erkki
- epämääräinen, katkeaa hyvin nopeasti kesken, molli
- Särkynyt sydän A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 11) Paajanen, Pentti
- epämääräinen osien suhteen, ilmeisesti 3 osaa?, korkea D-molli

Toisinnot

- Valssi Jalasjärveltä A Vartiamäki 2-riv. 1955 (A-K 0109/01) Ala-Könni, Erkki
- muistumia Mantsurian kukkuloilla ja muuntelua, ei selkeää osajakoa, katkeaa kesken, Es-molli
- Valssirykelmä A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1190/13) Ala-Könni, Erkki
- ”siinä on monenmoista valssia”, muistumia Mantsurian kukkuloilla, muuntelua, Es-molli

Toisinnot

- Häävalssi A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1190/07) Ala-Könni, Erkki
- A16t B B C D epämääräiset osien tahtimäärät, kuinka monta osaa?, matala H-molli
- Vanha valssi A Vartiamäki 3-riv. 1967 (Y 00426/07) Soikkeli, Matti
- ”hyvin vanha valssi, en muista tämän nimee.” Epämääräinen määrä osia ja tahtien lukumäärä myöskin, matala H-molli

Toisinnot

- Valssi A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 17) Paajanen, Pentti
- 2 vai 3 osaa?, loppuu kesken, matala H-molli
- Valssi A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 18) Paajanen, Pentti
- lähes H-molli

Muut

Toisinnot

- Vinteliska A Vartiamäki 3-riv. 1967 (A-K 1182/36) Ala-Könni, Erkki
- A8t A B8t B AAB B AAB B A, lähes F#-duuri, 2-jakoinen
- Vinteliska A Vartiamäki 3-riv. 1967 (PP 05) Paajanen, Pentti
- A8t A8t B8t B AAB B AAB B AAB B, korkea F#-duuri

YHTEENSÄ 63 KPL

Vilmari, Onni, 1906–19???, 2-riv., Virrat, Kurjenkylä

Polkat

1. Polkka O Vilmari 2-riv. 1968 (A-K 1319/05) Ala-Könni, Erkki
- =Tuusulan polkka, rakenne: B8t matala Bmatala Bkorkea Bkorkea A8tA Bmatala Bmatala Bkorkea Bkorkea AA Bmatala Bmatala Bkorkea Bkorkea AA, korkea F#-duuri

YHTEENSÄ 1 KPL

Liite 7. Haastattelukysymyksiä

- HENKILÖTIEDOT (ovatko oikein matrikelissa?)
 - Milloin ja missä pelimanni syntyi / kuoli?
 - Asuinpaikat?
 - Mitä teki työkseen?
- PERHESUHTEET
 - Vanhemmat / sisarukset / jälkeläiset? Olivatko / ovatko he soittajia?
 - Puolison nimi?
 - Onko suvussa muita soittajia?
- SOITTAMINEN
 - Mitä instrumentteja soitti?
 - Miten oli alkanut soittaa? Miten innostui soittamisesta?
 - Minkä ikäisenä aloitti soittamisen?
 - Mistä sai ensimmäisen soittimen? entä muut soittimet?
 - Kuka opetti?
 - Miten oppi kappaleet?
 - Korvakuulo/nuotit? (miten muisti kappaleet? oliko muistiinmerkitsemistapoja?)
 - Mikä rooli soittamisella oli elämässä?
 - Oliko soittamisesta jossain vaiheessa taukoa? Miksi ja miten alkoi uudestaan soittaa?
 - Soittiko yksin/jonkun muun kanssa/yhtyeessä/porukassa?
 - Esiintyikö? Missä?
 - Kuinka laaja ohjelmisto pelimannilla oli? Oliko suosikkikappaleita, joita usein soitti?
 - Opettiko soittamista toisille?
 - Tekikö omia kappaleita?
- NYKYISIN OLEMASSA OLEVA TIETO
 - Onko olemassa valokuvia pelimannista?
 - Soittokuvia?
 - Kuvia soittimesta?
 - Missä soitin on nykyisin?
 - Onko olemassa soittoa nauhalla?
 - Muistoja? Sattumuksia? Tarinoita? tästä ihmisestä ja/tai soittamisesta?
- Onko tietoa muista pelimanneista, joita tutkimuksessani on mukana? (Näytä nimilistat!) Tai onko muistissa muita virtolaisia 1- ja 2-rivispelimanneja?